

Äänekosken kaupunki

Tilinpäätös tilikaudelta 1.1. - 31.12.2016

Äänekosken kaupunki
Hallintokatu 4
44100 ÄÄNEKOSKI
Y-tunnus 2045520-5

1	JOHDANTO	6
1.1	Tilinpäätössäännökset.....	6
1.2	Tilinpäätöskokonaisuus.....	6
2	TOIMINTAKERTOMUS.....	7
2.1	Olellaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa.....	7
2.1.1	Kaupunginjohtajan katsaus	7
2.1.2	Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	8
2.1.3	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	12
2.1.4	Olellaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	21
2.1.5	Arvio todennäköisestä kehityksestä.....	24
2.1.6	Kaupungin henkilöstö	25
2.1.7	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	26
2.1.8	Ympäristötekijät.....	29
2.2	Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä	32
2.3	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	39
2.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	39
2.4	Toiminnan rahoitus	43
2.5	Rahoitusasema ja sen muutokset.....	47
2.6	Kokonaistulot ja -menot.....	50
2.7	Kuntakonsernin toiminta ja sen talous	51
2.7.1	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	51
2.7.2	Konsernin toiminnanohjaus	52
2.7.3	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	58

2.7.4	Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	58
2.7.5	Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	58
2.7.5.1	Ääneseudun Asunnot Oy (Y-tunnus 0177096-3).....	61
2.7.5.2	Äänekosken Energia Oy (Y-tunnus 0917763-8).....	62
2.7.5.3	Äänekosken Kiinteistöhoito Oy (Y-tunnus 0194882-1).....	64
2.7.5.4	Ääneseudun Kehitys Oy (Y-tunnus 1883321-1).....	67
2.7.5.5	Äänekosken Teollisuuskiinteistöt Oy (Y-tunnus 0347267-9).....	69
2.7.5.6	Äänekosken Asumispalvelusäätiö (Y-tunnus 0849102-7).....	72
2.7.5.7	Keitele-Museo Oy (Y-tunnus 0589267-7).....	74
2.7.5.8	Kiinteistöosakeyhtiö Konginkankaan Säästölipas (Y-tunnus 0794358-9)	75
2.7.5.9	Kiinteistöosakeyhtiö Suolahden Keskusraitti (Y-tunnus 0532888-1).....	76
2.7.5.10	SS-Jäähalli Oy (Y-tunnus 0969355-2)	77
2.7.6	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	79
2.8	Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	81
2.8.1	Tilikauden tuloksen käsittely.....	81
2.8.2	Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	81
3	TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	83
3.1	Käyttötalouden ja tavoitteiden toteutuminen sekä säästöohjelma	83
3.1.1	Tarkastuslautakunta.....	84
3.1.2	Kaupunginhallitus	84
3.1.2.1	Hallintopalvelut.....	85
3.1.2.2	Talous- ja tietohallintopalvelut.....	85
3.1.2.3	Henkilöstöpalvelut.....	86
3.1.2.4	Elinkeinotoimi	86
3.1.2.5	Viestintä ja kehitystoiminta	86
3.1.2.6	Maankäyttö	87
3.1.2.7	Muu toiminta.....	89
3.1.2.8	Tukipalvelut.....	89
3.1.3	Perusturvalautakunta	91
3.1.3.1	Hallinto	95
3.1.3.2	Terveyspalvelut.....	95

3.1.3.3	Sosiaalityö ja työelämään kuntoutumisen palvelut	106
3.1.3.4	Arjen tuki	113
3.1.4	Kasvun ja oppimisen lautakunta.....	122
3.1.4.1	Lasten ja perheiden palvelut	124
3.1.4.2	Opetuspalvelut.....	127
3.1.4.3	Nuorisopalvelut.....	130
3.1.5	Tekninen lautakunta.....	131
3.1.5.1	Tilaaaja.....	132
3.1.6	Ympäristölautakunta.....	135
3.1.6.1	Ympäristövalvonta.....	136
3.1.6.2	Ympäristöterveydenhuolto	138
3.1.6.3	Maaseutuasiat.....	138
3.1.6.4	Pelastustoimi.....	139
3.1.7	Vapaa-aikalautakunta	140
3.1.7.1	Hallinto ja kansalaistoiminta.....	142
3.1.7.2	Kulttuurityö	142
3.1.7.3	Kirjastotoiminta	144
3.1.7.4	Musiikkiopisto	146
3.1.7.5	Liikuntatyö.....	149
3.2	Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	154
3.3	Investointien toteutuminen.....	157
3.4	Rahoitusosan toteutuminen	162
4	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	163
4.1	Tuloslaskelma 2016 ja 2015 ja tunnusluvut.....	163
4.2	Rahoituslaskelma 2016 ja 2015 ja tunnusluvut	164
4.3	Tase 31.12. ja tunnusluvut.....	165
4.4	Kokonaistulot ja – menot 2016	166
4.5	Konsernilaskelmat	167
4.5.1	Konsernituloslaskelma 2016 ja 2015 ja tunnusluvut.....	167
4.5.2	Konsernirahoituslaskelma 2016 ja 2015 ja tunnusluvut.....	168

4.5.3	Konsernitase 31.12. ja tunnusluvut.....	169
5	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	170
5.1	Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja – menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät	170
5.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	170
5.2.1	Toimintatuotot tehtävälaittain, ulkoinen	170
5.2.2	Verotulojen erittely.....	171
5.2.3	Valtionosuuksien erittely.....	171
5.2.4	Palvelujen ostojen erittely.....	171
5.2.5	Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta kaupungin tilinpäätöksessä.....	171
5.2.6	Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista.....	172
5.2.7	Pakollisten varausten muutokset.....	173
5.2.8	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja – tappiot.....	173
5.2.9	Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	173
5.3	Tasetta koskevat liitetiedot	174
5.3.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	174
5.3.1.1	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja sijoitukset.....	174
5.3.1.2	Arvonkorotukset.....	174
5.3.1.3	Olennot kuntaryhtymäosuuksien arvon muutokset	174
5.3.1.4	Omistukset muissa yhteisöissä.....	175
5.3.1.5	Saamisten erittely.....	176
5.3.1.6	Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	176
5.3.2	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	177
5.3.2.1	Oman pääoman erittely	177
5.3.2.2	Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua	177
5.3.2.3	Vieras pääoma, erittely	178
5.3.2.4	Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät.....	178
5.3.2.5	Huollettavien varat.....	178
5.4	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	179

5.4.1	Vastuusitoumukset.....	179
5.4.2	Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	179
5.4.3	Muut taloudelliset vastuut.....	179
5.5	Henkilöstöä koskevat liitetiedot.....	179
5.5.1	Henkilöstölukumäärä.....	179
5.5.2	Henkilöstökulut	180
5.5.3	Tilintarkastajan palkkiot.....	180
6	KONSERNITILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT.....	181
6.1	Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät	181
6.2	Konsernin tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	182
6.2.1	Toimintatuotot tehtäväalueittain	182
6.2.2	Pysyvien vastaavien myyntivoitot- ja tappiot	182
6.2.3	Pakollisten varausten muutokset.....	182
6.2.4	Konsernituloksen eliminoinnit.....	183
6.3	Konsernitasetta koskevat liitetiedot.....	184
6.3.1	Konsernitaseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	184
6.3.1.1	Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	184
6.3.2	Konsernitaseen vastattavia koskevat liitetiedot	184
6.3.2.1	Oman pääoman erittely	184
6.3.2.2	Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät.....	185
6.4	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	185
6.4.1	Vastuusitoumukset.....	185
6.4.2	Muut taloudelliset vastuut.....	185
7	LUETTELOT JA SELVITYKSET	186
8	ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	187

1 JOHDANTO

1.1 Tilinpäätössäännökset

Kunnan tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalain sekä soveltuvin osin kirjanpitolain ja -asetuksen säännöksiä. Kuntalain 113 §:n mukaan kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja tai pormestari.

1.2 Tilinpäätöskokonaisuus

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot ilmoitetaan liitetiedoissa.

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Tilinpäätökseen kuuluvat myös tarkastuskertomus, tarkastuslautakunnan arviointikertomus ja henkilöstöraportti, jotka esitetään erillisinä asiakirjoina.

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

2 TOIMINTAKERTOMUS

2.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

2.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Äänekoski – luonnollisesti kehityksen keskellä

Taas on vuosi eletty ja kokonaisuutena voidaan todeta, että kaupungin johdon näkökulmasta vuosi 2016 oli varsin onnistunut. Uuden biotuetetehtaan rakentaminen eteni suunnitellusti ja rakennusporukan eläminen ja oleminen näkyi piristysruiskeena kaupunkikuvassa. Tehdashanke näkyi selvästi myös elinkeinoelämässä. Alueella toimivat yritykset katsovat nyt tulevaisuuteen ja investointeja toteutetaan ja suunnitellaan kiivaasti, ja uusiakin yrityksiä on tullut kaupunkiimme ennätysvauhdilla. Työpaikkojahan me tarvitaankin korkean työttömyyden nujertamiseksi. Työttömyysprosenttia olemmekin saaneet hilattua alemmaksi muutaman prosenttiyksikön, mutta sillä saralla meillä on vielä valitettavasti kovasti töitä tehtävänä. Tehdashanke näkyy myös infrarakentamisessa voimakkaammin kuin koskaan. Äänekoski-Jyväskylän välisen rataosuuden sähköistäminen on käynnissä ja moottoritien rakentaminen Äänekosken kohdalla on myös aloitettu ja valmista pitäisi olla vuoden 2019 keväällä.

Myös kaupunki katsoo omassa toiminnassaan nyt rohkeasti tulevaisuuteen ja valmistautuu samalla sote -uudistuksen jälkeiseen aikaan. Sat-sauksia elinvoimaisuuden kasvattamiseksi tehdään monella eri osaluueella. Kaupungin keskustaa kehitetään ja Kotakennään alueelle suunnitellaan ja visioidaan uutta työpaikka- ja asuntokeskittymää. Lähivuodet näyttävät, miten näiden hankkeiden kanssa käy, mutta ulkopuolisten toimijoiden kiinnostus hankkeita kohtaan on ollut suurta. Koulurakentaminen on käynnissä ja se jatkuu vielä muutaman lähivuoden. Tämän jälkeen pitäisi kouluverkkomme olla valtakunnallisestikin katsottuna aivan huippuluokkaa. Meneillään on myös selvitykset uuden jäähallin ja monitoimihallin rakentamiseksi.

Kaupungin taloutta olemme saaneet parannettua jo useamman vuoden ajan ja myös lähivuodet näyttävät talouden kannalta varsin hyviltä. Vuoden 2016 tilinpäätös oli 5,8 miljoonaa euroa ylijäämäinen, joten kaupungin taseeseen kertyneet alijäämät saatiin katettua aikaisemmin, kuin taloussuunnitelmassa arvioitiin. Ylijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen kertynyt ylijäämää on 0,3 miljoonaa euroa. Talouden vakauttamisen toimenpiteet ja tiukka talouskuri ovat purreet odotetusti. Veronkorotuksiinkaan ei näyttäisi olevan mitään erityisiä paineita.

Kaupunginjohtajana olen varsin tyytyväinen kaupungin tämän hetkiseen tilanteeseen. Olemme yhdessä onnistuneet luomaan kaupun-

kiimme luottamukseen ja keskinäiseen kunnioitukseen perustuvan ilmapiirin. Nyt asukkaat, yrittäjät, kaupungin henkilöstö ja päättäjät puhaltavat yhteiseen hiileen ja uskovat parempaan huomiseen. Keskusteluja käydään, niin kuin demokraattisessa yhteiskunnassa pitääkin, mutta nyt löydämme keskustelujen jälkeen myös ratkaisuja – yhdessä.

Matti Tuononen

kaupunginjohtaja

2.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunginvaltuusto

Äänekosken kaupungin ylin päättävä toimielin on kaupunginvaltuusto. Valtuusto päättää kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Vuonna 2016 valtuusto kokoontui 6 kertaa ja käsitteli yhteensä 74 asiaa.

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana on toiminut Matti Tiusanen (kesk.), I varapuheenjohtajana Rolf Nyholm (sd.), II varapuheenjohtajana Pekka Leppänen (vas.) 27.3.2016 saakka, Matti Virtanen (vas.) 20.6.2016 alkaen ja III varapuheenjohtajana Jaana Tani (vihr.).

Kaupunginvaltuustossa on yhteensä 43 jäsentä. Kaupunginvaltuuston poliittiset voimasuhteet vuonna 2016:

12 paikkaa

- Hakonen Eero
- Kainu Keijo
- Kiiskinen Kari
- Korhonen Jani
- Kumpulainen Kari
- Nyholm Rolf
- Närhi Merja
- Penttinen Hannu
- Pulli Timo
- Salmelin Simo
- Salminen Pentti
- Tuhkanen Marko

Keskusta 8 paikkaa

- Hyytiäinen Laura-Liisa
- Hänninen Seppo
- Kumpu Risto
- Lindell Leila
- Penttinen Henna
- Piilonen Pentti
- Pönkänen Erkki
- Tiusanen Matti

7 paikkaa

- Halttunen Jari
- Hautsalo Harri
- Laitinen Marko
- Lax Lauri
- Salo Jani
- Tikander Suvi
- Tuominen Marke

7 paikkaa

- Heimonen Tapio
- Holopainen Simo
- Leppänen Pekka 27.3.2016 saakka
- Martins Sirpa
- Monteiro Flores Ilidio
- Rautiainen Sinikka 13.6.2016 alkaen
- Sohlman Jouni
- Virtanen Matti

KOKOOMUS 4 paikkaa

- Isoviita Martti
- Lunttila Tommi
- Lång Kyllikki
- Niskanen Kalle

Kristillisdemokraatit
ARVOSTASI POLITTIKKA.

3 paikkaa

- Flink-Liimatainen Piia
- Kolari Marja
- Saastamoinen Harri

Vihreät De Gröna 2 paikkaa

- Tani Jaana
- Tuikka Minna

Kaupunginvaltuustossa käsiteltiin muun muassa seuraavat asiat:

- Myönnettiin kaupungin omavelkainen takaus kaupunkikonserniin kuulumattomalle Sumiaisten Vanhaintuki ry:lle (kv 8.2.). Takausmäärä 150 000 €.
- Päätettiin turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten kuntapaikkamäärästä (kv 18.4.). Kaupunki ottaa vuosittain 30 oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa.
- Päivitettiin lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma (kv 13.6.).
- Päätettiin perustaa kaupungin organisaatioon elinvoimayksikkö 1.1.2017 lukien (kv 13.6.). Pääosa Ääneseudun Kehitys Oy:n toiminnasta siirretään elinvoimayksikköön. Kaupunki ostaa lisäksi Konneveden kunnan omistamat yhtiön osakkeet.
- Hyväksyttiin Hirvaskankaan Hirvimäen asemakaava (kv 13.6.).
- Hyväksyttiin Ääneniemien koillisrannan asemakaava (kv 12.9.).
- Päätettiin, että valtuutettujen lukumäärä 1.6.2017 alkavalla toimikaudella on 43 valtuutettua (kv 12.9.).
- Päivitettiin kotouttamisohjelma (kv 12.9.).
- Myönnettiin lisää kaupungin omavelkaista takausta kaupungin kokonaan omistamalle Äänekosken Energia Oy:lle. (kv 7.11.). Käyttötarkoituksena on tulevien vesihuoltoinvestointien rahoittaminen. Aiemman päätöksen mukaan takausmäärä on 10,0 M€ ja lisäyksen määrä 2,4 M€.
- Päätettiin kilpailuttaa irtaimen omaisuuden rahoitusleasingin puitesopimus (kv 7.11.). Leasinglimiitti 3,0 M€.
- Hyväksyttiin kaupungin työllisyysohjelma vuosille 2016–2019 (kv 12.12.).
- Hyväksyttiin elinkeino- ja kilpailukykyohjelma vuosille 2017–2021 (kv 12.12.).

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus johtaa ja valvoo kaupungin hallintoa ja konsernin toimintaa siten, kuin Kuntalain 38 §:ssä on säädetty. Kaupunginhallitus ratkaisee asiat, joita ei ole lainsäädännöllä, säännöillä tai valtuuston päätöksillä määrätty muun toimielimen ratkaistavaksi.

Kaupunginhallitus kokoontui 22 kertaa ja käsitteli yhteensä 319 asiaa. Kaupunginhallituksen puheenjohtajana on toiminut Kari Kiiskinen

(sd.), I varapuheenjohtajana Tommi Lunttila (kok.) ja II varapuheenjohtajana Leila Lindell (kesk.).

Kaupunginhallituksen esittelijänä on toiminut kaupunginjohtaja Matti Tuononen.

Kaupunginhallituksen poliittiset voimasuhteet vuonna 2016:

3 paikkaa

- Keijo Kainu
- Kari Kiiskinen
- Merja Närhi

Keskusta 2 paikkaa

- Leila Lindell
- Pentti Pilonen

2 paikkaa

- Jari Halttunen
- Marke Tuominen

1 paikka

- Sirpa Martins

KOKOOMUS 1 paikka

- Tommi Lunttila

Kaupunginhallituksessa käsiteltiin muun muassa seuraavat asiat:

- Hyväksyttiin kiinteistöleasing uusien investointien rahoitusmalliksi (kh 18.1.). Leasinglimiitti 40 M€, sopimuskumppanina Kuntarahoitus Oyj.
- Päätettiin ostaa Äänekosken keskustasta (Kauppakatu 6) kaksi tonttia T.A. Niskanen Oy:ltä (kh 11.4.).
- Päätettiin ostaa Paatelasta Onkelantien varrelta n. 12,5 hehtaarin maa-alue työpaikka-alueen kaavoittamista varten (kh 25.4.).
- Hyväksyttiin Kotakennään I alueen kehittämistä koskeva aiesopimus Finanssineliö Oy:n kanssa (kh 22.8.)
- Hyväksyttiin Suolahden yhtenäisperuskoulun hankesuunnitelma (kh 5.9.). Kustannusarvio 10,9 M€.

- Päätettiin ostaa Äänekosken keskustasta (Kauppakatu 4) ns. Valintatalon tontti (kh 19.9.).
- Päätettiin, että kaupunki ottaa käyttöön hulevesimaksun 1.1.2017 lukien (kh 19.9.).
- Hyväksyttiin Uudistuvan ydinkeskustan asemakaavaan liittyvä maankäyttö sopimus Kiinteistö Oy Äänekosken Torikatu 4:n kanssa (kh 28.11.).

Luottamushenkilöille maksettavat palkkiot ja korvaukset

Äänekosken kaupungin luottamushenkilöille maksetaan

1) kokouspalkkiota;

2) korvausta ansionmenetyksestä ja kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu sijaisen palkkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä;

3) matkakustannusten korvausta ja päivärahaa.

Luottamushenkilölle voidaan myös maksaa palkkiota määräajalta sekä muita erillispalkkioita.

Kunta voi luottamushenkilöltä saadun valtuutuksen perusteella periä tälle maksetusta palkkiosta tuloverolain (1535/1992) 31 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun luottamushenkilömaksun, jonka kunta tilittää puolueelle tai puolueyhdistykselle. Kuntalain 410/2015, 82§:n mukaan perittyjen luottamushenkilömaksujen määrä on ilmoitettava kunnan tilinpäätöksessä.

Alla olevassa taulukossa on ilmoitettu valtuustoryhmittäin tuen määrä tilivuodelta 2016.

	Tuki, €	Tuki, %
Suomen Sosiaalidemokraatit	4 930,91	15
Suomen Keskusta	3 567,04	15
Perussuomalaiset	2 293,89	15
Vasemmistoliitto	2 630,00	20
Kansallinen Kokoomus	1 182,51	15
Suomen Kristillisdemokraatit	306,00	10
Vihreät	949,14	15
Yhteensä	15 859,49 euroa	

2.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Maailman- ja kansantalouden kehitys

Maailmantalouden näkymät ovat selvästi paremmat kuin vuosi sitten, jolloin pelättiin kasvun jyrkkää hidastumista Kiinan pörssikurssien vetämänä.

Teollisuusmaiden järjestö OECD ennustaa, että maailmantalouden kasvu kiihtyy tänä vuonna 3,3 prosenttiin ja ensi vuonna edelleen 3,6 prosenttiin. Yhdysvalloissa ja Kiinassa talouskasvu jatkuu vahvana ja ylläpitää maailmantalouden kohenemistä. Yhdysvalloissa kasvun ennakoidaan kiihtyvän tämän vuoden tilapäisesti hitaamman vaiheen jälkeen reiluun 2 prosenttiin ja inflaation odotetaan kiihtyvän noin 2 prosenttiin. Kiinassa talouskasvu hidastuu hallitusti, kun talouden rakenne muuttuu investoinneista yksityisen kulutuksen suuntaan. Iso-Britanniassa kesäkuussa järjestetyn kansanäänestyksen tuloksena Britannia eroaa EU:sta. Brexitistä johtuva Euroopan talouden notkahdus ei juuri vaikuta Yhdysvaltain ja Kiinan talouskasvuun.

Venäjän talous supistuu vuonna 2016 aiempaa lievemmin ja elpyy vuonna 2017 hieman nopeammin kuin Suomen Pankin maaliskuun ennusteessa arvioitiin. Öljyn hinnan hienoinen kohoaminen ja ruplan heikko reaalin valuuttakurssi tukevat Venäjän talouden elpymistä. Venäjän BKT supistuu tänä vuonna prosentin verran ja tuonti vähenee 7 %. Vuosina 2017–2018 talouden ennustetaan kuitenkin elpävän öljyn hinnan noustessa ja tuonnin vilkastuessa. Talouskasvu on kuitenkin hidasta ja pitkän aikavälin kasvu jää 1 - 1,5 prosenttiin vuodessa.

Suomen talouskehitys

Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennusteen mukaan vuonna 2016 Suomen BKT:n kasvun ennustetaan nopeutuneen 1,6 prosenttiin kotimaisen kysynnän vauhdittamana. Vuonna 2017 kasvuksi ennustetaan 0,9 %. Ennustejakson 2016 - 2018 loppua kohden kotitalouksien reaalityulojen kasvu heikentyy ja yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu. Myös investointien osalta nopein kasvun vaihe ajoittui vuoteen 2016. Vientimarkkinoiden kasvun nopeutumisen ja kilpailukykyyn kohenemisen myötä viennin kasvuedellytykset ovat suotuisimmat. Tavaroiden ja palveluiden vienti kasvaa, mutta viennin näkymät ovat kaikkiaan edelleen vaisut. Myös vuonna 2018 talouskasvu jää vain noin prosenttiin. BKT:n määrä on edelleen vuonna 2018 noin prosentin pienempi kuin edellisessä suhdannehuipussa vuoden 2007 lopulla.

Kaiken kaikkiaan julkinen talous pysyy edelleen alijäämäisenä heikon suhdannetilanteen sekä talouden rakenteellisten ongelmien vuoksi. Talouden näkymät pysyvät heikkona myös lähitulevaisuudessa eikä vaikea talouskasvu itsestään riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa. Toteutetut sopeutustoimet ovat rajoittaneet julkisten menojen kasvua, mutta eivät ole pysäyttäneet sitä mm. väestön ikääntymisestä aiheutuvan kuntiin kohdistuvan menopaineen vuoksi. Suomen julkisyhteisöjen alijäämä oli tilastokeskuksen tuoreimman julkistuksen mukaisesti 2,8 %, joten se jää alle EU:n perussopimuksen mukaisen kolmen prosentin viitearvon. Vuonna 2015 julkisyhteisöjen velka EPD-velka, joka kuvaa EU:n jäsenmaiden julkisen talouden velkaantumista ylitti 60 prosentin viitearvon ja velkasuhde pysyy tämän rajan yläpuolella vuosikymmenen loppuun saakka.

Lähivuosikymmeninä on varauduttava myös siihen, että Suomen talouskasvu ei palaudu finanssikriisiä edeltävien vuosien ja vuosikymmenten vauhtiin. Tulevan talouskasvun mahdollisuuksia rajoittavat korkea rakenteellinen työttömyys sekä työikäisen väestön määrän supistuminen. Myös tuottavuuskehitys näyttäisi jäävän aiempaa maltillisemmaksi. Lisäksi väestörakenteen muutoksen myötä julkisten menojen automaattinen kasvu jatkuu myös 2020-luvulla. Siten julkisen talouden tulot eivät riitä ylläpitämään kaikkia nopeamman talouskasvun varaan rakennettuja julkisen sektorin rakenteita ja tehtäviä.

Ansiokehitys

Vuonna 2016 sopimuskorotukset noudattivat hyvin kattavasti kesällä 2015 jatkettua työllisyys- ja kasvusopimusta. Työllisyys- ja kasvusopimuksen arvioidaan nostavan sopimuspalkkoja vuonna 2016 keskimäärin 0,6 %. Muiden tekijöiden kuin sopimuspalkkojen arvioidaan kohottavan ansioita 0,6 %. Nimellisten ansioiden arvioidaan näin ollen kasvaneen 1,2 % vuonna 2016 ansiotasoindeksillä mitattuna. Tämä ansiotason nousu on huomattavasti 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaampaa. VM:n kansantalousosaston ennusteessa maltillisen ansioiden nousun oletetaan jatkuvan siten, että ansiotasoindeksi nousee 0,8 % vuonna 2017 ja 1,2 % vuonna 2018.

Työmarkkinaosapuolet allekirjoittivat 14.6.2016 kilpailukyky sopimuksen, jonka kattavuudeksi muodostui noin 91 %. Kilpailukyky sopimuksen mukaan työ- ja virkaehtosopimusten voimassaoloa jatketaan 12 kuukaudella sopimuspalkkojen pysyessä ennallaan. Vuosittainen työaika pitenee kokoaikatyössä keskimäärin 24 tunnilla ansiotasoa muuttamatta vuoden 2017 alusta; ammatti- ja työnantajaliitot sopivat työajan pidentämisen toteuttamistavasta alakohtaisesti.

Työntekijän työeläkemaksu nousee asteittain yhteensä 1,2 prosenttiyksikköä 2017–2020. Työnantajan työeläkemaksu alenee vastaavasti samalla määrällä. Työntekijän työttömyysvakuutusmaksu nousee 2017–2018 yhteensä 0,85 prosenttiyksikköä. Työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu alenee vastaavasti samalla määrällä. Työnantajan sosiaaliturvamaksu eli sairausvakuutusmaksu alenee 2017–2019 vähintään noin prosenttiyksikön. Vuodesta 2020 alkaen työnantajan sosiaaliturvamaksun alennus on pysyvästi vähintään 0,58 prosenttiyksikköä. Julkisen sektorin lomarahat pienenevät 30 prosentilla vuosina 2017–2019.

Hinnat ja ostovoima

Vuonna 2016 palkansaajien ostovoiman kasvu oli nopeinta kuuteen vuoteen. Ostovoimaa tukivat alhainen inflaatio ja veroasteen aleneminen. Vuonna 2017 ostovoimaa tukevat kilpailukyky sopimukseen liittyvät veronkevennykset ja sitä heikentävät inflaation nopeutuminen, työntekijän sosiaaliturvamaksujen nousu sekä julkisen sektorin lomarahojen leikkaus. Lopputuloksena palkansaajien ostovoima pysyy lähes

edellisvuoden tasolla. Vuonna 2018 ostovoimaa heikentää suhteessa vuoteen 2017 veroasteen kiristyminen, joka on seurausta vakuutetun sotumaksujen noususta.

Nimelliset yksikkötyökustannukset nousivat vuonna 2016 Suomessa hieman vähemmän kuin euroalueella keskimäärin. Euroopan komission ennusteen mukaan vuosina 2017–2018 Suomen yksikkötyökustannukset alenevat 1 prosentilla samalla kuin euroalueella keskimäärin ne nousevat 2,5 prosentilla, mikä osaltaan tukee kansantalouden kilpailukykyä ja viennin elpymistä.

Vuoden 2016 kuluttajahintojen keskimääräiseksi vuosimuutokseksi eli inflaatioksi muodostui 0,4 % kansallisella indeksillä mitattuna. Inflaatiokehitys on siis ollut hidasta, mutta on kuitenkin kääntynyt vuoden 2015 laskun jälkeen jälleen nousuun. Joulukuussa 2016 kuluttajahinnat nousivat 1,0 % edellisen vuoden joulukuuhun verrattuna. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi, jossa ei ole kansalliseen indeksiin verrattuna mukana mm. omistusasumista tai korkoja, nousi joulukuussa 1,1 %.

Edellisvuosien tapaan palveluiden kallistuminen vauhditti inflaatiota viime vuonna, niiden hintojen noustessa noin 2,4 prosentin vauhtia. Tähän vaikuttivat muun muassa korotukset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuissa. Kokonaisuudessaan verojen ja hallinnollisten maksujen inflaatiota kiihdyttävä vaikutus oli viime vuonna arviolta 0,6–0,7 prosenttiyksikköä. Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennusteen mukaan päivittäistavarakaupan kilpailutilanne on pitänyt elintarvikkeiden hintakehityksen maltillisena. Tavaroiden hintoihin vaikuttavat sekä heikko kysyntä että tuontihinnat, jotka ovat kääntymässä vuonna 2017 nousuun.

Inflaatiopaineet ovat tavanomaista matalampia myös kuluvana ja seuraavana vuonna, sillä kansantalouden käytössä on vapaita resursseja ja tuotantokuilu on edelleen negatiivinen. Sekä vuosina 2017 ja 2018 kansallisen kuluttajahintaindeksin odotetaan nousevan 1,3 %. Ennustejaksolla asteittain nousevan öljyn hinnan sekä vahvistuvan Yhdysvaltain dollarin odotetaan kiihdyttävän inflaatiota. Vuonna 2017 muutokset välillisessä verotuksessa kiihdyttävät inflaatiota arviolta 0,2–0,3 prosenttiyksikköä. Tähän vaikuttavat erityisesti korotukset ajoneuvo-, polttoaine- ja tupakkaveroissa, mutta makeisveron poisto sekä autoveron lasku vaikuttavat vastakkaiseen suuntaan. Ennusteeseen vaikuttavat myös oletukset maltillisista palkankorotuksista sekä alhaisesta, mutta vähitellen nousevasta korkotasosta.

Euroopan keskuspankin viimeisimmän ennustekyselyn perusteella euroalueen inflaatio on yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna kuluvana vuonna 1,2 % ja 1,4 % vuonna 2018. Suomen osalta

vastaavat luvut ovat VM:n ennusteessa 1,3 % ja 1,3 %. Näin ollen hintatason kasvuvauhdin ennakoidaan pysyvän suunnilleen samalla tasolla Suomessa kuin euroalueella keskimäärin.

Työllisyystilanne

Työllisyystilanne kääntyi parempaan suuntaan vuoden 2016 aikana talouskasvun käynnistymisen myötä. Taloudellisen aktiviteetin lisääntyminen etenkin rakentamisessa näkyi avointen työpaikkojen ja tehtyjen työtuntien kasvuna.

Työttömyyden kasvu taittui ja työttömien määrä kääntyi laskuun vuonna 2016. Joulukuussa työttömyysasteen trendi oli 8,6 %. Koko vuoden 2016 työttömyysaste oli 8,8 %. Laaja työttömyys, eli työnvälitystilaston työttömät ja aktivointipalveluissa olevat, ei toisaalta ole juurikaan laskenut korkealta 450 000 henkilön tasoltaan.

Bruttokansantuotteen maltillinen kasvu vuosina 2017 ja 2018 riittää ylläpitämään työllisyyden paranemista ja samalla työttömien määrä laskee hitaasti. Työllisyyden ennustetaan paranevan 0,4 % vuonna 2017 ja 0,5 % vuonna 2018. Työllisyysasteen ennustetaan nousevan 69,5 prosenttiin vuonna 2018.

Työttömyyden ennustetaan laskevan hitaasti ensi vuonna, sillä osa piilotyöttömistä aktivoituneen työnhakuun avointen työpaikkojen lisääntymisen myötä. Työttömyysaste laskee 8,5 prosenttiin vuonna 2017 ja edelleen 8,1 prosenttiin vuonna 2018.

Rahoitus

Viime vuodet matala korkotaso on suosinut lainanottoa. Suomen valtion budjetissa korkomenot ovat laskeneet 0,7 mrd. vuodesta 2008 vuoteen 2016. Samalla korkomenojen osuus bruttokansantuotteesta on puolittunut. Vastaavana ajanjaksona valtion ja kuntien yhteenlaskettu velka on lähes kaksinkertaistunut. Korot eivät kuitenkaan pysy matalina ikuisesti: euroalueen inflaatio on antanut merkkejä kiihtymisestä ja EKP tulee aikanaan perääntymään osto-ohjelmastaan. Nousevat korot välittyvät korkomenoihin sitä myötä, kun valtiolle ja paikallishallinnolle tulee tarve laskea liikkeelle uutta velkaa.

(Lähteet: Suomen julkisen talouden näkymät ja haasteet VM/7/2017 ja Talousnäkymät ja palkan muodostus VM/2.2.2017).

TAULUKKO 1 YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE

Yleinen taloudellinen tilanne (**VM:n ennuste 2016 - 2018)						
	2013	2014	2015	2016**	2017**	2018**
Bruttokansantuote mrd. euroa	203,0	205,0	209,0	214,0	219,0	224,0
Työttömyysaste, %	8,2	8,7	9,4	8,8	8,5	8,1
Ansiotasoindeksi, %	2,1	1,4	1,3	1,2	0,8	1,2
Kuluttajahintaindeksi, %	1,5	1,0	-0,2	0,4	1,3	1,3
Pitkä korko, 10v, %	1,9	1,3	0,7	0,4	0,5	0,9
Valtionvelka, % BKT:sta	44,1	46,3	47,7	47,7	49,2	50,2
Veroaste, % BKT:sta	43,7	43,9	44,1	44,4	43,2	42,8

Kuntatalouden kehitys

Vuoden 2016 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden edenneen hyvään suuntaan tilikauden tuloksen ollessa noin 0,8 miljardia euroa. Tulosta paransivat erityisesti kuntien omat, noin 0,36 miljardin euron sopeuttamistoimenpiteet sekä kilpailukyky sopimukseen liittyvien alentuneiden lomapalkkavarausten kirjautuminen vuodelle 2016.

Lukuisista menopaineista huolimatta kuntasektorin menot kasvoivat erittäin maltillisesti, keskimäärin reilun prosentin. Vaikka vuoden 2016 tilikauden tulos parani ennakoarvion mukaan lähes puoli miljardia euroa, tulos oli negatiivinen 111 kunnassa, yhteensä 0,2 miljardia euroa.

Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa kuvaava toiminnan ja investoinnin rahavirta parani noin puoli miljardia euroa. Lainakanta nousi 18 miljardiin euroon, mutta velkaantumisen kasvu hidastui 3,6 prosenttiin. Syömävelan osuus kuntien lainakannan muutoksesta on erittäin pieni, vuosina 2000 - 2016 noin viiden prosentin luokkaa.

Kokonaistaloudellisen tilanteen epävarmuus, kilpailukyky sopimuksen vaikutukset ja lähivuosien muut tulopohja- sekä menomuutokset kuntataloudessa vaativat jatkossakin tarkkaa taloudenpitoa. Vuonna 2017 verotulojen ennakoitaan alenevan 0,7 % ja valtionosuuksien lähes 4 %. Myös menot alentuvat kilpailukyky sopimuksen, toimeentulotuen Kela siirron ja kuntien omien toimenpiteiden myötä. Verorahoituksen alentuminen yhdistettynä kuntien vuoden 2017 talousarvioissa ennakoituun investointitarpeiden kasvuun uhkaa heikentää kuntien taloutta ja kasvattaa lainanottoa.

Pitkäaikaistyöttömyys, väestön ikääntyminen, perus- ja ansioturvaan tehdyt leikkaukset, kotouttaminen sekä investointitarpeet aiheuttavat lisämenopaineita kuntien palveluihin ja tulonsiirtoihin. Paineet ovat suuret erityisesti työmarkkina- ja toimeentulotuessa, josta kunnat rahoittavat jatkossakin puolet. Ikäsidonnaisten sosiaali- ja terveystalouksien kysynnän arvioidaan kasvavan noin prosenttiyksikön joka vuosi.

Näiden haasteiden ratkaisemisessa kilpailukyky, talouskasvu ja työllisyys ovat avainasemassa, ja ne ohjaavat myös kuntatalouden suuntaa. Myös julkista taloutta tervehdyttävien rakenteellisten uudistusten jatkaminen on tärkeää, mutta onnistuessaankin ne vaikuttavat vasta vuosien päästä.

Kuntien verotulot 2016 kasvoivat maltillisesti koko maan tasolla yhteensä 1,4 prosenttia, eli 300 miljoonaa euroa. Kunnallisverotulot kasvoivat vain 2,0 % vaimean ansiotulokehityksen seurauksena. Tuloveroprosenttiaan korotti 45 kuntaa vuodelle 2016. Veroperustemuutokset laskivat kunnallisveroja noin 260 miljoonaa euroa.

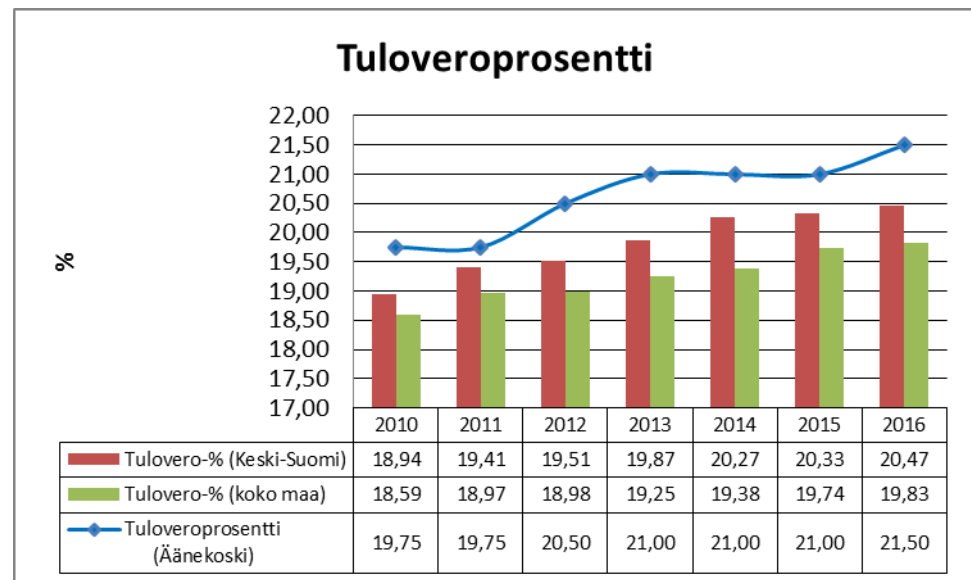
Kuntien yhteisöverotulot laskivat 6,3 % (noin 100 miljoonaa euroa), vaikka koko maan kertymä kasvoi 5,8 %. Vaimeaa kehitystä selittää muun muassa kuntien korotetun yhteisöveron jako-osuuden poistuminen. Vastaavasti kiinteistöverot kasvoivat 4,1 %

Valtionosuudet kasvoivat 7 % eli lähes 600 miljoonaa euroa. Kustannustenjaon tarkistus lisäsi valtionosuuksia 270 miljoonaa euroa. Veroperustemuutosten vaikutus kompensoitiin lisäämällä valtionosuuksia 260 miljoonalla eurolla. Valtionosuusleikkaukset (40 miljoonaa euroa) sekä indeksijäädytys (40 miljoonaa euroa) pienensivät valtionosuuksia 80 miljoonalla eurolla.

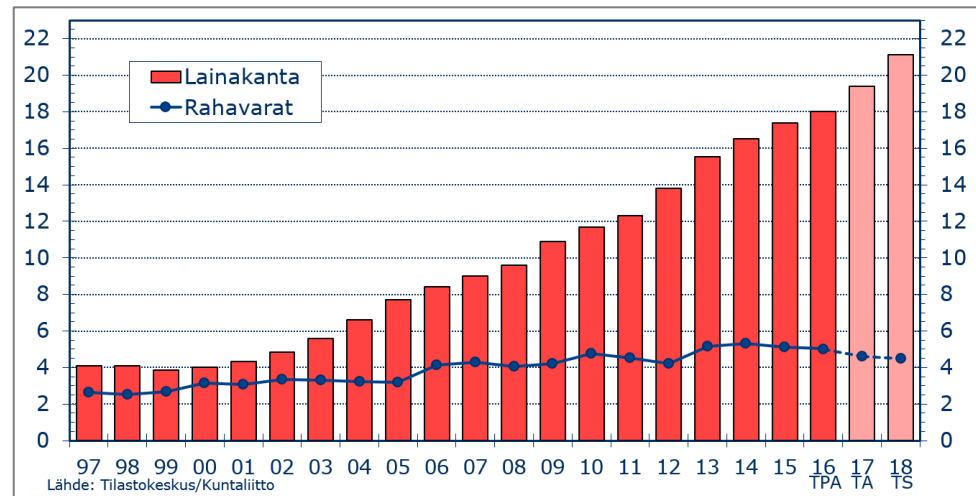
Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu lainakanta oli vuoden 2016 tilinpäätösarvion mukaan 18,0 miljardia euroa, josta kuntien osuus on 16,0 miljardia euroa. Kuntatalouden kokonaiskuva näyttää kohtuulliselta, mutta kuntakohtaiset erot ovat hyvin suuria. Tilinpäätösarvion mukaan tilikauden tulos oli negatiivinen yli 111 kunnassa.

(Lähde: Tilastokeskus, vuosi 2016 tilinpäätösarvioiden mukaan.)

KUVA 1 TULOVEROPROSENTIN KEHITYS 2010 - 2016

KUVA 2 KUNTIEN JA KUNTAYHTYMIEN LAINAKANNAN JA RAHAVAROJEN KEHITYS 1997 – 2018, MRD.€

Kuntien vuotuinen lainakannan kasvu on merkittävin tällä vuosituhanella. Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu lainakanta oli vuoden 2016 lopussa 18 miljardia euroa.

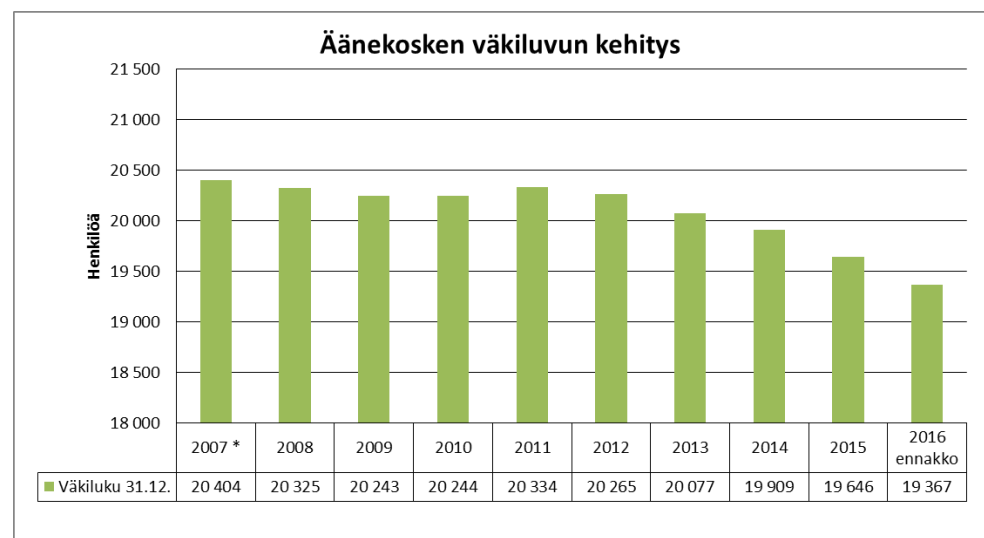
(Lähteet: Tilastokeskus, Kuntaliitto)

Äänekosken talouden kehitys

Väestökehitys

Äänekosken kaupungin väkiluku (ennakko) oli vuoden 2016 lopussa 19 367 henkeä ja vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 279 henkeä.

KUVA 2 ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN VÄKILUVUN KEHITYS (* KUNTALIITOS ÄÄNEKOSKI, SUOLAHTI, SUMIAINEN)

Työllisyys

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan Keski-Suomessa oli joulukuun lopussa 21 852 työtöntä työnhakijaa mikä on 1 255 vähemmän kuin edellisvuoden lopussa. Koko maassa työttömiä työnhakijoita oli 358 083, mikä on vuotta aiempaan verrattuna 19 843 vähemmän.

Äänekoskella työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 19,5 % (20,4 %). Keski-Suomessa vastaava luku oli 17,0 % (18,0 %) ja koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus oli 13,6 % (14,4 %).

Joulukuun korkeampaa työttömyyslukua selittää osaltaan Valtran lomautukset. Haasteena on työttömyyden rakenne sekä kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen. Ulkopuolisen konsultin kanssa on jatkettu työllisysselvitystä, jonka avulla on tarkoitus tehdä toimintasuunnitelma työllisyystilanteen parantamiseksi.

Kaikkiaan Äänekoskella oli työnhakijoita joulukuun lopussa 8 731 (8 769), joista työttömiä työnhakijoita 1 700 (1 786). Työttömistä työnhakijoista oli lomautettuja 188 (198). Lomautettuja oli vuoden lopussa 114 enemmän, kuin saman vuoden marraskuussa. Yli vuoden työttömänä olleiden määrä laski edellisvuodesta 9 henkilöllä ja oli vuoden lopussa 621.

Tammikuun 2017 tilaston mukaan työttömien työnhakijoiden määrä on hieman laskenut, työttömien määrä oli 17,6 % (1 534 hlöä).

Tulevaisuuden haasteena on ammatissa toimivan väestönsosan ja työvoiman jatkuva lasku ja sen alentava vaikutus verokertymään. Myös oman alueen työvoiman ja työpaikkatarjonnan kohtaanto-ongelma aiheuttaa niin kuntatalouden kuin kuntayhteisön tasolla vaikeuksia. Alueen haasteena on yli 50-vuotiaiden työttömien (758 hlöä) työllistäminen. Osa heistä työllistyy välityömarkkinoille ja pieneltä osin myös avoimille työmarkkinoille.

TAULUKKO 2 TYÖTTÖMYYSASTE JOULUKUUN 2016 LOPUSSA

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Äänekoski	13,7	16,1	14,9	15,3	17,3	19,8	20,6	20,4	19,5
Keski-Suomi	12,3	14,6	13,2	13,3	14,6	16,9	17,9	18,0	17,0
Koko Suomi	8,8	11,3	10,3	9,7	9,7	12,6	13,9	14,4	13,6

Elinkeinotoiminta

Toimintavuonna 2016 Äänekoski oli korkean teknologian kaupunki, jossa yritysten T&K-panostus ja jalostustyöpaikkojen osuus on maakunnan/maan korkeinta tasoa. Äänekoski on edelleen merkittävästi omaa aluettaan suurempi työllistäjä. Metsä Groupin maailman ensimmäisenä

mäisen uuden sukupolven biotuotetehtaan investointiprojekti vaikuttaa alueen elinkeinoelämään positiivisesti monella eri toimialalla. Suurinvestoinnin imussa majoitustarjontaa tarvitaan enemmän, infra uudistukset tuovat alueelle kilpailukykyä ja lisääntyvä puunhankinta tuo uusia liiketoimintamahdollisuuksia mm. raskaankaluston palvelutarjonnan osalta. Tämä investointi tarkoittaa lisäksi jatkuvuutta ja uusia mahdollisuuksia niin biotuotteiden, kuin muunkin yritystoiminnan kannalta, hyvänä esimerkkinä EcoEnergy SF:n biokaasulaitoksen investointi. Metsäteollisuuden monipuoliset ja ajantasaiset tuotteet ovat kilpailukykyisiä globaalisti. Biotalouteen on suunnattu myös lisäpanoksia, Kasvusoimimuksen, koulutushankkeiden, biopoolihankkeen ja biotuotekasvunpolkujen myötä. Näillä sopimuksilla ja ohjelmilla on tarkoitus saada lisää kasvua toimialalle sekä luoda verkostoja suuren biotuotetehdashankkeen ympärille. Ohjelmat toteutetaan yhteistyössä Keski-Suomen Liiton, Jyväskylän kaupunkiseudun, Jykesin, JAMKin ja Keski-Suomen Kauppakamarin kanssa.

Toimintavuonna alueella käynnistyi enemmän uusia investointeja kuin vuonna 2015. Yritysten perustaminen on ollut Äänekoskella voimakkaampaa, kuin aiempina vuosina nettoperustannan ollessa vuonna 2016 yhteensä 51 kpl.

Vuonna 2017 yritysten kehittymistä ja kasvuhaluja tuetaan entistä enemmän ja prosesseja pyritään selkeyttämään. Yritysten omistajanvaihdos asioita kehitetään edelleen. Elinvoimaisuuden eteen tehdään toimenpideohjelmat loppuun eli markkinointi- ja matkailuohjelmat. Äänekosken uusi ilme julkistetaan syksyn alussa.

Tavoitteena on käynnistää myös omia hankkeita sekä tehdä yhteistyötä muiden tahojen kanssa biotalouden, matkailun, lähidemokratian, logistiikan ja teollisen digitalisoitumisen osalta. Maakunnalliset ja kaupunkiseutusopimukset ovat myös tiiviisti mukana ohjelmassa.

Maakunnallisten elinkeinopalvelujen kehittäminen, yhteistyön tiivistäminen ja selkeyttäminen jatkuvat mm. Maakunnan Kasvupalvelu- ja Aluekehitysryhmissä.

Yhteistyön lisäämiseen ja yrittäjyyden/yritteliäisyyden tukemiseen ja kannustamiseen sekä niiden valmiuksien parantamiseen käytetään entistä enemmän resursseja.

2.1.4 Olenaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Kaupungin tuloperustaan vaikuttaneet muutokset

Valtionosuudet kasvoivat 4,1 miljoonaa euroa (10,1 %) vuodesta 2015 valtionosuusuudistuksen seurauksena.

Kunnallisveron tuotto kasvoi noin 1,0 miljoonaa euroa (1,6 %) edellisvuodesta ja yhteisöveron tuotto laski 0,2 miljoonaa euroa (2,6 %). Kiinteistöveron tuotto oli 0,5 miljoonaa euroa (13,3 %) edellisvuotta parempi. Kokonaisuudessaan kaupungin verotulot kasvoivat noin 1,3 miljoonaa euroa.

Osinkotulojen kirjauskäytännön muutoksesta johtuen osinkotuotot kasvoivat 1,0 miljoonaa euroa.

Muita huomattavia tuloperustaan vaikuttavia tekijöitä olivat mm. kertaluonteiset asemakaavojen kaavoitusvoitot, joita syntyi tilikaudella 0,8 miljoonaa euroa. Vastaavasti edellisvuonna kertaluonteisten kaavoitusvoittojen määrä oli 1,6 miljoonaa euroa.

Kaupungin toimintaan ja elinvoimaan vaikuttavat olennaiset muutokset

Metsä Fibren biotuotetehtaan rakentaminen etenee suunnitellussa aikataulussa. Suurimmillaan työmaavahvuus on asennustöiden aikana alkutalvesta 2016 kevääseen 2017, tällä hetkellä työmaalla Äänekoskella työskentelee lähes 3 000 henkilöä yhtä aikaa.

Rakennusajan työllistävä vaikutus on kokonaisuudessaan yli 6 000 henkilötyövuotta, josta yli puolet tehdään Äänekoskella. Biotuotetehtaan tuotannon käynnistyttyä työllistävä vaikutus on 2 500 henkilöä koko arvoketjussa Suomessa, uusia työpaikkoja syntyy noin 1 500. Työllistävät vaikutukset ovat merkittävimmät puunkorjuussa ja kuljetuksissa.

Vuosi 2016 oli suurten kaavojen vuosi: pinta-alaltaan kaupunginvaltuuston hyväksymät asemakaavat olivat laajoja (yhtä lukuun ottamatta 16 – 70 ha) ja ne liittyivät kaupungin tulevaisuuden kannalta merkittäviiin hankkeisiin. Myös valmistelu- ja ehdotusvaiheeseen saatetut kaavat olivat viime vuonna poikkeuksellisen tärkeitä: Äänekoski 2030 osayleiskaava sekä Uudistuvan ydinkeskustan asemakaavan ja Kotakennään asemakaavan ensimmäiset vaiheet.

Biotuotetehtaan käynnistymiseen liittyen hyväksyttiin Piilolanniemen asemakaava ja valtatie 4 uuden linjauksen toteuttamiselle luotiin kahdella kaavahankkeella kaavalliset edellytykset. Ääneniemen koillisranta ja Hirvaskankaan Hirvimäki olivat erittäin merkittäviä hyväksytyjä asemakaavoja paitsi vuoden 2016 kuin myös tulevien vuosien pienalojen tonttireservin kannalta (noin 175 uutta tonttia).

Asemakaavojen lisäksi kaupunginvaltuusto hyväksyi joulukuussa yhdeksän kohdetta käsittäneen Äänekosken rantayleiskaavan muutoksen. Uudistuvan ydinkeskustan kehittymistä kaupunki vauhditti hankkimalla omistukseensa ns. Niskasen ja Valintatalon kiinteistöt; nyt kaupunki omistaa noin 2 ha keskeistä maa-aluetta uudistuvaksi suunnitellusta kaupungin ytimestä.

Uimahalli VesiVelhon peruskorjaus valmistui ja uimahalli avattiin kun-
talaisten käyttöön 14.11.2016.

Koulunmäen yhtenäiskoulu aloitti toimintansa 1.8.2016. Yhtenäiskoulu
muodostettiin Keskuskoulusta, Koulunmäen koulusta ja Mämmen kou-
lusta. Uudessa yhdistetyssä yhtenäiskoulussa on yhteensä 1 004 oppi-
lasta.

Kaupungille laadittiin työllisyysohjelma vuosille 2016 – 2019. Vuoden
aikana valmisteltiin Elinvoimayksikön perustamista vuoden 2017
alusta kaupungin keskushallinnon alaisuuteen. Yksikköön keskitettäviä
toimintoja on työllisyys- ja elinkeinopalvelut sekä kaupungin markki-
nointi ja matkailuasiat.

Äänekoski-Jyväskylä välisen rataosuuden sähköistäminen on käyn-
nissä ja moottoritien rakentaminen Äänekosken kohdalla on myös aloi-
tettu ja valmista pitäisi olla vuoden 2019 keväällä.

Merkittävät poikkeamat tilinpäätösvuoden talousarvioon

Kaupunginvaltuusto hyväksyi talousarviovuonna 7 talousarviomu-
tosta, joiden euromääräinen vaikutus käyttötalousosaan oli -0,7 miljoo-
naa euroa, rahoitusosaan 1,8 miljoonaa euroa ja investointiosaan -1,3
miljoonaa euroa.

Kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaan vuoden 2016 ta-
lousarvio oli valtuustoon nähden sitova vastuualuetasolla. Kaupungin
organisaatio on jaettu 26 eri vastuualueeseen. Vastuualuetasolla ta-
lousarviossa pysyttiin tai talousarvio alitettiin 20 vastuualueen osalta,
ja puolestaan 6 vastuualueen osalta talousarvio ylitettiin.

Merkittäviä (yli 50 000 euroa) talousarvion ylityksiä ei ollut.

Tarkemmat vastuualuekohtaiset poikkeamat on kuvattu tilinpäätöksen
luvussa 3, talousarvion toteutuminen. Lisätalousarviomenettelyn mu-
kaisesti lisämäärärahatarpeet on tuotava valtuuston päätettäväksi
määrärahatarpeen ilmaantuessa. Investointien osalta kohdistamatto-
mat määrärahavaraukset voidaan kohdentaa teknisen johtajan viran-
haltijapäätöksellä.

Olellaiset toiminnan ja talouden muutokset tilinkauden päättymisen jäl- keen

Rakennusliike Porrokki Oy jätti konkurssihakemuksen 15.2.2017
Keski-Suomen käräjäoikeudelle. Keski-Suomen käräjäoikeus asetti Ra-
kennusliike Porrokki Oy:n konkurssiin 20.2.2017 kello 9.00. Kirjanpi-
dollinen saatava on 164 937,09 euroa konkurssin asettamispäivänä eli
per 20.2.2017. Saatava on muodostunut oikeudenkäyntikuluista. Saata-
van alaskirjaus tehdään aikaisintaan sitten, kun pesänhoitaja antaa kir-
jallisen selvityksen, jonka mukaan saatavalle todennäköisesti ei tule

kertymään jako-osuutta tai että jako-osuus todennäköisesti tulee jäämään saatavaa pienemmäksi.

2.1.5 Arvio todennäköisestä kehityksestä

Suurimmat riskit tulopuolella on verotulokertymän heikentyminen ja mahdolliset uudet valtionosuusleikkaukset.

Uusi kuntalaki astui voimaan 1.5.2015. Suurta osaa lain säännöksistä sovelletaan kuitenkin vasta seuraavan valtuustokauden alusta 1.6.2017 lukien. Uuden kuntalain mukaan lakisääteisiä velvoitteita ovat kuntastrategian laatiminen, johtajasopimuksen tekeminen kunnan ja kunnanjohtajan välillä, nuorisovaltuuston ja vammaisneuvoston asettaminen, konserniohjeiden sisältövaatimukset, kuntayhtymän alijäämän kattaminen, takausten rajoittaminen, kiinteistön myyntiä koskevat säännökset, mahdollisuus antaa palveluvelvoite sekä kunnan toiminnan kannalta keskeisten asiakirjojen, päätöspöytäkirjojen sekä sidonnaisuuksia koskevien ilmoitusten julkaiseminen yleisessä tietoverkossa.

Äänekosken kaupungille uuden kuntalain merkittävin haaste on kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus, jonka tulisi olla alle 50 %. Äänekosken kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on 86,80 % (93,8 %). *(suhteellinen velkaantuneisuus % kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun).*

Menopuolella suurimmat riskit liittyvät toimialojen talouskurin noudattamiseen ja kaupungin voimakkaasta uudistumisesta syntyvien investointien rahoittamiseen. Mikäli kaupungin talouskasvu ei kehity taloussuunnitelman mukaisesti, voidaan viime kädessä joutua turvautumaan myös verojen korotuksiin.

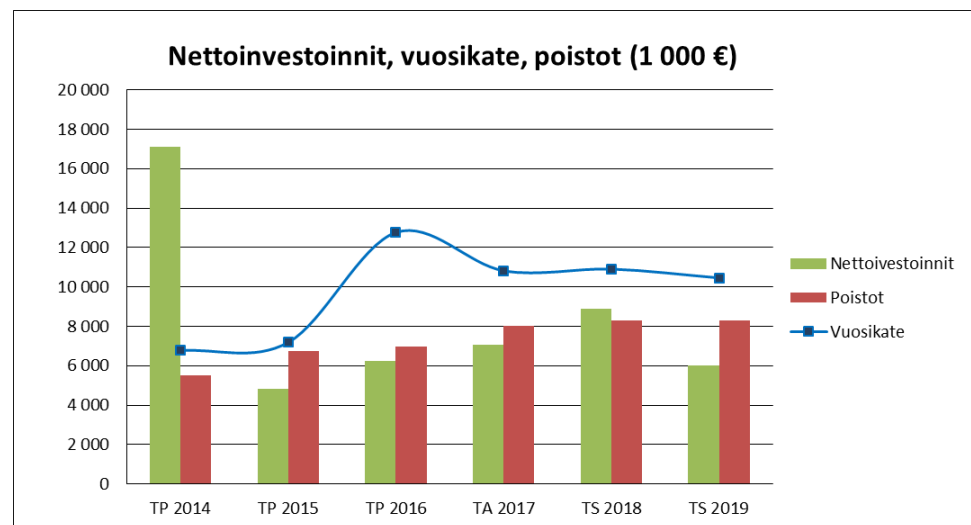
Vuosikatteet vuosina 2017 – 2018 ovat noin 11 miljoonaa euroa, mutta ennusteen mukaan vuodesta 2019 alkaen vuosikatteet laskisivat hie-
man.

Vuosien 2010 – 2016 investointien omahankintamenojen keskiarvo on noin 12,1 miljoonaa euroa ja poistojen keskiarvo on n. 5,8 miljoonaa euroa/vuosi. Vuoden 2016 investointien omahankintameno oli 7,6 miljoonaa euroa. Verrattuna investointien omahankintamenojen keskiarvoon, on vuoden 2016 investointien määrä 4,5 miljoonaa euroa alhaisempi, mutta poistoihin nähden 1,8 miljoonaa suurempi.

Suurimpia lähivuosien investointeja ovat liikuntatalon peruskorjaus, Suolahden keskuskeittiön laajennus sekä Alkulan ja Katvelan päiväkotien saneeraus. Lisäksi leasingrahoituksella käynnistyy Koiviston koulun peruskorjaus sekä uuden paloaseman rakennushanke.

Taloussuunnitelman 2017- 2019 mukaisella investointivauhdilla kaupungin lainakanta on vuoden 2019 lopussa noin 70 miljoonaa euroa. Vuosina 2017 – 2018 nettoinvestointitaso on keskimäärin 7,3 miljoonaa euroa vuodessa. Vuosittaisen investointitason tulisi olla keskimäärin 10,7 miljoonaa euroa/vuosi, jotta vuosikate riittäisi poistoihin. Osa kaupungin uusista rakennushankkeista rahoitetaan tulevina vuosina kiinteistöleasing-rahoituksella, joten rakennusten valmistuttua leasingvuokrat kasvattavat käyttötalousmenoja.

TAULUKKO 3 NETTOINVESTOINNIT, POISTOT, VUOSIKATE 2014 – 2019

Rahoitussuunnitelman mukaan velkamäärä vähenee vuonna 2017 vuoden 2016 tasosta. Suunnitelman mukaan velkamäärä vähenee myös vuosina 2018 ja 2019.

2.1.6 Kaupungin henkilöstö

Äänekosken kaupungin palveluksessa oli vuoden 2016 lopussa yhteensä 1 311 henkilöä, joista vakinaisten osuus on 962 henkilöä ja määräaikaisten 349 henkilöä. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilöstömäärä kokonaisuutena säilyi edellisen vuoden tasolla. Määräaikainen henkilöstö muodostuu pääosin sijaisista. Lisäksi määräaikainen henkilöstö sisältää työllistetyt ja muut määräaikaiset. Vakinaisten osuus koko henkilöstöstä oli 73,4 %.

Henkilöstömäärältään suurin toimiala vuoden 2016 lopussa oli perusturva, jossa päätoimisesta henkilöstöstä työskenteli 46,4 %. Kasvun ja oppimisen toimialalla työskenteli 37,4 %, keskushallinnon toimialalla 9,6 %, vapaa-aikatoimessa 4,6 % sekä teknisellä ja ympäristötoimialalla 2,0 %.

Tuloslaskelman palkkamenot vuonna 2016 olivat 44,4 milj. euroa (edellisvuonna 42,9) ja palkkojen sivukulut 14,3 milj. euroa (edellisvuonna 13,9).

Kaupungin henkilöstöä koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät vuoden 2016 henkilöstöraportista.

2.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Toiminnalliset riskit

Työsuojelussa on siirrytty vuonna 2013 riskien ja vaarojen arvioinnin osalta sähköiseen arviointiin. Arviointi tehdään kaikissa kaupungin työyksiköissä ja se tullaan uusimaan joka neljäs vuosi. Työsuojelu ohjeistaa esimiehiä ennen kyselyn toteuttamista.

Rahoitusriskit

Rahoitusriskien osalta arvioidaan korko-, likviditeetti- ja luottoriskejä. Kaupungin lainakanta on laskenut vuoden 2015 tasosta 11,0 milj. euroa. Korkokulut alenivat vuoden 2015 tasosta noin 0,2 miljoonaa euroa.

Äänekosken kaupungin lainasalkku koostuu lyhytaikaisista kuntatodistuksista, joita oli 38,0 miljoonaa euroa sekä pitkäaikaisista velkakirjalainoista, joita kaupungilla oli vuoden 2016 lopussa noin 34,0 miljoonaa euroa. Näin laskettu lainasalkku oli 31.12.2016 yhteensä 72,0 miljoonaa euroa.

Pitkäaikaisten lainojen pääomalla painotettu keskkorko oli 0,607 % (0,690 %). Pitkäaikaisista lainoista vaihtuvakorkoisia oli 100 %. Pitkäaikaisista lainoista korkosuojattuja oli yhteensä 18,4 (49,6) miljoonaa euroa.

Vaihtuvakorkoisten pitkäaikaisten lainojen viitekorot jakaantuivat seuraavasti: 3 kk euribor -sidonnaisia lainoja 20,7 (26,7) miljoonaa euroa ja 6 kk euribor -sidonnaisia lainoja 13,4 (16,3) miljoonaa euroa. Korkoriski realisoitui vuoden 2016 aikana myönteisesti, kun yleinen markkinakorkotaso pysyi edelleen historiallisen matalalla tasolla.

Yleisellä tasolla rahoitusriskeistä vuoden 2016 osalta voidaan todeta, että kaupungilla ei ole valuuttariskiä, koska maksuliikenne ja rahoitus hoidetaan euroissa.

Likviditeetti- eli maksuvalmiusriskin näkökulmasta vuosi 2016 oli ongelmaton. Kaupungin likviditeettiä on hoidettu siten, että kassan riittävyys on turvattu. Kaupunki on ottanut kuntatodistusohjelman avulla lyhytaikaista lainaa kilpailukykyiseen päivän hintaan. Vuoden 2016 lopussa lyhytaikaista luottoa oli 38 miljoonaa euroa.

Luottoriskiä arvioitaessa on syytä todeta, että kaupungilla on myönnettyjä antolainoja 24,5 (24,6) miljoonaa euroa ja takauksia samaan konserniin kuuluville yhteisöille 54,8 miljoonaa euroa ja muille yhteisöille 7,1 miljoonaa euroa.

Äänekosken kaupungin tarkastuslautakunta otti vuoden 2015 lopussa esille, että kaupungin valvonta vesiosuuskuntien osalta ei ole riittävää. Kaupunki on avustanut vesiosuuskuntia myöntämällä joko avustuksia ja/tai takauksia vesiosuuskuntien lainoille. Äänekosken kaupungilla on takausvastuita vuoden 2016 lopussa yhteensä 3,0 miljoonaa.

Kaupunki tilasi Inspira Oy:ltä selvitystyön vesiosuuskuntien taloudellisesta tilanteesta ja kehityksestä. Selvitystyössä esille nousseita asioita olivat osuuskuntien heikko taloudellinen tilanne (osalla negatiivinen oma pääoma), vaihtelevat poistokäytännöt (käytössä jopa 80 vuoden tasapoisto), tulorahoituksen ja kustannusrakenteen epätasapaino sekä joissakin vesiosuuskunnissa lähes myyntituottojen suuruinen toiminnan tappio.

Selvitystyön tulokset ja toimenpidesuositukset toimitettiin vesiosuuskunnille, jotta osuuskunnat ryhtyisivät toimenpiteisiin taloudellisen asemansa parantamiseksi.

Konserniyhtiöiden osalta Ääneseudun Asunnot Oy:n vieras pääoma on suhteellisen suuri verrattuna yhtiön liikevaihtoon ja omaisuuteen. Yhtiön vieraspääoma oli vuoden vaihteessa yhteensä 28,3 (30,2) miljoonaa euroa ja yhtiön liikevaihto oli 7,4 (6,9) miljoonaa euroa. Kaupunki on myöntänyt yhtiölle omavelkaisia takauksia yhteensä noin 22,8 (26,0) miljoonan euron edestä.

Vahinkoriskit

Äänekosken kaupungin vakuutukset on keskitetty Pohjola Vakuutus Osakeyhtiöön.

Hallinnon riskit ja oikeudenkäynnit (valitukset valtuuston, kaupunginhallituksen ja kh:n alaisten viranhaltijoiden päätöksistä)

Kaupungin viranhaltijajohdon tiedossa ei ole merkittäviä puutteita kaupungin hallintotehtävien hoidon laadussa ja ajantasaisuudessa.

Päättyneet ja keskeneräiset tuomioistuinprosessit

Vuoden 2013 lopulla saatiin käräjäoikeuden päätös ns. asfalttikartelli-asiassa. Päätöksen mukaan Lemminkäinen Oyj tuomittiin maksamaan Äänekosken kaupungille korvaukseksi kaupungin maksamasta ylihinasta noin 70 tuhatta euroa. Lisäksi Lemminkäinen Oyj tuomittiin maksamaan kaupungille viivästys- ja tuottokorkoa sekä oikeudenkäyntikulua. Lemminkäinen Oy on suorittanut korvaukset kaupungille vuoden 2014 aikana ja tämän lisäksi hovioikeuden tuomioissa määrätyt oikeudenkäyntikulut Lemminkäinen Oyj suoritti Äänekosken kaupungille marraskuussa 2016.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 28.11.2016/Niinilahden kyläyhdistys ry:n sekä Keski-Suomen Ely-keskuksen valituksesta Greenwatt Honkakangas Oy Ab:n rakentamisen suunnittelutarveratkaisua koskevasta valituksesta. Valituksenalaista päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Tilinpäätöspäivänä Helsingin käräjäoikeuden käsittelyssä oli kaupungin nostama vahingonkorvauskanne raakapuun hankintakartelliin osallistunutta Metsäliitto Osuuskuntaa vastaan. Käräjäoikeus antanee asiassa ratkaisun syksyllä 2017.

Keskushallinnon toimielinten (kaupunginhallitus ja valtuusto) vastuulla olevissa asioissa saatiin vuonna 2016 päätökseen kaupungin ja Rakennusliike Porrokki Oy:n välinen riita Telakkakadun koulun peruskorjausta koskevan urakkasopimuksen purkamisasiassa. Keski-Suomen käräjäoikeuden ja Vaasan hovioikeuden päätöksillä rakennusliike oli tuomittu maksamaan kaupungille noin 1,4 miljoonaa euroa vahingonkorvausta, korkoja ja oikeudenkäyntikuluja. Rakennusliike haki korkeimmalta oikeudelta valituslupaa, mutta huhtikuussa 2016 korkein oikeus antoi päätöksen, jonka mukaan lupaa ei myönnetä. Hovioikeuden tuomio tuli näin ollen lainvoimaiseksi. Kaupungille tulevan saatavan määrää supistaa rakennusliikkeen yrityssaneeraus.

Perusturvan toimialalla tehdyistä päätöksistä oli tilinpäätöspäivänä vireillä yksi omaishoidon tukea koskeva muutoksenhakuprosessi Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa. Lisäksi vuoden 2016 aikana hallinto-oikeus antoi viisi päätöstä perusturvalautakunnan yksilöhuoltojaoksen päätöksistä tehtyihin valituksiin, ja kaikissa tapauksissa valitus hylättiin. Korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä puolestaan oli yksi psykiatriisiin asumispalveluihin liittyvä kuntien välinen korvauskiista. Lisäksi Vaasan hovioikeuden käsittelyssä oli yksi henkilöstöriita.

Kasvun ja opetuksen toimialalla tehdyistä päätöksistä oli tilinpäätöspäivänä vireillä yksi muutoksenhakuprosessi Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa. Asiassa on kyse virantäytöstä tehdystä valituksesta.

Ympäristölautakunnan alaisissa toiminnoissa tehdyistä päätöksistä on ollut vireillä useita muutoksenhakuprosesseja hallinto-oikeuksissa. Vuonna 2015 tehdyistä vesihuoltolain mukaisista viranhaltijapäätöksistä alkoi neljä muutoksenhakuprosessia, joissa kaikissa Hämeenlinnan hallinto-oikeus hyväksyi valitukset vuonna 2016. Uusia vastaavia valituksia tehtiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen vuoden 2016 aikana yksi. Yhdestä ympäristölupapäätöksestä valitettiin Vaasan hallinto-oikeuteen. Nämä kaksi valitusprosessia olivat tilinpäätöspäivänä yhä meneillään.

Teknisen toimialan päätöksistä on tehty vuoden 2016 aikana kolme erillistä muutoksenhakuun johtavaa toimenpidettä: Vesiputkivahingon korvaus ja oikaisuvaatimus, reklamaatio katurakentamisesta ja oikaisuvaatimus Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle ja yksi yksityistievalitus

Pohjois-Savon käräjäoikeuteen. Edellä mainituista tapauksista ei ole aiheutunut Äänekosken kaupungille seuraamuksia tai maksettavaa ja asiat ovat ratkenneet ja käsitelty loppuun.

Vireillä olevien asioiden mahdolliset taloudelliset seuraamukset eivät ole merkittäviä kaupungin taloudellinen kantokyky huomioon ottaen.

2.1.8 Ympäristötekijät

Ympäristöllä tarkoitetaan tässä luonnollista fyysistä ympäristöä, joka sisältää ilman, veden, maan, kasvit ja eläimet sekä uusiutumattomat luonnonvarat, kuten fossiiliset polttoaineet ja mineraalit. Määritelmästä johtuen rakennettua ympäristöä, kuten kaupunkikuvallista ympäristönhoitoa ja alueiden taikka rakennusten kunnossapitoa ei tässä yhteydessä käsitellä ympäristötekijöinä.

Ympäristötekijöiden kuvaamisella tilinpäätöksen yhteydessä on tarkoituksena luoda yleiskuvaa kaupungin ympäristöasioiden johtamista ja ympäristön tilasta sekä tuoda esille, miten ympäristönsuojelua voidaan edistää taloudellisilla ohjaukeinoilla. Taloudellisten panostusten kokonaisuutena voidaan tarkastella vain kaupungin oman toiminnan osalta ja ainoastaan suuruusluokatasolla. Kertomukseen on poimittu toteutettuja toimia sekä meno- ja tuloeriä, joita on toteutumavertailun perusteella mahdollista seurata kaupungin oman talousarvioseurannan puitteissa. Tarkasteluun on pyritty sisällyttämään kaupungin omistamien yhtiöiden tuottamista palveluista palvelun tilaajalle aiheutuvat käyttötalouden suorat ja merkittävät ympäristömenot.

Ympäristömeno aiheutuu toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyjä tai ennaltaehkäistä, vähentää taikka korjata ympäristöhaittoja, parantaa tulevaa ympäristönsuojelun tasoa ja edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä. Näitä menoja aiheutuu muun muassa jätteen käsittelystä, jätteen synnyn ehkäisystä, maaperän, pintavesien, ulkoilman ja ilmaston suojelusta, melun torjunnasta ja biologisen monimuotoisuuden ja maiseman suojelusta. Ympäristömenoihin eivät sisälly ympäristölainsäädännön rikkomisesta johtuvat sakot ja maksut.

Ympäristömeno voi aiheutua joko kunnan omasta toiminnasta tai toiminnasta, jolla kunta pyrkii ennaltaehkäisemään, vähentämään tai poistamaan muiden toimijoiden ympäristöön kohdistamaa rasitusta tai vahinkoa. Ympäristömenoina ilmoitetaan ulkoiset menot bruttomääräisesti tuloja vähentämättä. Ympäristötulot, kuten esim. jätevesimaksut, jätemaksut, ympäristölupamaksut, muilta toimijoilta perityt kunnostamisen korvaukset yms. esitetään erikseen. (Kirjanpitolautakunnan yleisohje ympäristöasioiden kirjaamisesta 2009).

Ympäristöasioiden johtaminen

Ympäristönsuojelun yleissuunnittelua ja toimia ympäristönsuojelun huomioon ottamiseksi kunnan toiminnassa johtaa kunnanhallitus. Ympäristöjohtamisen välineeksi hallitus on vuonna 2012 hyväksynyt kaupungin ympäristöpolitiikan. Ympäristöasioiden huomioon ottaminen toiminnassa ja suunnittelussa jakaantuu laajasti toimialoille ja myös konsernin yhtiöille. Samalla periaatteella ympäristöhyötyjen tuottaminen ja haittojen korjaaminen jakaantuvat laajasti organisaatioon.

Ympäristölautakunta on laatinut hyväksytyyn ympäristöpolitiikkaan pohjautuvan oman toimenpideohjelman vuoteen 2016. Se otetaan kaupunkistrategian ohella vuosittain huomioon lautakunnan sitovia tavoitteita asetettaessa.

Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät

Ympäristölautakunnan ympäristövalvonnan vastuualueen ympäristönsuojelun tulosalue vastaa ympäristönsuojelun viranomaistoiminnasta ja ympäristön tilan yleisestä seurannasta. Menot ilman ympäristön tilan seurantaa ja jäljempänä erikseen mainittuja projektiluonteisia ympäristönsuojelun edistämistehtäviä olivat vuonna 2016 noin 140 000 euroa ja tulot noin 62 000 euroa.

Ulkoilman ja ilmastonuojelu

Yhdyskuntailman laatua mitataan Äänekosken keskustassa jatkuvatoimisesti. Tulokset ovat nähtävillä kaupungin verkkosivuilla. Seuranta tapahtuu osin ympäristövalvonnan omana työnä ja osin asiantuntijapalvelujen ostona. Tulokset raportoidaan vuosittain. Toimintakulut vuonna 2016 olivat noin 35 000 euroa ja tulot (teollisuuden ja energiantuotantolaitosten osuus kustannuksista) noin 26 000 euroa. Vuonna 2016 ilmanlaadun seurantatyö siirrettiin suurimmaksi osaksi ostopalveluna hankittavaksi. Yhdyskuntailman laadun seuranta koskee hajurikkiyhdisteitä, pölyä, sekä rikin ja typen oksideja. Ilmanlaatu vuonna 2016 oli 98 % mittausajasta hyvä tai tyydyttävä. Lyhytaikaiset hajutilanteet heikentävät ilmanlaatua vuodenajasta riippumatta ja katupöly keväisin. Poikkeavia ilmanlaatuongelmia eikä niistä aiheutuvia menoja ilmennyt vuonna 2016. Kasvihuonepäästöjä Äänekoskella seurataan viikoittain päivittyvän ja vuosittain julkaistavan CO₂ -raportin avulla. Seuranta maksaa noin 1 000 euroa vuodessa.

Lämmitysenergian tuotanto paikkakunnalla perustuu pitkälti teollisuuden omaan puuperäiseen polttoaineeseen, josta saadaan lämpöä (ja sähköä) yli tuotantolaitosten oman tarpeen ja Äänekosken Energia Oy:n välityksellä kaukolämpöverkkoon. Äänekosken kuntarajojen sisällä energian kokonaiskulutuksesta noin 80 % tuotetaan uusiutuvalla energialla, kun vastaava luku koko Suomen alueella on noin 33 %. Kaukolämmön osuus rakennusten lämmityksestä on 41 %. Kaupungin

omissa kiinteistöissä lämmitysmuotona on taajamissa pääosin kaukolämpö. Vuonna 2015 toteutuneen uusiutuvan energian kuntakatselmuksen yhteydessä selvitettiin kyläkoulujen lämmitysmuodon vaihtamista uusiutuvalle energialle. Kaupungin sähkön ostoa kilpailutettiin ja siinä yhteydessä edellytettiin, että sähkö tuotetaan uusiutuvalla energialla. Muiden hankintojen kuten kylmä- ja ICT-laitteiden ympäristökriteereistä ei ole yksilöityä tietoa. Kustannukset energiataseen selvittämisestä olivat 14 000 euroa. Kaukolämmön jakelusta aiheutuvat kulut ja tuotot sisältyvät Äänekosken Energia Oy:n tilinpäätökseen. Kaupungin kiinteistöjen kaukolämmityskuluja ei luokitella ympäristömenoiksi, koska menojen peruste on ensisijaisesti lämmön hankinta eikä ilmastonsuojelu. Yhtiö ei energiamarkkinaviraston tilastojen perusteella ole päästökaupan piirissä. Kaukolämmön huippu- ja varavoima tuotetaan fossiililla polttoaineilla. Tilivuonna toteutettiin katuvalaistuksessa elohopealamppujen poistaminen ja vaihtaminen suurpainenatriumlamppuihin. Uusimiseen käytettiin 130 000 euroa vuonna 2016.

Vesiensojelu ja jätevesien käsittely

Äänekosken alueen suurimpien vesistöjen tila on kuvattu vuonna 2015 julkaisussa Keski-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2016 - 2021. Keski- ja Ala-Keitele ovat Pyyrinlahtea lukuun ottamatta hyvässä tilassa, Saarijärven reitin vesistöt ja Kuhnamo tyydyttävässä tai välttävissä tilassa. Yhdyskuntajätevesien laitospäästelyn toteuttaa Äänekosken Energia Oy hakemiensa ympäristölupien mukaisesti. Se myös ylläpitää verkostoa ja vastaa toiminnan päästötarkkailusta sekä vesistöseurannan kuluista. Kulut ja tuotot sisältyvät yhtiön tilinpäätökseen. Kaupungin kiinteistöjen jätevesilaskut olivat vuonna 2016 noin 150 000 euroa.

Muut vesiensojeluun liittyvät menot koostuvat osuuskunnille maksetuista avustuksista, vapaa-aikatoimen maksamista uimavesitutkimuksista ja pohjavesien suojelusuunnitelman laatimisesta yhdessä Uuraisten kunnan ja Äänekosken Energia Oy:n kanssa. Yhteensä kustannukset ovat 25 000 euron luokkaa.

Jätehuolto

Kaupunki (tekninen lautakunta) järjestää osan jätehuoltoon kuuluvasta kuntalaisia palvelevasta toiminnasta ja perii siitä jätelain edellyttämällä tavalla maksun siten että sekä menot että tulot ovat noin 200 000 euroa. Suurin osa jätehuollon maksuliikenteestä kulkee yksityisten palveluntuottajien kautta. Kaupungin oman toiminnan jätehuolto maksaa noin 300 000 euroa vuodessa, mistä jäteveron osuus on noin neljännes. Jätevero vuonna 2016 nousi 70 euroon tonnilta. Vuoden lopulla tekninen toimi tilasi konsulttityönä selvityksen kaupungin jätehuollon järjestämisen vaihtoehtoista. Selvitys valmistui tammikuussa 2017 ja otetaan käsittelyyn kaupungin poliittisissa elimissä keväällä 2017 aikana.

Luonnonsuojelu

Vuosia vireillä olleet kaksi esitystä METSO -suojeluohjelmaan sisällytettävistä alueista eivät ole edenneet ELY -keskuksessa. Panostukset luonnonsuojeluun ja sitä tukevaan toimintaan ovat kaupungissa vähäisiä, yhteensä vuositasolla noin 20 000 euroa. Menot koostuvat kaavoituksen yhteydessä teetetyistä luontoselvityksiä, jotka osittain realisoituvat luo-varauksina tai suojelumerkintöinä kaavoissa, luontopolkujen ylläpidosta (vapaa-aikatoimi) ja vieraslajien, käytännössä jättiukonputken torjunnasta (puistotoimi).

Ympäristömenot ja tulot yhteensä

Kaupungin talousarvioon sisältyvät, edellä yksilöidyt ympäristömenot vuonna 2016 ovat olleet noin 1 milj. euroa (1,16 milj. euroa) ja niistä suurimman osan muodostavat kaupungin kiinteistöjen jäte- ja jätevesimaksut. Ympäristötuloja on syntynyt noin 340 000 euroa (360 000 euroa), eniten jätemaksuista ja ympäristövalvonnan lupamaksuista.

Ympäristövastuuvaraukset ja vakuudet

Maa-ainesluvut ja osa ympäristöluvista edellyttää luvanhaltijalta jälkihoidosta annettavan vakuuden, joka realisoituu, mikäli luvanhaltija laiminlyö ympäristöhoidon, taikka jos ennen lainvoima myönnetty lupa kaatuu hallinto-oikeuskäsittelyssä. Saatuja vakuuksia oli tilikauden päättyessä yhteensä 44 kpl (39 kpl). Niiden yhteenlaskettu arvo oli 501 842 euroa (436 842 euroa), missä on 65 000 euroa (60 000 euroa) lisäystä vuoteen 2015. Kaupungilla on omaan ympäristölupaan liittyvä varaus Sirkkaharjun maakaatopaikasta 6 000 euroa (6 000 euroa).

2.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä

Lautakuntien selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Lautakuntakohtainen selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä on esitetty luvussa 3 "Talousarvion toteutuminen".

Sisäisen valvonnan ohjeistus

Kuntalakiin tehtiin 1.7.2012 kunnan ja kuntakonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevia muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.1.2014. Olennaisin muutos on se, että valtuuston tehtäviin on lisätty määräys, jonka mukaan valtuuston tehtävänä on päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kuntalain muutoksen tavoitteena on vahvistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asemaa kunnassa ja kuntakonsernissa sekä yhdenmukaistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Äänekosken kaupunginvaltuusto on 13.10.2014 (§ 77) hyväksynyt Äänekosken

kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja määrännyt ne tulemaan voimaan 1.11.2014 alkaen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa on määräykset seuraavista asioista:

- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut
- Kokonaisvaltainen riskienhallinta ja sisäinen valvonta osana kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi
- Tilivelvollisuus

Ohjeen mukaan

- **Valtuusto** päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kuntakonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Valtuusto hyväksyy hallintosäännön, johon on sisällytetty tarvittavat määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Valtuusto arvioi toiminnan ja talouden tavoitteiden asettamisen ja määrärahojen myöntämisen yhteydessä päätösten vaikutuksia ja riskejä. Valtuusto käsittelee tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä selonteot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä konsernivalvonnasta ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille hyväksyessään tilinpäätöksen tarkastuslautakunnan valmistelun ja tilintarkastuskertomuksen perusteella.
- **Kaupunginhallituksella ja kaupunginjohtajalla** on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. **Kaupunginhallitus** laatii selonteot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä konsernivalvonnasta osana tilinpäätöksen toimintakertomusta. **Kaupunginjohtajalla** on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prosessien yksityiskohtaisesta ohjeistamisesta.
- **Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet (lautakunnat)** vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.
- **Johtavien viranhaltijoiden**, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäisen valvonta ja riskienhallinta vas-

tuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta valvonnasta vastuussa olevalle toimielimelle.

- **Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat** vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta.
- **Konsernijohto (kaupunginjohtaja ja kaupunginhallitus)** vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta (konsernivalvonta).
- **Tarkastuslautakunta** vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastajan kanssa. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida arviointikertomuksessa, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.
- **Tilintarkastajan** tehtävänä on tarkastaa viimeistään toukokuun loppuun mennessä kunkin tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatiminen ja antaa kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset ja esitetään, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle myöntää vastuuvapaus.
- **Henkilöstö** hoitaa tehtäväkuvansa mukaiset tehtävät ja niihin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt, toimii tavoitteiden ja annettujen sääntöjen mukaisesti, kehittää toimintatapoja sekä ylläpitää ja jatkuvasti kehittää ammatillista osaamistaan.

Lisäksi kaupunginvaltuusto on 8.12.2014 hyväksynyt taloussäännön (§ 90), missä annetaan Äänekosken kaupungin taloussuunnittelua, taloushallintoa sekä muuta taloudenhoitoa koskevat määräykset.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Vuoden 2014 aikana kaupungissa otettiin käyttöön uusi menetelmä sisäisen valvonnan toimivuuden ja tilan arviointiin. Menetelmää varten laadittiin oma yhtäläinen ohjelma, johon koottiin kaikki tunnistetut sisäisen valvonnan arviointikohteet. Kohteita tunnistettiin noin 150 ja kohteet jaettiin viiteen eri pääryhmään COSO-mallin mukaisen sisäisen valvonnan viitekehyksen mukaisesti:

- valvontaympäristö

- informaatio ja kommunikaatio
- valvontatoimenpiteet
- riskienarviointi
- seuranta

Kohteet arviointiin asteikolla 1 – 4. Yhteenvedona voidaan todeta, että sisäisen valvonnan tila on kaupungissa kohtalaisen hyvällä tasolla. Suurimmat puutteet ovat informaation ja riskienarvioinnin osa-alueilla.

Alla on esitetty koonnot toimialoittain arviointien vuoden 2016 tuloksista:

Toimiala:	Keskushallinto	
VALVONTAYMPÄRISTÖ	● 3,47	Hyvä
INFORMAATIO JA KOMMUNIKAATIO	● 3,13	Hyvä
VALVONTATOIMENPITEET	● 3,57	Erinomainen
RISKIENARVIOINTI	● 4,00	Erinomainen
SEURANTA	● 3,50	Erinomainen
KOKONAISUUS:	● 3,52	Erinomainen

Toimiala:	Perusturva	
VALVONTAYMPÄRISTÖ	● 3,60	Erinomainen
INFORMAATIO JA KOMMUNIKAATIO	● 3,25	Hyvä
VALVONTATOIMENPITEET	● 3,74	Erinomainen
RISKIENARVIOINTI	● 3,20	Hyvä
SEURANTA	● 4,00	Erinomainen
KOKONAISUUS:	● 3,62	Erinomainen

Toimiala:	Kasvun ja oppimisen toimiala	
VALVONTAYMPÄRISTÖ	● 3,52	Erinomainen
INFORMAATIO JA KOMMUNIKAATIO	● 3,00	Hyvä
VALVONTATOIMENPITEET	● 3,38	Hyvä
RISKIENARVIOINTI	● 3,00	Hyvä
SEURANTA	● 3,25	Hyvä
KOKONAISUUS:	● 3,35	Hyvä

Toimiala:	Tekninen ja ympäristötoimiala	
VALVONTAYMPÄRISTÖ	● 3,24	Hyvä
INFORMAATIO JA KOMMUNIKAATIO	● 3,00	Hyvä
VALVONTATOIMENPITEET	● 3,35	Hyvä
RISKIENARVIOINTI	● 3,40	Hyvä
SEURANTA	● 2,67	Tyydyttävä
KOKONAISUUS:	● 3,26	Hyvä

Toimiala:	Vapaa-aikatoimi	
VALVONTAYMPÄRISTÖ	● 3,57	Erinomainen
INFORMAATIO JA KOMMUNIKAATIO	● 3,63	Erinomainen
VALVONTATOIMENPITEET	● 3,60	Erinomainen
RISKIENARVIOINTI	● 3,00	Hyvä
SEURANTA	● 3,25	Hyvä
KOKONAISUUS:	● 3,54	Erinomainen

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kaupunkiorganisaation toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksistä tehtyjen oikaisuvaatimusten/valitusten määrä ei poikennut siitä, mikä on tavanomaista Äänekosken kaupungin toiminnassa tai yleensä kunnallisessa toiminnassa.

Kaupunginhallituksen tietoon ei ole tullut sellaisia valituksia, joiden tekemisen perusteena olisi ollut selkeästi sisäisen valvonnan puutteellisuudesta aiheutunut lakien, ohjeiden, päätösten tai hyvän hallintotavan noudattamisen laiminlyönti, joiden seurauksena kaupunki olisi joutunut rikosoikeudelliseen rangaistus- tai korvausvastuuseen.

Kaupunginhallituksen tietoon ei myöskään ole saatettu lautakuntien ja johtokuntien sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevista selonteoissa sellaista säännöistä, ohjeista, sopimuksista tai päätöksistä poikkeavaa viranomaistoimintaa, jonka seurauksena kaupunki olisi joutunut syytteeseen tai muutoin korvausvastuuseen.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Kaupungin vuoden 2016 talousarviossa vastuualueetasolla sitovista määrärahoista määräraha ylitettiin 6 vastuualueen osalta, mutta yli 50 000 euron ylityksiä ei ollut. Vastaavasti määräraha-alituksissakin oli olennaisia poikkeamia verrattuna talousarvioon.

Kaupungin toiminnassa ja taloudessa seurantaa ja ennakointia parannetaan siten, että mahdolliset poikkeamat havaitaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa eikä yllätyksiä pääse tapahtumaan. Vuodesta 2013 alkaen on käytetty menetelmää, jossa talousjohtaja raportoi kaupunginhallitukselle kuukausittaisessa talouskatsauksessaan kaupunki- ja lautakuntatasolla talousarvion toteumaa ja tilinpäätösennustetta sekä kaupungin investointien toteumaa. Tämä on lisännyt päättäjien tietoisuutta tavoitteiden toteutumisesta ja kaupungin taloudellisesta tilanteesta.

Laskujen hyväksyntä tapahtuu sähköisesti erillisessä ostoreskontraohjelmassa. Laskuille on määritelty sekä asiatarkastajat että hyväksyjät vastuualueittain.

Vuonna 2016 tarkastettiin Äänekosken kaupungin hallinnoimat käteiskassat ja tarkastuksista laadittiin erilliset tarkastusmuistiot. Tarkastuksissa ei havaittu mitään suurempia virheellisyyksiä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 13.10.2014 (§ 77). Vs. kaupunginjohtaja antoi viranhaltijapäätöksellään riskienhallinnan ohjeen 18.12.2014. Ohje noudattelee ISO 31000 standardia (Riskienhallinta, Periaatteet ja ohjeet). Ohjeella ohjeistetaan, miten riskienhallinta toteutetaan käytännössä. Ohjetta sovelletaan kaupungin kaikilla organisaatiotasolla sekä konsernin tytäryhteisöissä.

Riskienhallinnan prosessissa määritetään toimintaympäristö, jonka jälkeen riskit tunnistetaan, analysoidaan ja arvioidaan niiden merkitys/vaikuttavuus. Riskianalyysin lopuksi valitaan ne riskit, jotka valitaan riskienhallinnan toimenpideohjelmaan erillisesti seurattaviksi riskeiksi. Toimenpideohjelmaan on valittava kaikki riskit, joiden riskitaso on merkittävä tai sietämätön ja lisäksi toiminnan kannalta oleellimmat kohtalaisen riskitason riskit.

Äänekosken kaupungissa riskien arvioinnissa käytetään johtoryhmän laatimaa Excel -pohjaista riskienhallintatyökalua. Toimialakohtaiset riskit arvioidaan kokonaisvaltaisesti vuosittain talousarvioprosessin yhteydessä. Erilliset riskiarvioinnit (mm. projektit, hankkeet, erilliset investoinnit) laaditaan tarpeen esiintyessä, käyttäen samaa Excel -työkalua.

Kaupungin kokonaisvaltainen riskienhallintaprosessi toteutettiin toimialoittain (toimialojen johtoryhmät) vuoden 2016 aikana. Yhteenvedona todetaan, että merkittävimmät riskit tunnistettiin liittyvän maankuntaudistuksen toteutukseen, työllisyystilanteen heikentymiseen. Kohtalaisiksi riskeiksi tunnistettiin kaupungin kiinteistöjen ja infran korjausvelan kasvu, toimintamenojen kasvu tuloja nopeammin, strategisten investointien aikataulu ja niiden kustannukset sekä Sote-kiinteistöjen tulevaisuus. Toimialakohtaisten riskienhallinnan toimenpideohjelmien toteutumista seurataan toimialojen omissa johtoryhmissä sekä kokonaisvaltaisesti kaupungin johtoryhmässä, talousarvioprosessissa sekä tilinpäätöksen yhteydessä.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Toimialojen vastuuviranhaltijat seuraavat oman vastualueensa tavoitteiden toteutumista jatkuvan seurannan menetelmällä. Osavuositarkastukset talouden ja toiminnan osalta on laadittu ohjeistuksen mukaan. Taloudelliset päätökset on tehty toimivallan puitteissa. Ostolaskujen hyväksymismenettely on ohjeistettu ja toimialat ovat pääsääntöisesti pystyneet niitä noudattamaan.

2.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

2.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmassa esitetään tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut. Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, miten tilikaudella syntyneet tuotot riittävät palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen.

TAULUKKO 4 TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

TULOSLASKELMA, 1000 €

Ulkoinen	2016	2015	Muutos	Muutos -%
Toimintatuotot	19 274	19 459	-185	-0,9
Valmistus omaan käyttöön	10	35	-25	-72,7
Toimintakulut	-127 907	-127 201	-705	0,6
Toimintakate	-108 623	-107 707	-915	0,8
Verotulot	74 434	73 089	1 346	1,8
Valtionosuudet	44 484	40 389	4 095	10,1
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	633	1 147	-515	-44,9
Muut rahoitustuotot	2 182	748	1 434	191,7
Korkokulut	-312	-472	161	-34,0
Muut rahoituskulut	-34	-5	-30	653,5
Vuosikate	12 765	7 189	5 576	77,6
Poistot ja arvonalentumiset	-6 988	-6 764	-224	3,3
Tilikauden tulos	5 777	425	5 352	1 260,8
Tilinpäätössiirrot	20	20	0	0,0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	5 797	444	5 352	1 204,3

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot / Toimintakulut, %	15,07	15,30
Vuosikate / Poistot, %	182,67	106,28
Vuosikate, euroa / asukas	659	366
Asukasmäärä 31.12.	19 367	19 646

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista: = 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista: = 100 * vuosikate / poistot

Toimintatuotot olivat vuoden 2016 tilinpäätöksessä 19,3 milj. euroa, ja ne vähenivät 0,2 milj. euroa (0,9 %) vuodesta 2015. Toimintatuotoista myyntituotot kasvoivat 0,3 milj. euroa (10,1 %), maksutuotot vähenivät 0,1 milj. € (0,9 %), tuet ja avustukset kasvoivat 0,5 milj. euroa ja muut toimintatuotot vähenivät 1,0 milj. euroa (20,1 %)

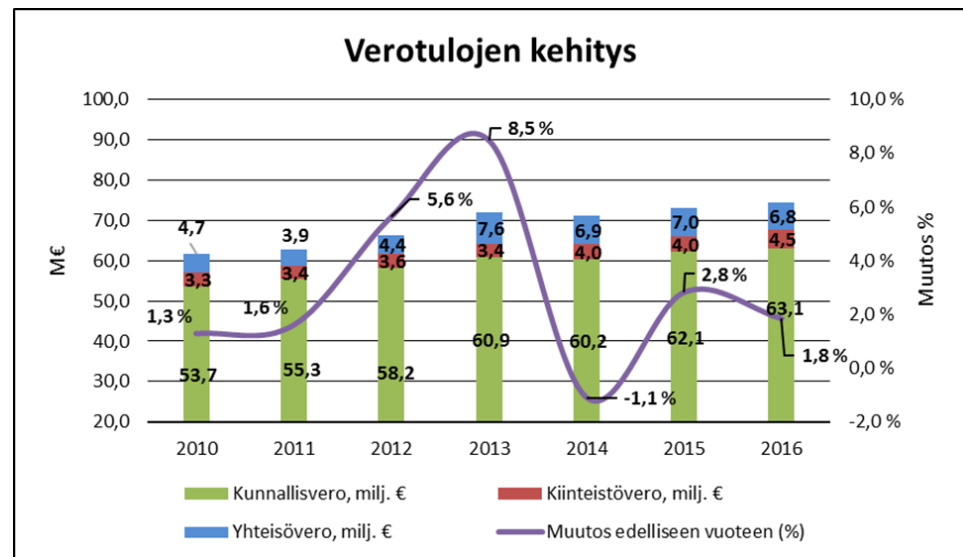
Tilivuoden 2016 toimintakulut olivat 127,9 milj. euroa ja ne kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,7 milj. euroa (0,6 %). Toimintakuluista

suurimman euromääräisen kasvun aiheutti henkilöstökulujen kasvu noin 1,9 milj. euroa (3,3 %). Palvelujen ostot vähenivät puolestaan noin 1,0 milj. euroa (2,0 %).

Kaupungin verotulot kasvoivat noin 1,3 milj. euroa (1,8 %) ja valtionosuudet kasvoivat noin 4,1 milj. euroa (10,1 %). Kunnallisveron kertymä kasvoi 1,0 milj. euroa (1,6 %) sekä kiinteistöveron kertymä 0,5 milj. euroa (13,3 %). Yhteisöveron kertymä oli 0,2 milj. euroa (2,6 %) edellisvuotta pienempi.

KUVA 3 VEROTULOJEN KEHITYS

Vuonna 2016 kaupungille kertyi korkotuottoja noin 0,6 milj. euroa, eli noin 0,5 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna johtuen konserniin kuuluvan yhtiön lainajärjestelyistä.

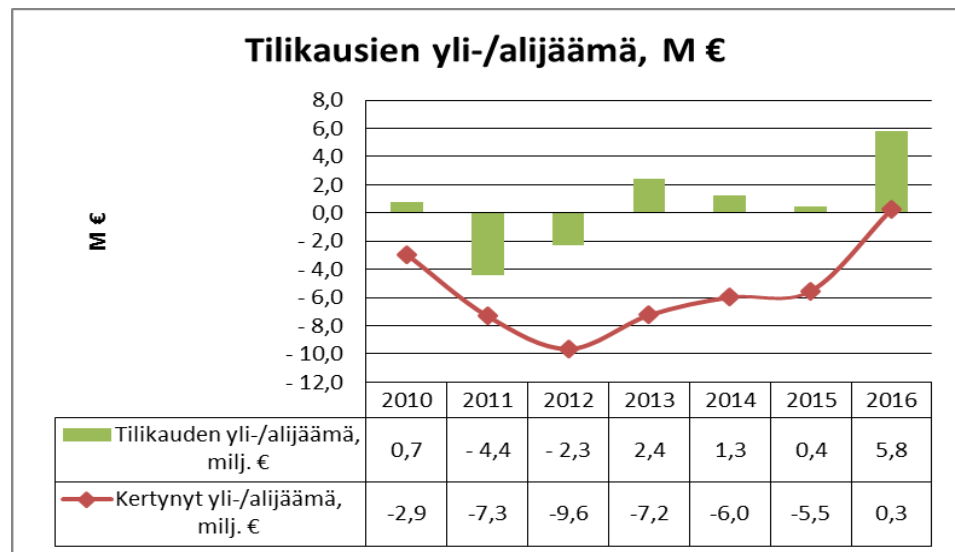
Muita rahoitustuottoja kertyi noin 2,2 milj. euroa. Muut rahoitustuotot kasvoivat 1,4 milj. euroa. Kasvusta 0,8 milj. euroa johtuu konserniin kuuluvan yhtiön lainajärjestelyistä. Lisäksi lomapalkkavelkaan tehtiin kilpailukyky sopimuksen mukainen tilapäinen lomarahan leikkaus 30 % (0,5 milj. euroa).

Korkokulut olivat noin 0,3 milj. euroa ja ne olivat 0,2 milj. euroa edellisvuotta pienemmät. Korkokuluihin vaikutti erityisesti vuoden 2016 alhainen korkotas. Tilinpäätös vuonna 2016 pitkäaikaisten lainojen pääomalla painotettu keskikorko oli 0,607 (0,690) prosenttia.

Poistot olivat noin 7,0 milj. euroa ja ne olivat 0,2 milj. euroa edellisvuotta suuremmat johtuen investointien valmistumisesta.

Tilikauden ylijäämä oli 5,8 milj. euroa, ja se oli alkuperäistä tulosarviota noin 4,2 milj. euroa parempi ja viime vuodesta tulos nousi 5,4 milj. euroa.

KUVA 4 TUNNUSLUVUN TILIKAUSIEN YLI- / ALIJÄÄMÄ KEHITYS

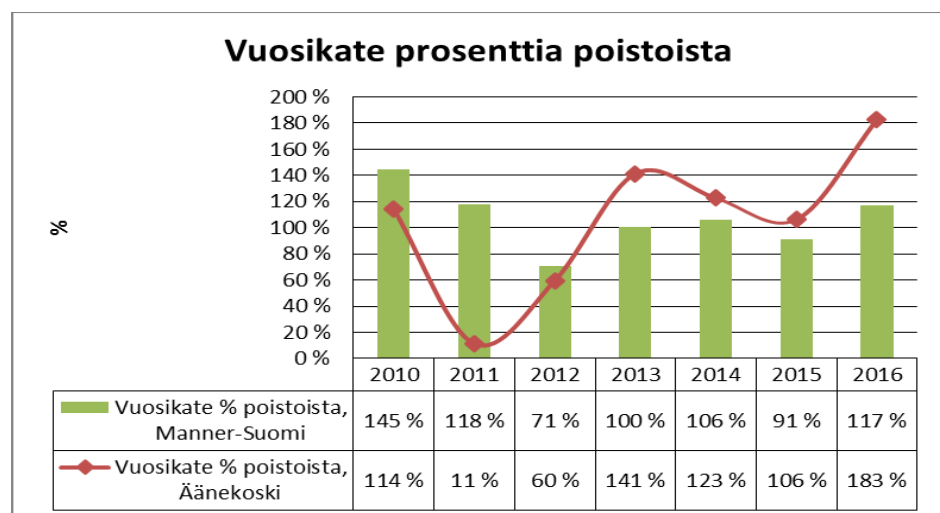
Tuloslaskelman tunnusluvut

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin.

Kaupungin vuosikate oli 12,8 milj. euroa ja se parani edelliseen vuoteen verrattuna 5,6 milj. euroa (77,6 %).

Vuosikate prosenttia poistoista on tunnusluku, joka osoittaa kunnan tulo-rahoituksen riittävyyden investointeihin. Tunnusluvun ollessa 100 %, oletetaan kunnan tulo-rahoituksen olevan riittävä, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

KUVA 5 TUNNUSLUVUN "VUOSIKATE PROSENTTIA POISTOISTA" KEHITYS

Äänekosken vuosikate oli 183 prosenttia poistoista, kun luku edellisellä vuonna oli 106 %. Tällä tunnusluvulla mitattuna kaupungin tulorahoitus oli riittävä investointeihin nähden.

Vuosikate euroa / asukas on tunnusluku, jota käytetään tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Tavoitearvo saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Äänekoskella vuonna 2016 vuosikate per asukas oli 659 euroa, kun se koko maassa oli 366 euroa. Vuonna 2016 investointien omahankintameno oli 392 euroa/asukas.

2.4 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelmaan kootaan kaikki rahan lähteet ja rahan käyttö. Rahoituslaskelma kuvaa kirjattujen liiketapahtumien vaikutusta kunnan rahavaroihin, eli rahoituslaskelma kertoo, lisääntyivätkö vai vähentyivätkö kunnan rahavarat tilikauden aikana.

TAULUKKO 5 RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

RAHOITUSLASKELMA, 1000 €	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	12 765	7 189
Tulorahoituksen korjaukset	-996	-1 778
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-8 406	-5 657
Rahoitusosuudet investointeihin	809	53
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitulot	1 333	758
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 505	565
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		-31
Antolainasaamisten vähennykset	97	230
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 046	-11 674
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 000	14 000
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	3 206	-2 272
Rahoituksen rahavirta	-7 743	254
Rahavarojen muutos	-2 238	818
Rahavarat 31.12.	1 864	4 102
Rahavarat 1.1.	4 102	3 283
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	-26 197	-42 572
Investointien tulorahoitus, %	168,02	128,27
Lainanhoitokate	1,40	0,63
Kassan riittävyys, pv	4,67	10,32
Asukasmäärä 31.12.	19 367	19 646

TUNNUSLUKUIEN LASKENTAKAAVAT

$$\text{Investointien tulorahoitus, \%} = 100 \cdot \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$$

$$\text{Pääomamenojen tulorahoitus, \%} = 100 \cdot \text{vuosikate} / (\text{investointien omahankintameno} + \text{antolainojen nettolisäys} + \text{lainanlyhennykset})$$

$$\text{Lainanhoitokate} = (\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$$

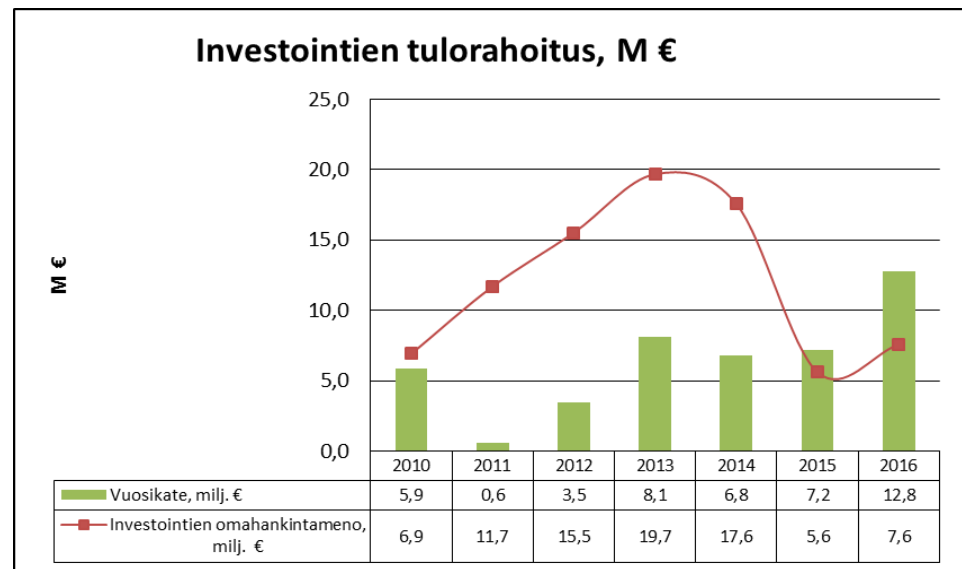
$$\text{Kassan riittävyys (pv)} = 365 \text{ pv} \times \text{kassavarat 31.12.} / \text{kassasta maksut tilikaudella}$$

Tilinpäätöksessä 2016 varsinaisen toiminnan rahavirta, eli tulorahoitus oli 11,8 milj. euroa, eli 6,4 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2015.

Investointien määrä vuonna 2016 oli 8,4 milj. euroa eli 2,7 milj. euroa (48,6 %) enemmän kuin vuonna 2015. Rahoitusosuuksia investointeihin saatiin noin 0,8 milj. euroa ja käyttöomaisuuden myyntituloja kertyi noin 1,3 milj. euroa.

Vuonna 2016 vuosikate oli 12,8 miljoonaa euroa ja investointien omahankintameno oli 7,6 miljoonaa euroa.

KUVA 6 INVESTOINTIEN TULORAHOITUKSEN KEHITYS

Antolainoja maksettiin kaupungille takaisin 97 tuhatta euroa ja uusia antolainoja ei myönnetty.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 9,0 milj. euroa ja uusia pitkäaikaisia lainoja ei otettu. Lyhytaikaisten lainojen määrä laski 2,0 milj. euroa.

Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta oli 5,5 milj. euroa ja rahoitustoiminnan rahavirta oli -7,7 milj. euroa. Kaupungin rahavarat vähenivät täten 2,2 milj. euroa. Vuoden lopussa rahavarat olivat noin 1,9 milj. euroa.

Rahoituslaskelman tunnusluvut

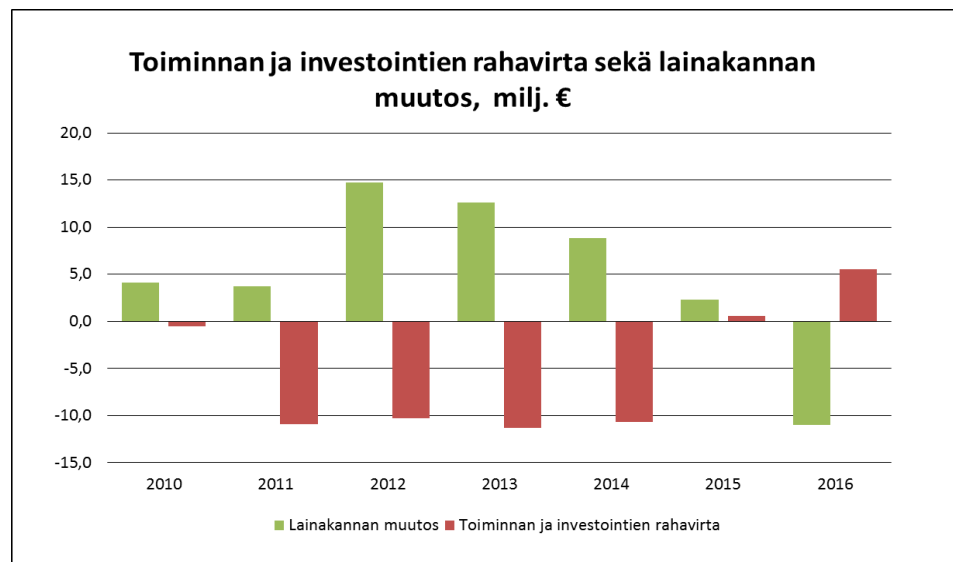
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulokset **toiminnan ja investointien rahavirta** itessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Äänekosken kaupungilla toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeiseltä viideltä vuodelta on noin 26,2 milj. euroa negatiivinen. Tämä kehitys on kuitenkin muuttumassa parempaan suuntaan, koska uusia isoja investointeja ei ole lähitulevaisuudessa omarahoitteisina investointeina. Uudet kouluinvestoinnit toteutetaan valtuuston hyväksymällä kiinteistöleasing -rahoituksella.

KUVA 7 TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA SEKÄ LAINAKANNAN MUUTOS

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien tulorahoitusprosentti Äänekoskella oli 168,02 %, joten tulorahoitus riitti kattamaan investointien rahoitustarpeet.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Jos tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Äänekosken kaupungin lainanhoitokate oli 1,4, kun se edellisenä vuonna oli 0,6.

Kassan riittävyys, pv -tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

Kassan riittävyys kaupungilla oli 31.12.2016 yhteensä 4,67 päivää. Kassan riittävyys vähentyi edelliseen vuoteen verrattuna 5,65 päivää.

2.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

TAULUKKO 6 TASELASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

TASE, 1000 €

VASTAAVAA	2016	2015	VASTATTAVAA	2016	2015
A PYSYVÄT VASTAAVAT	162 117	161 942	A OMA PÄÄOMA	78 842	73 045
I Aineettomat hyödykkeet	764	869	I Peruspääoma	78 497	78 497
1. Aineettomat oikeudet			II Arvonkorotusrahasasto		
2. Tietokoneohjelmistot	217	198	III Muut omat rahastot	85	85
3. Muut pitkävaikuttiset menot	547	671	IV Edell. tilikausien yli-/alijäämä	-5 536	-5 980
4. Ennakkomaksut			V Tilikauden yli-/alijäämä	5 797	444
II Aineelliset hyödykkeet	117 217	116 806	B POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	195	215
1. Maa- ja vesialueet	23 622	21 598	1. Poistoero	195	215
2. Rakennukset	80 668	81 193	2. Vapaaehtoiset varaukset		
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	10 158	9 766	C PAKOLLISET VARAUKSET	6	6
4. Koneet ja kalusto	1 630	1 805	1. Eläkevaraukset		
5. Muut aineelliset hyödykkeet	161	258	2. Muut pakolliset varaukset	6	6
6. Ennakkomaksut ja keskener. hank.	979	2 187	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	383	357
III Sijoitukset	44 135	44 267	1. Valtion toimeksiannot	43	36
1. Osakkeet ja osuudet	19 318	19 353	2. Lahoitusrahastojen pääomat		
2. Joukkovelkakirjalainasaamiset			3. Muut toimeksiantojen pääomat	340	320
3. Muut lainasaamiset	24 476	24 573	E VIERAS PÄÄOMA	91 086	97 684
4. Muut saamiset	341	341	I Pitkäaikainen	26 305	34 021
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1	1	1. Joukkovelkakirjalainat		
1. Valtion toimeksiannot	1	1	2. Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	26 288	34 004
2. Lahoitusrahastojen erityiskatt.			3. Lainat julkisyhteisöiltä		
3. Muut toimeksiantojen varat			4. Lainat muilta luotonantajilta		
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 394	9 365	5. Saadut ennakot		
I Vaihto-omaisuus	34	31	6. Ostovelat		
1. Aineet ja tarvikkeet			7. Liittymismaksut ja muut velat	17	17
2. Keskeneräiset tuotteet			8. Siirtovelat		
3. Valmiit tuotteet/tavarat			II Lyhytaikainen	64 781	63 663
4. Muu vaihto-omaisuus	34	31	1. Joukkovelkakirjalainat		
5. Ennakkomaksut			2. Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	45 716	49 046
II Saamiset			3. Lainat julkisyhteisöiltä		
Pitkäaikaiset saamiset	0	0	4. Lainat muilta luotonantajilta		
1. Myyntisaamiset			5. Saadut ennakot	161	168
2. Lainasaamiset			6. Ostovelat	11 630	7 095
3. Muut saamiset			7. Liittymismaksut ja muut velat	1 244	974
4. Siirtosaamiset			8. Siirtovelat	6 031	6 380
Lyhytaikaiset saamiset	6 497	5 232	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	170 512	171 307
1. Myyntisaamiset	2 245	1 920			
2. Lainasaamiset	659	390			
3. Muut saamiset	2 452	2 194			
4. Siirtosaamiset	1 141	728			
III Rahoitusomaisuusarvopaperit	0	9			
1. Osakkeet ja osuudet		9			
2. Sijoitukset rahamarkkinainstr.					
3. Joukkovelkakirjalainasaamiset					
4. Muut arvopaperit					
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 864	4 093			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	170 512	171 307			

TASEEN TUNNUSLUVUT:	2016	2015
Omavaraisuusaste, %	46,40	42,81
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	65,80	73,35
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	261	-5 536
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	13	-282
Lainakanta 31.12., 1000 €	72 004	83 050
Lainakanta 31.12., €/asukas	3 718	4 227
Lainasaamiset, 1000 €	25 135	24 963
Asukasmäärä 31.12.	19 367	19 646

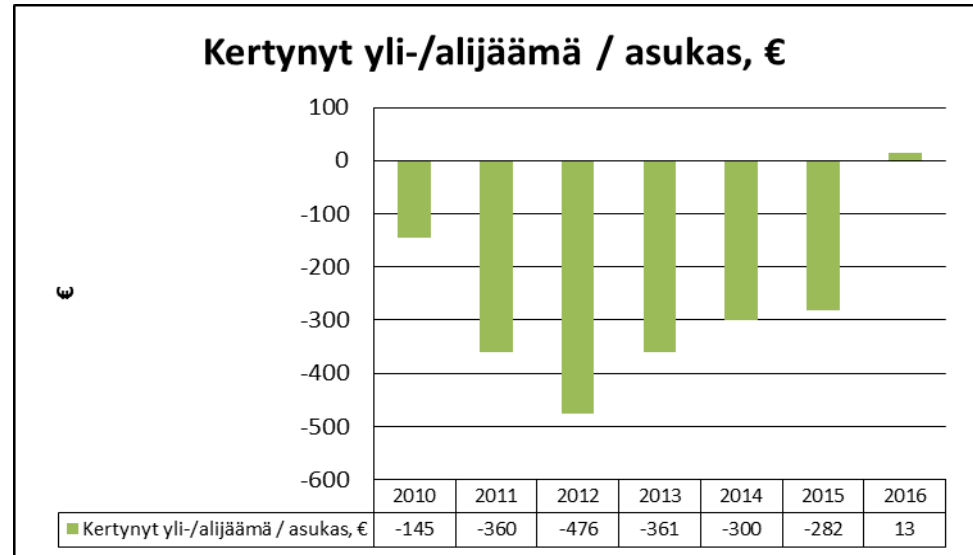
TUNNUSLUVUJEN LASKENTAKAAVAT
 Omavaraisuus -% = 100 x (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) /
 (koko pääoma – saadut ennakot)
 Suhteellinen velkaantuneisuus, % = 100 x (vieras pääoma – saadut ennakot) / käyttötulot

Kaupungin taseen loppusumma oli 170,5 milj. euroa ja se pieneni 0,8 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

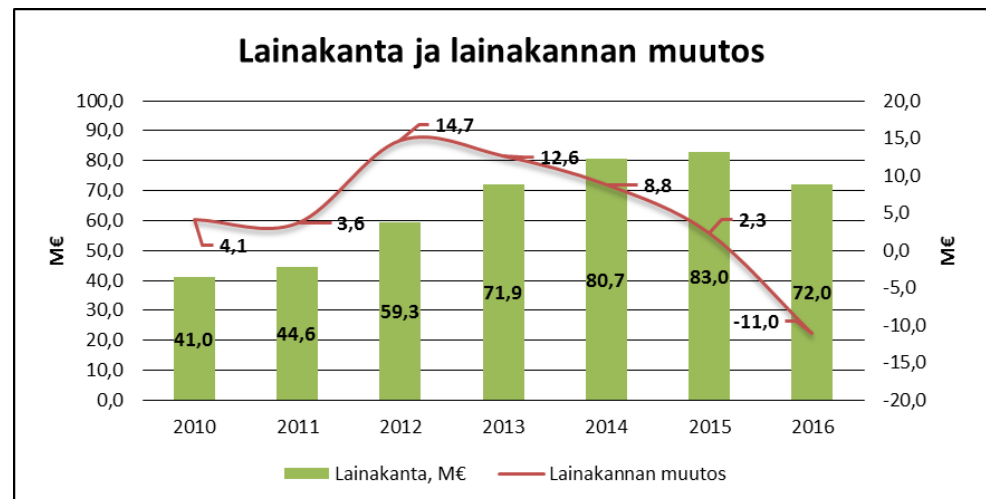
Kaupungin kertynyt ylijäämä oli 0,3 miljoonaa euroa (alijäämä 5,5 milj. euroa) ja asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 13 euroa/asukas (alijäämä 282 euroa/asukas).

KUVA 7 KERTYNYT YLI-/ALIJÄÄMÄ ASUKASTA KOHTI

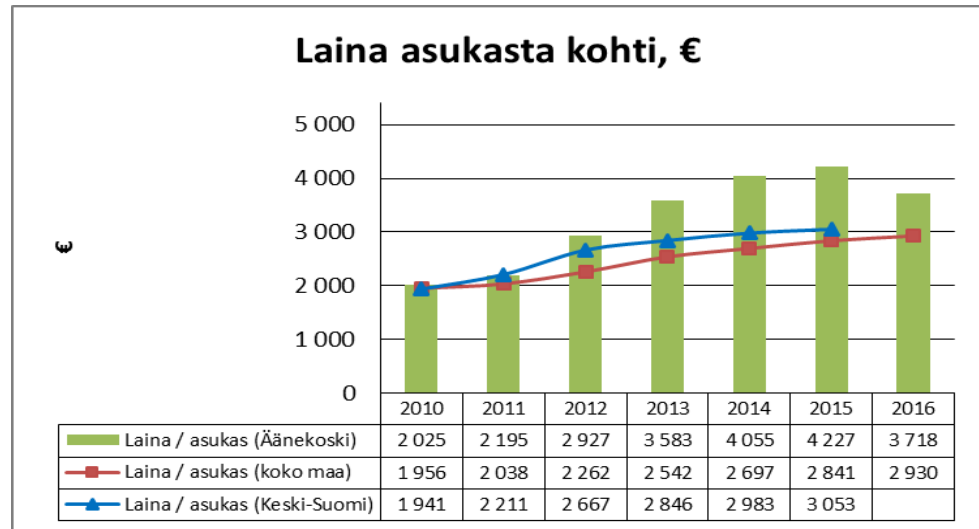
Kaupungin lainakanta oli 72,0 milj. euroa ja lainakanta pieneni noin 11,0 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

KUVA 8 LAINAKANTA JA LAINAKANNAN MUUTOS, M€

Lainat asukasta kohden olivat 3 718 euroa/asukas (4 227 euroa/asukas).

KUVA 9 LAINA ASUKASTA KOHTI, €

Nettovelkaa puolestaan oli vuodenvaihteessa noin 46,9 milj. euroa ja asukasta kohden nettovelkaa oli 2 420 euroa.

TAULUKKO 7 NETTOVELAN KEHITYS 2015 – 2016

	2016	2015
Lainakanta	72 004	83 050
Antolainat	25 135	24 963
Nettovelka:	46 869	58 087
Nettovelka / asukas €	2 420	2 957

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä vertaamalla taseen omia pääomia taseen loppusummaan, eli kertoo, kuinka paljon yrityksellä on omaa pääomaa suhteessa kokonaispääomaan. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona pidetään kuntatalouden keskimääräistä 70 % omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Äänekosken kaupungin vuoden 2016 tilinpäätöksessä omavaraisuusaste oli 46,40 %, kun se vuoden 2015 lopussa oli 42,81 %. Tunnusluvun tulkintaohjeiden mukaan kaupungilla on merkittävän suuri velkarasite.

Suhteellisen velkaantumisen tunnusluvulla arvioidaan sitä, minkälaisen tulorahoitusvaatimuksen vieras pääoma kunnalle asettaa. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Suhteellisen velkaantumisen tunnusluku 31.12.2016 oli 65,80 % ja 73,35 % vuonna 2015.

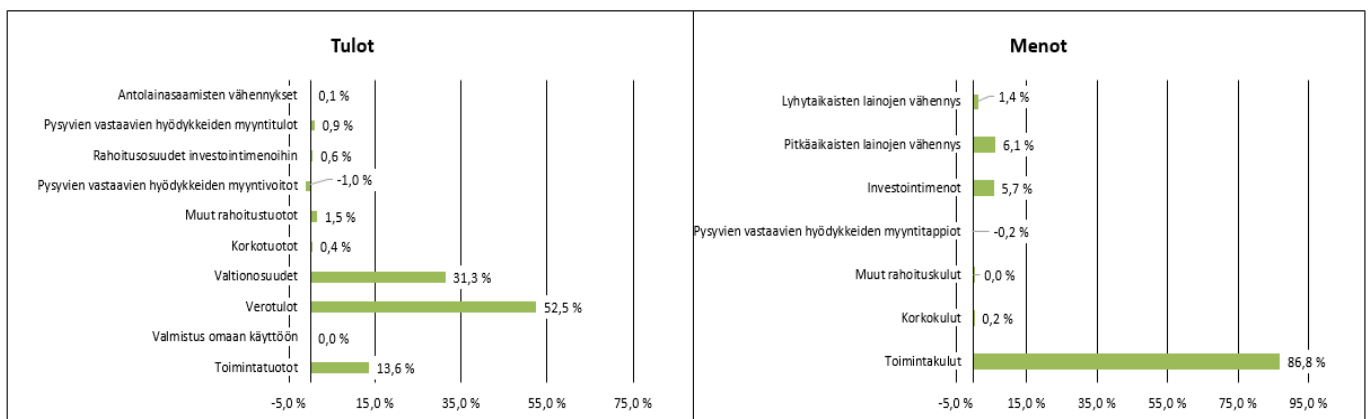
2.6 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat.

TAULUKKO 8 KOKONAISTULOT JA -MENOT, 1000 €

TULOT, 1000 €			MENOT, 1000 €		
Toiminta		%	Toiminta		%
Toimintatuotot	19 274	13,6 %	Toimintakulut	127 907	86,8 %
Valmistus omaan käyttöön	10	0,0 %	Korkokulut	312	0,2 %
Verotulot	74 434	52,5 %	Muut rahoituskulut	34	0,0 %
Valtionosuudet	44 484	31,3 %			
Korkotuotot	633	0,4 %	Tulorahoituksen korjaukset		
Muut rahoitustuotot	2 182	1,5 %	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot	-353	-0,2 %
Tulorahoituksen korjaukset			Investoinnit		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot	-1 349	-1,0 %	Investointimenot	8 406	5,7 %
Investoinnit			Rahoitustoiminta		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	809	0,6 %	Antolainasaamisten lisäykset	0	0,0 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitulot	1 333	0,9 %	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	9 046	6,1 %
Rahoitustoiminta			Lyhytaikaisten lainojen vähennys	2 000	1,4 %
Antolainasaamisten vähennykset	97	0,1 %	Oman pääoman vähennykset	0	0,0 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0 %			
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0,0 %			
Oman pääoman lisäykset	0	0,0 %			
Kokonaistulot yhteensä	141 907	100,0 %	Kokonaismenot yhteensä	147 352	100,0 %

KUVA 10 TULOT JA MENOT (%-OSUUS)

2.7 Kuntakonsernin toiminta ja sen talous

2.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Kuntalakiin on otettu säännökset kuntakonsernista ja kunnallisista liikelaitoksista. Kuntalaki on muutettu (519/2007) siten, että muutokset koskevat konserniohjausta ja -valvontaa sekä konsernitilinpäätöksen laatimista kunnassa ja kuntayhtymässä, hallintolain yhteisöjäävisäännöksen poikkeusta kuntalaisia, sekä kunnallista liikelaitosta ja liikelaitoskuntayhtymää.

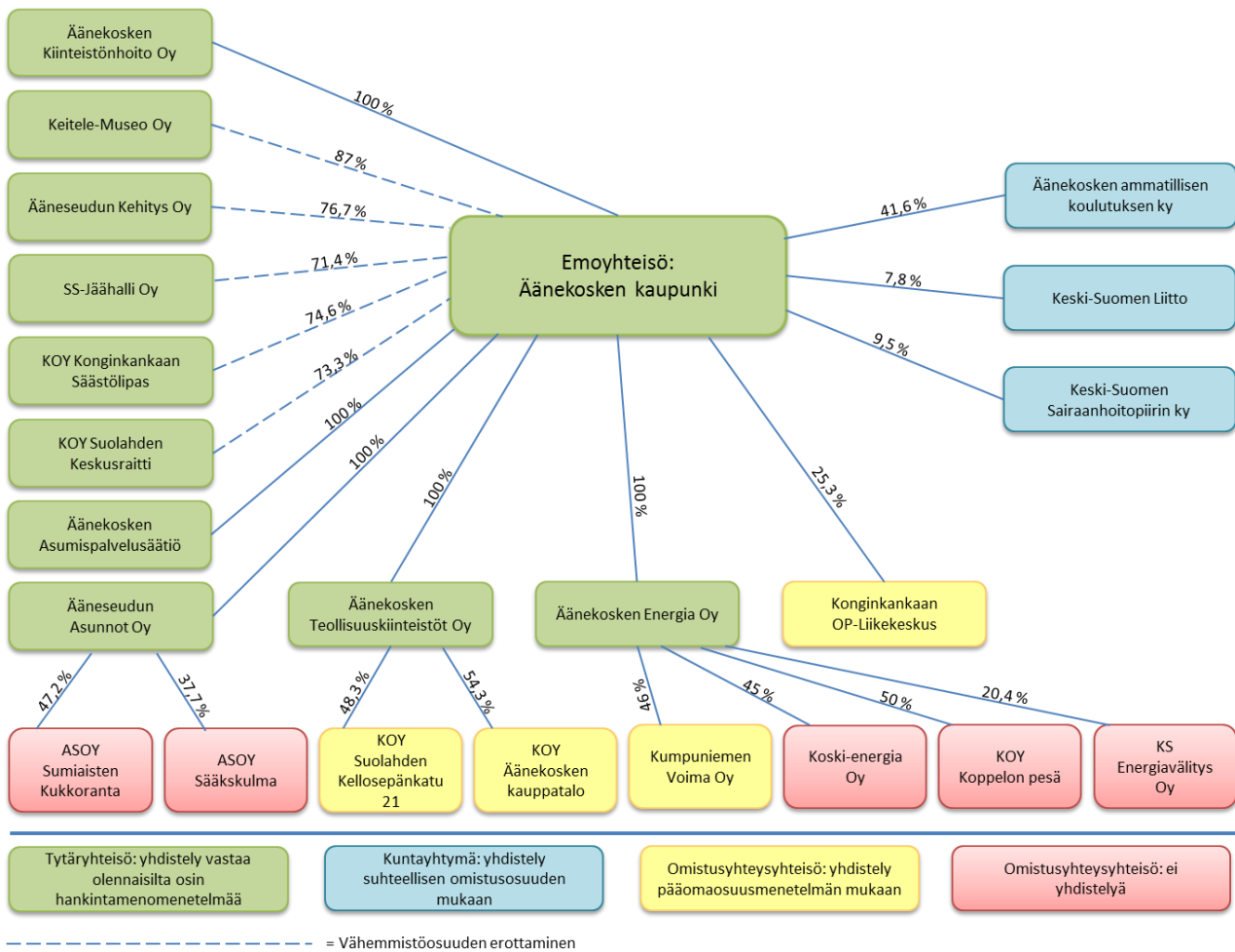
Kuntalain 13 §:ään on lisätty valtuuston konsernijohtamiseen liittyvät tehtävät. Valtuuston tulee päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuuston asemaa kuntakonsernin tavoitteiden asettajana on korostettu ja samalla on selkeytetty erityisesti valtuuston ja hallituksen työnjakoa.

Kunta tytäryhtiöineen muodostaa kuntakonsernin (§ 16a). Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja muut johdosäännössä määrätyt viranomaiset (25a 1 §).

Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä (25a 2 §).

- Konsernijohto antaa ohjeet kunnan omille toimielimille ja viranhaltijoille.
- Konsernijohto antaa ohjeet tytäryhtiöille.
- Konsernijohtoon päätökset ohjaavat myös kunnan valitsemien edustajien toimintaa tytäryhteisöjen toimielimissä.
- Konsernijohtoon päätökset eivät sido oikeudellisesti tytäryhtiöiden toimielimiä.

Uusi kuntalaki (410/2015) astui voimaan 1.5.2015. Kunnan johtamista, kunnanhallitusta ja konsernijohtamista koskevat säännökset tulevat siirtymäsäännöksen mukaisesti voimaan seuraavan valtuustokauden alusta lukien 1.6.2017. Tähän saakka sovelletaan vuoden 1995 kuntalain vastaavia säännöksiä.

KUVA 11 ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN KONSERNIRAKENNE JA OMISTUSOSUUDET 31.12.2016

2.7.2 Konsernin toiminnanohjaus

Kaupunkikonserniin kuuluu kaupunkiorganisaation lisäksi yhtiöitä ja muita yhteisöjä. Omistajaohjauksella tarkoitetaan niitä tavoitteita ja menettelytapoja, joita kaupunki omistajana kohdistaa yhtiöihin ja yhteisöihin. Äänekoskella kuntalain (519/2007) mukaiset konserniohjeet on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 10.12.2012 (§ 79).

Miten konserniohjaus on järjestetty

Konserniohjeessa on määritelty konsernijohto ja sen tehtävät. Ohjeella varmistetaan tytäryhteisöille asetettujen omistajapoliittisten linjausten ja toiminnallisten sekä taloudellisten tavoitteiden toteutus. Lisäksi ohjeella määritellään miten tytäryhteisöjen ohjaus, seuranta, raportointi ja valvonta järjestetään.

Kaupungin yleiset konsernitavoitteet

- Konserniyhteisöjen toiminnan on tuettava kaupungin strategian toteutumista.

- Konserniyhteisöjen on toimittava taloudellisesti ja kannattavasti ja niiden tulee tehostaa toimintaansa.
- Konsernin ja kaupunginhallituksen välisen omistajaohjauksen kehittäminen edelleen.

Yhtiökohtaiset sitovat tavoitteet

Ääneseudun Asunnot Oy

- Asuntojen käyttöastetavoite 95 – 99 % (tehdasprojektin työllistymishuippu ajoittuu vuodelle 2016)
  - Käyttöaste oli hieman yli 94 %, joten se ei toteutunut tavoitteen mukaisesti.
- Hoito- ja pääomakulut katetaan omalla tulorahoituksella niin, että lainojen nettolyhennykset ovat 0,8 – 1,6 M euroa/vuodessa.
  - Tavoite toteutui. Tilikaudella ei otettu uutta lainaaja ja vahoja lainoja lyhennettiin 2,1 miljoonalla eurolla.
- Kiinteistöjen huoltokirja- sekä energiantarkkailusovellukset otetaan tehokkaaseen käyttöön vuoden 2016.
  - Tavoite toteutui. Kyseiset järjestelmät on saatu käyttöön ja henkilöstö ja käyttäjät on koulutettu.

Äänekosken Energia Oy

- Liikevoitto 2 100 000 euroa
  - Tavoite toteutui. Yhtiön liikevoitto oli 2,4 miljoonaa euroa.
- Äänekosken kaupungille tuloutetaan vuoden 2016 aikana kokonaisuudessaan 1 500 000 euroa.
  - Osinko 840 000 euroa vuoden tuloksesta
    - Tavoite toteutui.
  - Vesilainan korko ja takauspalkkiot 660 000 euroa
    - Toteuma oli 632 172,92 euroa, joten tavoitteesta jäätin hieman.
- Vihreät arvot
  - Sähköstä yli 60 % tuotettu uusiutuvalla tuotannolla
    - Tavoite toteutui. Osakkuusyhtiöistä saatavasta sähköstä tuotettiin vesivoimalla 81,9 %, puupohjaisilla ja turpeella 16,3 % ja tuulivoimalla 1,8 %.
  - Kaukolämmöstä yli 99,5 % tuotettu uusiutuvalla tuotannolla

- Kaukolämmön tuotannosta on tuotettu 98,5 % biopolttoaineilla, joten tavoite ei toteutunut täysin.

Äänekosken Kiinteistöhoito Oy

- Toiminnan tehostamistoimet, joilla saavutetaan 80 000 euron säästöt kaupungin tilapalveluiden ostoihin
  - Tavoite toteutui.
- Liikevoitto 4 % liikevaihdosta
  - Tavoite toteutui.
- Omistajalle osinkona 100 000 euroa vuoden 2016 tuloksesta
  - Tavoite toteutui.
- Työntekijöiden sairaspöissaolujen vähentäminen -1 %
  - Tavoite ei toteutunut. Sairaspöissaolot lisääntyivät johtuen kuudesta pitkäaikaisesta sairaspöissaolosta.

Ääneseudun Kehitys Oy

- Uusia perustettavia yrityksiä vähintään 70 kpl ja tehdään starttirahahakemuksia vähintään 30 kpl
  - Tavoite toteutui. Uusia perustettavia yrityksiä syntyi 72 kpl ja starttirahalausuntoja tehtiin yhteensä 39 kpl (alkaville yrityksille 28 kpl ja toimintaansa jatkaville 11 kpl).
- Järjestää yritysneuvonnan asiakaskontaktointitapahtumia vähintään 250 kpl
  - Tavoite toteutui. Uusia UYK 64 kpl, tapaamisia 104 kpl, ÄSK 259 kpl, joten kaikki yhteensä 323 kpl
- Järjestää erilaisia elinkeinoelämän tapahtumia vähintään 25 kpl
  - Järjestettyjä tapahtumia oli yhteensä 45 kpl, joten tavoite toteutui.
- Perustaa työllistymishanke pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi kaupungin kanssa
  - Tavoite ei toteutunut. Selvitystyötä jatkettu, varsinaista omaa hanketta ei ole

Äänekosken Teollisuuskiinteistöt Oy

- Positiivinen liiketoiminnan tulos

- Tavoite ei toteutunut. Liiketoiminnan tulos ei ollut positiivinen johtuen merkittävistä toiminnan muutoksista vuoden 2016 aikana.
- Tarjota vuokratasoltaan kilpailukykyisiä toimisto- ja teollisuustiloja
  - Tavoite toteutui osittain. Teollisuustilat ovat olleet vuokran osalta kilpailukykyisiä, joka ilmenee hyvänä vuokrausasteena. Toimistotiloissa Äänekoskella on menossa vuokralaisten vaihtuminen, jonka vuoksi tyhjänä olo on suunniteltua suurempaa. Suolahden toimistotilat ovat myynnissä.
- Vuokrattavien tilojen käyttöaste 90 %
  - Tavoite toteutui osittain. Teollisuustilojen käyttöaste tavoitteen mukainen, toimistotiloissa jääty tavoitteesta.
- Kattaa vuokratuloilla kiinteistöjen hoito- ja pääomakulut
  - Tavoite toteutui. Normaalit hoito- ja pääomakulut on katettu vuokratuloilla. Henkilöstön kasvu lisäsi kalusto-, laite-, toimistotarvike- ym. hankintaa selvästi.

Äänekosken Asumispalvelusäätiö

- Positiivinen liiketoiminnan tulos
  - Tavoite toteutui. Liiketoiminnan tulos oli positiivinen. Tilinpäätöksessä tehtiin 30 100 euroa asuintalovaraus. On varauduttu vuonna 2017 tehtävään patteriverkoston huuhteluun, patteriventtiilien ja -termostaattien uusimiseen ja lämmönsiirtimen uusimiseen.
- Tarjota äänekoskelaisille vanhuksille kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja
  - Tavoite toteutui. Vuokra on paikkakunnan vuokratasoon verrattuna kohtuullinen. Vuokra sisältää lämmön, sähkön ja vesimaksut.
- Vuokrattavien tilojen käyttöaste on vähintään 95 %
  - Tavoite toteutui. Tilojen käyttöaste oli 99,6 %.
- Kattaa vuokratuloilla kiinteistöjen hoito- ja pääomakulut
  - Tavoite toteutui. Kiinteistön hoito- ja pääomakulut on katettu vuokratuloilla.

Keitele-Museo Oy

- Liikevaihdon lievä kasvattaminen vuoden 2015 tasosta
  - Tavoite ei toteutunut, liikevaihto laski 8 000 euroa vuodesta 2015.
- Positiivinen liiketoiminnan tulos
  - Tavoite ei toteutunut, tulos oli 5 000 euroa tappiollinen.
- Kalustohalliprojektin käynnistäminen ja alueen kaupallisen konseptin suunnittelu yhteistyössä kaupungin kanssa (Nykyisten Jyväskylässä olevien tilojen vuokrasopimus päättyy 2017 lopussa)
  - Tavoite toteutui osittain. Kaupallisen konseptin suunnittelu on vielä kesken.
- Turvallisuustodistusten uusiminen seuraavaksi viideksi vuodeksi
  - Tavoite ei toteutunut. Turvallisuustodistuksia ei ole uusittu.

Kiinteistösaakeyhtiö Konginkankaan Säästölipas

- Hoito- ja pääomakulujen pysyminen kiinteistöyhtiössä kohtuullisena
  - Tavoite toteutui. Hoitokulut ovat olleet kohtuulliset, vaikka tavoitteena on ollut kerätä varoja tuleviin korjauksiin. Taloyhtiön laina, josta kaupungilla ei ole osuutta, tulee maksetuksi kesäkuussa 2017.
- Kaupungin hallinnassa olevien tilojen käyttöasteen nostaminen
  - Tavoite ei toteutunut merkittävässä laajuudessa. Kaupungin hallinnassa olevat tilat, 418 m² 1. kerroksessa ja 120 m² kellarikerroksessa, ovat hyväkuntoiset. Niistä on vuokrattuna vuodesta 2014 alkaen 20 m² ja vuodesta 2016 alkaen 22,5 m² liikehuoneistot. Osa tiloista on kaupungin omassa käytössä, osa tyhjänä. Kysyntää ei juurikaan ole, joten käyttöasteen nostaminen on vaikeaa.

Kiinteistösaakeyhtiö Suolahden Keskusraitti

- Tilojen käyttöasteen pitäminen korkeana ja tyhjiä tiloja aktiivinen vuokraaminen
  - Tavoite toteutui.

- Energiatalouden kehittäminen, säästökohteiden kartoitus ja käytön tehostaminen
  - Tavoite toteutui osittain.
- Rakennusten kunnan ylläpito
  - Tavoite toteutui.

SS-Jäähalli Oy

- Positiivinen liiketoiminnan tulos
  - Tavoite ei toteutunut, liiketulos oli 2 000 euroa tappiollinen.
- Jäähallin käyttöastetta nostetaan nykyisestä tasostaan
  - Tavoite toteutui. Arki-iltaisin käyttöaste on ollut lähes 100 %. Viikonloppuisin käyttö on hiukan vajaatehoista, joskin sitäkin on hiukan saatu kohotettua edellisvuosiin verrattuna.

Miten seuranta ja raportointi ovat vastuutettu kunnan toimielimille ja viranhaltijoille

Valtuusto

- määrittelee konsernin omistajapolitiikan
- hyväksyy kaupungin konsernijohtamista koskevat yleiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet
- toimii kaupunkikonsernin toiminnan ylimpänä valvojana
- hyväksyy talousarvion ja taloussuunnitelman käsittelyn yhteydessä tavoitteet koko kaupunkikonsernille

Kaupunginhallitus

- ohjaa kuntakonsernia; ml. konsernin talouden ja toiminnan koordinaointia ja seuranta
- vastaa, että tytäryhteisöjen valvonta on järjestetty
- valitsee kuntayhtymien yhtymäkokousedustajan tai - edustajat
- antaa ohjeita kaupunkia konserniyhteisöjen hallintoelimissä edustaville henkilöille kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin
- antaa toimintakertomuksen yhteydessä kaupunginvaltuustolle tiedot tytäryhteisöjen toiminnasta
- seuraa tytäryhteisöjen toimintaa ja tekee tarvittaessa toimenpideehdotukset havaitsemistaan epäkohdista
- hyväksyy konserniohjeen
- hyväksyvät sijoituspolitiikan periaatteet

Lautakunta

- huolehtii toimialaansa kuuluvan konserniyhteisön toiminnan seurannasta ja ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista ja kehittämistarpeista kaupunginhallitukselle

Kaupunginjohtaja

- vastaa kaupunkikonsernin operatiivisesta johtamisesta kaupungin osalta sekä seuraa omistajapolitiikan toteutumisesta ja ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista ja kehittämistarpeista kaupunginhallitukselle
- toimii kaupungin edustajana tytäryhteisöjen yhtiökokouksissa tai nimittää kokousedustajan

Toimialajohtajat / talousjohto

- huolehtii toimialansa tytäryhteisöjen toiminnan seurannasta ja ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista ja kehittämistarpeista kaupunginjohtajalle
- kiinteistö- ja asuntotoimen yhtiöiden sekä liiketoimintayhtiöiden seuranta suorittaa talousjohtaja

Konserniyhteisöt / hallitus

- raportoi kaupunginhallitukselle yhteisön tavoitteiden ja kaupungin omistajapoliittisten tavoitteiden toteutumisesta tarkoituksen mukaisella jaksotuksella
- arvioi riskien hallinnan ja sisäisen valvonnan tilaa sekä hallitustyöskentelyn toteutumista informoiden kaupunginhallitusta

2.7.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan järjestäminen on kuvattu tarkemmin luvussa 2.7.2. Konserniohjeet ovat astuneet voimaan 10.12.2012. Konsernille asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

2.7.4 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Äänekosken kaupunki myi 20.1.2016 päivätyllä kauppakirjalla 40 % osuutensa EP-Äänekosken Kiinteistöt Oy:stä Earth Pac Oy:lle.

2.7.5 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kohdassa 2.7.5.1 – 2.7.5.10 on poimittu kaupungin tytäryhteisöjen toimintakertomuksista yhtiöiden arviot tulevasta kehityksestä.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja -palvelujen käyttö

Konserniohjeen kohdassa 10. on kuvattu, miten keskitettyjä konsernitoimintoja hyödynnetään.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Riskienhallinnasta on kerrottu kohdassa 2.2.

Vakuutuspalvelut hankintaan konsernille yhteisen tarjouskilpailun perustella, ellei yhteisön toiminta edellytä useammin tapahtuvaa kilpailuttamista.

Tytäryhteisöjen tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Alla on esitetty yhtiöittäin tytäryhteisöjen tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Analysoinnissa on käytetty seuraavia tunnuslukuja:

Kannattavuus:

Liikevoittoprosentti

Tunnusluku kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen rahoituseriä. Tunnuslukua käytetään kuten käyttökateprosenttia mittaamaan yrityksen liiketoiminnan menestystä, mutta se ottaa paremmin huomioon toimialojen väliset erot. Tunnusluku on laskettu kaavalla:

$$\frac{\text{liiketoiminnan tulos}}{\text{liikevaihto}} \times 100$$

Ohjearvoja:

- yli 10 % = hyvä
- 5 – 10 % = tyydyttävä
- alle 5 % = heikko

Vakavaraisuus:

Omavaraisuusaste

Vakavaraisuuden tunnusluku. Mittaa yrityksen vakavaraisuutta vertaamalla taseen omia pääomia taseen loppusummaan eli kertoo, kuinka paljon yrityksellä on omaa pääomaa suhteessa kokonaispääomaan. Tunnusluku on toimialasta riippumaton ja sen tulkintaan vaikuttaa taseen omaisuuserien kuranttius. Omavaraisuusaste on laskettu kaavalla:

$$\frac{\text{oma pääoma + varaukset}}{\text{taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$$

Ohjearvoja:

- yli 40 % = hyvä
- 20 – 40 % = tyydyttävä
- alle 20 % = heikko

Maksuvalmius:

Current ratio

Maksuvalmiuden tunnusluku. Tunnusluku mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloista rahoitusomaisuudella ja vaihto-omaisuudella. Tunnusluvun avulla voidaan seurata yrityksen rahoitus- aseman vuosittaista kehitystä. Tunnusluvun tulkinnassa on huomioitava rahoitusomaisuuden kuranntius ja likvidiys. Tunnusluku on laskettu kaavalla:

$$\frac{\text{rahoitusomaisuus + vaihto-omaisuus}}{\text{lyhytaikaiset velat}}$$

Ohjearvoja:

- yli 2,0 = hyvä
- 1,0 – 2,0 = tyydyttävä
- alle 1,0 = heikko

Suhteellinen velkaantuneisuus:

Tunnusluvulla arvioidaan sitä, minkälaisen tulorahoitusvaatimuksen vieras pääoma yritykselle asettaa. Tunnusluku on laskettu kaavalla:

$$\frac{\text{Vieras pääoma}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} \times 100$$

Ohjearvoja:

- alle 40 % = hyvä
- 40 – 80 % = tyydyttävä
- yli 80 % = heikko

2.7.5.1 Ääneseudun Asunnot Oy (Y-tunnus 0177096-3)

Yhtiön toimialana on rakennuttaa, omistaa ja hallita kiinteistöjä ja vuokratonteilla olevia rakennuksia, ostaa ja vuokrata alueita, rakennuksia ja osakehuoneistoja, antaa vuokralle kiinteistöjä ja huoneistoja sekä hoitaa kiinteistöjen isännöinti-, huolto- ja korjaustoimintaa. Yhtiöllä on omistuksessaan kaupungin kaikissa neljässä taajamassa 1 279 (1 279) asuntoa, joista 37 (37) on osakehuoneistoja.

Yhtiön hallituksen varsinaiset jäsenet (31.12.2016) ovat Mauri Ilves (pj.), Seppo Hänninen, Pentti Kankainen, Matti Pasanen, Päivi Salakka, Elina Tarvainen, Hilikka Vepsä, Maire Tiuhonen (asukasedustaja) ja Erkki Pääkkönen (asukasedustaja)

Yhtiön hallitus kokoontui tilikauden aikana kolme (3) kertaa.

Yhtiön toimitusjohtaja toimi Pekka Kareaho. Tilintarkastajana toimi Finnpartners BDO Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana Jukka Vuorio JHT, HT ja varatilintarkastajana Tuula Ylikangas HTM, JHTT.

Yhtiön palveluksessa on ollut tilikauden aikana keskimäärin kahdeksan henkilöä. Edellisvuoteen verrattuna henkilömäärä on vähentynyt yhdellä.

Yhtiön omissa kiinteistöissä sekä yhtiön omistamissa osakehuoneistoissa on yhteensä 1 279 asuinhuoneistoa ja 3 liikehuoneistoa, jotka ovat asuinpinta-alaltaan yhteensä 70 132 m² + 111 m². Yhtiöllä on omassa käytössään toimitiloina liikehuoneistot Kauppakatu 17:ssä Äänekoskella ja Keiteleentie 11:ssä Suolahdessa. Erillisiä asunto-osakehuoneistoja on yhteensä 37 kpl. Tilikauden aikana ei ole myyty osakehuoneistoja.

Asuntojen käyttöaste oli tilikauden lopussa runsaat 94 %, vuoden 2015 lopussa 90 % ja vuoden 2014 lopussa 87 %.

Tilikautena korjauskustannuksia on kirjattu tuloslaskelmaan yhteensä 1,8 milj. (1,6) euroa, edellisvuonna suurempia korjauskustannuksia on aktivoitu taseeseen yhteensä 0,1 milj. euroa. Huoneistokorjauksia tehtiin yhteensä 1,0 milj. eurolla (1,2).

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuoden 2017 aikana biotuotetehtaan rakennusprojekti päättyy ja tilapäisasuntojen kysyntää ei ole enää vuodelle 2018. Rakentamisajan tilapäiskysyntä paransi asuntojen käyttöastetta 7 – 9 prosentilla. Osa tästä kasvusta tuli paikallisen kysynnän suuntaamisesta ÄSA Oy:lle.

Yhtiössä on linjattu, että mahdollisesti tyhjilleen jäävää asuntokantaa poistetaan vanhemmasta päästä purkamalla.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista liiketoiminnan kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä

Vuokraustoiminnan strategisena riskinä on markkina-aseman säilyttäminen asuntovuokrausmarkkinoilla. Riskiä seurataan tilastoimalla asuntojen käyttöastetta kuukausitasolla. Markkina-asemaa merkittävämpi tekijä asuntojen käyttöasteeseen on asukasluvun kehitys.

Operatiivista riskeistä henkilöriskejä on pyritty vähentämään työtehtävien moniosaamisella sekä korjaus- ja huoltotoiminnan laajalla palveluverkostolla. Rahoituksen riskeistä, viitekorkosidonnaisten lainojen korkoriskien vähentämiseksi on tehty korkosuojaus-sopimuksia. Korkojen pysyessä alhaisella tasolla on korkosuojausten alkamista lykätty.

Ääneseudun Asunnot Oy

1.1-31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	6 924	7 429	505	107,3 %
Liikevoitto	441	562	121	127,4 %
Tilikauden voitto / tappio	-39	0	39	0,0 %
TASE (1 000 €)				
	Tase tilinpäätös			
Pysyvät vastaavat	31 324	30 007	-1 317	95,8 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	1 058	751	-307	71,0 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	32 383	30 759	-1 624	95,0 %
Oma pääoma	1 718	1 718	0	100,0 %
Varaukset	440	773	333	175,7 %
Kertynyt poistoero	0	0		
Pitkäaikainen vieras pääoma	24 731	22 920	-1 811	92,7 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	5 494	5 348	-146	97,3 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	32 383	30 759	-1 624	95,0 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	6,4 %	7,6 %		
Omavaraisuusaste	6,7 %	8,1 %		
Current Ratio	0,2	0,1		
Suhteellinen velkaantuneisuus	436,5 %	380,5 %		

Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus on tyydyttävä, vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat heikkoja sekä suhteellinen velkaantuneisuus on erittäin suuri.

2.7.5.2 Äänekosken Energia Oy (Y-tunnus 0917763-8)

Yhtiön ydinliiketoiminnat muodostuvat sähkön myynnistä ja siirrosta, kaukolämpötoiminnasta sekä vesi- että hulevesiliiketoiminnasta. Sähkön siirto ja vesi sekä hulevesi ovat monopolitoimintoja, kun taas sähkön myynti ja kaukolämpö ovat kilpailtua toimintaa. Liiketoiminnat on eriytetty kirjanpidollisesti. Kaikista liiketoiminnoista muodostetaan omat tuloslaskelmat ja taseet.

Osakkuusyhtiöistä saatavasta sähköstä tuotettiin vesivoimalla 81,9 %, puupohjaisilla ja turpeella 16,3 % ja tuulivoimalla 1,8 %. Kaukolämmön tuotannosta 98,5 % on tuotettu biopolttoaineilla. Jäteveden puhdistamot toimivat lupa-arvojen mukaisesti.

Yhtiön palveluksessa oli vuoden aikana keskimäärin 35 henkilöä (34 henkilöä). 31.12. palveluksessa oli 34 henkilöä (34 henkilöä).

Yhtiön liikevaihto oli 21 647 741,95 euroa (19 874 622,20 euroa). Liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta. Liikevoitto oli 2 400 659,81 euroa (2 473 409,06 euroa). Liikevaihdon kasvussa näkyi paikkakunnalla lisääntynyt rakentamisen sekä asukasmäärän tilapäinen kasvu. Liikevoitto pysyi edellisen vuoden hyvällä tasolla ja saavutti budjetin.

Sähkön siirrossa tehtiin uusi ennätys 130 GWh/a, joka nousi 16,6 % edellisestä vuodesta. Sähkön myynti kasvoi 13,9 %. Kaukolämmön kulutus oli 120 GWh/a ja kasvua edellisestä vuodesta 9,4 %. Vesiliiketoiminnassa veden kulutus kasvoi edellisestä vuodesta 6,7 %.

Sähköliiketoiminnan tulokseen vaikutti alhainen pörssisähkön hinta ja vesivoiman alhainen tuotantomäärä loppuvuonna. Kaukolämpöliiketoiminnassa kylmä alkuvuosi näkyi korkeana lämmön myyntinä ja huippukuormien aikaan poltettiin vähän öljyä. Vesiliiketoiminta saavutti tulostavoitteensa, lokakuussa tapahtunut vesikriisi aiheutti hie-man lisäkustannuksia. Sähkön siirron liiketoiminnan tulokseen vaikuttaa kohtuullisen tuoton vaatimukset. Yhtiön rahoitustilanne säilyi tyydyttävänä koko vuoden.

Yhtiön korolliset velat olivat vuoden lopulla 48 843 430 euroa. Uutta pitkäaikaista velkaa ei nostettu ja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin yhteensä 1 455 264 euroa. Yhtiön pitkäaikaiset lainat ovat pääsääntöisesti kiinteäkorkoisia tai suojattuja. Äänekosken kaupungin pääomallainan 18 100 000 euroa vaikutus on täysimääräisenä mukana tuloslaskelmassa. Yhtiö rahoittaa investointeja leasingrahoituksella.

Yhtiön hallituksen varsinaiset jäsenet ovat Marko Tuhkanen (pj.), Leila Lindell (varapj.), Jari Halttunen, Tommi Lunttila, Eila Nurmi, Erkki Pönkänen ja Kikka Sironen.

Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut Maarit Herranen. Yhtiön tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy JHTT-yhteisö, päävastuullisena Aki Rusanen HTM, JHTT.

Arvio tulevasta kehityksestä

Teräväniemen jätevedenpuhdistamon uudistus- ja saneerausprojekti on aloitettu ja tiukentuvat lupa-arvot täyttävä puhdistamo otetaan käyttöön vuoden 2018 alussa. EcoEnergy SF:n käsittelee uudistuvan jätevedenpuhdistamon jätevesilietteet mädättämöllä biokaasuksi tai biopellettien raaka-aineeksi. EcoEnergy SF:n kanssa on tehty sopimus jäteveden puhdistamon käyttö- ja kunnossapitotoiminnasta. Palvelutoiminta käynnistyy uuden jätevedenpuhdistamon käyttöönoton yhteydessä.

Syvälahden tekopohjavesilaitoksen suunnittelu on käynnistynyt ja tavoitteena on jättää tekopohjavesilaitoksen lupahakemus helmi-maaliskuussa 2017 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle käsiteltäväksi.

Vesivoiman tuotannon arvioidaan toteutuvan normaalina ja vesivarojen täyttyvän kevään aikana. Vuoden 2017 arvioidaan toteutuvan suunnitellun mukaisena ja loppuvuoden aikana ennakoitua paikalla tapahtuvan rakentamisen vähenevän ja tilapäisen asukasluvun laskevan tehdasinvestoinnin valmistuttua.

Riskien hallinnan järjestäminen

Liiketoiminnan riskikartoituksen toimenpideohjelmaa toteutettiin suunnitelman mukaisesti riskien minimoimiseksi. Sisäisen tarkastuksen tarkastuskohteena olivat vesi-investointien projektitoiminta ja rahoitusjärjestelyt. Operatiivisen toiminnan riskiarvioita ja valmiussuunnitelmia tarkennettiin ja määriteltiin toimenpideohjelmat eri osa-alueille.

Äänekosken Energia Oy

1.1.-31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	19 875	21 648	1 773	108,9 %
Liikevoitto	2 473	2 401	-73	97,1 %
Tilikauden voitto / tappio	401	845	445	211,0 %
TASE (1 000 €)				
	Tase tilinpäätös			
Pysyvät vastaavat	67 047	68 164	1 117	101,7 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	5 299	6 478	1 179	122,2 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	72 346	74 642	2 296	103,2 %
Oma pääoma	5 221	5 661	440	108,4 %
Varaukset	0	0	0	
Kertynyt poistoero	9 249	9 829	580	106,3 %
Pitkäaikainen vieras pääoma	51 520	50 352	-1 168	97,7 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	6 356	8 800	2 444	138,5 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	72 346	74 642	2 296	103,2 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	● 12,4 %	● 11,1 %		
Omavaraisuusaste	● 20,0 %	● 20,8 %		
Current Ratio	● 0,8	● 0,7		
Suhteellinen velkaantuneisuus	● 291,2 %	● 273,2 %		

Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus on hyvä, vakavaraisuus tyydyttävä, maksuvalmius heikko ja suhteellinen velkaantuneisuus on erittäin suuri.

2.7.5.3 Äänekosken Kiinteistöhoito Oy (Y-tunnus 0194882-1)

Yhtiö on merkitty kaupparekisteriin vuonna 1974. Yhtiöjärjestyksen muutos on merkitty rekisteriin 18.10.1996, jolloin myös yhtiön nimi muutettiin Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:ksi.

Yhtiön pääasiallisin toiminta on tuottaa isännöinti-, huolto-, aluekunnossapito-, turva ja siivouspalveluita. Lisäksi yhtiö hoitaa Ääneseudun

Kehitys Oy:n ja Äänekosken Teollisuuskiinteistöt Oy:n kirjanpidon, sekä vuokraa kalustettuja asuntoja.

Yhtiön liikevaihto tilikaudella oli 9 696 170,74 (8 808 559,70) euroa ja muut liiketoiminnan tuotot 31 233,15 (10 073,28) euroa. Liikevaihdon kasvu edelliseen tilikauteen oli 10 %.

Liiketoiminnan jakaantuminen

Liiketoiminta	Euroa	Muutos edelliseen vuoteen %
Isännöinti 1-6/2016	207 394,85	Ei vertailukelpoinen
Kiinteistöhuolto	5 766 284,60	+ 6,00
Siivous	2 832 084,99	+ 3,00
Muut	890 406,30	+ 299,00

Yhtiön pääasiallisen tulon muodostavat perittävät palvelumaksut ja sopimuskorvaukset. Palvelumaksut nousivat 1.1.2016 hallinto-, käyttö- ja huolto-, siivous- ja ulkoalueiden hoidosta perittävien maksujen osalta keskimäärin 3,0 %.

Hallituksen jäseninä ovat toimineet 1.1.–31.12.2016 Simo Salmelin (pj.), Risto Kumpu (varapj), Laura-Liisa Hyytiäinen, Marke Tuominen, Sirpa Martins ja Olli Jämsen. Hallitus kokoontui tilikaudella yhdeksän (9) kertaa.

Yhtiön toimitusjohtaja toimi Antti Virmanen. Yhtiön tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Jukka Vuorio Finnpartners BDO Oy:stä.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Vuosi alkoi tuloksellisesti epävarmoissa merkeissä ja toiminnan tehostamistoimenpiteet aloitettiin helmikuussa. Tilivuoden toisen neljänneksen päätyttyä tulos ei ollut tavoitteen mukainen. Usko toimenpiteiden oikeellisuuteen ja vaikutuksiin oli kuitenkin vahva ja tulos kääntyi kolmannen neljänneksen aikana positiiviseksi. Loppuvuosi korjasi tuloksen hyväksi ja koko toimintavuodesta muodostui tuloksellisesti tavoitteiden mukainen.

Omistajan asettama toiminnan tehostamistavoite kolmelle vuodelle saavutettiin täysimääräisenä jo vuonna 2016.

1.6. alkaen yhtiö järjesti työharjoittelun noin sadalle peruskoulunsa päättävälle nuorelle, omistajansa päätöksen mukaisesti. Samaan aikaan yhtiö työllisti 30 nuorta pidempiaikaiseen kesätyöhön.

Uudet toimialat; turvapalvelut ja asuntovuokraus toimivat ensimmäisen kokonaisen toimintavuoden. Asuntovuokrauksen kannattavuus oli koko ajan hyvä. Turvapalvelut ovat yhtiössä vielä marginaalitoimintaa, mutta sen tulevaisuus nähdään kannattavana, toiminnan kasvaessa.

Turvapalveluissa tapahtui vuoden 2016 aikana merkittävä tulosparannus.

Isännöintiliiketoiminta myytiin osaksi Äänekosken Teollisuuskiinteistöt Oy:n liiketoimintaa. Myynnillä mahdollistetaan molempien yhtiöiden parempi keskittyminen ydinliiketoimintaansa. Muutos näkyi tehostettuna hallintopalvelutuotantona jo vuoden 2016 aikana. Ja muutoksen odotusarvo vuodelle 2017 nähdään positiivisena.

Arvio tulevasta kehityksestä

Äänekosken kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 10.4.2012 linjannut siten, että Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n toimintaa kehitetään tavoitteena avoimilla markkinoilla toimiva kiinteistöpalveluyhtiö.

Kuluneen toimintavuoden aikana yhtiön sisäisiä toimintamalleja ja -järjestelmiä on rakennettu palvelemaan kustannusten tarkempaa kohdistusta ja aktiivista tulosseurantaa. Järjestelmäkehitys jatkuu aktiivisena myös vuonna 2017. Kehityksellä on jo saavutettu ja haetaan lisää tehostusta toimistorutiineihin, tavoitteena kustannustehokkuuden nostaminen ja hallintokulujen alentaminen suhteessa liikevaihtoon.

Yhtiön tavoite on vuonna 2017 täyttää kaupunginhallituksen ja -valtuuston asettama tuottotavoite 0,1 milj. euroa, sekä toiminnan tehostamistavoite, joka täytettiin vuonna 2016 lähes kokonaisuudessaan kolmen vuoden osalta. Hallituksen päätöksen mukaisesti 1.3.2014 alkaen on yhtiössä noudatettu kiinteistötyönantaja-alan työehtosopimusta, jonka vaikutukset alkavat näkyvät yhtiön taloudessa vuoden 2016 aikana lisääntyneenä kapasiteettina ja tuotantoresurssina. Vuonna 2017 viimeiset työntekijät siirtyvät ko. työehtosopimuksen piiriin. Haasteena osaltaan vapautuneen kapasiteetin hyödyntäminen kannattavasti, mikä asettaa tavoitteita resurssisuunnittelulle, resurssin liikkuvuudelle ja lisääntyvää kapasiteettia vastaavalle veloitettavan työkuorman löytämiselle.

Tulevaisuuden suurimpana haasteena on nostaa yhtiön kannattavuus erinomaiselle tasolle ja rakentaa yhtiöstä tehokkaasti ja kannattavasti järjestelmillä toimiva yhtiö sekä saada rakennettua omistajan kanssa yhteistyössä tulevasta huoltojärjestelmästä koko kaupunkia palveleva kokonaisuus ja malli, jolla yhtiö selkeästi erottuisi mahdollisessa kilpailutilanteessa suhteessa muihin. Suurimpana epävarmuustekijänä on kiinteistökannan ylläpidon mahdollinen siirtyminen vapaille markkinoille, jossa yhtiö joutuu kilpailemaan kertaluokkia suurempien yhtiöiden kanssa kaupungin omistamien kiinteistöjen hoidosta.

Seuraavan noin kymmenen vuoden aikana yhtiöstä eläköityy noin 80 työntekijää. Tämä asettaa suuria haasteita löytää osaavaa henkilökuntaa, mutta mahdollistaa myös kustannustehokkuuden noston ilman ns. kovia henkilöstötoimenpiteitä seuraavien jaksojen aikana. Haasteena

esimiehillä myös henkilöstön liikuteltavuus ja sen aiheuttamat henkilöstöongelmat.

Yhtiön näkymä eteenpäin on haastavan positiivinen. Suurimpana tavoitteena on nostaa kannattavuutta, aikaansaada kustannustehokasta ja laadullisesti erinomaista palvelua ja kasvua sekä tuottoa omistajalle.

Riskien hallinnan järjestäminen

Yhtiössä on vuoden 2014 aikana julkaistu riskienhallintapolitiikka. Poliitiikan tarkoituksena on luoda pohja sisäisten ja ulkoisten riskien arvioinnille ja jonka ohjaamana riskit kartoitetaan ja toimenpiteet määritellään. Riskien arviointi on tehty toimialoittein vuonna 2016. Toimikohtainen arviointi tehdään tarvittaessa, mikäli yksittäisen toimen riski nähdään liiketoiminnan koko huomioiden suurena.

Äänekosken Kiinteistöhoito Oy

1.1.- 31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	8 809	9 696	887	110,1 %
Liikevoitto	27	486	459	1800,0 %
Tilikauden voitto / tappio	19	386	367	2031,6 %
TASE (1 000 €)				
	Tase tilinpäätös			
Pysyvät vastaavat	781	887	106	113,6 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	1 223	1 663	440	136,0 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 004	2 550	546	127,2 %
Oma pääoma	527	812	285	154,1 %
Varaukset	0	0	0	
Kertynyt poistoero	0	0	0	
Pitkäaikainen vieras pääoma	0	104	104	
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 477	1 634	157	110,6 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 004	2 550	546	127,2 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	0,3 %	5,0 %		
Omavaraisuusaste	26,3 %	31,8 %		
Current Ratio	0,8	1,0		
Suhteellinen velkaantuneisuus	16,8 %	17,9 %		

Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus ja vakavaraisuus tyydyttävällä tasolla, maksuvalmius on heikko ja suhteellinen velkaantuneisuus puolestaan on alhaisella tasolla (hyvä).

2.7.5.4 Ääneseudun Kehitys Oy (Y-tunnus 1883321-1)

Yhtiö on ilmoitettu kaupparekisteriin 5.3.2004. Yhtiön omistajina ovat: Äänekosken kaupunki, 23 osaketta ja Konneveden kunta, 7 osaketta. Yhtiön liikevaihto tilikaudella 2016 oli 759.523,73 euroa. Taseen loppusumma on 494.257,72 euroa.

Yhtiön tehtävänä on toimialueellaan edistää elinkeinoelämän ja yritystoiminnan kehittymistä ja huolehtia ohjelmaperusteisen aluepolitiikan toteuttamisesta. Tässä tarkoituksessa yhtiö harjoittaa yrittäjiksi ryhtyvien, yrittäjien ja yritysten neuvontaa, koulutusta, konsultointia ja

muita yrityspalveluja sekä edistää alueen yritysten sekä kuntien yhteistyötä ja yhteismarkkinointia sekä yhdessä kuntien kanssa hoitaa kuntien elinkeino- ja aluepolitiikkaa. Yhtiö voi harjoittaa rajoitettua pääomasijoitustoimintaa.

Yhtiön hallituksen varsinaiset jäsenet 2016 ovat Matti Virtanen (pj.), Tapio Hytönen, Mauri Hämäläinen, Timo Niskanen, Rolf Nyholm, Oliver Ruppert ja Risto Kumpu.

Ääneseudun Kehitys Oy:n varsinainen tilintarkastaja on Finnpartners BDO Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana HTM Emma Paananen.

Vakituisesti yhtiössä työskentelee kolme henkilöä: toimitusjohtaja Sari Åkerlund, kehityspäällikkö ja yritysneuvoja.

Määräaikaisessa työsuhteessa on työskennellyt assistentti ja Äänekosken maaseutumatkailun projektipäällikkö sekä määräaikaisessa ja osa-aikaisessa työsuhteessa opinnäytetyöntekijä Biotalousmatkailun mahdollisuudet Ääneseudulla aiheen osalta ja Konneveden kansainvälisessä yritysryhmähankkeessa hanketyöntekijä.

Yhtiö on ollut aktiivisesti mukana eri hankkeiden valmistelussa ja toteutuksessa mm. KÄY-hankkeessa (Kohti Älykästä Yritysympäristöä), biotalouskoulutuskoordinaatioryhmässä, majoituskartoituksen teossa, infrahankkeiden edistämisyhmissä ja rekrytoinnin edistämisessä. Yhtiö on teettänyt myös Äänekosken ja Konneveden Imago-selvitykset sekä käynnistänyt Äänekosken brändityön, Äänekosken keskustan kehittämishankkeen jatkotoimien käynnistämisen, Kotakennään masterplan suunnitelman toteuttamisen, edistänyt selvitystyötä henkilöliikenteen palauttamiseksi rautatielle Äänekoski-Jyväskylä välille, Matilanvirran kehittämissuunnitelman toteuttamisen sekä avustanut tai hallinnoinut kyläyhdistysten sekä yritysryhmien hankkeita mm. Konneveden kansainvälinen yritysryhmähanke. Yhtiö on mukana myös käynnistämässä ja toteuttamassa Jyväskylän seudun ja vaikutusalueen elinvoima-analyysiä Keski-Suomen liiton tukemana.

Yritysten perustaminen on ollut Äänekoskella voimakkaampaa kuin aiempina vuosina. Yrityksiä perustettiin vuonna 2016 yhteensä 51 kpl. Yhtiö oli neuvontatoiminnallaan edesauttamassa pk-yritysten perustamistoimissa sekä myös apuna toimivien yritysten kehittämisessä.

Yhtiöllä on hallinnoitavana Äänekosken maaseutumatkailuhanke ja Konneveden kansainvälinen yritysryhmähanke.

Ääneseudun Kehitys Oy:ssä on valmisteltu yhtiön toimintojen siirtymistä Äänekosken kaupungin palvelukseen vuoden 2017 alusta Äänekosken kaupunginvaltuuston ja Konneveden kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti.

Arvio tulevasta kehityksestä

Ääneseudun Kehitys Oy:n toiminnan pääpaino siirtyy vuoden aikana hanketoimintaan. Omistusjärjestelyt hoidetaan Äänekosken kaupungin valtuuston ja Konneveden kunnan valtuuston päätösten mukaisesti, jolloin Äänekoskesta tulee yhtiön ainut omistaja.

Yhtiön liikevaihto tulee laskemaan aiemmasta toimintojen siirtymisen takia. Hanketoiminta jää kuitenkin toistaiseksi yhtiön haltuun.

Riskien hallinnan järjestäminen

Yhtiössä on vuoden 2014 aikana otettu käyttöön riskienhallintapolitiikka. Poliitikan tarkoituksena on luoda pohja sisäisten ja ulkoisten riskien arvioinnille ja jonka ohjaamana riskit kartoitetaan ja toimenpiteet määritellään. Riskien arviointi on suoritettu vuonna 2016.

Ääneseudun Kehitys Oy

1.1.-31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	542	760	218	140,2 %
Liikevoitto	-1	-1	0	100,0 %
Tilikauden voitto / tappio	-1	-1	0	100,0 %
TASE (1 000 €)				
	Tase tilinpäätös			
Pysyvät vastaavat	22	18	-4	81,8 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	360	476	116	132,2 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	382	494	112	129,3 %
Oma pääoma	297	296	-1	99,7 %
Varaukset			0	
Kertynyt poistoero			0	
Pitkäaikainen vieras pääoma			0	
Lyhytaikainen vieras pääoma	85	198	113	232,9 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	382	494	112	129,3 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	● -0,2 %	● -0,1 %		
Omavaraisuusaste	● 77,7 %	● 59,9 %		
Current Ratio	● 4,2	● 2,4		
Suhteellinen velkaantuneisuus	● 15,7 %	● 26,1 %		

Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus oli heikko. Vakavaraisuus ja maksuvalmius olivat hyvällä tasolla ja suhteellinen velkaantuneisuus oli erittäin alhaisella tasolla (hyvä).

2.7.5.5 Äänekosken Teollisuuskiinteistöt Oy (Y-tunnus 0347267-9)

Yhtiö on merkitty kaupparekisteriin 21.12.1979 ja voimassa oleva yhtiöjärjestys 8.7.2016. Äänekosken kaupunki omistaa 100 % Äänekosken Teollisuuskiinteistöt Oy:n osakekannasta. Yhtiön liikevaihto tilikaudella oli 1 045 655,69 euroa (786 583,75). Liikevaihto nousi edellis-kauteen verrattuna 32,9 prosenttia. Yhtiön tilikausi muodostui 26 995,22 euroa tappiolliseksi.

Yhtiön pääasiallinen toiminta on ollut tarjota vuokratasoltaan kilpailukykyisiä toimisto- ja teollisuustiloja. Toimitusjohtaja on lisäksi hoitanut

Äänekosken kaupungin omistamien toimitilojen vuokrauksen erillistä korvausta vastaan sekä toiminut 30.6.2016 saakka Äänekosken Kiinteistönhoito Oy:n hallinnoimien asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden isännöitsijänä erillisen sopimuksen mukaan. Toimistotilat oli vuokrattu Äänekosken Kiinteistönhoito Oy:ltä 31.10.2016 saakka. Isännöintiliiketoiminta siirtyi 1.7.2016 Äänekosken Kiinteistönhoito Oy:ltä yhtiölle, jossa toimintaa jatketaan aputoiminimellä Avera Isännöinti. Toimisto siirtyi lokakuun lopulla omiin tiloihin Koskikeskukseen, Kauppakatu 11.

Yhtiön hallitukseen kuuluvat (31.12.2016) Ilkka Saarenpää (pj.), Pasi Linja-aho (varapj.), Kari Kiiskinen, Matti Virtanen, Esa Paanala, Arto Salminen ja Sari Åkerlund. Yhtiön hallitus on kokoontunut toimintavuonna yhteensä seitsemän kertaa.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii Seija Käyhkö. Yhtiön tilintarkastaja on Finnpartners BDO Oy, vastuunalaisena tarkastajana toimi Jukka Vuorio JHT, HT.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Keski-Suomen Osuuspankilta ostettiin 25.5.2016 allekirjoitetulla kauppakirjalla myyjän omistamat osakkeet Kiinteistö Oy Äänekosken Koskikeskuksesta. Ostettuja toimisto- ja liiketiloja peruskorjattiin ja kunnostettiin. Tiloista oli vuoden lopussa omassa käytössä ja vuokrattuna 91,7 %

Äänekosken Kiinteistönhoito Oy:ltä ostettiin 17.6.2016 allekirjoitetulla kauppakirjalla isännöintiliiketoiminta ja toiminnan suorittamiseen tarvittava kalusto (koneet ja laitteet) ja liiketoiminnan asiakassopimukset ja muut aineettomat oikeudet. Myyjän palveluksessa olleet siirtyvään liiketoimintaan kuuluneet yhdeksän työntekijää siirtyivät yhtiön palvelukseen vanhoina työntekijöinä.

Lisäksi 30.6.2016 allekirjoitetulla kauppakirjalla Äänekosken Kiinteistönhoito Oy:ltä ostettiin myyjän omistuksessa olleet autopaikkojen lämpötolpat ja aluevalaisimet Puistokadun-Kyminkadun alueella.

Erillisinä hankintoina ostettiin toimisto- ja neuvottelutilojen kalusteet.

Osa Kiinteistö Oy Äänekosken Kauppatalon 3. kerroksen toimistotiloja peruskorjattiin. Lisäksi korjattiin yhtiön varoin kiinteistöyhtiölle kuuluva porraskäytävä, josta kuljetaan vain Teollisuuskiinteistöjen hallitsemiin toimistotiloihin.

Teollisuustiloissa korjattiin mm. rikkoontuneita lämmitys- ja vesi- ja viemärlaitteita. Merkittäviä perusparannuksia ei tehty.

Riskien hallinnan järjestäminen

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta merkittävintä on, että rahaliikenne kulkee aina useamman henkilön kautta. Toimitusjohtajan luottokorttihankinnat hyväksyy hallituksen puheenjohtaja. Erillistä ulkoista valvontaa ei ole hankittu.

Yhtiön taloudellinen riski on suurimmillaan osakeomistuksessa. Kaupunki myi 2012 yhtiölle kahden kiinteistöyhtiön osakkeet korkeaan hintaan. Osakkeiden arvo tämänhetkiseen käypään arvoon nähden on korkea ja lähivuosina osakkeiden tasearvon alaskirjauksia on odotettavissa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Haapakorventie 10:ssä oleva halli myytiin tammikuussa 2017 yrittäjälle.

Yhtiön omistamissa teollisuustiloissa nykyiset vuokrasopimukset jatkunevat pääosin lähitulevaisuudessa. Teollisuustilojen kysyntä vilkastui vuoden 2017 alussa ja tyhjänä on vain Haapakorventie 8:n loppuvuodesta tyhjentyneet hallin osa.

Kiinteistö Oy Kauppatalon kunnostetut toimistotilat ovat vuoden vaihteessa tyhjillään, mutta merkittävää kiinnostusta tilojen vuokraamiseksi on. Kiinteistö Oy Suolahden Kellosepäncatu 21:n osakehuoneistot ovat myynnissä kiinteistövälittäjällä.

Vuonna 2017 tärkein tavoite on saada valokuituliittymä sitä tarvitseviin teollisuustiloihin. Lisäksi jatketaan teollisuustilojen vuosikorjauksia ja tehdään tarvittavia muutostöitä vuokralaisten vaihtuessa.

Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Toimisto- ja liiketiloja on kaupungissa tarjolla melko paljon. Teollisuustilojen kysyntä koko kaupungin alueella on vilkastunut. Teollisuustiloista on alkuvuodesta vuokrattuna 96,5 %. Toimisto- ja liiketilojen käyttöaste on 62,3 %.

Yhtiön liikevaihtoon nähden lainakanta on kohtuullinen ja korkoriski pieni.

Äänekosken Teollisuuskiinteistöt Oy

1.1.-31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	787	1 045	258	132,8 %
Liikevoitto	47	35	-12	74,5 %
Tilikauden voitto / tappio	-27	-27	0	100,0 %
TASE (1 000 €)				
	Tase tilinpäätös			
Pysyvät vastaavat	4 958	5 071	113	102,3 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	298	288	-10	96,6 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 256	5 359	103	102,0 %
Oma pääoma	2 132	2 105	-27	98,7 %
Varaukset		0	0	
Kertynyt poistoero		0	0	
Pitkäaikainen vieras pääoma	2 775	2 775	0	100,0 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	349	479	130	137,2 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	5 256	5 359	103	102,0 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	6,0 %	3,3 %		
Omavaraisuusaste	40,6 %	39,3 %		
Current Ratio	0,9	0,6		
Suhteellinen velkaantuneisuus	397,0 %	311,4 %		

Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus on heikko, vakavaraisuus on tyydyttävä, maksuvalmius on heikolla tasolla ja suhteellinen velkaantuneisuus on erittäin suuri.

2.7.5.6 Äänekosken Asumispalvelusäätö (Y-tunnus 0849102-7)

Säätö on merkitty säätörekisteriin 1987. Säätiön hallitukseen kuuluvat (31.12.2016) Erkki Pönkänen (pj.), Marke Tuominen (varapj.), Eero Hakonen, Tapio Heimonen ja Merja Närhi.

Yhtiön toimitusjohtaja toimi Seija Käyhkö. Tilintarkastajana on toiminut Finnpartners BDO Oy, varsinaisina tilintarkastajina toimi Jukka Vuorio JHTT, HT ja Tuula Ylikangas HT, JHT. Varatilintarkastajana toimi Sami Salonen, JHT ja Jarmo Jäspi, HT, JHT.

Säätiön kiinteistönhuollosta ja siivouksesta vastasi Äänekosken Kiinteistöhoito Oy ja isännöinnistä Äänekosken Kiinteistöhoito Oy 30.6.2016 saakka ja Avera Isännöinti 1.7.2016 alkaen. Säätiöllä oli vuonna 2016 kiinteistön täysarvovakuutus (laaja) Vahinkovakuutusyhtiö IF:ssä. Säätiöllä on vakuutusmeklarisopimus Meklaritoimisto Helmi Oy:n kanssa.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella ja sen jälkeen

Vuoden 2015 lopulla uusitun kiinteistön tonttivesijohdon kaivujäljet siistittiin, asfaltointi korjattiin ja syöttöputki yhdistettiin sprinklerijärjestelmään.

Kolmannen kerroksen asukkaan toiminnasta aiheutui kosteusvahinko kolmeen päällekkäiseen asuntoon. Polygon Oy kartoitti, kuivasi ja korjasi vahingot. Vakuutus korvasi 1 200 euroa omavastuun yli menneet kustannukset.

Vuonna 2015 otettiin Äänekosken kaupungilta 390 000 euron lyhytaikainen laina. Laina uusittiin vuonna 2016 ja se oli summaltaan 377 000 euroa. Lainasta maksettiin 13 000 euron lyhennys 31.12.2016.

Pitkäaikaisten lainojen määrä 31.12.2016 oli 58 120,94 euroa.

Kiinteistön tuotot toteutuivat 100,4 prosenttisesti. Asuntojen tyhjänä olo oli arvioitua pienempi. Hoitokulut toteutuivat 100,2 prosenttisesti talousarvioon nähden. Suurimmat tilikohtaiset säästöt olivat lämmityskuluissa ja suurimmat ylitykset vesi- ja sähkökuluissa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Ikkunoiden ja parvekeovien kunnostus ja tiivistys ja korvausilmaventtiileiden asentaminen ikkunoihin tehtiin tammikuussa 2017. Patteriverkoston huuhtelevien ja patteriventtiilien ja patteri-termostaattien uusiminen sekä lämmönsiirtimen uusiminen suunnitellaan tehtäväksi kesällä 2017.

Äänekosken Asumispalvelusäätiö

1.1. - 31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	105	110	5	104,8 %
Liikevoitto	0	0	0	
Tilikauden voitto / tappio	0	0	0	
TASE (1 000 €)				
Tase tilinpäätös				
Pysyvät vastaavat	533	511	-22	95,9 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	38	72	34	189,5 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	571	583	12	102,1 %
Oma pääoma	34	34	0	100,0 %
Varaukset	83	114	31	137,3 %
Kertynyt poistoero			0	
Pitkäaikainen vieras pääoma	58	58	0	100,0 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	396	377	-19	95,2 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	571	583	12	102,1 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	0,0 %	0,0 %		
Omavaraisuusaste	20,5 %	25,4 %		
Current Ratio	0,1	0,2		
Suhteellinen velkaantuneisuus	432,4 %	395,5 %		

Tunnusluvuilla mitattuna säätiön kannattavuus ja maksuvalmius ovat heikolla tasolla, vakavaraisuus on tyydyttävällä tasolla ja suhteellinen velkaantuneisuus on erittäin suuri.

2.7.5.7 Keitele-Museo Oy (Y-tunnus 0589267-7)

Yhtiön toimialana on museotoiminnan harjoittaminen Äänekosken kaupungissa ja museojunaliikenteen harjoittaminen kaikkialla Suomessa. Toiminnan päätarkoitus on säilyttää vanhaa rautatiekalustoa tuleville sukupolville ja tarjota kalustolla yleisölle ja yrityksille nostalgisia, elämyksiä tuottavia junamatkoja.

Keitele-Museo Oy:llä on liikenne ja turvallisuusviraston Traficin myöntämä turvallisuustodistus museoliikenteen harjoittamista varten. Turvallisuustodistus on voimassa toukokuuhun 2017 saakka, ja se oikeuttaa harjoittamaan museoliikennettä koko maassa. Yhtiöllä on myös liikennöimisen edellyttämä, vuosittain uudistettava Rataverkon käyttö-sopimus liikenneviraston kanssa.

Kaupungin ja siihen yhteydessä olevien yhteisöjen omistamien osakkeiden osuus on n. 84 %, loput osakkeet jakaantuvat yksityishenkilöiden ja eri yksityisten yhteisöjen kesken.

Yhtiön hallitukseen kuuluvat (31.12.2016) Ilkka Saarenpää (pj.), Maija Piitulainen, Ilkka Herpman, Lauri Wilen, Juha Kolu (Varapj.), Matti Virtanen, Aimo Kääriäinen, Erkki Pönkänen

Hallitus on kokoontunut vuoden 2016 aikana 5 kertaa.

Yhtiön toimitusjohtaja toimi Ilkka Herpman 1.6.2016 alkaen, 1.1. - 31.5.2016 Aimo Kääriäinen. Tilintarkastajina ovat toimineet Finnpartners BDO Oy, Jukka Vuorio JHT, HT ja varalla Tuula Ylikangas HTM, JHTT.

Yhtiön talous perustuu Äänekosken kaupungilta (15 000 euroa), Opetus- ja Kulttuuriministeriöltä (12 000 euroa) saatuihin avustuksiin sekä museojunaliikenteestä saataviin tuloihin. Liikenteen osalta Lättähattu-liikenne on taloudellisesti kannattavaa.

Keitele-Museon liikennöimille lättähatuille eli Dm7 -kalustolle kertyi museojunakilometrejä vuoden aikana yhteensä 4 990 kilometriä, tonnikilometreissä 447 953 ja liikennöintipäiviä oli 25 kappaletta. Matkustajia junissa oli yhteensä 1 650 henkilöä.

Suurin vuoden aikana tehty investointi on ollut Höyryveturi Tk 3 1132:n hankinta Keitele-Museon omistukseen.

Keitele-Museo Oy

1.1-31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	79	71	-8	89,9 %
Liikevoitto	0	-5	-5	
Tilikauden voitto / tappio	0	-5	-5	
TASE (1 000 €)				
	Tase tilinpäätös			
Pysyvät vastaavat	4	9	5	243,2 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	64	54	-10	84,8 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	67	63	-4	93,5 %
Oma pääoma	61	56	-5	91,8 %
Varaukset			0	
Kertynyt poistoero	0		0	
Pitkäaikainen vieras pääoma	0	0	0	
Lyhytaikainen vieras pääoma	6	7	1	116,7 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	67	63	-4	94,0 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	0,0 %	-7,0 %		
Omavaraisuusaste	91,0 %	88,9 %		
Current Ratio	10,6	7,7		
Suhteellinen velkaantuneisuus	7,6 %	9,9 %		

Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus on heikko, vakavaraisuus, maksuvalmius ja suhteellinen velkaantuneisuus ovat hyvällä tasolla.

2.7.5.8 Kiinteistösaakeyhtiö Konginkankaan Säästölipas (Y-tunnus 0794358-9)

Yhtiö on merkitty kaupparekisteriin 29.12.1989 ja voimassa oleva yhtiöjärjestys 28.9.2012. Yhtiön liiketiloista on hakeutunut arvonlisäverovelvollisiksi 78,94 %.

Varsinainen yhtiökokous on pidetty 27.5.2016. Kokouksessa päätettiin yhtiöjärjestyksen 18 §:n edellyttämät asiat. Yhtiön hallitukseen kuuluivat 1.1.–31.12.2016 Hannu Saarela (pj.), Erika Tarvainen ja 27.5.2016 saakka Jouko Hämäläinen ja 27.5.2016 alkaen Tuomo Öhman. Hallitus kokoontui tilikaudella yhden kerran.

Yhtiön toimitusjohtaja toimi Seija Käyhkö. Tilintarkastajana on toiminut Finnpartners BDO Oy, päävastuullisena tilintarkastajana Jukka Vuorio JHT, HT.

Yhtiön kiinteistöhuollosta ja siivouksesta vastasi Äänekosken Kiinteistöhoito Oy ja isännöinnistä Äänekosken Kiinteistöhoito Oy 30.6.2016 saakka ja Avera Isännöinti 1.7.2016 alkaen. Yhtiöllä oli vuonna 2016 kiinteistön täysarvovakuutus (laaja) Vahinkovakuutusyhtiö IF:ssä. Säätiöllä on vakuutusmeklarisopimus Meklaritoimisto Helmi Oy:n kanssa.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella ja sen jälkeen

Lämpökeskuksessa oleva ulkovesipostille menevä vesijohto jäätyn tammi-kuussa lähietäisyydellä olevasta korvausilmaventtiilistä tulleen pakkasilmän vaikutuksesta. Putki halkesi ja vesisuihku kohdistui vastapäisellä seinällä olevaan valvonta-alakeskukseen (VAK), jonka ovi oli auki. Automatiikkalaitteet vahingoittuivat, mutta muita vesivahinkoja ei tullut. Vahinkovakuutusyhtiö IF korvasi vahingosta omavastuun yli menneet kulut.

Kiinteistön pohjaviemäri kuvattiin 2016, jonka perusteella pyydetään tarjoukset viemäriin kunnostuksesta.

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuonna 2017 pyydetään tarjoukset viemäreiden kunnostuksesta sekä vesikatteen korjauksesta. Tarjousten perusteella päätetään korjausten ajankohdasta.

Kiinteistö Oy Konginkankaan Säästölipas

1.1-31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	44	44	0	100,0 %
Liikevoitto	0	0	0	
Tilikauden voitto / tappio	0	0	0	
TASE (1 000 €)				
	Tase tilinpäätös			
Pysyvät vastaavat	282	266	-16	94,3 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	23	37	14	160,9 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	305	303	-2	99,3 %
Oma pääoma	296	296	0	100,0 %
Varaukset		0	0	
Kertynyt poistoero		0	0	
Pitkäaikainen vieras pääoma	0	0	0	
Lyhytaikainen vieras pääoma	9	7	-2	77,8 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	305	303	-2	99,3 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	0,0 %	0,0 %		
Omavaraisuusaste	97,0 %	97,7 %		
Current Ratio	2,6	5,3		
Suhteellinen velkaantuneisuus	20,5 %	15,9 %		

Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus on heikko, vakavaraisuus, maksuvalmius ja suhteellinen velkaantuneisuus hyvä.

2.7.5.9 Kiinteistöosakeyhtiö Suolahden Keskusraitti (Y-tunnus 0532888-1)

Kevätyhtiökokous pidettiin 22.4.2016. Kokouksessa päätettiin yhtiöjärjestyksen 14 §. edellyttämät asiat sekä hyväksyttiin yhtiöjärjestyksen muutos.

Hallituksen jäsenenä on toiminut Tapani Hämäläinen (pj.), Jani Mikkonen sekä Harri Pirhonen. Hallitus kokoontui kaksi kertaa tilivuoden aikana.

Yhtiön toimitusjohtajana ja isännöitsijänä toimi Alpo Leppäaho, Sisä-Suomen Kiinteistöapu Oy:stä. Tilintarkastajayhtiönä on toiminut Finnpartners BDO Oy, päävastuullisena tilintarkastajana Jukka Vuorio JHT, HT ja varatilintarkastajana Eija Rimpilä HT.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella ja sen jälkeen

Vuoden aikana on kiinteistössä tapahtunut viisi enemmän tai vähemmän vakaavaa viemäri- tai käyttövesijärjestelmästä johtuvaa vuotovahinkoa. Neljässä huoneistossa joudutaan suorittamaan suurehkoja korjausvauriokorjauksia viemäristä ja käyttövesiputkisto aiheutuneiden vuotovahinkojen vuoksi. Työt ovat edelleen kesken. Korjaustöiden suorittaminen vaatii lisärahoitusta.

Kiinteistö Oy Suolahden Keskusraitti

1.1.-31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	102	102	0	100,0 %
Liikevoitto	-10	-5	5	50,0 %
Tilikauden voitto / tappio	-10	-5	5	50,0 %
TASE (1 000 €)				
	Tase tilinpäätös			
Pysyvät vastaavat	1 660	1 660	0	100,0 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	13	9	-4	69,2 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 673	1 669	-4	99,8 %
Oma pääoma	1 669	1 663	-6	99,6 %
Varaukset			0	
Kertynyt poistoero			0	
Pitkäaikainen vieras pääoma	0		0	
Lyhytaikainen vieras pääoma	4	6	2	150,0 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 673	1 669	-4	99,8 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	-9,8 %	-4,9 %		
Omavaraisuusaste	99,8 %	99,6 %		
Current Ratio	3,3	1,5		
Suhteellinen velkaantuneisuus	3,9 %	5,9 %		

Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus oli heikko, mutta vakaavaisuus ja suhteellinen velkaantuneisuus olivat hyvällä tasolla. Maksuvalmius oli tyydyttävällä tasolla.

2.7.5.10 SS-Jäähalli Oy (Y-tunnus 0969355-2)

Yhtiökokouksen valitsemaan hallitukseen ovat kuuluneet: Erkki Uusitalo (pj.), Lauri Wilen (varapj.), Kari Kiiskinen, Seppo Ruotsalainen ja Keijo Eronen sekä varajäsenet Soini Kauppinen ja Veikko Pekkala. Hallitus on kokoontunut kaksi (2) kertaa tilikauden aikana.

Yhtiökokouksia pidettiin tilikaudella yksi 19.4.2016. Toimitusjohtajana on toiminut Erkki Uusitalo. Kirjanpito palvelut on ostettu Pia Leena Luotola Oy:ltä. Laskutuksesta on vastannut toimitusjohtaja. Yhtiöllä on ollut palveluksessaan kaksi määräaikaaisesti palkattua henkilöä. Määräai-

kaisuus perustuu toiminnan ajoittumiseen kausiluontoisesti. Henkilöiden toimenkuvaan kuuluu pääsääntöisesti arkipäivisin ja osittain viikonloppuisin jäänteko- ja hoitotehtävät, kiinteistöjen hoitotehtävät sekä siivoukset. Osan viikonloppuisin tehtävistä toiminnoista on hoitanut toimitusjohtaja sekä vapaaehtoishenkilöstö.

Arkipäivisin hallia on käyttänyt pääsääntöisesti kaupungin koululaiset ja päiväkodin lapset. Arki-iltaisin käyttöaste on käytännössä ollut lähes 100 prosenttia. Viikonloppuisin käyttö on hiukan vajaatehoista, joskin sitäkin on hiukan saatu kohotettua edellisvuosiin verrattuna.

Lainojen osalta ei pystytty toteuttamaan kaikilta osin suunniteltua lyhennysohjelmaa, vaan jouduttiin suorittamaan lainojen uudelleenjärjestelyjä. Järjestelyihin jouduttiin kylmäkompressorien rikkoutumisten johdosta, joista aiheutui n. 26 000 euron ylimääräiset kustannukset. Tilinpäätös osoitti negatiivista tulosta 847,31 euroa poistojen jälkeen.

Arvio tulevasta kehityksestä

Viikonloppujen käyttöastetta pyritään edelleen nostamaan ja jäähallin toimintaa pyritään hoitamaan tämän hetkisillä toiminnoilla siten, että kaupunkilaisilla olisi mahdollisimman hyvät edellytykset jääurheilun harrastamiselle kohtuullisilla kustannuksilla.

SS-Jäähalli Oy

1.1.-31.12.2016

	2015	2016	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	129	121	-8	93,8 %
Liikevoitto	2	-1	-3	-50,0 %
Tilikauden voitto / tappio	2	-1	-3	-50,0 %
TASE (1 000 €)				
Tase tilinpäätös				
Pysyvät vastaavat	175	171	-4	97,6 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	38	36	-1	96,3 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	213	208	-6	97,4 %
Oma pääoma	17	16	-1	94,1 %
Varaukset		0	0	
Kertynyt poistoero		0	0	
Pitkäaikainen vieras pääoma	168	163	-5	97,3 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	28	28	0	100,7 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	213	208	-5	97,5 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	1,6 %	-0,8 %		
Omavaraisuusaste	8,0 %	7,7 %		
Current Ratio	1,4	1,3		
Suhteellinen velkaantuneisuus	151,9 %	158,3 %		

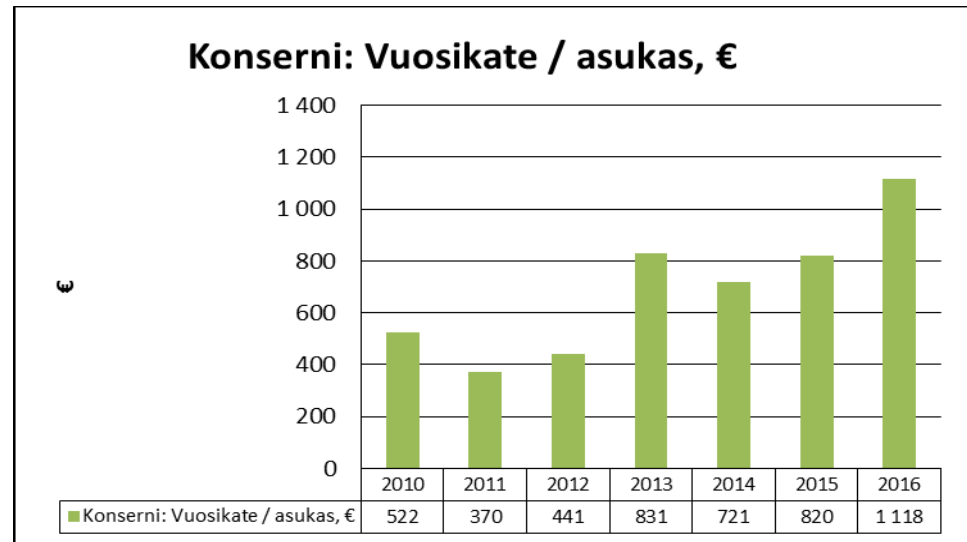
Tunnusluvuilla mitattuna yhtiön kannattavuus ja vakavaraisuus olivat heikolla tasolla ja maksuvalmius oli tyydyttävällä tasolla. Suhteellinen velkaantuneisuus oli erittäin suuri.

2.7.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma

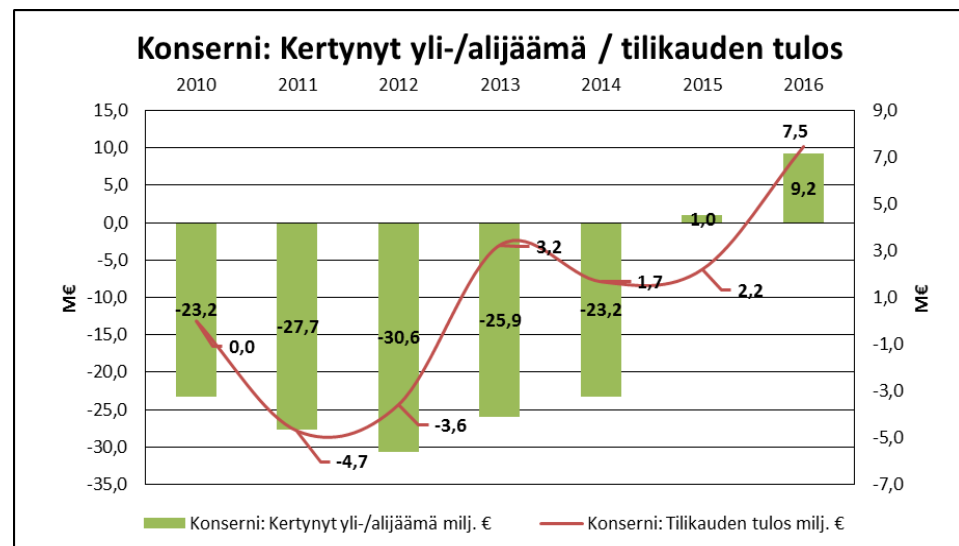
Konsernin vuosikate oli 21,6 milj. euroa (1 118 euroa/asukas), kun se vuonna 2015 oli 16,1 milj. euroa (820 euroa/asukas).

KUVA 12 VUOSIKATE ASUKASTA KOHTI, €

Tilikauden tulos oli 7,5 milj. euroa ylijäämäinen (2015 ylijäämä 2,2 milj. euroa) ja kertynyt ylijäämä on vuoden 2016 tilinpäätöksessä 9,2 milj. euroa (2015 kertynyt alijäämä 1,0 milj. euroa).

KUVA 13 TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ, M€

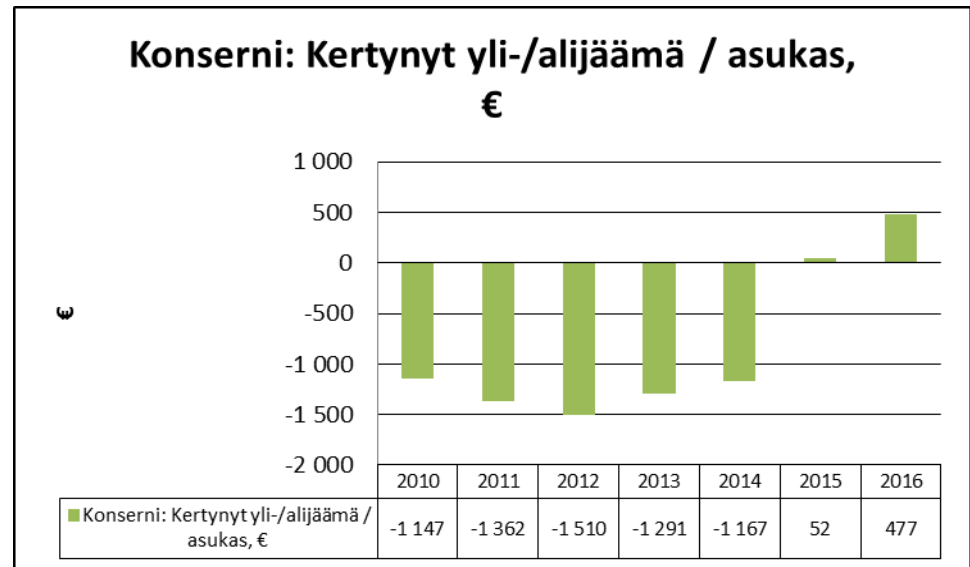

Konsernitase

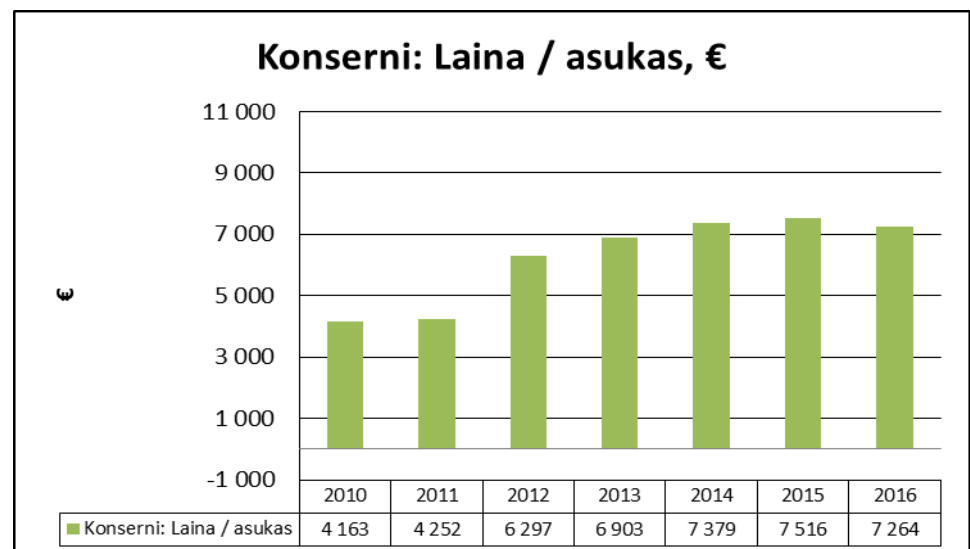
Taseen loppusumma vuonna 2016 oli 275,2 milj. euroa, kun loppusumma 2015 oli 269,1 milj. euroa. Taseessa on ylijäämää asukasta kohden vuoden 2016 jälkeen 477 euroa (2015 ylijäämää 52 euroa/asukas).

KUVA 14 KERTYNYT YLI-/ALIJÄÄMÄ/ASUKAS, €

Konsernin lainakanta vuonna 2016 oli 140,7 milj. euroa (7 264 euroa/asukas) ja vuonna 2015 lainakanta oli 147,7 milj. euroa (7 516 euroa/asukas).

KUVA 15 LAINA ASUKASTA KOHTI, €

Konsernitilinpäätös laskelmiseen ja tunnuslukuineen on esitetty kohdassa 4.5.

2.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

2.8.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä (Kuntal 115 §). Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja.

Poistoeroa tuloslaskelmaan tuloksi kirjataan 19 919,37 euroa.

Kaupunginhallitus esittää, että vuoden 2016 tilinpäätöksessä tilikauden ylijäämä 5 796 796,44 euroa kirjataan yli-/alijäämätilille.

2.8.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.5.2015 voimaan tulleen kuntalain mukaan muuttunutta alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan ensimmäisen kerran tilivuoden 2015 tilinpäätöksessä taseeseen kertyneeseen alijäämään. Alijäämän on oltava katettu viimeistään tilivuonna 2022, jos kunnan alijäämä tilinpäätöksessä 2015 on yli 500 euroa asukasta kohden. Kuntalain 65§:n 3 momentin säännöksiä taloussuunnitelman yhteydessä alijäämän kattamiseksi päätetyistä toimenpiteistä sovelletaan vuoden 2016 loppuun.

Eriyisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä koskevan kuntalain 118 §:n 1 ja 3-5 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran tilikautena 2017 ja 2 momenttia ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2020 tilinpäätöksessä. Edellä 2 momentissa säädettyssä tapauksessa arviointimenettelyä sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2022 tilinpäätöksessä. Vuosina 2015 ja 2016 erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:ää ja sen perusteella annettua asetusta.

Arviointimenettelyä kuntayhtymässä koskevaa kuntalain 119 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2020 tilinpäätöksessä.

Kuntalain 148 §:ään on otettu erityissäännös taloutta tasapainottavasta toimenpideohjelmasta. Säännös koskee kuntaa, jolla on kattamatonta alijäämää taseessa erityisen suuri määrä ja joka ei saa taseen alijäämää katettua taloussuunnitelmassa. Toimenpideohjelma kohdistuu taseeseen jo kertyneen alijäämän kattamiseksi.

Kaupungille laadittiin talouden vakauttamisen toimenpideohjelma vuosille 2016 - 2018, jotta kaupungin ja kaupunkikonsernin kertyneet alijäämät saadaan katettua uuden kuntalain edellyttämässä aikataulussa ja siten välttyttäisiin arviointimenettelyyn joutumisesta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi talouden vakauttamisen toimenpideohjelman vuoteen 2018 kokouksessaan 18.5.2015 § 25.

Äänekosken kaupungilla on kattamattomia alijäämiä vuoden 2015 tilinpäätöksessä 5,5 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelman 2017 - 2019 mukaan kaupunki saa katettua kaikki alijäämät vuoteen 2018 mennessä. Vuoden 2016 tilinpäätös oli kuitenkin 5,8 miljoonaa euroa ylijäämäinen, joten kertyneet alijäämät saatiin katettua aikaisemmin, kuin taloussuunnitelmassa arvioitiin.

3 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Valtuustoon nähden tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet. Viranhaltijoista toimialajohtajat ja vastuualuejohtajat ovat tilivelvollisia ja velvolliset vastaamaan ja seuraamaan yksiköidensä tavoitteiden saavuttamista sekä menojen ja tulojen toteutusta.

3.1 Käyttötalouden ja tavoitteiden toteutuminen sekä säästöohjelma

TAULUKKO 9 KÄYTTÖTALOUDEN TOTEUTUMINEN (ULKONINEN JA SISÄINEN) LAUTAKUNNITTAIN

	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio- muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUS 1000 euroa					
Tarkastuslautakunta					
Toimintatuotot					
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-33		-33	-28	-5
Toimintakate (netto)	-33	0	-33	-28	-5
Kaupunginhallitus					
Toimintatuotot	6 911	950	7 861	8 173	-311
Valmistus omaan käyttöön				0	0
Toimintakulut	-9 949	-200	-10 149	-10 227	79
Toimintakate (netto)	-3 038	750	-2 288	-2 054	-233
Perusturvalautakunta					
Toimintatuotot	11 284	700	11 984	11 770	214
Valmistus omaan käyttöön				8	-8
Toimintakulut	-74 648	-2 050	-76 698	-76 110	-589
Toimintakate (netto)	-63 364	-1 350	-64 714	-64 332	-382
Kasvun ja oppimisen lautakunta					
Toimintatuotot	1 949		1 949	1 904	45
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-28 985	-260	-29 245	-28 930	-315
Toimintakate (netto)	-27 036	-260	-27 296	-27 025	-270
Tekninen lautakunta					
Toimintatuotot	2 557		2 557	2 553	4
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-12 726		-12 726	-12 359	-367
Toimintakate (netto)	-10 169	0	-10 169	-9 806	-363
Ympäristölautakunta					
Toimintatuotot	166	115	281	288	-7
Valmistus omaan käyttöön				2	-2
Toimintakulut	-2 497		-2 497	-2 374	-123
Toimintakate (netto)	-2 331	115	-2 216	-2 084	-132
Vapaa-aikalautakunta					
Toimintatuotot	605		605	630	-26
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-3 984		-3 984	-3 923	-61
Toimintakate (netto)	-3 379	0	-3 379	-3 293	-86
Käyttötalous yhteensä:					
Toimintatuotot	23 472	1 765	25 237	25 318	-81
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	10	-10
Toimintakulut	-132 821	-2 510	-135 331	-133 950	-1 381
Toimintakate (netto)	-109 349	-745	-110 094	-108 623	-1 471

3.1.1 Tarkastuslautakunta

Toiminta-ajatus

Kuntalain mukaan kunnanvaltuuston tavoitteiden toteuttamisen arvioinnissa tarkastuslautakunnalla on tärkeä tehtävä. Tarkastuslautakunnan on arvioitava, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen sekä palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen.

Talousarvion toteutuminen

Tarkastuslautakunta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	0	0	0	0	0 %
Toimintakulut	-26	-33	-28	5	-14 %
Netto (toimintakate)	-26	-33	-28	5	-14 %

Äänekosken kaupungin tilintarkastusyhtiönä on toiminut BDO Auditor Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana toimi Jukka Vuorio JHT, HT.

3.1.2 Kaupunginhallitus

Toiminta-ajatus

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus valvoo kunnan etua ja, jollei johtosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Kaupungin keskushallinnon (kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja sen alaisuudessa toimiva keskushallinto) perustehtävä on vastata siitä, että kaupunkiyhteisöllä on selkeä visio, toimintaa ohjaavat arvot ja niiden pohjalta laaditut strategian päälinjaukset.

Talousarvion toteutuminen

Kaupunginhallitus	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	8 863	7 861	8 173	311	4 %
Toimintakulut	-10 313	-10 149	-10 227	-79	1 %
Netto (toimintakate)	-1 451	-2 288	-2 055	233	-10 %

Kaupunginhallituksen talousarvio alittui noin 233 000 eurolla (10 %).

3.1.2.1 Hallintopalvelut

Toiminta-ajatus

Hallintopalvelut vastuualueena sisältää kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, kansliatoiminnan, kunnallisverotuksen, velkaneuvonnan, aluetoiminnan, historiikin, vuokra-asumispalveluiden, monistamon, vss -toiminnan ja vaalien kustannuspaikat.

Talousarvion toteutuminen

2000210 Hallintopalvelut	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	60	25	73	48
Toimintakulut	-1 934	-1 854	-1 827	26	-1 %
Netto (toimintakate)	-1 874	-1 829	-1 754	74	-4 %

Hallintopalvelut -vastuualue alitti talousarvionsa noin 74 000 eurolla (4 %).

3.1.2.2 Talous- ja tietohallintopalvelut

Toiminta-ajatus

Talous- ja tietohallintopalvelut sisältää talous- ja tietohallinnon kustannuspaikat. Taloushallinnon kustannuspaikan toiminnan pääpaino on kaupungin taloushallintopalvelujen tuottamisessa. Keskeisimmät toiminta-alueet ovat yleisen talouskehityksen seuraaminen, kaupungin taloussuunnittelujärjestelmän kehittäminen, talousarvion ja taloussuunnitelman valmisteluprosessi, kirjanpito, tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen valmistelu, maksuliikenne, kaupungin rahoitus ja riskien hallinta sekä kaupunkikonsernin kokonaistalous ja talousohjaus.

Kaupungin hankinta-asiantuntijan palvelut sisältyvät taloushallinnon kustannuspaikalle. Hankintatoimen keskeiset toiminta-alueet ovat kaupungin hankintatoimen kehittäminen ja seuranta, hankintalainsäädännön muutosten seuranta ja soveltaminen käytäntöön sekä hankintojen suorittaminen hankintalain ja kaupungin hankintasäännön mukaisesti.

Tietohallinnon kustannuspaikka hoitaa kaupungin toiminnan edellyttämät tietohallintopalvelut.

Talousarvion toteutuminen

2000220 Talous- ja tietohallintopalv.	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	89	44	70	26
Toimintakulut	-795	-829	-794	35	-4 %
Netto (toimintakate)	-706	-785	-724	61	-8 %

Talous- ja tietohallintopalvelut -vastuualueen talousarvio alittui noin 61 000 eurolla (8 %).

3.1.2.3 Henkilöstöpalvelut

Toiminta-ajatus

Henkilöstöpalveluiden perustehtävä on henkilöstöressurssien suunnittelu, tarkoituksenmukainen kohdentaminen ja kehittäminen sekä henkilöstöstrategian mukaisten toimintakäytäntöjen edistäminen.

Henkilöstöpalvelut vastuualueena sisältää palkkahallinnon, työmarkkinatoiminnan, työterveydenhuollon, työsuojelun ja muut henkilöstöpalvelut kustannuspaikat.

Talousarvion toteutuminen

2000230 Henkilöstöpalvelut	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	229	224	225	1	0 %
Toimintakulut	-1 106	-1 194	-1 144	50	-4 %
Netto (toimintakate)	-878	-970	-920	51	-5 %

Henkilöstöpalvelut -vastuualue alitti talousarvionsa noin 51 000 eurolla (5 %).

3.1.2.4 Elinkeinotoimi

Talousarvion toteutuminen

2000240 Elinkeinotoimi	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	0	0	0	0	0 %
Toimintakulut	-480	-500	-531	-31	6 %
Netto (toimintakate)	-480	-500	-531	-31	6 %

3.1.2.5 Viestintä ja kehitystoiminta

Toiminta-ajatus

Viestintä ja kehitystoiminta vastuualue sisältää kuntamarkkinoinnin, tiedotustoiminnan, Viisari -projektin ja Kapeenkosken virkistysalueen kustannuspaikat.

Talousarvion toteutuminen

2000250 Viestintä ja kehitystoiminta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	0	0	0	0	0 %
Toimintakulut	-84	-92	-76	16	-17 %
Netto (toimintakate)	-84	-92	-76	16	-17 %

3.1.2.6 Maankäyttö

Toiminta-ajatus

Maankäyttö vastualueen tehtävät ovat

- vastata kaupungin ja sen eri osien kehittämisen perustana olevien maankäyttösuunnitelmien ja kaavojen laadinnasta
- luoda edellytykset asumisen ja yritystoiminnan rakennushankkeille ideasuunnittelulla, sopimusmenettelyllä ja kaavoituksella
- vastata maapolitiikasta ja osallistua kaupunkiympäristön laadun kehittämiseen yhteistyössä teknisen ja ympäristötoimialan kanssa
- vastata tonttien luovuttamisesta, kiinteistönmuodostuksesta ja mitaustehtävistä, kartta-asioista ja osoitteista sekä kaupungin maa- ja metsäomaisuudesta

Talousarvion toteutuminen

2000260 Maankäyttö	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	2 928	2 107	2 389	283
Toimintakulut	-1 311	-1 110	-1 317	-207	19 %
Netto (toimintakate)	1 617	997	1 072	76	8 %

Vastualueen talous toteutui edellisvuoden tapaan erittäin hyvin budjettiin verrattuna: tilikauden ylijäämäksi muodostui 1,1 milj. euroa kun budjetoinnissa ja lisätalousarviossa arvioitiin ylijäämäksi 996 900 euroa.

Tulos koostui pääosin maa-alueiden vuokratuotoista, metsänmyyntituloista ja asemakaavojen kaavoitusvoitosta: kirjanpitoarvot on muutettu asemakaavoissa osoitetun tehostuneen maankäytön mukaisiksi kaavojen lainvoimaiseksi tulon jälkeen. Merkittäviä kaavoja tässä suhteessa olivat erityisesti Ääneniemen koillisoranta ja Hirvimäki Hirvaskankaalla.

Tonttivuokria kerättiin hieman yli talousarvion: runsaat 580 000 euroa. Kaupungilla on noin 890 vuokrasopimusta ja vuokrattujen alueiden yhteispinta-ala on 202 ha.

Puun myyntituotoissa talous- ja puistometsistä saavutettiin 540 000 euroa, mikä on 90 000 euroa suurempi kuin budjetoitu taso. Kaupungilla on talousmetsiä noin 1 440 ha ja niitä käsitellään vuonna 2009 laadittujen metsäsuunnitelmien mukaisesti. Talousmetsissä vuosittainen hakkuumäärä on ollut perinteisesti pienempi kuin arvioitu puuston kasvu. Kaupungin metsissä ei ole taimikonhoitorästejä.

Myös taajamametsiä hoidetaan erillisen suunnitelman pohjalta. Puistoalueiden metsien harventamista suoritettiin Äänekosken taajamassa Mämmensalmen alueella, Pukkimaässä ja Laajalahdessa sekä Suolahden taajamassa Alkulan, Tippalan, Mutapohjan, Suojarinteen ja Keskustan alueilla.

Kaavoja hyväksyttiin yhteensä yhdeksän kappaletta, mikä vastaa asetettua tavoitetta.

Vuosi 2016 oli suurten kaavojen vuosi: pinta-alaltaan kaupunginvaltuuston hyväksymät asemakaavat olivat laajoja (yhtä lukuun ottamatta 16 – 70 ha) ja ne liittyivät kaupungin tulevaisuuden kannalta merkittäviin hankkeisiin. Myös valmistelu- ja ehdotusvaiheeseen saatetut kaavat olivat viime vuonna poikkeuksellisen tärkeitä: Äänekoski 2030 osayleiskaava sekä Uudistuvan ydinkeskustan asemakaavan ja Kotakennään asemakaavan ensimmäiset vaiheet.

Biotuotetehtaan käynnistymiseen liittyen hyväksyttiin Piilolanniemen asemakaava ja valtatie 4 uuden linjauksen toteuttamiselle luotiin kahdella kaavahankkeella kaavalliset edellytykset. Ääneniemen koillisranta ja Hirvaskankaan Hirvimäki olivat erittäin merkittäviä hyväksytyjä asemakaavoja paitsi vuoden 2016 talousarvion myös tulevien vuosien pientalojen tonttireservin kannalta (noin 175 uutta tonttia).

Asemakaavojen lisäksi kaupunginvaltuusto hyväksyi joulukuussa yhdeksän kohdetta käsittäneen Äänekosken rantayleiskaavan muutoksen.

Kaavoitus valmisteli kaupunginhallitukselle selvästi edellistä vuotta enemmän poikkeamis- ja suunnittelutarvehakemuksia (20 kpl). Vuoden 2016 lopussa oli Hämeenlinnan hallinto-oikeuden käsittelyssä yksi kaupunginhallituksen tekemä myönteinen poikkeamispäätös, yhtään valituskaavaa ei hallinto-oikeuksissa ollut.

Tonttipalveluissa omakotitonttien luovutukset lisääntyivät jonkin verran edellisen vuoden 2015 määrästä, mutta luovutusten määrä (10 kpl) on vielä kaukana 2000-luvun alkuvuosien tilanteesta (noin 30 AO-tonttia/vuosi). Liike- ja teollisuustontteja luovutettiin 4 kpl ja rivitalotontteja 2 kpl. Merkillepantavaa oli tonttikysynnän huomattava lisääntyminen kerrostalorakentamisen ja sosiaalisten palvelujen tuottamisen puolella, varaukset eivät kuitenkaan vielä johtaneet tonttien luovutuksiin vuoden 2016 aikana.

Kiinteistö- ja vaihtokauppoja (vuokratonttien, tonttien sekä rakennusten myyntejä yms.) kaupunki teki myyjänä yhteensä 30 kpl.

Maanhankintaa suoritettiin yhdeksässä kohteessa. Uudistuvan ydinkeskustan kehittymistä kaupunki vauhditti hankkimalla omistukseensa ns. Niskasen ja Valintatalon kiinteistöt; nyt kaupunki omistaa noin 2 ha keskeistä maa-aluetta uudistuvaksi suunnitellusta kaupungin ytimestä. Muilla kaupoilla mm. hankittiin kaavatontteja liike- ja asumistarkoitukseen edullisilta paikoilta (Hirvaskangas, Äänekosken keskusta, Pukkimäki) ja varauduttiin uusien työpaikka-alueiden kaavoitukseen (Onkelantie).

Tonttipalveluissa muodostettiin kiinteistötoimituksissa 51 tonttia ja suoritettiin 5 rajankäyntiä. Tonttijakoja tuli voimaan 27 kpl, joissa laadittiin 59 kaavatonttia. Määrissä on merkittävää kasvua edellisvuoteen verrattuna.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Vetovoimaiset asuin-, liike- ja työpaikkatontit	Monipuolinen tonttitarjonta	Kaupunginvaltuusto (tai kh) hyväksynyt v. 2016 kymmenen kaavahanketta Luovutettujen tonttien lkm	Tavoite saavutettiin: hyväksyttiin yhdeksän kaavaa, joissa 176 uutta pientalotonttia Luovutettiin 10 AO-tonttia, 4 työpaikkatonttia ja 2 rivitalotonttia
Kaupunkiympäristön laadun ja keskustojen vetovoimaisuuden parantaminen	Ympäristön kohentamiseen liittyvät suunnitelmat, kaavat ja hankkeet	Kolme suunnitelmaa / hanketta valmiina vuoden loppuun mennessä	Tavoite saavutettiin: VT4:n tiesuunnitteluun ja Äänekoski 2030 oyk:n kehittämisalueisiin liittyvä ideointi sekä Piilolanniemen asemakaava

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Kustannustietoinen toimintatapa	Tilinpäätös 2016 vähintään 245 000 euroa ylijäämäinen	Talousarvion toteutuma	Tavoite saavutettiin: tilikausi ylijäämäinen ja tulos noin 1 miljoona euroa

3.1.2.7 Muu toiminta

Talousarvion toteutuminen

2000270 Muu toiminta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	188	0	3	3
Toimintakulut	-188	0	0	0	0 %
Netto (toimintakate)	0	0	3	3	0 %

3.1.2.8 Tukipalvelut

Toiminta-ajatus

Tukipalvelut vastuualue sisältää ruokapalvelut sekä kaupungin keittiöiden kustannuspaikat.

Äänekosken kaupungin ruokapalvelut tuottavat ravitsemussuosituksen mukaisia, laadukkaita, turvallisia, kasvatusta ja hoitoa tukevia ateriapalveluja asiakkaiden tarpeisiin. Ammattinsa osaava henkilökunta suunnittelee ja toteuttaa ateriat asiakaslähtöisesti, ajanmukaisilla laitteilla käyttämällä ensiluokkaisia sekä turvallisia elintarvikkeita.

Elintarvikkeidemme kotimaisuus aste on korkea, esim. liha- ja leipomo- tuotteet sekä peruna 100 %. Pyrimme ruokalista- ja reseptiikkasuunnittelulla sekä elintarvikehankinnoilla panostamaan kuntalaisten hyvinvointiin ja ravitsemukseen. Hankinnoissamme on huomioitu myös kestävän kehityksen ja ympäristövastuullisuuden näkökulma (keskityt hankinnat).

Talousarvion toteutuminen

2000280 Tukipalvelut	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	5 371	5 462	5 413	-49
Toimintakulut	-4 416	-4 571	-4 538	33	-1 %
Netto (toimintakate)	955	891	875	-16	-2 %

Toimintavuoden 2016 talous toteutui lähes suunnitellusti, tulot alittuivat ja vastaavasti menot jäivät alle suunnitellun. Toimintakatteella katetaan kaikki toiminnasta aiheutuvat kulut mm. poistot ja kiinteistökulut.

Toimintatuottojen budjetointi on osoittautunut haasteelliseksi johtuen suoritemäärien vaikeasta arvioinnista.

Saavutuksena nähdään uuden tuotannonohjausjärjestelmän hankkiminen ja käyttöönotto. Tällä tavoitellaan talouden vielä tarkempaa toteutumista ja laadukasta asiakaspalvelua.

Tuotannonohjausjärjestelmän käyttöönoton myötä elintarvikehankinnat ovat tehostuneet, koska järjestelmä ohjaa sopimustuotteiden hankintaa.

Lisäksi kuntalaisilla on reaaliaikainen mahdollisuus www-sivujen välityksellä seurata tarjottavien aterioiden ravitsemusta ja energiatasoja.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Keittiöverkkosuunnittelu, uuden terveyskeskuksen ravintokeskuksen myötä tuotannon tehostaminen.	Tarkennetaan keittiörakennetta, tehdään muutoksia tuotannollisesti, suunnitellaan uuden tk:n keittiön toimintamalleja	Toimintamallimuutokset, keittiörakennesuunnitelmat toteutuneet.	Keittiöverkkosuunnittelu toteutunut suunnitellusti. Tk:n keittiön tuotantomuutokset toteututeet suunnitellun mukaisesti.
Asiakastyytyväisyyden sekä ravitsemuksellisen laadun ylläpito ja kehittäminen.	Olemassa olevien toimintamallien / käytäntöjen kriittinen arviointi. Ruokalistan ja reseptiikan jatkuva jalostaminen.	Asiakastyytyväisyyskyselyt, asiakaspalaverit ja niiden dokumentointi.	Asiakastyytyväisyyskyselyt toteutuneet. Ravitsemuslaadun seuranta ravitsemussuosituksen vaatimalla tasolla.
Henkilöstön jatkuvan oppimisen / ammattitaidon syventäminen ja ylläpito.	Kehityskeskustelut, myönteinen suhtautuminen itsensä kehittämiseen sekä sisäisen toimintavarmuuden kehittäminen.	Henkilöstöpalaverit, kehityskeskustelut, työkierto	Kehityskeskustelut ovat toteutuneet.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Keittiöverkkosuunnittelu	Koiviston koulun keittiön valmistaminen jakelukeittiöksi. Kustannussäästö n. 17000 € / vuositasolla	Kouluverkkoselvitys.	Tavoiteltu puolivuotis kustannussäästö toteutui syyslukukauden 2016 aikana.

3.1.3 Perusturvalautakunta

Toiminta-ajatus

Perusturvalautakunnan toimialaan kuuluu terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden järjestäminen.

Perusturvan toimintaa johtaa vuoden 2007 alusta perustettu perusturvalautakunta. Lautakuntaan kuului 9 jäsentä. Lautakunta toimii sosiaalihuoltolain ja kansanterveyslain (lukuun ottamatta ympäristöterveydenhuoltoa) sekä tartuntalain tarkoittamana toimielimenä. Lautakunta kokoontui vuoden aikana 11 kertaa ja käsitteli 90 varsinaista asiaa.

Yksilöjaos käsittelee sosiaalihuollon lainsäädäntöön perustuvia, yksilöä koskevia asioita silloin kun niitä ei ole siirretty viranhaltijoille sekä asiakasasioissa annettujen päätösten oikaisuvaatimukset ja valitukset. Yksilöjaokseen kuului viisi jäsentä. Vuonna 2016 se kokoontui 5 kertaa ja käsitteli 30 varsinaista yksilöasiaa.

Perusturvan toimialajohtajana ja lautakunnan esittelijänä toimii perusturvajohtaja. Yksilöjaoksen esittelijänä toimi sosiaalityön johtaja.

Toimiala on vuoden aikana suunnitelmallisesti kehittänyt toimintaansa huomioiden sekä asiakastyytyväisyyskyselyjen tuloksia että edellisen vuoden tavoitteiden toteutumia ja niihin liittyneitä haasteita. Kaikki toimialan keskeiset prosessit kuvattiin IMS -järjestelmään, missä yhteydessä tunnistettiin myös prosessien kehittämiskohteita.

Perusturvatoimialalla merkittävimmät muutokset vuonna 2016 liittyivät uuden terveyskeskuksen toimintamallien edelleen kehittämiseen. Vuoden aikana toteutettiin terveystalouden arviointiprojekti, jonka tueksi hankittiin myös ulkopuolista konsultaatiota. Arviointiprojektissa sovittiin kehittämiskohteet, joista keskeisimmiksi nousivat satunnaiskävijöiden palvelutarvetta vastaavan päiväpoliklinikkamallin kehittäminen, pitkäaikaissairaiden ns. lista-asiakkaiden hoidon suunnitelmallisuuden parantaminen ja terveydenhuollon sekä arjen tuen yhteisten kuntoutuspolkujen kehittäminen. Loppuraportti hyväksyttiin vuoden lopussa ja kaikki sovitut kehittämiskohteet pantiin täytäntöön.

Arjen tuen vastuualueella kehittämiskohteena on ollut ns. ikälain velvoiteisiin vastaaminen, missä yhteydessä painopistettä on edelleen siir-

retty ennaltaehkäiseviin ja varhaisen vaiheen palveluihin, ja ympäri-
vuorokautista hoitoa on vähennetty. Arjen tuen vastuualueen uuden
organisaation noin kolmen vuoden kokemusten perusteella voidaan to-
dentaa toiminnan selkeytyneen ja hoidon porrastuksen keventyneen
sekä ikäihmisten että mielenterveysasiakkaiden palveluissa, joissa ym-
pärivuorokautisen hoidon määrä on selkeästi vähentynyt.

Sosiaalityössä kuten muissakin sosiaalipalveluissa uuden sosiaalihuol-
tolain velvoitteisiin vastaaminen sekä lastensuojelulain muutokset oli-
vat edelleen painopisteenä. Perhekeskusmallin valmistelu eteni, kun
kehittämistyötä tukemaan saatiin kohdennettua perintövaroja. Em. ra-
hoituksella palkattiin perhekeskuskoordinaattori kasvun ja oppimisen
toimialalle. Perustoimeentulotuen Kelalle siirtoon valmistautuminen ja
siihen liittyen sosiaalityön painopisteen siirtyminen sosiaalisen kun-
toutuksen suuntaan oli yksi merkittävä muutostyön kohde. Työelä-
mään kuntoutumisen palveluissa työmarkkinatuen kuntaosuus pysyi
edelleen korkealla tasolla huolimatta aktiivista työelämään kuntoutu-
mista parantavista toimenpiteiden tehostamisesta. Työelämään kun-
toutumisen palvelut valmistautui siirtymään vuoden 2017 alusta pe-
rustettavaan elinvoimayksikköön.

Alaikäisten, ilman huoltajaa saapuneiden turvapaikan hakijoiden sijoit-
tuminen Äänekoskelle perustettuun ryhmäperhekotiin toi sosiaalityön
vastuualueelle aivan uuden haasteen. Kaupunki päivitti kotouttamisoh-
jelman vastaamaan uudenlaisiin kotouttamisen haasteisiin, ja turvapai-
kan saaneita alaikäisiä varten kilpailutettiin 21-paikkainen perheryh-
mäkoti. Kotouttamissuunnitelmia ryhdyttiin laatimaan ja valmistau-
duttiin tukiasumisen järjestämiseen niille turvapaikan saaneille, joilla
on mahdollisuus itsenäiseen tuettuun asumiseen.

Toimiala osallistui useisiin maakunnallisiin kehittämishankkeisiin,
joista merkittävin oli sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama Sote
2020 -hanke. Hanke ja sen useiden alatyöryhmien työskentely päättyi
lokakuussa ja kehittämistyötä siirrettiin asteittain jo vuoden aikana uu-
den kansallisen sote -uudistuksen maakunnallisen valmistelun raken-
teisiin. Kaupunki ja perusturvan toimiala on aktiivisesti edustettuna
sote -uudistuksen eri työryhmissä ja ko. työtä tukevissa maakunnalli-
sissa kehittämishankkeissa, joita ovat mm. maan hallituksen ikäihmis-
ten palveluja ja lasten ja perheiden palveluja kehittävät kärkihankkeet.

Talousarvion toteutuminen

Perusturvalautakunta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	11 012	11 984	11 778	-207	-2 %
Toimintakulut	-75 662	-76 698	-76 110	589	-1 %
Netto (toimintakate)	-64 651	-64 714	-64 332	382	-1 %

Perusturvan toimialan vuoden 2016 alkuperäisen talousarvion kokonaismenot olivat 74,6 milj. euroa ja tulot 11,3 milj. euroa. Kaupunginvaltuusto myönsi kokouksessaan 12.9.2016 § 43 lisämäärärahan terveydenhuollon talousarvioon 950 000 euroa ja 400 000 euroa lastensuojelun sijaishuollon kustannuksiin. Muutosten jälkeen talousarvion menomäärärahat olivat 76,7 milj. euroa ja nettomenot 64,7 milj. euroa.

Perusturvan lisämäärärahalla korjatun talousarvion toimintakulut alitettiin yhteensä n. 0,6 milj. euroa. Tulot alitettiin n. 0,2 milj. euroa ja nettomenojen alitus oli n. 0,4 milj. euroa. Nettomenojen toteutumisaste oli 99,4 %. Menojen kasvu vuoden 2015 tilinpäätökseen verrattuna oli 0,6 % ja nettomenojen vähennys 0,5 %.

Terveysspalveluiden toimintakulut olivat 39,3 milj. euroa ja nettomenot 36,3 milj. euroa. Tulot kasvoivat 4,5 % vuoden 2015 tilinpäätökseen verrattuna. Menot ylittivät alkuperäisen talousarvion 1,2 milj. euroa ja lisämäärärahalla korjatun talousarvion 0,1 milj. euroa. Terveysspalveluiden nettomenojen toteutumisaste oli 99,6 % ja vähennystä edelliseen vuoteen oli 1,4 %.

Sosiaalitoiminnan ja työelämään kuntoutumisen vastualueella toimintakulut olivat 10,3 milj. euroa ja nettomenot 7,8 milj. euroa. Menot kasvoivat 7,7 % verrattuna vuoden 2015 tilinpäätökseen. Toimeentulotukimenot pienenevät ja työelämän kuntoutumisen palveluissa kustannuksia nosti ennen kaikkea työmarkkinatuen kuntaosuus.

Arjen tuen toimintakulut olivat 26,1 milj. euroa ja nettomenot 19,9 milj. euroa. Talousarvion nettomäärärahat toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti, toteutumisaste 100,1 %. Menot kasvoivat 0,9 % ja nettomenot 1,4 % vuoden 2015 tilinpäätökseen verrattuna.

Koko perusturvan henkilöstökulut olivat 28,7 milj. euroa ja niihin varatut määrärahat alitettiin n. 0,5 milj. euroa, toteutumisprosentti oli 98,3 %. Henkilöstömenot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 5,6 %. Vakinaisen henkilöstön henkilöstökuluihin, mm. lääkäreiden palkkakustannuksiin osoitettuja määrärahoja jäi käyttämättä. Erilaisten sijaisten ja tilapäisen henkilöstön palkkoihin käytettiin merkittävästi enemmän määrärahoja kuin talousarviossa oli arvioitu.

Palveluiden ostoihin käytettiin 39,0 milj. euroa, josta sairaanhoitopiiriltä ostettujen erikoissairaanhoitopalvelujen osuus oli 21,6 milj. euroa ja ensihoitopalvelut 0,8 milj. euroa. Palveluiden ostojen toteutumisaste

lisätalousarviolla korjattuun talousarvioon oli 99,7 %. Palvelujen ostoihin käytettiin 2,1 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Tarvikkeisiin käytettiin n. 2,0 milj. euroa eli 0,2 milj. suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuonna. Avustuksiin käytettiin 6,1 milj. eli noin 0,2 milj. vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työllistämiseen annetuissa avustuksissa oli kasvua, mutta esim. myönnetyn toimeentulotuen määrä laski.

Perusturvan toimialan tulot olivat 11,8 milj. euroa, mikä oli noin 0,8 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Sisäisen valvonnan selonteko

Perusturvan toimialalla sisäinen valvonta perustuu moniin eri toimenpiteisiin.

Tehtyjä päätöksiä ja niiden toteutumista seurataan mm. siten, että vastualueiden johtajien sekä muiden viranhaltijoiden on tarkastettava kuukausittain alaistensa tekemät viranhaltijapäätökset. Tarkastuksesta on tehtävä merkintä tarkastajan päätöspöytäkirjaan. Toimialajohtajan päätökset annetaan tiedoksi perusturvalautakunnalle.

Talouden ja tavoitteiden toteutumista on seurattu säännöllisesti. Osavuosiraportteja on käsitelty lautakunnassa ja perusturvan johtoryhmässä.

Taloudesta vastaavien yksiköiden ja vastualueiden esimiehille on toimitettu kuukausittain talousarvion toteutumisasiaportit. Talouden toteutumisasiaportti on käsitelty perusturvalautakunnassa neljännesvuosittain.

Toiminnan määrää ja yksiköiden käyttöastetta on seurattu neljännesvuosittain tehdyistä raporteista. Em. raportit on toimitettu puolivuositain perusturvalautakunnalle tiedoksi. Toiminnan volyyymiä on seurattu myös vuosittain tehtävistä, valtakunnallisista tilastoista kerätyistä tiedoista.

Yksi sisäisen valvonnan keino on ollut kustannuslaskentaan perustuva yksikköhintojen kehityksen seuranta. Yksikkökustannuksia lasketaan tärkeimmistä palvelutuotteista sekä hyväksytyyn talousarvioon että tilinpäätökseen perustuen.

Riskejä on pyritty ehkäisemään esimerkiksi ns. vaarallisia työyhdistelmiä välttämällä.

Tietoturvaan liittyvien uhkiin on pyritty vastaamaan ohjeistuksella ja henkilöstön pakollisilla, vuosittain tehtävillä tietosuojaohjeistusten hallintaa koskevilla testeillä.

Riskien ja vaarojen kartoitus sekä sisäisen valvonnan analysointi on tehty n. vuoden välein. Vuoden 2016 aikana päivitys on suoritettu ja kirjattu perusturvan johtoryhmän maaliskuun kokouksessa.

Perusturvan toimialalla on käynnissä jatkuvasti eri valitus- ja oikeusas-teissa olevia prosesseja pääsääntöisesti yksilöasioissa, mutta myös esim. kuntien välisissä korvauskiistoissa. Valitusten määrä on palvelu-tuotannon määrään suhteutettuna hyvin pieni, ja valitus- tai oikeusas-teissa päätökset ovat muuttuneet vain harvassa tapauksessa. Kuntien väliset korvauskiistat saattavat olla kustannusvaikutuksiltaan hyvinkin merkittäviä ja ko. tilanteissa lähtökohtana on aina se, että pyritään tur-vaamaan Äänekosken kaupungin etu. Sosiaaliasiamiehen raporttiin kir-jataan vuosittain sosiaalipalvelujen osalta sekä valitusten että kantelu-ten ja muistutusten määrä ja kohdentuminen. Sosiaaliasiamiehen puo-leen on Äänekoskella käännytty suunnilleen samantasoinen määrä vuosittain, eikä asioiden laatu oleellisesti poikkea maakunnan muista kunnista. Potilasasiamies avustaa ja seuraa asiakkaita terveydenhuol-lon kantelujen ja muistutusten osalta.

3.1.3.1 Hallinto

Toiminta-ajatus

Hallinnon vastuualue tarjoaa hallinnon sekä atk -toimen palveluja koko perusturvan toimialalle.

Talousarvion toteutuminen

2000310 Hallinto	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	3	0	3	3	0 %
Toimintakulut	-421	-629	-443	185	-29 %
Netto (toimintakate)	-418	-629	-441	188	-30 %

3.1.3.2 Terveyspalvelut

Toiminta-ajatus

Kaupungin asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin kokonaisvaltainen edistäminen, syrjäytymisen, sairauksien ja tapaturmien ehkäiseminen ja tarpeen mukainen sairaan- ja terveydenhoito.

Talousarvion toteutuminen

2000320 Terveyspalvelut	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	2 866	2 606	2 996	390	15 %
Toimintakulut	-39 807	-39 017	-39 262	-245	1 %
Netto (toimintakate)	-36 941	-36 410	-36 266	145	0 %

Terveyspalveluiden vastualueen henkilöstömäärä on noin 160, joista osa tuottaa terveyspalveluiden lisäksi eräitä keskitettyjä, erityisosaimista vaativia palveluja lähinnä neuvola- ja kouluterveydenhuoltoon kasvun ja oppimisen toimialalle.

Terveyspalveluiden tulosalueet ovat avohoitopalvelut, työterveys-huolto, sairaala, suun terveydenhuolto sekä mielenterveys- ja päihdepoliklinikka.

Lisäksi vastuualueeseen kuuluvat yhteiset tukipalvelut, joihin sisältyvät asiakirjahallinto ja terveydenhuollon sihteerityö, terveyden edistäminen, hoitotyön kehittäminen laadun, ohjeistuksen ja osaamisen osalta, sairaanhoitopiirille ulkoistetut laboratorio- ja kuvantamispalvelut, hygieniahuolto, väline- ja vaatehuolto sekä materiaalihuolto.

Vastuualueelta valvotaan ja valmistellaan myös erikoissairaanhoidon toteuttamista. Sairaankuljetuksen ja ensihoidon menot sisältyvät terveyspalveluiden talousarvioon.

Vuonna 2016 jatkettiin uuden, kesällä 2014 valmistuneen pääterveysaseman myötä koko avohoidon palvelujärjestelmän muutoksen juurruttamista ja sisällöllistä kehittämistä. Paljon palveluja tarvitsevat asiakkaat ohjataan listaamismallilla omalääkäri-hoitajatyöparille. Satunnaisesti palveluja tarvitsevien osalta tavoitteena on vastaanottoajan nopea saanti. Päivystysvastaanotot on tarkoitettu vain kiireelliseen hoidon tarpeeseen.

Yhteistyötä ja hoitoketjuja kehitettiin vanhuspalveluiden, erikoissairaanhoidon ja lasten ja nuorten palveluiden kanssa. Lisäksi odotuksia kohdistui vammaispalveluiden laaja-alaiseen koordinointiin, kuntoutuksen kokonaisvaltaiseen työotteeseen, psykiatrisen palveluasumisen tehokkaampaan järjestämiseen sekä lääkäreiden rekrytointiin.

Avohoitopalveluiden ja sairaalan toimintamallien sekä palvelujen kustannusten hallinnan jatkoarviointia varten kaupunginjohtaja käynnisti marraskuussa 2015 vuoden 2016 loppuun jatkuvan erillisen terveydenhuollon arviointiprojektin, jossa käytettiin konsultti Paulus Torkkia arvioijana. Arviointiprojektin tuloksena tehostettiin terveyskeskuslääkäreiden rekrytointia, suunniteltiin päivystysajan lyhentämistä klo 18.00 päättyväksi sekä aloitettiin hoitosuunnitelmien tekeminen listavastaanotoilla. Lisäksi aloitettiin päiväpoliklinikan suunnittelu, jossa tavoitteena on hoitajavetoinen lääkärikonsultaatiotuella toimiva avoin vastaanotto virka-aikana.

Terveyskeskuslääkäreiden rekrytoinnissa onnistuttiin täyttämään virkapohjat, psykiatria lukuun ottamatta. Hammaslääkäreiden toimien täyttöaste oli 7/9.

Kokonaisuutena terveydenhuollon nettomenot vähenivät 1,8 % verrattuna edelliseen vuoteen. Erikoissairaanhoidon menot vähenivät vuoteen 2015 verrattuna 2,4 %. Oman avohoitotoiminnan nettomenot laskevat 1,9 %. Myös suun terveydenhuollon sekä mielenterveys- ja päihdepalveluiden nettomenot olivat edellisvuotta pienemmät. Terveyskeskus sairaalan nettomenot kasvoivat 1,8 %. Terveydenhuollon vastualueen määrärahat riittivät 950 000 euron lisämäärärahalla korjattuna, nettomäärärahat alittuivat noin 0,1 milj. euroa.

Nettomenot perusterveydenhuollon osalta saatettiin suurten ja keski suurten kuntien vertailussa keskikolmanneksen tuntumaan. Erikoissairaanhoidon nettomenot ovat aiemminkin olleet selkeästi valtakunnallista keskitasoa.

Avohoitopalvelut

Lääkäreiden ja hoitajien vastaanotot

Avohoitopalveluihin kuuluvat perusterveydenhuollon palveluista lääkäreiden- ja hoitajien vastaanotot ja päivystys sekä fysioterapia ja lääkinnällinen kuntoutus.

Vastaanottopalveluja on tarjottu keskitetysti uudelta terveysasemalta.

Vastaanottojen lista- ja satunnaistiimien toiminta pohjautuu vuonna 2015 käyttöön otettuun toimintamalliin.

Listavastaanotolla pitkäaikaissairaille tai muusta syystä jatkuvaa seurantaan tarvitseville potilaille tarjotaan nimetyn hoitajan ja lääkärin palveluja. Satunnaistiimissä listaamattomille potilaille annetaan vastaanottoaika hoidon tarpeen arvioinnin perusteella sille lääkärille, sairaanhoitajalle tai fysioterapeutille, jolle saa nopeimmin ajan. Satunnaistiimi vastaa myös kiireellistä hoitoa tarvitsevista potilaista. Keskitetyn ajanvarauksen kautta potilaat ohjataan varaamaan aika terveydenhuollon ammattilaiselle. Käytössä on takaisinsoittojärjestelmä. Listaamattomille potilaille on ollut vastaanottoaikoja tarjolla lyhemmällä jonotusajalla. Listavastaanotoilla esiintyi ajoittaista jonoutumista. Listattuja potilaita oli vuoden 2016 lopussa noin 5 000.

Lista- ja satunnaisvastaanotoilla toteutettiin vuonna 2016 noin 11 600 lääkäreiden vastaanottokäyntiä ja noin 12 500 hoitajien vastaanottokäyntiä. Puhelinkonsultaatioita lääkäreille oli noin 5 000 ja paperikonsultaatioita noin 7 400. Lisäksi terveyskeskuslääkärit vastasivat mm. neuvolapalveluiden-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kotisairaanhoidon lääkäripalveluista. Ko. palveluissa kirjattiin noin 3 200 lääkärikäyntiä. Päivystyksessä lääkärin vastaanottokäyntejä kertyi noin 21 000, joista päiväkäyntejä oli noin 12 100.

Päivystysaikana vastaanotettujen potilaiden määrä oli noin 8 800, mikä on noin 23 % lääkärinvastaanottojen kokonaismäärästä. Hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arviointiin liittyviä Triage -hoitajan käyntejä oli noin 21 600 ja ensiavun hoitajan vastaanottokäyntejä noin 7 000.

Vuoden 2016 aikana jatkettiin kokemusasiantuntijan vastaanottotoimintaan liittyvää kokeilua. Kokeilu toteutetaan yhteistyössä sairaanhoitopiirin ja Jyväskylän yliopiston kanssa vuosina 2015 - 2017. Kokemusasiantuntijan vastaanotolla kävi 18 asiakasta (vastaanottokäyntejä 46). Lisäksi vastaanotolla valmisteltiin siirtymistä vuoden 2017 alussa käynnistyneeseen päiväpolitoimintaan.

Kuntoutuksen ja fysioterapian yksikkö järjesti fysioterapeutin vastaanottoa, lääkinnällistä kuntoutusta sekä apuvälinepalvelua. Fysioterapeuttien vastaanotoilla ja kotikäynneillä arvioidaan potilaan toimintakyky ja hänelle tehdään jatkokuntoutussuunnitelma. Kuntohoitajan vastaanotolla arvioitiin ja suunniteltiin potilaan kuntosaliharjoittelu, jossa hyödynnettiin terveystieteiden älykorttikuntosalilaitteistoa ja ns. vapaavuorolaisille järjestettiin mahdollisuus harjoitteluun myös aamuisin, iltaisin ja viikonloppuisin. Ryhmäkuntoutusta on lisätty kasvavan potilasmäärän johdosta. Ryhmäkuntoutuksen tarkoituksena on tukea fyysisen toimintakyvyn lisäksi myös sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä. Lääkinnällinen kuntoutus on pyritty toteuttamaan omana toimintana ja tarvittaessa on ostettu kilpailutuksen voittaneelta yksityiseltä palveluntuottajilta.

Fysioterapeuttien vastaanottojen määrät ovat nousseet edellisestä vuodesta. Vastaanottokäyntejä kertyi noin 3 200 (vuonna 2016 käyntejä 3 000). Kuntosali- ja toimintakyky ryhmissä käyntejä kertyi noin 5 000. Lisäksi terveystieteiden kuntosalilla kirjattiin käyntejä noin 11 800. Myös liikuntalähetteen määrässä on tapahtunut merkittävä muutos: vuonna 2016 lähetettä tehtiin 154 kappaletta, kun niitä vuonna 2015 oli 53 kappaletta.

Apuvälinelainauskertoja oli yhteensä noin 2 200. Saatavuusperusteita on tarkasteltu ja apuvälineitä lainataan 1 apuväline asiakasta kohti.

Vertaisohjaajina toimii 28 vapaaehtoista henkilöä Äänekosken kuntosaleilla, uusia vertaisohjaajia koulutettiin 7. Vertaisohjaajien ryhmissä oli noin 500 käyntiä vuoden 2016 aikana.

Avohoitopalvelujen toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion noin 0,6 milj. euroa. Lisämäärärahaalla korjatun talousarvion nettomenot alittuivat vajaalla 0,1 milj. eurolla. Ylitys johtui avointen lääkäriavustajien sijaistamisesta ostopalveluilla. Tulot kasvoivat n. 18 % verrattuna vuoden 2015 tilinpäätökseen.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tulosalue vastasi mielenterveys- ja päihdepalveluiden tuottamisesta Äänekoskella. Lisäksi Äänekosken kaupunki on tehnyt sopimuksen päihdepalvelujen myynnistä Konneveden kunnalle. Tulosalueella toimii päihdetyön erikoispalveluyksikkö, mielenterveystyön palvelut ja terveyskeskuspsykologin palvelut.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa hoidettiin pääsääntöisesti 18 - vuotta täyttäenitäh matalan kynnyksen hoitoon pääsyn periaatteella ilman lähetepakkoa. Jonoja ei syntynyt. Päihdehoitoon hakeutui suunnitellusti/hoitoon ohjattuna 13 alle 18-vuotiasta.

Vuonna 2016 mielenterveys- ja päihdepalvelujen talousarvioon varattiin rahaa avustuksiin 74 000 euroa (Ääneseudun Ilona potilasyhdistys, Suomen Siniaalto ry, Toivonsilta ry ja Ystävän tupa). Lisäksi varattiin talousarvioon kriisipalvelun ostoa varten 34 000 eurolla. Kriisipalvelu ostettiin Jyväskylän seudun mielenterveysseura ry:n Kriisikeskus Mobilelta.

Vuonna 2016 mielenterveys- ja päihdepalveluissa kuntoutusyksikössä kehitettiin hoitoketjuja siten että kuntoutus toteutettiin oikeassa paikassa oikeaan aikaan huomioiden potilaiden tarpeet, hoidon porrasteisuus ja hoitoaikojen pituudet. Kehittämistyössä huomioitiin myös potilaiden verkostot ja eri hoitotahot. Yhteistyön kehittämistä jatkettiin ja tiivistettiin perusturvan eri tulosalueiden palvelujen välillä. Tätä työtä tehtiin mm. kartoittamalla hoitotyön suunnitelmien sisältöjä mielenterveys- ja päihdepalvelujen ja Arjen tuen rajapinnoilla.

Akuutissa mielenterveystyössä aloitettiin matalan kynnyksen päivystystoiminta syyskuun alussa. Päivystystoiminnalla haettiin asiakasläh- töistä sujuvaa prosessia, jonka päätarkoituksena oli lisätä palveluneu- vontaa, palvelutarpeen arviointia ja hoitoa.

Mielenterveys ja päihdepalvelujen työryhmään kuuluivat mielenterveys- ja päihdepalvelujen johtaja, yksi psykologi, yksi sosiaalityöntekijä, yksi toimintaterapeutti ja yksi tiimivastaava sairaanhoitaja (toimi esimiehen sijaisena) ja seitsemän sairaanhoitajaa. Lääkärityön panosta päihdetyöhön oli vuonna 2016 yksi päivä viikossa. Mielenterveyspalveluissa oli yksi lääkärin virka, johon ei saatu rekrytoitua vakanaista psykiatrian erikoislääkärinä. Vakanssi hoidettiin ostopalveluna.

Vuonna 2016 depressiohoitajalle ja terveyskeskuksen ammattihenkilöstölle järjestettiin konsultaatioaika kerran viikossa ja lääkäri kävi myös tarvittaessa konsultoimassa sairaalan osastolla.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen alaisuuteen kuului myös 1,5 vakanssia terveyskeskuksen psykologin työtä. Kokoaikainen psykologi

teki erityisesti äitiys- ja lastenneuvolatyöhön liittyvää työtä eri ikäryhmien kanssa. Puolta vakanssia tehnyt psykologi vastasi varhaisen tuen antamisesta ja ennalta ehkäisevästä työstä, lisäksi hän teki testauksia ja hoiti akuutteja kriisejä.

Mielenterveyspalveluissa oli lääkärikäyntejä 735 eli vähemmän kuin v. 2015. Akuutissa mielenterveystyössä käyntejä vastaanotoilla (sairaanhoitajat, psykologi, sosiaalityöntekijä) oli 3 150 joka on samaa luokkaa kuin edellisenä vuonna. Kuntouttavassa mielenterveystyössä (sairaanhoitajat, toimintaterapeutti) vastaanottokäyntejä oli 1 917 eli samaa luokkaa kuin vuonna 2015. Kuntouttavan mielenterveystyön ryhmäkäyntejä oli 442 kpl eli noin 30 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Vuonna 2016 päihdeklinikan asiakaskäyntejä kertyi yhteensä 2 874. Päihdehuollon laituskuntoutusjaksoja ostettiin 31 asiakkaalle. Hoitovuorokausia kertyi yhteensä 1 178. Päihdehuollon tilastotietoihin ei ole tullut tilastollisesti merkityksellisiä muutoksia, joilla olisi lisääntynyttä kustannusvaikutusta.

Psykiatrian toimialueen erikoissairaanhoidon hoitopäivät ovat vähentyneet ja kustannukset pysyneet samana edelliseen vuoteen 2015 verrattuna. Vuonna 2016 sairaalapsykiatrian hoitopäiviä oli 1 391 eli 180 hoitopäivää vähemmän kuin vuonna 2015.

Sairaala

Terveyskeskussairaala toimi 40-paikkaisena. Sairaalassa keskityttiin akuuttiin ja kuntouttavaan hoitoon. Toimintaa jatkettiin sairaanhoitaja-perushoitaja-parityöskentely -mallilla kolmessa tiimissä. Tiimityötä kehitettiin niin, että syyskuussa yksi tiimi aloitti kuntoutustiiminä. Tämän tiimin henkilökunta valikoitui vapaaehtoisuuden pohjalta ja tiimiin on tarkoitus ohjata enemmän kuntoutusta tarvitsevia potilaita.

Hoitopäiviä kertyi vuoden aikana 14 524, näistä pitkäaikaissairaanhoidon käytössä oli 722 (5 %) ja akuuttisairaanhoidon käytössä 13 802 (95 %). Hoitopäivien määrä väheni 162 päivää eli 1,1 % edellisvuodesta. Hoitopäivien vähennys kohdentui pääasiassa pitkäaikaissairaanhoidon potilaisiin, mikä on toivottu suuntaus. Terveyskeskuksen kuormitusprosentti oli 99,2 %. Keskimääräinen hoitoaika osastolla oli 6,7 vrk, mikä on vuorokausi vähemmän kuin vuonna 2015. Kitkalaskutuspäiviä oli 16, määrä on 27 pv vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kitkalaskupäivien määrän väheneminen johtuu siitä, että sairaalaan otettiin tarvittaessa ylipaikoille potilaita jopa 51 potilaaseen asti (kuormitus 127,5 %). Vuosi oli poikkeuksellinen sen suhteen, että kesäkuukausina (heinä- ja elokuu) sairaalan kuormitusprosentti oli ennätysellisen alhainen (81,8 %). Toisaalta taas ylipaikoilla olevien määrä oli aiempia vuosia suurempi (730 ylipaikkahoitopäivää, määrä on 157 enemmän kuin edellisvuonna).

Sairaalan toimintakulut kasvoivat 2,1 % ja tulot 4,3 % vuoteen 2015 verrattuna. Nettomäärärahat ylitettiin hieman yli 0,2 milj. euroa. Ylitystä syntyi mm. äänekoskelaisten asiakkaiden hoitamisesta muiden kuntien terveyskeskuksissa (liittyy asiakkaiden mahdollisuuteen valita paikka, mistä terveystalonsa haluaa). Valintamahdollisuus aiheutti noin 44 000 euron ylityksen. Lisäksi ylitystä aiheutui lääkäri työvoiman ostamisesta (70 000 euroa) ja arvioitua suuremmista henkilöstömenoista (220 000 euroa). Edellisvuotta korkeammat (+2,2 %) henkilöstömenot johtuivat mm. tilapäisen henkilöstön tarpeesta ylipaikkatilanteissa, jolloin jouduttiin rekrytoimaan ylimääräistä työvoimaa potilasturvallisuuden takaamiseksi. Tämän lisäksi erilliskorvausten määrä oli edellisvuotta suurempi (+6,5 %). Myös vakinaisten lääkäreiden palkkakustannukset lisäsivät henkilöstökustannuksia (henkilöstökulut lisääntyivät 37 300 eurolla, mutta vastaavasti lääkäreiden ostopalvelut vähenivät 37 444 eurolla).

Suun terveydenhuolto

Tulosalue tuottaa tai järjestää Äänekosken kaupungin asukkaiden suun terveydenhuollon palveluja. Palvelut järjestetään keskitetysti Äänekosken terveyskeskuksen hammashoitolassa. Koululaisten perushammas-hoidon palvelut (1-9 luokat) järjestetään Suolahden, Sumiaisten ja Konginkankaan toimipisteissä sekä Äänekosken keskuskoulun hammashoitolassa kouluvuoden aikana. Koko väestön erikoishammashoitoon rinnastettavat palvelut tuotetaan Äänekosken terveyskeskuksen hammashoitolassa.

Budjetin mukainen hammaslääkärivakanssien määrä suun terveydenhuollossa on yhdeksän vakanssin suuruinen. Vuonna 2016 toimien täyttöaste oli 7/9. Virka-aikainen kiireellinen hammashoito toteutettiin ostopalvelun kautta yhden hammaslääkärin työpanoksena koko vuoden osalta. Sekä kiireettömän että kiireellisen hammashoidon jatkohoittoon oli potilailla mahdollisuus saada palveluseteli potilaan niin halutessa. Kiireellinen virka-ajan ulkopuolinen arki iltoja ja viikonloppuja sekä arkipyhiä koskeva hammashoito toteutettiin keskitetysti yhteistyössä ympäristökuntien kanssa. Päivystyksen toimipiste sijaitsee Jyväskylässä, Kyllön terveyskeskuksessa.

Hoidon saatavuus vuonna 2016 oli alle kuusi kuukautta. Erikoishammaslääkäripalveluja ostettiin tarveharkinnan mukaan 0,25 työpanoksen verran. Yhteensä perustyöhön hammaslääkäri työvoimaa oli käytettävissä 8,1 hammaslääkärin verran.

Vuonna 2016 toteutettiin suun terveydenhuollossa henkilöstörakenteen muutos niin, että yksi suuhygienistin toimi muutettiin valistus-hammashoitajan toimeksi. Eläköitymisen seurauksena osastonsihteerin toimi lakkautettiin ja hänelle kuuluvia tehtäviä jaettiin oman yksi-

kön muille työntekijöille ja lisäksi muille yksiköille. Suun terveydenhuolto tulouttaa tehtävänsiirrosta aiheutuneet laskennalliset kustannukset omasta budjetistaan.

Suuhygienistien toimia on viisi ja vuoden 2016 laskennallinen työpanos 4,8. Hammashoitajien toimia on 10. Laskennallinen hammashoitajan työpanos vuonna 2016 oli 11,8. Ylitys selittyy avustuksen tarpeen lisääntymisenä ostopalveluhammaslääkäreiden palkkauksen vuoksi ja myös toiminnan muutoksesta johtuen, kun osastonsihteerin tehtäviä on jouduttu delegoimaan erityisesti hammashuollon toimistossa työskenteleville hoitajille. Myös palvelusetelin käytön lisääntyminen on tuonut lisätehtäviä toimiston hoitajenkilöstölle. Virka-ajan ulkopuolisen hammaslääkäripäivystysasetuksen voimaan tulo edellyttää puhe- linneuvonnan järjestämistä jokaisena arkipäivänä klo 8-16 välillä. Tämä on vaatinut toimiston hoitajenkilöstön työpanoksen lisäämistä tähän tehtävään. Aikaisemmista vuosista poiketen työajan lyhennyksiä ei enää voi toteuttaa perjantaipäivää lyhentämällä. Lisäksi valtaosalla hammashoitajista on pitkät vuosilomat, jolloin toiminnan ylläpito vaatii sijaistyövoiman käyttöä.

Käyntisuoritteita kertyi noin 22 300 ja kattavuus väestöstä 43,1 % (asukasluku 19 367/31.12.2016).

Suun terveydenhuollon budjetti pysyi 0,15 milj. euron lisämäärärahalla korjatussa raamissa. Lisämäärärahan tarve johtui ostopalveluna hankittun hammaslääkäri työvoiman tarpeesta.

Asetetut toiminnalliset tavoitteet täyttyivät suun terveydenhuollossa. Positiivista oli hoidon saatavuuden ja hoitoon pääsyn säilyminen alle kuuden kuukauden tasolla ja kiireellisen hammashoidon palveluiden järjestäminen asetuksen mukaisesti.

Työterveyshuolto

Työterveyshuolto tuottaa Äänekosken kaupungin alueella toimiville työnantajille ja yrittäjille lakisääteisiä työterveyspalveluja sekä työnantajien vapaaehtoisesti kustantamia sairaanhoito- ja muita terveyspalveluja. Palveluiden sisältö suunnitellaan kunkin yrityksen tarpeiden mukaan. Painopisteet olivat terveyden ja työkyvyn edistämässä sekä ennaltaehkäisevässä työterveyshuollossa.

Lääkäreiden työaika käytettiin runsaasti muiden terveyskeskuspalveluiden turvaamiseen, hallintotehtäviin sekä hanketyöhön (Uusi sairaala – hanke ja SOTE-valmistelu). Myös valtakunnallista huomiota saanut vesiepidemia vei runsaasti työterveyslääkärin työaika loppuvuodesta. Vakituisten lääkäreiden toimiessa muissa tehtävissä vajetta paikattiin ostopalvelulääkärin työpanoksella.

Yritysten ja henkilöasiakkaiden määrä säilyi lähes ennallaan. Alkuvuodesta uusien yritysten hankkiminen pidettiin tarkoituksella vähäisenä

odotettavissa olevan yhtiöittämisvelvoitteen vuoksi. Äänekosken työterveyshuollon tilaa selvitettiin yhteistyössä Työterveys Aallon kanssa. Loppuvuodesta tieto yhtiöittämisvelvoitteen siirtymisestä kahdella vuodella eteenpäin (1.1.2019 alkuun) sai aikaan työterveyshuollon toiminnan uudelleenviriämisen ja henkilökuntatilanteen vakiinnuttaminen saatiin alulle. Rekrytointeja päästiin valmistelevaan kuitenkin vasta loppuvuodesta, joten henkilökuntavaje näkyi työterveyshuollon toiminnassa ja tuloksessa läpi vuoden. Toimintavuonna poikkeuksellista oli ulkomaalaisten yritysten määräaikaiset asiakkuudet biotuote- tehtaan rakentamisen myötä.

Palvelujen kysyntä ylitti palvelujen tarjonnan erityisesti lääkäripalvelujen osalta. Akuutit, saman päivän aikana hoitoa vaativat tapaukset pystyttiin hoitamaan kohtalaisesti. Syyskaudella lääkäriaikojen tarjonnan vähäisyyden lisäksi vaikeuksia tuotti myös psykologipalveluiden saatavuus työpsykologin irtisanoutumisen seurauksena. Vakituisten työterveyshoitajien poissaolot eri syistä sekä osastonhoitajan puuttuminen seitsemän kuukauden ajan aiheutti osaltaan haastetta toiminnan organisoimisessa.

Tuloista saatiin noin 40 % yritysasiakkailta ja vakuutusyhtiöiltä. Kaupungin oman henkilöstön työterveyshuollon osuus tuloista oli noin 60 %. Tilikauden tulos (ilman vyörytyksiä) on noin 0,1 milj. euroa ylijäämäinen.

Erikoissairaanhoidon ja sairaankuljetus/ensivaste

Erikoissairaanhoidon palveluja ostettiin pääosin Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä sopimusohjausmenettelyllä. Sairaanhoitopiiri järjesti keskitetysti myös tarpeellisen ostopalveluja edellyttävän leikkaustoiminnan sekä vaativan erikoissairaanhoidon ostopalvelut läpilaskutuksena. Palveluja hankittiin kaikilta oman sairaanhoitopiirin toimialueilta. Jonkun verran erikoissairaanhoidon palveluita ostettiin myös muilta palveluntuottajilta. Erikoissairaanhoidon kokonaisbudjettiin sisältyy myös ensihoito ja sairaankuljetus, jotka myös ostettiin sairaanhoitopiiriltä.

Erityisesti psykiatrian toimialan menot pysyivät ennallaan, hoitopäivät vähenivät edelleen, operatiivisen ja konservatiivisen toimialan samoin kuin vaativan muun erikoissairaanhoidon käyttö lähinnä yliopistosairaaloihin vähentyi. Lähetemäärät erikoissairaanhoidon vähenivät noin 7,9 %.

Erikoissairaanhoidon määrärahat olivat noin 22,9 milj. euroa. Tästä sairaanhoitopiiriltä ostettaviin hoitopalveluihin palveluihin oli osoitettu 21,9 milj. euroa. Hoitopalveluihin osoitetut määrärahat alittivat alkupe- räisen talousarvion 0,25 milj. eurolla.

Kaupungin asettamien sairaankuljetuspalveluiden määrällinen ja laadullinen odotetaso on linjattu sairaanhoitopiirin kanssa niin, että ympärivuorokautisen hoitotasaisen ambulanssin ylläpito jatkuu. Sairaankuljetuksen/ensihoidon menot olivat 0,8 milj. euroa eli noin 60 000 euroa enemmän kuin talousarviomääräraha.

Terveydenhuollon-, tuki- ja yhteiset palvelut

Terveydenhuollon yhteiset palvelut sisältävät terveydenhuollon johdon, asiakirjahallinnon ja terveydenhuollon sihteerityön, ilmaisjakelun, kuvantamisen, laboratoriopalvelun, materiaalihallinnon, välinehuollon, sairaankuljetuksen, tartuntatautien ehkäisyyn, terveystieteiden ja vaatehuollon.

Kuvantamispalvelut ostettiin Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä ja laboratoriopalvelut ostettiin Fimlab Laboratoriot Oy:ltä. Laboratorion näytteenotto keskitettiin pääasiassa Äänekosken terveysasemalle. Sivuterveysasemilla näytteidenottoa tarjottiin edelleen henkilöille, joiden sairaus edellytti säännöllistä, usein toistuvaa näytteenottoa. Laboratorion odotustila pääterveysasemalla ruuhkautui ajoittain. Aukioloaika jatkettiin jälleen tunnilla (klo 7:15 – 13:00) elokuun alusta alkaen. Talousarvion menot pysyivät arvioidulla tasolla.

Ilmaisjakelun osalta toiminta jatkui edellisvuosien kaltaisena, eli varsinaisia muutoksia jakeluperusteisiin ei tehty. Ilmaisjakelutarvikkeisiin varatut määrärahat ylittyivät lähes 40 000 eurolla. Ylitys syntyi käytännössä huonossa tasapainossa oleville diabeetikoille (sairaanhoitopiirin ohjeistuksen mukaisesti) käyttöönotetusta uudesta verensokeriseurantalaitteistosta. Materiaalihallinnossa haasteena oli edelleen ”ottojen” oikea kirjaaminen Kardex -varastohissin ohjelmaan. Tämän seurauksena varastotiedot eivät kirjautuneet automaattisesti oikein varasto-ohjelmaan (Sonette), vaan varaston henkilökunta joutui tekemään tarkastuksia ja korjauksia manuaalisesti. Loppuvuodesta 2016 ohjelmaan tehtiin muutoksia, joiden avulla virhekirjauksia pyritään minimoimaan. Materiaalihallinnon menoja vähensi työvoimakustannusten aleneminen.

Terveystieteiden toimintana seulontatarkastukset toteutettiin lain edellyttämässä ikäryhmissä. Osallistumisaktiivisuus lisääntyi jonkin verran näytteenoton siirryttyä laboratorion hoidettavaksi. Aktiivisuutta lisäsi mm. muualla työssäkäyvillä henkilöiden mahdollisuus mennä näytteenottoon myös muihin Fimlab -laboratorion toimipisteisiin. Kuntalaisille ostettiin myös ravitsemusterapeutin palvelua.

Välinehuollon palvelut toimivat keskitettyinä Äänekosken terveysasemalla. Välinehuoltoon palkattiin määräaikainen välinehuoltaja koko vuodeksi, jonka seurauksena välinehuoltoon ei tarvinnut ostaa työpanosta ulkopuolelta. Tällä ratkaisulla saatiin edellisvuotta enemmän työpanosta välinehuoltoon ilman kokonaiskustannusten nousua.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuminen
Vastaanottopalveluiden uudelleen organisointi siten, että palvelu on asiakaslähtöistä ja kustannustehokasta. Painopisteinä ovat syrjäytymisen ehkäisy ja asiakkaan saama terveyshyöty omahoitoa tukien	Tasavertainen palvelu ja saavutettavuus kiireettömän hoidon osalta turvataan kaikille kuntalaisille v. 2014 käyttöön otetun toimintamallin avulla. Puolikiireellistä satunnaista hoitoa tarvitsevat hoidetaan joustavasti ma-pe klo 8-16. Ilta- ja viikonloppupäivystyksessä keskitytään vain kiireellisten ensiapua vaativien asiakkaiden hoitoon. Odotusaika ensiavussa max. 2 h. Asiakaspalautemahdollisuus jatkuvaa.	Yhteydenosaanti virka-aikana. Hoidon tarpeen arviointi (max. 3 pv). Hoidon saatavuus. Käyntimäärät päivystys, vastaanotto toiminta, hoitajat, lääkärit. Pitkäaikaistyöttömien tarkastukset. Kansanterveystyön laatumittaukset tehty. Asiakastytyväisyyskysely syksy 2016.	Yhteydenosaanti virka-aikana sekä hoidon tarpeen arviointi 3 pv kuluessa toteutui, käytössä oli takaisinsoittopalvelu. Päivystysaikaisia käyntejä oli n 8 800 lääkärillä, joka on noin 23 % kaikista lääkärinkäynneistä. Ajanvarausvastaanoitoilla oli 11 600 lääkärikäyntiä ja 12 400 hoitajakäyntiä, päiväpäivystyksessä oli 12 100 lääkärikäyntiä ja 7000 hoitajakäyntiä. Pitkäaikaistyöttömien tarkastuksia tehtiin noin 40. Diabeetikkojen hoitotasapainon laatumittaus tehtiin. Asiakastytyväisyyskysely tehdään 3/17.
Asiakasyritysten työterveyshuollon sisältöjen jatkuva parantaminen sekä asiakkaiden omaehtoisen terveyden edistämisen tukeminen.	Vakiinnutetaan yksilöllisten työkyvyn edistämissuunnitelmien laadinta työpaikkatasolla sekä yhteistyö mm. varhaisen tuen toteuttamiseksi sekä huomioidaan kasvava yritystoiminta.	Työterv. suunnitelmat päivitettyinä kaikille asiakasyrityksille. Kattavat asiakastytyväisyyskyselyt.	Henkilökuntavaje ja vaihdokset estivät tavoitteen toteutumisen 100%:na. Yhtiöittämiseen liittyvä valmistelutyö esti yritystoiminnan kasvun hyödyntämisen täysipainoisesti. Asiakastytyväisyyskyselyjen tekeminen siirrettiin vuoden 2017 maaliskuulle.
Perusterveydenhuoltotasoiset lyhytaikaisairaajat ja kuntoutuspotilaat hoidetaan terveyskeskussairaalassa.	40 sairaansijalla (tarvittaessa ruuhkaliukuma) akuuttihoitoinen, kuntouttava toimintamalli. Eri tahoilta sisäänkirjoitettaville tarkoituksenmukainen jatkohoito järjestyy viiveettä. Välttämättä systemaattiset toimintakykykartoitukset ja kotiutussuunnitelmat. Asiakastytyväisyyden parantaminen.	Täyttöaste 95 %. Kitkalaskutuspäivien määrä < 50 pv. Asiakastytyväisyyskyselyn toteuttaminen. Säännölliset asiakaspalvelu- ja toimintakykyä ylläpitävän toimintamallin koulutukset.	Täyttöaste 99,2%. Kitkalaskutuspäivien määrä 16. Asiakastytyväisyyskysely siirrettiin maaliskuulle 2017. Henkilöstö on osallistunut Poken järjestämään toimintakyvyn ylläpitämiseen tähtäävään koulutukseen. Lisäksi koulutusyhteistyötä on tehty Jamkn kanssa kuntoutuksen kehittämiseksi. Henkilöstö on osallistunut asiakaspalvelu-koulutukseen.
Kiireellisen hammashoidon sekä kiireettömän hoidon järjestäminen alle 6 kuukaudessa.	Päivittäisen kiireellisen hammashoidon järjestäminen, kiireettömän hoidon järjestäminen alle 6 kuukaudessa aikuisväestölle ja lakisääteisen hammashoitopalvelun järjestäminen alle 18-vuotiaille.	Kiireelliset 1 työpäivä yhteydenotosta. Odotusaika alle 6 kk kiireettömään hammashoittoon. Kattavuus 85 %/kutsutut ikäluokat.	Kiireellinen hammashoito: AvoHilmo tilastoitiin perustuen hoitoon pääsy toteutuu yhden työpäivän sisällä. Kiireettömään hammashoittoon pääsy sekä hml että shg vastaanotoilla alle 6 kk (THL hoitotakuutilastot). Kattavuus /kutsutut ikäluokat 60,31 %. Kattavuus koko väestö 43,1 %.
Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden varhaisen ja akuuttivaiheen hoitopäätöksen turvaaminen sekä tarkoituksenmukaisen jatkohoidon järjestäminen siten, että pitkäaikaisen ja raskaan hoidon tarve vähenee.	Päivystystoiminnan, akuutin vastaanotto toiminnan ja kuntouttavan hoidon arviointi ja toteuttaminen siten, että raskaan hoidon tarve vähenee. Kehitetään mt- ja päihdepalvelujen yhteistä toimintamallia. Kehitetään mt- ja päihdepalvelujen ja arjen tuen, sekä sosiaaliryönteistä hoito- ja palvelusuunnittelua ja palveluketjun saumatonta toteutusta.	Hoitojaksojen pituudet ja toistuvuus eri hoito- ja palvelumuodoissa. Mielenterveyspotilaiden hoitopäivät tk-sairaalassa sekä päihdekuntoutuksen hoitopäivät. Vastanottojen määrät, päivystys, vastaanotot, lääkäri, muut ammattiryhmät, ryhmävastaanotot. Psykiatrisen erikoissairaanhoidon hoitopäivät.	Vastaanottojen määrä: Mielenterveys: lääkärin vo 735 (1054/2015), muu vo akuuttityö 3150 (3090/2015) ja ryhmäkäyntejä akuuttityö 24 (56/2015), vo kuntoutustyö 1917 (1906/2015) ja ryhmäkäyntejä kuntoutustyö 442 (652/2015) Päihde: lääkärin vo (1pv/vko) 232 (225/2015), hoitajan vo 2642 (2540/2015) joista päivystysvo 1055 (1074/2015) ja korva-akupunktiota 145 (187/2015) Psykiatrisen erikoissairaanhoidon hoitopäivät: 1391 hp (v. 2015 vastaava ajanjakso 1571 hp). Mielenterveysdiagnoosit F20-F69 hoitopäivät tk-sairaalassa 424 vrk (v. 2015/344 vrk ja v. 2014/348 vrk). Päihdehoito-osastolla (osastokatkot) 385 (v. 2015/473). Päihdekuntoutuksen laitoshoitopäivät (ostopalveluna) 1178 vrk (v. 2015/1214 vrk ja v. 2014/1150 vrk). Hoitojaksoykentennät kertoo hoitojakson pituudesta mielenterveysasiakkaan hoidossa. Akuuttihoitossa tavoitealueella kaksi vuotta tai alle kaksi vuotta oli 65,5% kaikista hoitojaksoista. Mielenterveyskuntoutuksessa tavoitealueella kolme vuotta tai alle kolme vuotta oli 55,7 % kaikista hoitojaksoista. Aikaisempaa seurantaa ei ole ollut.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014- 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuminen
Toiminnan kehittäminen sopeutetaan tuottavuus- ja vakauttamisohjelmiin uudessa toimintaympäristössä kiinnittäen huomioita palveluprosesseihin ja perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalityön tasapainoiseen yhteistyöhön.	Vakiinnutetaan toimintaa edelleen päätetyin toimintamalliperiaattein, vastaanottopalveluiden ja sairaalan vakanssivähennyksin, sairaalan paikkamäärä 40, tarvittaessa ruuhkaliukuma. Oman terveydenhuollon menojen kasvu -1 % vuodesta 2015.	Kustannusten kasvu tilinpäätös 2015-2016 - 1 %	Terveydenhuollon menot vähenivät 1,7% verrattuna vuoden 2015 tilinpäätökseen.
TTH:n palvelujen saatavuuden parantaminen ja soveltuva asiakaskunnan laajentaminen	Työterveyshuollon kokonaismenot (talousarviomenot, poistot, sisäiset erät) katetaan tuloilla	Tilinpäätöksen tulos >+ 0	Nollatulokseen päästiin huolimatta vaikeasta henkilöstötilanteesta ja sairaanhoitoasiakkuuksien "jäädystä".

3.1.3.3 Sosiaalityö ja työelämään kuntoutumisen palvelut
Toiminta-ajatus

Työskentely yksilön, perheen ja yhteisön hyväksi, päämääränä asiakkaan hyvinvoinnin, voimavarojen ja mahdollisuuksien vahvistuminen.

Talousarvion toteutuminen

2000330 Sosiaalityö ja työelämään kunt. palv.	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	1 905	3 261	2 584	-677
Toimintakulut	-9 606	-11 089	-10 349	740	-7 %
Netto (toimintakate)	-7 701	-7 828	-7 765	63	-1 %

Sosiaalityön- ja työelämään kuntoutumisen palvelujen vastuualueelle kuuluivat aikuis- ja perhesosiaalityö ja lastensuojelu, perhetyön yksikkö sekä työelämään kuntoutumisen palvelut. Lisäksi toimintavuonna vastuualueella alkoi kotouttamiseen liittyvien tehtävien hoito.

Vuonna 2015 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain mukaisten työprosesien käyttö ja kehittäminen jatkui. Lain keskeinen tavoitteena oli vahvistaa asiakkaiden mahdollisuutta saada tukea ja palveluita peruspalveluissa, mikä näkyi erityisesti lastensuojelun ja muun sosiaalityön tehtäväjaossa. Toimintavuonna valmistauduttiin perustoimeentulotuen Kela siirtoon.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on Äänekoskella korkea, mutta pysyi koko toimintavuoden samalla tasolla, kasvua ei tapahtunut. Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu TYP -lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2015 alussa ja viimeistään vuoden 2016 alusta kuntien tuli järjestää monialaista yhteispalvelua. Jokaisen TE-toimiston alueelle muodostettiin monialainen yhteispalvelun verkosto, missä osapuolina ovat alueen kunnat, TE-toimisto ja Kela. Äänekoski on osa Keski-Suomen eteläistä verkostoa. Vuoden 2016 aikana toiminta on painottunut

vaikeimmassa työmarkkinatilanteessa ja pisimpään työttömänä olleisiin asiakkaisiin. Uusia asiakkaita oli vuoden aikana 174, jonka lisäksi vanhan Typ:n asiakkuuksia oli noin 100.

Kaupungille laadittiin työllisyysohjelma vuosille 2016 - 2019. Vuoden aikana valmisteltiin Elinvoimayksikön perustamista vuoden 2017 alusta kaupungin keskushallinnon alaisuuteen. Yksikköön keskitettäviä toimintoja on työllisyys- ja elinkeinopalvelut sekä kaupungin markkinointi ja matkailuasiat.

Koko vastuualueen 0,4 milj. euron lisämäärärahalla (lastensuojelun laitoshoidon) vahvistettu budjetti 7,8 milj. euroa toteutui siten, että nettomenot olivat 7,8 milj. euroa (99,2 %), tulos oli edellisvuoden mukainen. Sosiaalityön tulosalueen nettomenot olivat 4,4 milj. euroa (90,8 %) ja työelämään kuntoutumisen palvelujen osuus oli 3,5 milj. euroa (116,0 %).

Suurimmat ylitykset alkuperäiseen talousarvioon olivat lastensuojelun laitoshoidossa 323 000 euroa ja työmarkkinatuen kuntaosuudessa 835 000 euroa. Lisämäärärahalla korjatun lastensuojelun talousarvion määrärahoista jäi hieman säästöä. Tilinpäätökseen 2015 verrattuna lastensuojelun pitkään jatkunut kokonaismenojen kasvu näytti pysähtyvän. Lastensuojelun laitoshoidon menot pienenevät 63 000 euroa edellisestä vuodesta.

Toimeentulotukimenot alittuivat talousarviosta perustoimeentulotuen osalta noin 0,6 milj. euroa ja nettomenot noin 0,3 milj. euroa. Myös täydentävän toimeentulotuen ja ehkäisevän toimeentulotuen menot alittuivat hieman. Toimeentulotuen asiakasmäärä pieneni 150 kotitaloudella.

Sosiaalityö

Aikuis- ja perhesosiaalityö

Uuden sosiaalihuoltolain mukaiset työprosessit vaikuttivat työn sisältöön ja myös tehtäväjakoon lastensuojelun kanssa. Palvelutarpeen arvioinnit ja sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävät palvelut ja siihen liittyvä päätöksenteko lisääntyi. Toimintavuonna uusia palvelusuunnitelma laadittiin 30 asiakkaalle ja aiemmin laadittuja suunnitelmia tarkistettiin seurannalla. Aktivointisuunnitelmien määrä väheni olennaisesti tehtävän siirtyessä valtaosin Typ -toiminnan mukaiseksi. Lastensuojelusta ohjautui aikuis- ja perhesosiaalityöhön asiakkaita joilla ei ollut tarvetta lastensuojeluun, vaan tuki voitiin järjestää sosiaalihuoltolain perusteella. Lapsiperheitten sosiaalihuoltolain mukaisina sosiaalipalveluina käytettiin lapsiperheitten kotipalvelua, päivähoitoa, perhetyötä, tapaamispalvelua sekä tukiperheitä.

Nuorten aikuisten (18 - 24 -vuotiaat) sosiaalityön tarve jatkui suurena.

Toimeentuloturva ja etuuskäsittely

Toimintavuonna toimeentulotuen menot alittuivat erityisesti perustoimeentulotuen osalta, myös asiakaskotitalouksia oli edellistä vuotta vähemmän. Taustalla olivat muutokset ensisijaisissa etuuksissa ja kuntouttavan työtoiminnan kasvu. Perustoimeentulotuen menot alittuivat, mutta myös valtionosuus pieneni 50 % rahoitusosuuden mukaisesti.

Kaikkiaan toimeentulotuen piirissä oli vuoden aikana 981 kotitaloutta mikä oli 150 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Toimeentulotuen osalta valmistauduttiin perustoimeentulotuen siirtoon ja yhteistyörakenteiden luomiseen Kelan kanssa. Asiakkaille tulevasta toimeentulotuen Kela-siirrosta tiedotettiin monin eri tavoin. Edelleen haasteena olivat uuden sosiaalihuoltolain tuomat tehtävät sosiaalityöntekijöille ja samanaikaisesti perustoimeentulotuen käsittely sosiaalityössä. Kunasta asiakkaalle tehdyllä viimeisellä toimeentulotukipäätöksellä kuvattiin Kelan pyynnöstä laajasti asiakkaan perustilanne. Toimeentulotukihakemukset käsiteltiin kaikki 7 vrk määräajassa, ylityksiä ei tapahtunut.

Lastensuojelun avohuollon piirissä oli Äänekoskella vuoden aikana 220 lasta, mikä oli 71 lasta edellistä vuotta vähemmän. Muutos johtui suurelta osin siitä, että uuden lainsäädännön mukaisesti lastensuojelun asiakkuus ei alkanut vielä palvelutarpeen arvioinnin aikana ja palveluja järjestettiin enenevästi sosiaalihuoltolain perusteella. Suunta on hyvä ja kertoo siitä, että perheitä voitiin auttaa aiempaa enemmän peruspalveluissa.

Lastensuojeluilmoitusten määrä laski: ilmoituksia tuli 479 kpl ja ne koskivat 315 lasta. Ilmoituksia tuli 84 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Eniten ilmoituksia tuli poliisilta, terveydenhuollosta ja sosiaalipäivystyksestä. Kaikki lastensuojeluilmoitukset käsiteltiin 7 vrk määräajassa, samoin palvelutarpeen arvioinnit valmistuivat 3 kk määräajassa. Lastensuojelussa tehtiin tehtävärakenteen muutos loppuvuodesta siten, että ilmoitusten vastaanotto ja palvelutarpeen arviointi keskitettiin sosiaalityöntekijä-palveluohjaaja työparille.

Perhetyön yksikkö vastasi sosiaalihuoltolain mukaisesta perhetyöstä, tehostetusta perhetyöstä sekä tapaamispalvelusta ja teki myös sijaishuollon aikaista perhetyötä. Perhetyön yksikön asiakkaana oli toimintavuoden aikana kaikkiaan 160 perhettä. Palvelutarpeen arviointeja tehtiin perhetyössä 102 perheessä koskien 162 lasta. Nuorten jälkihuollon lähityöntekijällä oli 20 asiakasta ja tapaamispalvelua järjestettiin 8 perheelle. Sijaishuoltoon liittyvää perhetyötä tehtiin 13 lapsen osalta 9 perheessä.

Sijaishuollossa oli toimintavuoden aikana kaikkiaan 61 eri lasta, joista 37 oli perhehoidossa, 9 ammatillisessa perhekodissa ja 25 lastensuojelulaitoksissa tai laitosluvilla toimivissa ammatillisissa perhekodeissa.

Huostassa oli vuoden lopussa 36 lasta. Huostaanotto päättyi 7 lapselta ja uusia huostaanottopäätöksiä tehtiin 3.

Ensikotipalveluille ei toimintavuonna ollut tarvetta. Laitosmuotoista **perhekuntoutusta** järjestettiin kahdelle perheelle.

Sosiaalipäivystys hankittiin edelleen ostopalveluna Jyväskylän kaupungilta. Etupäivystys hoidettiin Kriisikeskus Mobilen toimesta. Virkaaikainen sosiaalityöntekijöiden päivystys hätäkeskuksen, poliisin ja Mobilen yhteydenottoja varten hoidettiin edelleen omana sosiaalityönä vuoroviikoin.

Lastenvalvojan palveluista isyyden selvittämisiä ja vahvistamisia oli lähes edellisen vuoden määrä (85) ja huolto- asumis- ja tapaamissopimuksia vahvistettiin hieman vähemmän. Elatussopimuksia vahvistettiin noin 100 sopimusta vähemmän. Olosuhdeselvityksiä laadittiin oikeudelle kahdeksan.

Perhekeskuksen valmistelutyötä ja toimintojen käynnistämistä jatkettiin yhteistyössä perhepalvelujen kanssa.

Työllistämispalvelut

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP)

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu TYP -lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2015 alussa ja viimeistään vuoden 2016 alusta kuntien tuli järjestää monialaista yhteispalvelua. Jokaisen TE-toimiston alueelle muodostettiin monialainen yhteispalvelun verkosto, missä osapuolina ovat alueen kunnat, TE-toimisto ja Kela. Äänekoski on osa Keski-Suomen eteläistä verkostoa.

Asiakuudet painottuvat yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneisiin työttömiin työnhakijoihin tai alle 25-vuotiaisiin, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 6 kk. Yli 25 vuotiaiden osalta yhtäjaksoista työttömyyttä tulee olla vähintään 12 kk. Vuoden 2016 aikana toiminta painottui kaikkein vaikeimmassa työmarkkinatilanteessa ja pisimpään työttömänä olleisiin asiakkaisiin. Asiakkaita oli noin 300, joista 174 uusia.

Typ:ssa työskenteli kaupungin kaksi palveluohjaaja Terveyskatu 10:n tiloissa. Samoin kuntouttavan työtoiminnan palveluohjaajan työpanosta Typ:ssä lisättiin.

Työpaja

Työpaja käsittää metalli- ja puuverstaan, starttipajan ja pesulan. Lisäksi pajan toimintana järjestetään kuntouttavan työtoiminnan ryhmätointa. Työpajaa kehitettiin entistä enemmän valmennusyksikkönä,

missä tavoitteena on vahvistaa asiakkaiden työelämä- ja opiskeluvalmiuksia.

Starttipajalla oli vuoden aikana 24 nuorta. Starttipaja ja etsivä nuorisotyö järjestivät kerran viikossa yhteisiä toimintapäiviä Spotissa. Yhteistyötä Poken kanssa jatkettiin, samoin osaamistodistuksia tehtiin pajan asiakkaille. Oppimisympäristöjen tunnistaminen laajeni koskemaan myös kiinteistöpalveluja ja nuoriso- ja vapaa-ajanohjausta.

Oman työllistämistoimintana kaupunki työllisti palkkatuella vuoden aikana kuukausittain keskimäärin 70 pitkäaikaistyötöntä. Koko vuoden aikana palkkatuetussa työssä oli yhteensä 173 yksittäistä henkilöä, kuukausitasolla määrä vaihteli 50 - 84 työllistetyn välillä. Kunnan velvoitetyöllistettävien määrä kasvoi, heitä oli vuoden aikana 36 (määrä sisältyy 173 työllistettyyn).

Yrityksiä ja järjestöjä tuettiin kuntalisällä, mikäli työnantaja työllisti äänekoskelaisen pitkäaikaistyöttömän työnhakijan. Järjestötoimijoille kuntalisää myönnettiin 43 henkilön työllistämiseen. Yritystyönantajille kunta- ja oppisopimuslisää myönnettiin 20 henkilön työllistämiseen, joista 16 oli oppisopimuslisää.

Nuorten kesätyöllistäminen. Kaupunki työllisti kaikki halukkaat peruskoulun päättäneet äänekoskelaiset nuoret kahden viikon työjaksoille kaupungin eri yksiköihin ja puisto- ja liikuntapaikoille. Lisäksi työllistettiin 17 - 19 -vuotiaita nuoria 40. Yhteensä kaupunki työllisti noin 200 nuorta. Oman työllistämisen lisäksi kaupunki tuki nuorten kesätöitä tarjoamalla palveluseteleitä yrityksiin ja tukemalla Äänekosken 4H-yhdistyksen työllistämistoimintaa.

Kuntouttavaa työtoimintaa

Kuntouttava työtoiminta on kunnan järjestämisvastuulla oleva aktiivointitoimenpide. Toiminnan tavoitteena on tukea pitkään työttömänä olleita henkilöitä takaisin työelämään tai etsiä muita jatkopolkuja. Elämänhallintaan ja terveydentilaan liittyvät tekijät ovat myös keskeinen osa kuntouttavan työtoiminnan sisältöä.

Kuntouttavaa työtoimintaa toteutetaan sekä ryhmä- että yksilötoimintana työpajalla, kaupungin eri toimialoilla sekä 3. sektorin tuottamana toimintana. Yhteensä kuntouttavassa työtoiminnassa oli vuoden aikana 188 henkilöä, käyttöpäiviä kertyi 11 989.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden menoissa tuli talousarvioon ylitystä 835 000 euroa. Vuoteen 2015 nähden menot pienenevät noin 63 000 euroa.

Suurin vaikuttava tekijä kasvuun oli vuoden 2015 alusta voimaan tullut lakiuudistus, jonka mukaan kunnan työmarkkinatuen maksuosuus alkoi jo 300 päivästä entisen 500 päivän sijaan. Lisäksi yli 1 000 päivää

työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneiden osalta kunnan maksuosuus nousi 70 prosenttiin. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kokonaismenot olivat 1,8 milj. euroa. Kelan työmarkkinatuen listalla oli vuoden aikana keskimäärin 388 henkilöä/kk.

Hanketoiminta

Äänekoski jatkoi hanketoimintaa Uutta virtaa- ja Tiimi voima -hankkeissa Konneveden ja Laukaan kanssa. Lisäksi Äänekoski oli kuntarahaosuudella mukana POKE:n Taiko -hankkeessa sekä nuorille suunnatussa Jyväskylän ammattikorkeakoulun hallinnoimassa Serpa -hankkeessa. Työpajatoimintaan saatiin nuorten starttipajan ja pajan yksilövalmentajan palkkakustannuksiin vuosittain myönnettävää työpajan valtionavustusta AVI:lta.

Uutta virtaa -hanke on keskittynyt pitkäaikaistyöttömien ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten palveluprosessien kehittämiseen ja hyvien käytäntöjen juurruttamiseen osaksi perustyötä.

Tiimi voima -hanke jatkoi kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoiminnan kehittämistyötä hankepaikkakunnilla yhteistyössä kuntien perustyöntekijöiden kanssa.

Kotouttaminen

Kotouttaminen tuli toimintavuonna sosiaalityön tulosalueelle uutena tehtävänä. Kaupunginvaltuusto päätti huhtikuussa, että kaupunki varautuu kotouttamaan 30 oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa Äänekoskelle. ELY-keskuksen kanssa laadittiin sopimus, jonka perusteella ELY-keskus korvaa toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Kotouttamissuunnitelma päivitettiin ja kotouttamistyö kohdentui ensisijaisesti ilman huoltajaa maahan saapuneiden ja oleskeluluvan saaneiden alaikäisten palvelujen järjestämiseen perheryhmäkodissa ja tukiasumisessa. Perheryhmäkotipalvelut kilpailutettiin ja palveluntuottajaksi valittiin Perheryhmäkotit Fenderi Oy. Vuoden lopussa perheryhmäkodissa oli 20 nuorta (21 paikkaa). Tukiasumista järjestettiin kaupungin omana toimintana ja sen piirissä oli 5 nuorta. Lisäksi vastaanotokeskuksesta oli vuoden aikana 6 nuorta lastensuojelulain mukaisissa sijoituksissa.

Kotouttamiseen palkattiin määräaikainen palveluohjaaja ja tukiasumiseen perhetyöntekijä. Sosiaalityön johtajan työpanoksesta huomattava osa kohdentui palvelujen käynnistämiseen ja yhteistyöhön ELY-keskuksen kanssa.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuminen
Aikuis- ja perhesosiaalityön palvelut parantavat pitkäaikaistyöttömien, lapsiperheitten ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten elämäntilannetta. Sosiaalityöntekijöiden työpanos kohdentuu tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti.	Asiakkaiden palvelut toteutetaan uuden sosiaalihuoltolain mukaisina. Valmistellaan perustoimeentulotuen siirto Kelalle.	Palvelutarpeen arvioinnit ja asiakassuunnitelmat kaikilla asiakkailla. Lakisääteiset määräajat toteutuvat 100 % asiakkaista. Toimeentulotuen asiakasprosessi on selkeä ja yhteistyömalli Kelan kanssa on sovittu.	Kaikki palvelutarpeen arviointipyyynnöt käsiteltiin > Toteutui. Asiakassuunnitelmat osalla > Ei toteutunut toimeentulotukiasiakkailla. Lakisääteiset määräajat toteutuivat 100 %. Yhteistyö ja toimintamalli Kelan kanssa sovittiin. Auki olevia asioita vuoden lopussa > Toteutui osittain.
Lastensuojelun avohuollon palvelut toimivat siten, että perheitä tuetaan yhdessä kotona ja sijaishuollon tarve vähentyy.	Lastensuojelun perhetyö kohdentuu tarkoituksenmukaisesti eri asiakasryhmille. Asiakkaat saavat tukea sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa. Sijaishuollossa perhehoito on ensisijaista ja laitoshoidon määrä ei kasva.	Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä laskee. Sijaishuollosta 60 % toteutuu perhehoitona. Lastensuojelun ostopalveluissa hoitovuorokausia max 6500/ vuosi.	Avohuollon asiakasmäärä pieni 71 lapsella > Toteutui. Sijaishuollosta 53 % sijaisperheissä ja 13 % ammatillisissa perhekodeissa = 66 %. Lastensuojelun laitoshoidon 27 % ja ampk laitosluvilla 7 %. > Toteutui. Hoitovuorokausia yht. 8043 kpl > Ei toteutunut.
Pitkäaikaistyöttömien palveluprosessi on kokonaisuus, jossa eri toimijoiden roolit ovat selkeät. Nuorisotakuu toteutuu.	Kuntouttava työtoiminta laajenee erityisesti ryhmätoimintojen osalta. Työtoiminta on uuden lainsäädännön mukaista. Välityömarkkinoiden työllisyyspalvelut hankitaan kohdennetusti ja tehdyn vaikuttavuusarvioinnin pohjalta. Yli 300 pv työmarkkinatukea saaneiden palkkatukityöllistämistä lisätään huomattavasti	Kuntouttavassa työtoiminnassa 150 asiakasta/ kk. Tyypissä on 400 asiakasta / vuosi. Ostopalvelusopimukset 3.sektorin toimijoiden kanssa on päivitetty. Palkkatukityöllistettyjä 100 henk./kk.	Kuntouttavassa työtoiminnassa oli keskimäärin 107 asiakasta/kk. Asiakasmäärään vaikuttaa mm. ryhmätoimintoissa olevien määrä. Työssä asiakkaita oli n.300. Palkkatuella kaupungille työllistettiin keskimäärin 70 henkilöä/kk.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuminen
Toimeentulotuki ei kasva. Passiivista työmarkkinatukea maksetaan vähemmän.	Toimeentulotuen määräraha riittää.	Talousarvion toteutuminen. Suoritemäärät ja yksikköhinnat.	Toimeentulotuen määräraha alittui > Toteutui.
Lastensuojelun kokonaismenot eivät kasva.	Lastensuojelun kokonaismenot eivät kasva.	Talousarvion toteutuminen. Suoritemäärät ja yksikköhinnat.	Lastensuojelun kokonaismenot pienenevät vuodesta 2015 vuoteen 2016 138 500 e > Toteutui.
Työttömyydestä kunnalle aiheutuvat kustannukset ovat alentuneet.	Passiivisen työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannukset eivät kasva.	Talousarvion toteutuminen. Suoritemäärät ja yksikköhinnat.	Passiivisen työmarkkinatuen kuntaosuus pieni n. 63 000 euroa vuoteen 2015 menoiista >Toteutui

3.1.3.4 Arjen tuki

Toiminta-ajatus

Tarjota asukkaille tarpeen mukaiset ja laadukkaat arjen toimintakykyä ylläpitävät yksilölliset palvelut, jotka tukevat asiakkaan itsenäistä selviytymistä omassa toimintaympäristössä.

Talousarvion toteutuminen

2000340 Arjen tuki	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	6 238	6 117	6 195	78	1 %
Toimintakulut	-25 829	-25 964	-26 055	-92	0 %
Netto (toimintakate)	-19 590	-19 847	-19 860	-13	0 %

Arjen tuen vastuualueeseen kuuluvat vanhusten, vammaisten, mielen-terveyskuntoutujien ja päihdeasiakkaiden arjessa selviytymistä edistävät sosiaalipalvelut. Arjen tuen vastuualueen toiminnan kehittämistä ja yksilöllistä palvelumuotoilua on tavoitteellisesti jatkettu vuonna 2016.

Palvelurakennetta on kevennetty edelleen tehokkaasti ja ensisijaiset palvelut koko Arjen tuen alueella ovat olleet avohuollossa. Ympäri- vuorokautista hoitoa on purettu ja lisäksi ostopalveluna hankittua ympäri- vuorokautista hoitoa on vähennetty vuoden 2016 aikana. Vammaispal- veluissa laitoshoidon on ostettu ainoastaan arviointijaksoille. Ennalta- ehkäisevään toimintaan on vuoden 2016 aikana kiinnitetty erityistä huomiota, toimintaan on etsitty uusia toimintamuotoja ja samalla toi- mintaa on muokattu entistä asiakaslähtöisemmäksi.

Arjen tuen työntekijät ovat olleet mukana eri Keski-Suomen sote -alu- een työryhmissä. Uutena hankkeena alkoi seurantavuoden lopussa I&O -kärkihanke, Kukoistava kotihoito. Hankkeen tavoitteena on kehittää ikäihmisille sekä omais- ja perhehoitajille nykyistä yhdenvertaisem- mat, paremmin koordinoitua ja kustannusten kasvua hillitsevät palve- lut.

Tarkasteluvuosi oli varahenkilöstöyksikön ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Varahenkilöstöyksikkö on työskennellyt 16 toimipis- teessä kattaen kotihoidon, palveluasumisen ja laitoshoidon yksiköt sekä lyhytaikaishoidon yksiköt. Vuoden 2016 aikana varahenkilöiden käyttöä on kohdennettu vastaamaan entistä paremmin yksiköiden ly- hytaikaisiin ja äkillisiin tarpeisiin. Varahenkilöstö toteutti vuoden 2016 aikana 3 361 varattua työvuoroa. Varauksista 60 prosenttia on ollut sai- rauslomien sijaistamista. Varaustarpeita on syntynyt lisäksi lyhyistä lo- mista ja koulutuksista sekä yksiköiden muista äkillisistä tai suunnitel- luista tarpeista mm. toiminnan muutokset. Tavoitteina vuodelle 2017 on varahenkilöstön käyttöasteen nostaminen sekä varaustoiminnan te- rävöittäminen entisestään.

Tuotantoyksiköiden omat henkilöstömenot ylittyivät yhteensä noin 0,2 milj. euroa, kuitenkin koko Arjen tuen henkilöstömenot eivät merkittävästi ylittyneet.

Kokonaisuutta tarkasteltaessa Arjen tuen nettomäärärahat riittivät. Merkittävimmät toimintakulujen ylitykset olivat mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä vammaispalveluissa, joissa ylitystä kertyi yhteensä noin 0,45 milj. euroa. Kuitenkin säästöä kertyi mm. vanhuspalveluiden laitoshoidon sekä asumispalveluiden ostopalveluista ja perhehoidosta noin 0,35 milj. euroa sekä vanhusasiakkaiden palvelukoordinaatiosta.

Palveluohjaus ja koordinointi

Arjen tuessa on käytössä ns. sisäinen tilaaja-tuottaja -malli ja uusille asiakkaille tehdään palvelutarpeen arviointi palveluohjaajien, kotiutushoitajan, sosiaalityöntekijän tai palveluvastaavien kautta. Ensisijaisesti kartoitetaan asiakkaan omat voimavarat ja verkostot sekä käytetään apuna arjen tuessa ja terveystarpeissa vuonna 2015 käyttöön otettua mittaristopakettia palvelutarvetta arvioitaessa. Asiakkaiden asiat on otettava käsittelyyn kiireellisissä tapauksissa viipymättä ja muutoin 7 päivän kuluessa yhteydenotosta

Palvelutuotanto ja palveluyksiköt

Omana palvelutuotantona eri asiakasryhmille tuotettiin palveluasumista, laitoshoidtoa, päivä- ja työtoimintoja sekä toimintakykyä ylläpitävää toimintaa ja erityyppisiä avohuollon palveluita kotona asumisen tukemiseksi. Vuoden 2016 aikana yksiköiden toimintaa ohjaavana tekijänä on ollut toimintakykyä ylläpitävä ja asiakaslähtöinen työtapa. Lisäksi toimintamallina ovat kodinomaisuus ja arjen toimintojen rakentuminen osaksi normaaleja arjen toimintoja. Toimintamallin juurruttaminen sisältää asiakkaan omien voimavarojen hyödyntämisen, yksilöllisyyden huomioimisen, arjen kuntoutuksen ja merkityksellisen elämän elämisen kaikilla palvelualueilla.

Varahenkilöstöpankki on tarkasteluvuoden aikana asettunut osaksi toimivaa järjestelmää ja sitä on käytetty pääsääntöisesti lyhytaikaisten alle 13 päivän poissaolojen paikkaamiseen. Lisäksi varahenkilöstöpankin henkilökuntaa on käytetty mm. palkallisten työlomien, koulutuspäivien ja lyhyiden vuosilomien sijaistarpeissa.

Laitoshoidon paikkoja on Hoivalassa, Muistolassa ja Tupasvillassa yhteensä 65 paikkaa. Laitospaikkojen kysyntä on aika ajoin ollut vähäistä jopa niin, että niitä on käytetty lyhytaikaishoitopaikkoina.

Eri asiakasryhmille on palveluasumisen paikkoja Ruskovillassa 14 ja Kotirannassa 21 (vammaiset, mielenterveyskuntoutujat, ikäihmiset). Tehostetun palveluasumisen paikkoja omissa yksiköissä oli 146 (Sumiaskoti, Silkkivilla, Köminharju, Tukipuu, Kuhnamon palvelutalo).

Tukipuun tehostetun palveluasumisen paikkojen vähentämisen on toteutunut suunnitelman mukaisesti (vähennys 15 paikkaa).

Kehitysvammaisille tuotettiin asumispalveluita Kalevankodilla, jossa vuoden 2016 aikana oli palveluiden piirissä 15 asukasta, 7 pitkäaikaista asukasta, 3 tukiasunnoissa asuvaa asukasta sekä 5 henkilöä lyhytaikaisella lomapaikalla Kalevankodissa.

Mielenterveys- ja päihdeasiakkaille suunnattu Tukipilari on 12-tuntinen yksikkö, jossa on 8 pitkäaikaista palveluasumisen paikkaa ja 4 lyhytaikaista palveluasumisen paikkaa. Toiminnan lähtökohtana on kuntoutumista tukeva toimintatapa ja asiakkaan palvelu perustuu palvelusuunnitelmaan. Tukipilarin asiakaspaikoilla palvelua tarjottiin kaikkiaan 35 eri asiakkaalle. Tarkasteluvuotena asiakkaiden palvelutarve on ollut akuuttia ja käyttöaste on muuttunut kuukausittain. Päihdeasiakkaiden määrä on kasvanut ja asiakkaat ovat tarvinneet vahvaa tukea ja toiminnan ohjausta. Yökäyntien määrä yksikössä on lisääntynyt tarkasteluvuoden aikana.

Kuntoutusta tukevaa lyhytaikaista hoitoa järjestettiin Niittyvillassa ja Kuntolassa. Asiakkaiden ohjaus tapahtuu kotiutushoitajan kautta, kotihoidosta, omaishoidosta ja sairaalahoidosta. Lyhytaikaista ja kuntouttavaa työtapaa on kehitetty ja jalkautettu tarkasteluvuotena. Kuntoutus on arkeen painottuvaa, joka pitää sisällään lääkehoidon, ravitsemuksen, päivittäistoiminnot, liikkumisen sekä yhteisöllistä toimintaa. Kuntoisuuden arvioinnissa on ollut käytössä sovittu mittaristo. Kuntolassa kiinnitettiin vuoden 2016 aikana erityistä huomiota asiakasprofilointiin. Kehittämisen kohteina olivat erityisesti kriteerit lyhytaikaishoittoon ja niiden pohjalta eri asiakasryhmien sujuvat prosessit lyhytaikaisjakson aikana. Moniammatilliseen yhteistyöhön panostettiin rajapinnoilla lisäämällä yhteisiä asiakaspalavereita ja työntekijöiden yhteistyöpalavereita erityisesti seniorikeskuksen, kotihoidon ja palveluohjauksen kanssa. Erilaiset toimintakykymittaristot otettiin Kuntolassa aktiiviseen käyttöön asiakkaiden toimintakyvyn arvioimisessa. Veteraanikuntoutusta järjestettiin edelleen Kuntolassa.

Mielenterveysasiakkaiden tukiasumisen tiimissä työskenteli kolme hoitajaa ja kolme ohjaajaa. Tavoitteena on ollut lisätä kotiin vietäviä palveluja ja vähentää oman toiminnan avulla mielenterveysasiakkaiden tukiasumisen ostopalvelua, mahdollistaa raskaammista palveluista siirtymisen kotiin ja riittävän tuen saamisen nopeasti muuttuvissa tilanteissa. Toiminnalla voidaan ehkäistä usein myös sairaalaan joutumista. Tukiasumisen tiimin asiakaskunta on kasvanut vuonna 2016 ja asiakkaita oli vuoden aikana 156. Säännöllisesti palvelun piirissä oli 90 asukasta. Tuen tarve asiakkuuksissa on kasvanut ja vastuuhjaajan/-hoitajan rooli asiakkaan arjessa on kasvanut.

Psykiatristen ja päihdeasiakkaiden toimintakykyä tuettiin myös Tukipilarin jaksoin. Toiminnassa on vakiintunut toimintamalli, jossa asiakasta tuetaan tarvittaessa ja suunnitelmallisesti myös viikonloppuisin ja arkipyhinä. Keskeisenä tavoitteena toiminnassa on ollut hoidon jatkuvuuden turvaaminen ja moniammatillinen yhteistyö.

Mielenterveys- ja päihdeasiakkaille järjestettiin päivä- ja työtoimintaa Dynamossa tarkasteluvuoden aikana 32 asiakkaalle, lisäksi on järjestetty toimintaa aktiivisesti myös Dynamon ulkopuolella.

Tukipilarin, Dynamon, tukiasumisen tiimin ja kolmannen sektorin eri osapuolten kesken on kehitetty matalankynnyksen ryhmätoimintaa, jota on suunnattu eri taajamiin. Lisäksi yksiköissä toimii säännöllinen ryhmätoiminta.

Toimintakeskuksessa järjestettiin työ- ja päivätoimintaa tarkasteluvuoden aikana 54 asiakkaalle sosiaalihuoltolain sekä kehitysvammlain perusteella. Keväällä 2016 toimijat pääsivät muuttamaan remontoituun toimintakeskukseen. Osa työtoiminnasta toteutettiin tuettuna avotyönä toimintakeskuksen ulkopuolella joko kaupungin omissa toimipisteissä tai yrityksissä.

Kehitysvammaisten kuntoutusohjausta sai 93 asiakasta vuoden 2016 aikana. Kuntoutusohjaus kattaa hyvin asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita ja ohjaa asiakkaita mahdollisimman itsenäiseen elämään.

Ikäihmisille järjestettiin päivätoimintaa seniorikeskuksissa Suolahdessa 3 päivää viikossa ja Äänekoskella 5 päivää viikossa. Kävijämäärät kasvoivat kummassakin toimipisteessä vuoden aikana. Seniorikeskus-toiminnassa aloitettiin omat säännölliset kuntosaliryhmät, monipuolistettiin ryhmien ja tilaisuuksien sisältöä ja kiinnitettiin erityistä huomiota asiakkaiden osallistamiseen ja kokonaisvaltaisen toimintakyvyn tukemiseen. Toiminnan sisällössä huomioitiin ennaltaehkäisevän työn näkökulma.

Seniorineuvolan matalan kynnyksen vastaanottoja järjestettiin kotihoiton sairaanhoitajien toimesta Suolahdessa, Konginkankaalla ja Sumiaisissa kerran viikossa. Lisäksi vuoden aikana tehtiin omaishoitajille hyvinvointia ja jaksamista tukevia tarkastuksia koko Äänekosken alueella.

Omaishoidon tuen piirissä olevia oli vuoden 2016 aikana 157 vanhusasiakasta ja alle 65-vuotiaita 55 asiakasta. Kaikille kriteerit täyttävälle yli 65-vuotiaille pystyttiin myöntämään omaishoidontuki. Kaikille alle 65-vuotiaille kriteerit täyttävälle ei pystytty myöntämään omaishoidontukea määräraha perustein.

Omaishoidon tuki ja kotiin annettava tuki oli vuoden 2016 hallituksen kärkihankkeita ja vuonna 2016 myös Äänekoskella kiinnitettiin eri-

tyistä huomiota omaishoitajien jaksamiseen. Ikääntyneiden kotona hoidettavien omaisille tehtiin hyvinvointitarkastukset seniorineuvolassa ja toimintaa jatketaan seuraavina vuosina.

Kotikuntoutus

Maaliskuussa 2016 aloitti kotikuntoutuksen fysioterapeutti ja vuoden aikana kotikuntoutus on löytänyt paikkansa yhtenä kotihoidon työmuotona. Yhteistyötä palveluohjauksen, kotihoidon ja lyhytaikaisryhmien kanssa on tehty aktiivisesti ja prosesseja on kehitetty suunnitelmallisesti. Vuoden aikana toimintaterapeutin työpanosta irrotettiin 50 % Kuntolasta kotikuntoutukseen.

Ennaltaehkäisevän työn kuvaa lähdettiin kehittämään vuoden aikana. Yhteistyötä kaupungin sisällä aloitettiin poikkisektorisesti ja tiivistettiin yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Myös yhteistyötä terveystoimen kanssa tiivistettiin. Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa järjestettiin 70-vuotiaille toimintakykyä tukeva teemapäivä Atriumissa ja 75-vuotiaille järjestettiin teemalliset syntymäpäiväjuhlat kaupungintalon valtuustosalissa. Työllisyyspalveluiden kanssa järjestettiin puistojumpat Äänekoskella ja Suolahdessa kesäkuukausina.

Kotihoito

Kotihoidon asiakkaana on vuoden 2016 aikana ollut 598 asiakasta ja lisäksi kotisairaanhoidon asiakkaita on ollut 310. Kotihoidon erilaisia tukipalveluja on saanut 760 asiakasta. Kotihoidon palveluita on tarjottu kaikille kriteerit täyttävälle arjen tuen asiakasryhmille.

Kotihoito on jaettu neljään tiimiin, Äänekoski, Suolahti, Konginkangas ja Sumiainen. Äänekosken keskustan alueella oleva yksi iso tiimi koettiin haasteelliseksi ja vuoden aikana päädyttiin jakamaan tiimin kahteen eri tiimiin. Kotihoidon henkilökunta suunnitteli tiimijakoa sovitun linjan ja aikataulun mukaisesti siten, että vuoden 2017 tammikuussa kaksi tiimiä aloitti toiminnan.

Kotikuntoutus käynnistettiin vuoden aikana ja yhteistyötä kuntouttavan toiminnan edistämiseksi lähdettiin kehittämään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Fysioterapeutti osallistui kotihoidon tiimien tiimipalaveriin ja lisäksi hän osallistui tarvittaessa kotikäynteihin yhdessä kotihoidon henkilökunnan kanssa. Aktiivisuusreseptejä otettiin käyttöön vuoden aikana.

Yhteistyötä mielenterveys- ja päihdetiimin kanssa rakennettiin yhteisin palaveriin. Tukiasumisen tiimin työntekijät osallistuivat myös kotihoidon tiimien tiimipalaveriin. Yhteistyön tavoitteeksi asetettiin yhteinen näkemys ja avoin keskustelu. Lisäksi yhteistyötä ja yhteisiä tavoitteita rakennettiin Kuntolan kanssa yhteistyöpalaverissa.

Vuoden 2016 aikana otettiin käyttöön toiminnanohjausjärjestelmä NurseBuddy. Ohjelma mahdollistaa kotihoidon työajan seurannan, kirjaamisen ja raportoinnin. Hoitajien välittömän asiakastyön tavoitteeksi asetettiin 60 % kokonaistyöajasta. Ohjelman keskeneräisyys ja toimimattomuus joltain osin ei kuitenkaan mahdollistanut toivottua seurantaan ja dokumentointia. Omaisten mahdollisuus seurata oman liittymän kautta kotihoidon käyntiä ei myöskään toteutunut. Toiminnanohjausjärjestelmän optimaalinen käyttö vaatii jatkokehittämistä ja sitä jatketaan vuonna 2017.

Yöpartion toiminnalla on turvattu ympärivuorokautinen apu kotihoidossa koko Äänekosken alueella. Tämä on osaltaan mahdollistanut palvelurakenteen keventämisen arjen tuen palveluissa ja vaikutukset näkyvät taloudessa raskaampien palveluiden vähäisemmässä käytössä. Lisäksi yöpartio on vastannut turvahälytyksiin koko kunnan alueella, sekä tarvittaessa käynyt yöaikaan auttamassa omissa yksiköissä. Käyntimäärät ovat vaihdelleet 18 - 23 käyntiä / yövuoro.

Ostopalvelut

Kotihoidossa ostopalvelua käytettiin paikkaamaan sellaisia ajankoh-
tia, jolloin omat henkilöstöresurssit eivät riittäneet tuottamaan palvelua. Ostopalvelua käytettiin lähinnä iltaisin, viikonloppuisin ja pitkän matkan päässä keskustoista oleviin asiakaspaikkoihin. Kotihoidon asiakkaista ostopalveluna tai palvelusetelin kautta palveluita sai 40 asiakasta vuonna 2016. Syyskuussa 2016 ostopalveluita pystyttiin karsimaan ja siirtämään omaan kotihoitoon ja loppuvuodesta asiakkaita oli enää 13. Siivouspalvelun palveluseteleitä on myönnetty 3 taloudelle.

Palveluasumisen ostopaikkoja vähennettiin edelleen vuoden 2016 aikana vanhuspalveluissa. Yksityisiltä hoitokodeilta ostettiin tehostettua asumispalvelua ikäihmisille Äänekoskella kahdelletoista (12) asiakkaalle ja tarkasteluvuoden lopussa asiakkaita on ollut kuusi (6). Kotikuntamuuttajille Äänekoski osti palvelua muista kunnista viisi (5) paikkaa ja Äänekoskelle muuttaneita toisen kunnan maksamia kotikuntamuuttajia oli tarkasteluvuotena viisi (5). Asumispalveluun varattua määrärahaa jäi 115 000 euroa sekä laitoshoidon ostopalvelusta 128 900 euroa, joilla katettiin muiden asiakasryhmien asumispalvelukustannuksia.

Mielenterveys- ja päihdeasumispalvelua ostettiin vuoden aikana 50 (50) eri asiakkaalle ja vuoden lopussa asiakkaita oli 41 (41). Ostopalvelujen sijaan asiakkaita on tuettu omien avopalveluiden keinoin ja oman tukiasumisen piirissä oli 70 asiakasta. Päihdeasiakkaiden kotihoidon tukea ostettiin 32 asiakkaalle. Mielenterveysasiakkaiden ostopalveluna järjestetty asumispalveluun varattu määräraha ylittyi 75 600 euroa vuoden aikana. Päihdeasiakkaiden asumispalveluun ja kotihoidon tukeen varattu määräraha ylittyi 131 200 euroa vuodessa.

Vammaisten asumispalvelut olivat Kalevankodin ryhmäasumista (8 asukasta) lukuun ottamatta ostopalvelua. Vammaisten asumispalvelua ostettiin vuoden aikana 60 asiakkaalle sisältäen 3 kehitysvammaisen nuoren koulutuskokeilujaksoa ja yhden kotikuntamuuttajan. Vammaispalvelun asumispalveluun varattu määräraha ylittyi 223 000 euroa. Hoitovuorokaudet toteutui lähes ennakoidusti, toteuma oli 123 vrk enemmän arvioituun nähden. Ylitys johtui 3 asiakkaan osalta kriisihoidon tarpeesta, joka korvasi kalliimman psykiatrisen laitoshoidon.

Vammaispalveluissa yksi asiakas käytti lyhytaikaista laitoshoidoa vuoden aikana arviointijaksoihin sekä varhennetun esiopetuksen järjestämiseen liittyvänä palveluna. Pitkäaikaista laitoshoidoa ei vammaispalveluissa ole ostettu vuonna 2016.

Vanhuspalveluissa perhehoidossa oli vuoden 2016 aikana yksi pitkäaikaisasiakasta ja lyhytaikaishoitoa käytti kuusi asiakasta. Lyhytaikaishoitoa on käytetty omaishoidon lakisääteisten vapaiden toteuttamiseen. Vammaispalvelun perhehoidossa oli 27 (24) asiakasta. Perhehoidon käyttöä lisättiin vuonna 2016. Perhehoitoon varattu määräraha vanhuspalvelussa alittui 64 700 euroa, mielenterveyspalveluissa määräraha alittui 16 400 euroa ja vammaispalveluun varattu määräraha ylittyi 20 400 euroa.

Kehitysvammaisten ostopalveluna järjestettävän työ- ja päivätoiminnan piirissä oli vuoden aikana 16 asiakasta (20) ja muiden vammaisten työtoiminnan piirissä 3 asiakasta (4). Ostopalveluna järjestettävän työ- ja päivätoiminnan tarve väheni ja työtoiminnot järjestettiin uusille asiakkaille ensisijaisesti kaupungin omana toimintana. Työ- ja päivätoimintaan varattu määräraha ylittyi 9 000 euroa.

Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun piirissä oli vuoden 2016 aikana 314 asiakasta (319). Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua käytti vuoden aikana 35 asiakasta (32), jotka täyttivät vaaditut kriteerit. Sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetuspalvelun käyttäjämäärää lisäsi valtiokonttorin korvaamien sotaveteraanien osuus. Vuoden lopussa vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalvelupäätöksiä oli yhteensä 283 (261), joista inva -päätöksiä 95 (88). Vaikeammin vammaisten inva -asiakkaiden osuus asiakkaissa sekä koulu- ja työmatkojen osuus kasvoi edelliseen vuoteen nähden. Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu ylittyi 43 000 euroa.

Kaikille avoin, kutsuhjattu senioriliikennetaksi on ensisijainen vaihtoehto myönnettäessä kuljetuspalveluita. Senioriliikenteen käyttöön pyrittiin ohjaamaan niitä ihmisiä, joilla on liikkumisessa vaikeuksia.

Ateriapalveluiden piirissä oli vuoden aikana 280 asiakasta. Menumat-laite oli edelleen käytössä 10 asiakkaalla. Kotihoidon ateriapalveluasiakkaiden määrä kokonaisuudessaan hieman laski vuoden 2016 aikana.

Turvapuhelinasiakkaita oli vuoden aikana 348 (304) ja tämän lisäksi käytössä oli turvarannekkeita (Vega -paikantimia) muutamilla asiakkailla.

Henkilökohtaista apua järjestetään vaikeasti vammaisille asiakkaille, jotta he selviytyisivät arjessa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa sekä mm. asioinneissa kodin ulkopuolella. Ensisijaisesti lyhytaikaisiin ja vähäisten tuntien avuntarpeisiin vastattiin omalla avustajalla. Henkilökohtaista apua myönnettiin 40 asiakkaalle vuonna 2016.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuminen
Ennaltaehkäisevien palveluiden saatavuuden parantaminen ja turvaaminen tavoitteena raskaamman palvelutarpeen vähentäminen ja siirtäminen myöhäisempään ajankohtaan.	Ennaltaehkäisevän toiminnan ja niiden sisältöjen kehittäminen. Olemassa olevien tilojen yhteiskäyttö myös ilta-aikaan sekä iltavuoron käynnistäminen mt-toimintaan. Uuden toimintakykymittariston käyttöön ottaminen koko Arjen tuen alueella. Lyhytaikaispaikkojen suuntaaminen toimintakyvyn arviointiin ja kuntoutukseen.	Hyvinvoinnin kotikäynnit kaikille 80-vuotiaille, n. 80 käyntiä/v. Tiedotustilaisuus 75-vuotiaille 1 tilaisuus/v. Omaishoitajien ja 70-vuotta täyttäneiden terveystarkastukset senioreneuvolan yhteydessä, toteutuneet senioreneuvolan käynnit 600 käyntiä/v. Seniorikeskuksen käynnit 4500 käyntiä/v., Dynamossa n. 1300 suoritetta/ 50 asiakasta, Toimintakeskuksessa 4800 suoritetta/ 50 asiakasta. Mt -ryhmätoiminta 50 as./v., Toimintakykymittaristo laaditaan kaikille palveluun tuleville ja käytössä asiakkaila kaikissa omilla yksiköissä. Kuntoutus- ja arviointijaksojen lyhytaikaispaikoilla 415 viikkoa/v, 115 asiakasta.	Hyvinvoinnin kotikäynnit; kutsuja lähetetty 136. 38 kotikäyntipyyntöä vastaanotettu ja käynnit toteutuneet. Tiedotustilaisuus/syntymäpäiväjuhla 75-vuotiaille toteutunut 9/16. Osanottajia 82. Omaishoitajien hyvinvointitarkastukset toteutettu ja tarkastuksiin osallistui 58 henkilöä (kutsuja lähetetty 119). 70-vuotta täyttäneiden terveystarkastukset eivät toteutuneet. Seniorineuvolakäynnejä noin 650. Seniorikeskuskäynnejä 4206. Kuntolassa asiakkaita 171. Toimintakyky mittaristo on käytössä Arjen tuessa ja hyödynnetään osana kotikuntoutusta. Laadittu tarvittaessa soveltuvin osin asiakkaille. Dynamossa 1329 asiakaskäynnejä/32 asiakasta, Toimintakeskus; asiakkaita 54. MT-ryhmätoiminta 47 as/vuosi.
Kotiin vietävien palveluiden saatavuuden parantaminen ja turvaaminen kaikille ikäryhmille.	Yöpartio toiminnan kehittämisen ja tehostamisen koko kunnan alueella vastaamaan kotona asuvien tarpeeseen. Arjen tuen avopalveluissa (kotihoito, kuntoutusohjaus) työskentelevien työntekijöiden välittömän asiakastyöajan lisääminen. Tukipuun 15 asiakaspaikan muuttaminen tehostetuksi kotihoidoksi. Lapsiperheiden kotihoidon palvelutarpeeseen vastaaminen Mt- ja päihderyhmätoiminnan vakiinnuttaminen. Vuoden 2016 alussa Arjen tuen vastuualueella aloittaa fysioterapeutti jonka työpanos kohdistetaan toimintakykyä ylläpitävään ja kuntouttavaan toimintaan. Toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto kotihoidossa. Omaishoidon osalta kattavuus v. 2015 tasolla.	Yöpartioikäykynnit 12 000 käyntiä/v. Kotihoidon asiakastyöaika 60 %, 2500 suoritetta/tt, yht. 100 000 käyntiä/v. Kotisairaanhoidon asiakastyöaika 40 %, 1400 suoritetta/tt, yht. 15 400 käyntiä/v., Kotihoidon kattavuus yli 75-v. max. 13-14 % ja kotona asuvia yli 75-vuotiaita 91 %. lapsiperheiden kotipalvelu asiakasperheet/vuosi. Mt-tukiasumisen 7000 käyntiä/v., Mt-ryhmäkäynnit 2400 käyntiä/v. Kotikuntoutus 120 as./v., fysioterapeutin ryhmätoiminta 2000 käyntiä /v. Mt- ja päihdeasiakkaiden tukiasumisessa 80 asiakasta. Päihdeasiakkaiden kotihoidon asumisen tuki ostopalveluna 30 as./v. Omaishoidon piirissä n. 200 as./v. Vammaispalvelujen kuntoutusohjaus 90 as./v.	Yöpartio toteutuneet käyntimäärät 7589/v. Kotihoidon asiakastyöaika noin 60%. 121 037 käyntiä/v. kotisairaanhoidon asiakastyöaika noin 40%. 7156 tarkistettava käyntiä/v. Kotihoidon kattavuus yli 75-v. 19,8% ja kotona asuvia yli 75-v. 93,6 %. Lapsiperheiden kotipalvelu Arjen tuen tuottamana 1 asiakas. MT-ryhmäkäynnit 1529/v. Kotikuntoutus 299 as. (1.5-16 alk.). Fysioterapian ryhmätoiminta 57 as. Toimintaterapeutti 27 as. Mt- ja päihdeasiakkaiden tukiasumisessa n. 84 asiakasta (Liisa M.). Päihdeasiakkaiden kotihoidon asumisen tuki 41 asiakasta ja 31.12.2016 32 asiakasta. Omaishoidonpiirissä 214 as/v. Vammaispalveluiden kuntoutusohjaus 93 asiakasta.
Asumispalveluiden ja laitoshoidon oikea-aikaisuus ja laadun varmistus	Arjen tuessa laitospaikkojen käytön vähentäminen. Ympäri vuorokautisten asumispalvelupaikkojen määrän vähentäminen ja tuetun asumisen sekä perhehoidon lisääminen arjen tuen eri asiakasryhmillä.	Kattavuus vanhustenhuollon laitoshoidossa 2,5 % yli 75-vuotiaista, yht.n. 23500 hoitopäivää/v., muissa asiakasryhmissä pitkäaikaista laitoshoidoa 0 vrk/v. Kattavuus tehostetussa palveluasumisessa yli 75-vuotiaista 6,5 %, yht. 60 000 hoitopäivää/v. Mt-asumispalvelut ostopalvelut ympärivuorokautinen 13 asiakasta n. 4740 vrk ja 12 tuntinen 24 asiakasta 8760 vrk, yhteensä n. 13 500 vrk. Päihdeasumispalvelut ostopalvelut ympärivuorokautinen 2 asiakkaalle 730 vrk, 12 tuntinen 2 asiakkaalle 730 vrk. Vammaispalveluiden asumispalvelut ympärivuorokautinen 48 as/v. yht. 15960 hoitovuorokautta, 12 tuntinen 3 asiakkaalle n. 1090 vrk yhteensä n. 17050. Perhehoidossa 35 asiakasta, joista 15 pitkäaikaista ja 20 lyhytaikaista asiakasta.	Kattavuus vanhusten laitoshoidossa yli 75-v. 2,58 %, yhteensä 23430 hoitopäivää pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Kattavuus tehostetussa palveluasumisessa yli 75-vuotiailla 6,41 %, yhteensä 56353 hoitopäivää. Mt-asumispalvelun ostopalvelussa ympärivuorokautista asumispalvelua 27 asiakasta/v. (16 asiakasta 31.12.2016) ja 12 h 21 asiakasta ja (17 asiakasta 31.12.2016). Asumispalveluvuorokaudet 12976 vrk/v. Päihdeasumispalvelut ostopalvelut ympärivuorokautinen 4 asiakkaalle 719 vrk/v (3 asiakasta 31.12.2016), 12 h 4 asiakasta (1 asiakasta 31.12.2016) 1246 vrk/v. Vammaispalveluiden asumispalvelut ympärivuorokautinen pitkäaikainen 47 asiakasta (31.12.2016 44 asiakasta) ja lyhytaikainen asumispalvelu 11 asiakasta, 16 626 vrk/v. Vammaisten 12 h asumispalvelu 4 asiakasta (31.12.2016 2 asiakasta) 918 vrk/v. Perhehoidossa 31 asiakasta: 13 pitkäaikaista ja 18 lyhytaikaista.
Arjen tuen palveluiden asiakas- ja palveluprosessin kehittäminen	Arjen tuen tilaaja- ja tuottajatiimin asiakas- ja palveluprosessien ja niiden seurannan kehittäminen IMS-järjestelmää hyödyntäen, Kotihoidon seurantalajitelman käyttöönotto, yhtenäisen palvelusuunnitteluprosessi, toimintakyvyn mittariston käyttöönotto ja toimintaa tehostavat työvälineet. Palvelun laadun seuranta ostopalveluiden osalta ja omassa toiminnassa.	Asiakas- ja palveluprosessikuvaukset laadittu ja käytössä yksiköissä osana omavalvontasuunnitelmia. Seurantalajitelmat toiminnassa. Jonotusajoissa lakisäätöiset määräjät toteutuvat. Asiakastytytyväisyyskysely kotiin suunnattuihin palveluihin sekä ennaltaehkäisevään toimintaan. Sidosryhmäkysely.	Asiakas- ja palveluprosessikuvaukset laadittu ja käytössä yksiköissä osana omavalvontasuunnitelmia. Nurse buddy otettu käyttöön. Jonotusajoissa lakisäätöiset määräjät toteutuvat ja yksittäisiä ylityksiä ollut tarkasteluvouden aikana, kuitenkin ei merkittäviä viivettä. Asiakastytytyväisyys kysely kotiin suunnattuihin palveluihin sekä ennaltaehkäisevään toimintaan ei ole toteutunut. Toteutetaan v. 2017. Sidosryhmäkysely ei ole tehty.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuminen
Palvelurakenteiden keventäminen siten, että pysytään arjen tuen budjetin raamissa eikä kustannuskehitys ylitä valtionosuuperusteen ja kaupungin yleisen kustannustason nousua	Ympäri vuorokautisen hoidon vähentäminen ennaltaehkäisevien ja kotiin suunnattujen palveluiden keinoin, mm. kotihoidon työajan tehokas käyttö, toiminnanohjausjärjestelmän käyttö ja yöpartio toiminnan tehostaminen Ennaltaehkäisevän työn ja toimintakykyä ylläpitävän toiminnan/työn lisääminen kaikilla osa-alueilla.	Talouden seuranta kuukausittain ja budjetin raameissa pysyminen	Ennaltaehkäisevän työn muotoja on lisätty tavoitteiden mukaisesti talousarviovuoden aikana vanhuspalveluissa sekä mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Ympäri vuorokautisen hoidon tarvetta on pystytty ehkäisemään ja/tai siirtämään mm. yöpartio toiminnan sekä kotikuntoutuksen keinoin.

3.1.4 Kasvun ja oppimisen lautakunta

Toiminta-ajatus

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa lasten ja perheiden palveluista, opetuspalveluista ja nuorisopalveluista.

Talousarvion toteutuminen

Kasvu ja oppiminen	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	2 090	1 949	1 904	-45
Toimintakulut	-28 639	-29 245	-28 930	315	-1 %
Netto (toimintakate)	-26 549	-27 296	-27 025	270	-1 %

Kasvun ja oppimisen lautakunnalle myönnettiin 260 000 euron lisätalousarvio syksyllä 2016. Tuolloin arvioitiin, että toimialan nettomenot ilman hankkeita ylittävät talousarvion 305 000 eurolla. Ylitys arvioitiin muodostuvan opetuspalveluiden ja nuorisopalveluiden 589 000 euron ylityksestä ja vastaavasti perhepalveluiden 240 000 euron budjetin alituksesta. Opetuspalveluissa pidättäydyttiin lokakuusta lähtien aineiden ja tarvikkeiden hankinnasta, josta arvioitiin tulevan noin 44 000 euron säästö.

Alkuperäiseen talousarvioon nähden perhepalvelut toteutuivat noin 308 000 euroa ylijäämäisenä. Opetuspalveluiden alkuperäinen talousarvio toteutui 264 000 euroa alijäämäisenä ja nuorisopalveluiden talousarvio 34 000 euroa alijäämäisenä.

Kasvun ja oppimisen toimialan lopullinen talousarvio toteutui ylijäämäisenä. Toimialan tulot olivat 1,9 milj. euroa ja menot 28,9 milj. euroa. Vuosikatteeksi muodostui 27,0 milj. euroa ennen poistoja ja kustannuslaskennallisia eriä. Talousarvio toteutui ylijäämäisenä 0,3 milj. euroa.

Sisäisen valvonnan selonteko

Esimiehet ovat seuranneet kustannuspaikkatason talouden toteutumista. Vastuualueiden esimiehet ovat laatineet vähintään kaksi selvi-

tystä taloudesta lautakunnalle ja toimialajohtaja on raportoinut talouden toteutumisesta talousjohtajalle sekä johtoryhmälle ohjeiden mukaisesti. Talousarvion toteutumisen arviointia on kehitetty vuoden 2016 aikana. Vähintään kolmannesvuosittain tehtävä laskenta antaa entistä tarkempaa tietoa menojen ja tulojen kehityksestä. Oppilaitos- ja päiväkotikohtainen kustannuslaskenta toimii myös sisäisen valvonnan välineenä.

Toimialan esimiesten viranhaltijapäätökset tarkastetaan kuukausittain ja lautakunta puolestaan hyväksyy opetus- ja kasvatusjohtajan päätökset.

Toimialalla tehdään vuosittain liki tuhat eripituisiin virka- ja työsuhteisiin liittyviä rekrytointipäätöksiä. Vuoden 2012 aikana käyttöön otetut henkilöstöhallinnan ohjelmistot, Web-tallennus ja Populus -matkalaskujärjestelmä, ovat vahvistaneet henkilöstöasioiden hallintaa siirtämällä selkeästi vastuuta esimiehille ja työntekijöille. Vuoden 2013 aikana otettiin käyttöön Kuntarekrytointi -ohjelma, mikä vähensi rekrytointiin käytettävää työaikaa, vähensi virheiden mahdollisuutta, vahvisti rekrytointiprosessin laillisuutta ja nopeutti menettelyä. Lisäksi hakija voi vaivattomasti samanaikaisesti hakea useaa samalla työnantajalla avoinna olevaa paikkaa.

Perusopetuksen laatuhanke päättyi keväällä 2013. Hankkeen avulla otimme käyttöön perusopetuksen laatujärjestelmän, jonka avulla kehitämme perusopetuksen laatua ja vaikuttavuutta. Lukuvuosien 2016 - 2017 aikana arvioimme koulutuksen taloudellisia resursseja, oppilaitosten turvallisuutta ja toiminnan arviointia.

Vuoden 2014 syksyllä otettiin käyttöön riskien ja vaarojen kartoitus ja analysointi työväline sekä sisäisen valvonnan työväline. Arvioinnit toteutetaan vuosittain.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa on käsiteltävänä kunnallisvalitus, joka koskee lukion ja perusopetuksen lehtorin virkavaalia.

Tärkeimmät päätökset

Perusopetuksen ja esiopetuksen uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön esiopetuksen ja luokkien 1-6 osalta 1.8.2016 alkaen. Luokkien 7-9 uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön luokka-asteittain 2017 - 2019. Myös lukiokoulutuksen opetussuunnitelma hyväksyttiin ja otettiin käyttöön 1.8.2016 alkaen.

Varhaiskasvatuksen subjektiivista päivähoito-oikeutta ja päiväkotiryhmien henkilöstön ja lasten suhdeluvunmuutosta käsiteltiin lautakunnassa keväällä 2016. Lautakunta ei tehnyt kummankaan asian osalta muutoksia aikaisempaan käytäntöön.

Lautakunta hyväksyi edelleen hallituksen käsiteltäväksi varhaiskasvatuksen tilatarvetyöryhmän raportin ja lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman päivityksen.

Syksyllä 2016 lautakunta päätti perustaa Koulunmäen yhtenäiskoulun urheiluluokan tilalle liikuntapainotteiset luokat Koulunmäen yhtenäiskoululle ja Telakkakadun koululle.

3.1.4.1 Lasten ja perheiden palvelut

Toiminta-ajatus

Lasten, nuorten ja heidän perheidensä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tarjoamalla laadukasta varhaiskasvatusta ja neuvolatoimintaa sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoa.

Lasten ja perheiden palvelualueelle sijoittuvat varhaiskasvatus ja esiopetus, neuvola- ja terapiapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, perheneuvola sekä lapsiperheiden kotipalvelu.

Painopisteenä perustehtävän toteuttamisessa on ennalta ehkäisevä toiminta, varhainen tuki ja kuntoutus moniammatillista asiantuntijuutta hyödyntäen.

Talousarvion toteutuminen

2000410 Lasten ja perheiden palvelut	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	1 251	1 310	1 250	-59	-5 %
Toimintakulut	-10 054	-10 322	-10 239	84	-1 %
Netto (toimintakate)	-8 802	-9 013	-8 988	24	0 %

Lasten ja perheiden palveluiden toiminta sujui tavoitteiden mukaisesti ja koko vastuualueen tilikauden tulos oli 24 000 euroa ylijäämäinen.

Bruttomenot alittuivat noin 84 000 eurolla talousarviossa arvioidusta ja toimintatuottoja saatiin hieman yli talousarviossa arvioitu määrä ja 60 000 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna 2015. Päivähoitomaksutuloja saatiin 25 000 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Lasten ja perheiden palveluiden menoista noin 73 % on henkilöstömenoja ja henkilöstömenoihin varattujen määrärahojen käyttöaste oli 97,7 %. Lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen menot vähenivät 115 000 euroa edellisestä vuodesta.

Varhaiskasvatuspalvelut

Kerhotoimintaa järjestettiin vuoden 2016 elokuusta alkaen Häränvirrantie 8 sijaitsevassa päiväkotitilassa kolmena päivänä viikossa noin 25 – 30 lapselle lastentarhanopettajan ja päivähoitajan voimin. Alkussa jatkettiin kahden vuoden kokeiluna seurakunnan ja kaupungin yhteistä kerhotoimintaa maanantai ja tiistai aamupäivisin klo 9-12.

Alkulan päiväkodissa oli 54 hoitopaikkaa. Päiväkodin läheisyyteen Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto rakensi kodan, varaston ja ekowc:n. Metsäeskari -toiminta pyörähti käyntiin vuoden 2016 elokuussa. Lapset ovat metsässä päivittäin klo 8:30 – 12:30.

Katvelan ja Kellosepän päiväkodit toimivat yhtenä kokonaisuutena ja niissä toimii yhteensä kahdeksan lapsiryhmää. Kellosepän päiväkodissa hoidetaan arkisin pidennetyn hoidon tarvitsijat klo 5:30 – 22:30. Suolahden yhtenäiskoulun uudisrakennuksen yhteyteen suunnitellaan esiopetustiloja pelkkää esiopetusta tarvitseville lapsille. Tulevat tilat ovat yhteiset koululaisten iltapäivähoidon kanssa.

Karhunlähteen päiväkodissa on 87 hoitopaikkaa. Toimintaa järjestetään kahdessa eri talossa ja viidessä eri ryhmässä. Mikonpuiston päiväkodissa oli kaikkiaan 118 hoitopaikkaa, joista vuorohoitopaikkoja on 46. Lisäksi yksi ryhmä on ollut avoinna maanantaista perjantaihin klo 5:30 – 18:00. Koko kunnan lasten yö- ja viikonloppuhoito tapahtui Mikonpuiston päiväkodissa.

Konginkankaan ja Tiitelän päiväkodeissa lapsimäärä vaihtelee. Päiväkodeissa hoidettiin myös 1-3 -vuotiaita lapsia, mikä huomioitiin lisäyksenä henkilöstöjärjestelyissä.

Tekellä toimi päiväkotikoti, jossa oli viisi kokopäiväryhmää ja erillinen esiopetusryhmä. Vuoden 2016 alkupuolella tiloissa toimi 1-3 -vuotiaiden ylimääräinen ryhmä.

Piilolan päiväkodissa oli 42 hoitopaikkaa. Piilolan päiväkodin remonttia jatkettiin vuoden 2016 kesällä.

Päiväkodeissa oli vuoden 2016 lopussa 630 lasta ja hoitopäiviä kertyi yhteensä 91 798 (89 673) Edelliseen vuoteen verrattuna toteutuneet hoitopäivät lisääntyivät noin kahdella tuhannella päivällä. Tilanne viiden viimeisimmän vuoden osalta on alla olevassa taulukossa päiväkodeissa yhteensä:

	lapsia	kokopäivähoitopäiviä	osapäivähoitopäiviä
2012	611	82 580	14 447
2013	567	79 754	12 621
2014	601	75 426	14 147
2015	595	72 853	16 820
2016	630	75 551	16247

Vuonna 2016 perhepäivähoidossa ja Mikonpuiston varahoitoyksikössä oli vuoden lopussa 65 lasta ja hoitopäiviä kertyi yhteensä 12 297 (14 822) Lisäksi yksityisestä päiväkotikielästä ostettiin 43 hoitopaikkaa ja hoitopäiviä oli 6 547. Vuonna 2015 hoitopäiviä oli yhteensä 6 222.

Esiopetukseen osallistui lähes koko ikäluokka. Esiopetusta annettiin päivähoitoa tarvitseville lapsille kaikissa päiväkodeissa. Konginkankaan esiopetus ja Hietaman esiopetus jatkoivat toimintaansa koulun tiloissa.

Lapsiperheiden kotipalvelu on perheiden kotona tapahtuvaa tukea ja apua. Vuonna 2016 kotikäyntejä oli yhteensä 632 ja edellisenä vuonna 622. Sosiaalihuoltolain vaatima palvelutarpeen arviointi, päätöksenteko ja toiminnan koordinointi järjestettiin yhden päiväkodin johtajan tehtäväksi.

Perheneuvola on toiminut Äänekosken kaupungin lasten ja perheiden palveluiden yhtenä tulosalueena, joka myy kasvatus- ja perheneuvolapalveluita myös Konnevedelle. Työvoimana on kaksi psykologia, sosiaalityöntekijä ja osa-aikainen toimistos sihteeri.

Neuvola- ja terapiapalvelut toteutettiin talousarvion määrittämässä puitteissa

Neuvola- ja terapiapalvelut käsittävät perhesuunnittelu-, äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä lasten puhe- ja toimintaterapian. Huhtikuussa uutena työntekijänä aloitti neuvolan perhetyön ohjaaja.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Perhepalveluiden palvelukokonaisuus toimii siten, että lapsiperheet saavat palvelut laadukkaasti ja oikea-aikaisesti. Perhepalveluiden mahdollisen lisääntyvän ja monimuotoistuvan tarpeen ennakointi. (Sote-uudistus, lakiuudistukset, metsäteollisuuden investoinnit)	Perhekeskuksen ja varhaiskasvatuksen kevyempien hoitomuotojen suunnittelua ja kehittämistä jatketaan. Painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ. Moniammatillinen yhteistyö toimii sujuvasti. Kunnan esiopetussuunnitelma ja varhaiskasvatussuunnitelma työskentely	Kehittämistyön vaikuttavuus (varhaiskasvatuksen avoin toiminta, osa- ja kokopäivätoiminta), terveystarkastuksien toteutuminen, asiakaspalaute	Kerhotoiminta käynnissä, terveydenhoitajien tekemät tarkastukset toteutuu ohjelman mukaisesti, asiakaspalaute ollut positiivista. Opetussuunnitelma työ aikataulutettu.
Turvallisten ja terveellisten toimintaympäristöjen saaminen.	Laaditaan varhaiskasvatuksen tilojen kokonaisselvitys. Perhekeskus-päiväkotihankkeen käynnistäminen Äänekosken taajamaan ja toimintamallin käynnistäminen/ toteuttaminen myös muissa taajamissa yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa.	Selvitys laadittu. Selkeä hanke- ja toimintasuunnitelma aikatauluineen valmisteltu kokonaisselvityksen pohjalta. Koulujen ja oppilaitosten terveydellisten olojen selvitykset tehty 3 vuoden välein.	Oppilaitosten ja koulujen terveydellisten olojen selvitys aikataulun mukaisesti. Yhtenäiskoulun suunnittelussa mukana Ääkin taajaman esiopetuksen, varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen tilatarpeet.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Osaava henkilökunta toteuttaa tavoitteellisesti laadukkaita ja kohtuuhintaisia palveluja asiakasmukaisissa tiloissa.	Riittävien resurssien ja osaamisen varmistaminen. Laadukkaan toiminnan tehokkuus ja tuloksellisuus.	Sotkanetin ja tilastokeskuksen suoritehinnat esim. verrattuna verrokkikuntiin. Asiakaspalaute, henkilöstöpalaute, toiminnan arviointi.	Verrokkitiedot vuodelta 2015 talousarvion toteutuminen v.2016, hyvä asiakaspalaute

3.1.4.2 Opetuspalvelut

Toiminta-ajatus

Opetuspalvelun perustehtävä on tuottaa laadukasta opetussuunnitelmien mukaista yleissivistävää perusopetusta ja lukiokoulutusta, sekä tarjota tasokasta aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Talousarvion toteutuminen

2000420 Opetuspalvelut

Toimintatuotot
 Toimintakulut
 Netto (toimintakate)

TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
715	546	543	-3	-1 %
-18 077	-18 424	-18 150	274	-1 %
-17 362	-17 878	-17 607	271	-2 %

Opetuspalvelujen tulot olivat 542 545 euroa (99,4 %) ja menot 18 149 937 euroa (98,5 %). Nettomenot olivat 17 607 392 euroa (98,5 %). Toimintakate ennen poistoja ja kustannuslaskennallisia menoja oli 270 908 euroa ylijäämäinen. Henkilöstökulut alittivat talousarvion 230 000 eurolla, palveluiden ostoissa talousarvio alittui 13 000 euroa, aineet ja tarvikkeet alittivat talousarvion 61 000 eurolla ja muut toimintakulut (lähinnä vuokrat) ylittyivät 29 000 eurolla.

Koulunmäen yhtenäiskoulu aloitti toimintansa 1.8.2016. Yhtenäiskoulu muodostettiin Keskuskoulusta, Koulunmäen koulusta ja Mämmen koulusta. Koulussa on yhteensä 1 004 lasta. Peruskouluja on yhteensä kahdeksan, joista alakouluja on kuusi, yläkouluja yksi ja yksi yhtenäiskoulu.

Koulujen oppilasmäärät vaihtelivat Koiviston koulun 52 oppilaasta Koulunmäen yhtenäiskoulun 1 004 oppilaaseen. Keväällä 2016 kouluissa oli 2 099 oppilasta (alakoulu 1 401, yläkoulu 698) ja syksyllä oli 2 047 oppilasta (alakoulu 1 345, yläkoulu 702).

Syksyn 2016 tilastopäivänä erityisen tuen oppilaita oli 68 (4,0 %) edellisellä vuonna erityisen tuen oppilaita oli yhtä paljon. Pidennetyn opetusvelvollisuuden oppilaita oli yhteensä 35, heistä vaikeasti kehitysvammaisia oppilaita oli 6.

Opetuspalvelut on hyödyntänyt opetus- ja kulttuuriministeriön ja opetushallituksen myöntämiä Perusopetus paremmaksi -hankerahoituksia. Kerhotoiminta hankkeen rahoitusta käytettiin 29 000 euroa. Summalla tuotettiin kerhoja 330 oppilaalle kahdeksassa koulussa. Romani-lasten perusopetuksen laadun parantamiseen tähtäävän hankkeen rahoitusta käytettiin 11 000 euroa. Summalla tuotettiin ohjauspalveluita romanilapsille. Opetusryhmien pienentämiseen tarkoitettua hankerahoitusta käytettiin 2016 vuonna 56 000 euroa. Summalla tuotettiin samanaikaisopetusta Keskuskoululle, Koulunmäen, Konginkankaan, Telakkakadun ja Asemakadun kouluille. Koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen -hankkeen rahoitusta käytettiin 116 000 euroa. Hankkeen avulla palkattiin yksi koulukuraattori sekä koulunkäynnin ohjaajia Koulunmäen yhtenäiskoululle sekä Asemakadun ja Telakkakadun kouluille.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa toteutettiin Koulunmäen yhtenäiskoulun Keskuskoulun toimipisteessä sekä Konginkankaan, Honkolan, Hieman, Koiviston, Asemakadun ja Sumiaisten kouluilla yhteensä 46 (52) lapselle. Ostopalveluna Koskelan Setlementiltä toteutettiin toimintaa 33 (93) lapselle. Kaikkiaan toimintaan osallistui 77 (77) ensimmäisen vuosiluokan, 37 (61) toisen vuosiluokan oppilasta sekä 15 (8) vuosiluokkien 3-9 erityisen tuen oppilasta. Ohjaustunteja tuotettiin 11 057 (10 622) kappaletta (suluissa edellinen vuosi).

Lukio

Lukuvuonna 2015 – 2016 opiskelijoita oli 318 ja lukuvuonna 2016 – 2017 341.

Vuoden 2016 lukiokoulutuksen valtionosuuden yksikköhinta oli Äänekoskella 5 596,63 euroa. Nettomenot ilman poistoja ja vyörytyksiä olivat 1 676 379 euroa. Opiskelijakohtaiset menot olivat noin 5 079 euroa.

Vuoden 2016 keväällä ylioppilaita kirjoitti yhteensä 82, joista kaksoistutkinnon suorittaneita oli yksi. Syksyllä 2016 ylioppilaaksi kirjoitti kahdeksan abiturienttia joista kaksoistutkinnon suorittaneita oli yksi.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuminen
Perusopetuksessa on toimiva laatujärjestelmä, joka ohjaa koulujen toimintaa arvioinnin ja työsuunnitelman avulla.	Lukuvuoden 2015-2016 laatuavoitteet arvioitu ja sen perusteella on määritelty lukuvuoden 2016-2017 laatuavoitteet koulujen työsuunnitelmiin	Itsearviointi tehty ja työsuunnitelmien tavoitteet laadittu tulosten perusteella.	Toteutui
Opetussuunnitelman uudistaminen.	Uusi opetussuunnitelma käytössä luokilla 1-6 1.8.2016 ja valinnaisaineiden opetussuunnitelma on valmis 31.12.2016. Laaditaan toimintasuunnitelma uuden opsin mukaisen toimintakulttuurin luomisesta kouluille	Opetussuunnitelma 1-6 käytössä 1.8.2016: on/ei. Valinnaisaineiden ops valmis 31.12.2016: on /ei. Toimintasuunnitelma ladittu on/ei. Opetussuunnitelma 1-6 käytössä 1.8.2016: on/ei. Valinnaisaineiden ops valmis 31.12.2016: on /ei.	Toteutui. Valinnaisaineiden ops valmistuu vasta keväällä 2017.
Kaikilla oppilailla, huolimatta koulumuodosta tai koulun sijainnista, on riittävä ja oikea-aikainen tuki.	Erityisopetuksen kehittäminen 2015-2016 hankkeen rahoituksen avulla toteutetaan tuen ja ohjauksen koulutuksia. Ohjauksen suunnitelman rakentaminen koulutyösuunnitelmaan. Aktiivisen kehittämiskumppanin löytäminen.	Koulutuspäiviä toteutetaan hankkeen rahoituksella vähintään 5. Ohjauksen suunnitelma on mukana työvuoden 2016-2017 vuosisuunnitelmassa. Olemme löytäneet vähintään yhden uuden kehittämiskumppanin.	Toteutui. Työskentelemme yhteistyössä Varkauden kaupungin kanssa..

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuminen
Opetuspalvelun rakenne tukee taloudellisesti kestävästä kehitystä.	Perusopetuksen oppilasvuoden hinta, ilman kustannuslaskennallisia eriä ja vyörytyksiä, on alle 7200 € (kaikki oppilaat).	Oppilasvuoden hinta ≤ 7200 €	Toteutui, oppilasvuoden hinta on 7079 €.
Tehostetaan opetuspalvelun talousseurantaa.	Opetuspalveluiden tilinpäätöskertomuksessa käytössä uudet toimintaa kuvaavat tunnusluvut.	Tunnusluvut käytössä.	Tunnusluvut tulevat lautakunnan vuosikatsaukseen.
Lukion opiskelijakohtaiset kustannukset laskevat Keski-Suomen lukioiden keskitasoon.	Lukion yksikköhinnan ylittävä opiskelijakohtainen kustannus on alle 1000 e	ON /Ei	Opiskelijavuoden hinta ilman vyörytyksiä ja poistoja 5080€. Vuoden 2016 lukion yksikköhinta on 5596 €.

3.1.4.3 Nuorisopalvelut
Toiminta-ajatus

Nuorisotyön toimintamuotoja ovat avoin tilatyö, erityisnuorisotyö, osallisuustyö, kansainvälisyystyö, erilaiset leirit ja tapahtumat sekä koulujen kanssa tehtävä yhteistyö.

Talousarvion toteutuminen

2000430 Nuorisopalvelut	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	123	94	111	18
Toimintakulut	-508	-498	-541	-43	9 %
Netto (toimintakate)	-385	-405	-430	-25	6 %

Nuorisopalveluissa työskenteli vuoden 2016 aikana 20 henkilöä, joista kolme oli vakituista, kolme oli sijaista ja neljä oli projektityöntekijää (Etsivä nuorisotyö -hanke). Etsivään työhön saatiin vuoden 2016 rahoituspäätöksessä neljännen työntekijän resurssi.

Nuorisopalveluiden tulot olivat 111 259 euroa ja menot 541 024 euroa. Nettomenot olivat 429 765 euroa. Talousarvio ylittyi 24 965 euroa.

Nuorisopalveluiden vuoden 2016 toimintaan heijastui Suomen muuttunut tilanne, jonka myötä nuorisopalveluiden toiminnassa lisääntyi monikulttuurinen työ. Monikulttuurisen työn lisääntyessä jouduttiin nuorisotoiminnoissa lisäämään henkilöstön määrää. Henkilöstömäärän lisäystä ei ollut budjetoitu 2016, joten henkilöstökulut ylittyivät.

Nuorisotiloja ovat nuorisokeskus Spotti, Suolahden nuorisotilat, Konginkankaan nuorisotalo Vapari ja Sumiaisten nuorisotila. Nuorisotiloilla kävi vuonna 2016 yhteensä 13 668 henkilöä.

Tilojen aukiolo-päivät	Kävijät 2016	7-12-vuotiaat	13-18-vuotiaat	19-29 -vuotiaat	enemmän kuin 5 x käyneet	
419	13 668	15 %	81 %	4 %	7-12 vuotiaat	13 -18-vuotiaat
					48 %	51 %

Äänekoskelle Suolahden asuinalueelle 2015 syksyllä perustettu alakäisten ryhmäkoti näkyi Suolahden nuorisotilojen kävijämäärässä. 12 % tilojen kävijöistä oli turvapaikanhakijoita.

Bänditilat	Ryhmät	Tapahtumat/retket	Koulutoiminta	Kansainvälinen toiminta
1 920 kävijää	316 hlö	413 hlö	1 180 hlö	323 hlö
Lasten liikennepuisto	6-Klupi	Liikuntakerhot	Leirit	Kangaslammen käyttö
5 600 kävijää	877 hlö	73 hlö	60 hlö	124 vrk

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet:

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Ennaltaehkäisevien ja monipuolisten toimintamuotojen kehittäminen, sekä jo olemassa olevien toimintamuotojen uudelleenarviointi.	Toimintojen arviointi ja organisaation kehittäminen yhteistyökumppaneitten ja asiakkaiden kanssa. Nupetussuunitelman valmistelu jatkaminen.	Asiakaskyselyt. Kysely yhteistyökumppaneille. Kehityskeskustelut. Työhyvinvointikyselyt. Toteutettu: kyllä/ei	Asiakaskyselyt: kyllä Kysely yhteistyökumppaneille: kyllä Kehityskeskustelut: kyllä Työhyvinvointikyselyt: kyllä

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Nuorisopalvelujen rakenne tukee taloudellisesti kestävästä kehitystä.	Nuorisopalvelut pysyy annetussa talousarviossa	Talousarvion toteutuminen	Lisätalousarvio. Nuorisotiloilla lisähenkilöstöä toimintaan

3.1.5 Tekninen lautakunta

Toiminta-ajatus

Tekninen lautakunta vastaa tilaajana toimitilojen suunnitteluttamisesta, rakennuttamisesta ja huolehtii rakennuttajavalvonnasta sekä isännöitsijävelvoitteista ja omaisuuden arvon säilymisestä. Toimiala rakentaa tai rakennuttaa sekä hallitsee kunnan omassa käytössä olevia toimitiloja ja tilaajana vastaa niiden ylläpidosta ja hoidosta.

Lautakunta vastaa yhdyskuntateknisten ja yleisten alueiden suunnittelusta ja rakennuttamisesta.

Lautakunta toimii kunnan jätehuoltoviranomaisena ja valmistelelee vesihuollon yleistä kehittämistä ja toiminta-aluepäätöksiä koskevat asiat.

Lautakunta vastaa kunnalle lainsäädännössä osoitetuista asuntotoimeista, yksityisteistä, tie- ja vesiliikennettä ja romuajoneuvoja koskevista tehtävistä.

Lautakunta vastaa kaupungin eri toimialojen kuljetuspalvelujen sekä kunnan sisäisen joukkoliikenteen suunnittelusta ja järjestämisestä sekä liikennejärjestelmätyöstä.

Talousarvion toteutuminen

Tekninen lautakunta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	2 539	2 557	2 553	-4
Toimintakulut	-12 484	-12 726	-12 359	367	-3 %
Netto (toimintakate)	-9 945	-10 169	-9 806	363	-4 %

3.1.5.1 Tilaaja

Talousarvion toteutuminen

2000710 Tilaaja	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	2 539	2 557	2 553	-4
Toimintakulut	-12 484	-12 726	-12 359	367	-3 %
Netto (toimintakate)	-9 945	-10 169	-9 806	363	-4 %

Vuonna 2016 Äänekosken kaupunki on jatkanut linjauksensa mukaisesti kouluverkon uudistamista. Suunnittelutyö aloitettiin kahden suuren koulun rakentamiseksi. Äänekosken kaupungin valtuusto on päättänyt toteuttaa yhtenäiskoulut Suolahteen ja Äänekoskelle. Lisäksi vuoden 2016 aikana on ollut strategisesti tärkeitä investointeja käynnissä. Merkittävimmät kohteet ovat olleet Äänekosken lukion rakentaminen sekä loppuvuodesta valmistunut uimahallin peruskorjaus. Yhteishankkeena liikenneviraston kanssa toteutettiin Viiskulman kiertoliittymä.

Toimialaa koskee myös Äänekosken kaupungin vakauttamissuunnitelma, jonka tavoitteet toimiala on täyttänyt. Vakauttamisohjelman toimialaa koskevat toimenpiteet ovat olleet selkeästi vaikuttamassa talousarvion toteutumisessa.

Toiminnallisesti vuosi sujui odotuksien mukaisesti. Toimialalle asetetut tavoitteet toteutuivat kohtalaisesti. Kaupungin kiinteistöjen omistusta ohjaavaa kiinteistöohjelmaa ei ole saatu tehdyksi. Toimiala on antanut siitä selonteon tarkastuslautakunnalle.

Suurimpana ongelmana on yhtenäisen kiinteistöjä koskevan omistajapolitiikan puuttuminen. Siihen on vaikuttanut tuleva sote -ratkaisu. Nyt näkymä asiasta on selkeytyneessä ja kiinteistöohjelman rakentaminen

on aloitettu. Sen pohjatyö on valmis kesällä 2017. Lisäksi kiinteistöohjelman valmistumiseen on vaikuttanut kiinteistöjen hajautettu omistaminen. Suuri osa rakennuksista ja kiinteistöistä on kaupungin omistamien tytäryhtiöiden omistuksissa. Omistajapolitiikan tulisi ulottua yhtenäisesti myös näihin kohteisiin. Siksi on erittäin tärkeää, että kiinteistön tai kiinteistöjen omistajalla on selkeä kiinteistöohjelma, jossa omistaja tunnistaa tavoitteensa ja löytää keinot tavoitteisiin pääsyyn huomioiden olemassa olevat resurssit. Kiinteistöohjelman sisällössä tullaan huomioimaan kunnossapidon, kiinteistönhoidon ja korjausrakentamisen päälinjat ja sen kautta on tavoitteena saada toimintatavat kiinteistön hoidolle, kunnossapidolle ja korjaukselle ja järjestää ne yhdeksi toimivaksi kokonaisuudeksi.

Korjausvelka on jatkuvassa nousussa ja yleisesti ottaen Suomessa kaupunkien ja kuntien yksi suurimmista haasteista on yrittää vastata nouseviin käyttötalouden ja investointien rahoituksiin. Rakennetun ympäristön laajentumiseen ja ylläpitoon ei ole rahaa tarjolla investointien suhteessa. Huolimatta yhteiskuntaa yleisesti koskevista ongelmista, Äänekoskella lautakunnan alainen käyttötalous toteutui noin 0,4 milj. euroa ylijäämäisenä. Lopputulokseen vaikutti sähkön kilpailuttaminen ja vakauttamishjelmassa määrätyt toimenpiteet sekä niissä onnistuminen.

Teknisen lautakunnan alaisista investointimäärärahoista jäi käyttämättä noin 1,8 milj. euroa, johtuen pääasiassa lukion kuntarahoituksen rahoitusosuuksista, valtionavusta, vesiosuuskuntien avustuspäärahoiden käyttämättä jättämisestä, joidenkin kohteiden siirtymisestä vuodelle 2017 sekä yhdyskuntateknisten palveluiden uusien rakennusmenetelmien käyttöön ottamisesta.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Kiinteistöohjelma	Valmius sisäisten vuokrien käyttöönottoon vuoden 2017 alusta.	Sisäisten vuokrien käyttöönotto vuoden 2017 alusta	Toteutuu aikaisintaan 2018. Sisäisiä vuokria ei ole otettu käyttöön.
Kaupunkiympäristön laadun parantaminen	Viiskulman alueen rakentaminen (kiertoliittymä)	Työn toteutuminen	Valmistunut 2016
Katujen ja kevyenliikenteen väylien peruskorjausten ja kunnossapidon tärkeysjärjestys	Laatukäytävien käyttöönotto ja turvalliset suojatiet	Toteutuneet työt ja käyttäjien palaute	Suojateiden turvallisuus tarkastettu
ELY-keskuksen, naapurikuntien (työssäkäynti ja opiskelualueen kunnat) ja muiden sidosryhmien kanssa siirtymäajan jälkeisen joukkoliikenteen kehittäminen palvelutasomäärittelyn mukaiseksi	Seudullisen joukkoliikenteen kehittäminen ELY-keskuksen ja naapurikuntien (Saarijärvi, Viitasaari, Konnevesi, Laukaa ja Jyväskylä) kanssa palvelemaan työ- ja opiskelumatkoja.	Työraportti	Joukkoliikenteen palvelutaso määritetty 12/2016. Seudullisen ja kunnan sisäisen joukkoliikenteen kehittäminen jatkuu.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Rakennushankkeiden onnistunut ja kustannustehokas läpivienti	Investointiohjelman rakentamisosa toteutuu taloussuunnitelman mukaisesti.	Investointiohjelman toteutuminen.	Strategisesti tärkeät investoinnit ovat toteutuneet aikataulussa ja pysyneet kustannusarvioissa.
Kiinteistöjen ylläpitokustannukset	Kiinteistöhoidon työpalveluiden kustannukset laskevat 80 000 euroa vuoden 2015 tasosta tämän hetkisen kiinteistömäärän osalta.	Jälkiseuranta ja talousarvio	Toteutuneet tavoitteiden mukaisesti

Sisäisen valvonnan selonteko

Toimialan kehittämisessä on aloitettu kehittämistyö tärkeimpien prosessien kuvaamiseksi. Kaikilla tulosalueilla on kuvattu ensimmäiset prosessit ja työtä jatketaan vuoden 2017 aikana. Itse prosessityö ei ole itsetarkoitus, vaan sen kautta voidaan helpottaa toiminnan kulun ymmärtämistä ja osoittaa kehityskohteita. Jos kuvauksien kanssa on ongelmia, kertoo se jo osaltaan, että kyseinen prosessi saattaa olla liian monimutkainen. Prosessien kuvaus auttaa tunnistamaan tarvittavia mittareita ja toimialalla työskentelevien henkilöiden vastuita. Samalla myös toimintojen väliset vastuualueet selkeytyvät.

Toimialan sisäistä valvontaa on mm. toteutettu 2016:

- toimiala on suorittanut vuoden 2016 aikana henkilöstön kehityskeskustelut
- sisäisen valvonnan lomake päivitetty
- riskikartoitus päivitetty
- toimialan valmiussuunnitelma on tehty
- toimiala on kokoontunut tulosalueen kokouksissa sekä toimialan johtoryhmän kokouksissa
- tilapalvelut on antanut kuukausittain selvityksen tulosalueen merkittävimpien rakennuskohteiden tilanteesta, aikataulusta, urakoitsijoista sekä budjetoinnista keskushallinnolle
- tekninen toimiala on aloittanut yhdessä muiden hallintokuntien kanssa laatimaan kaupunkirakenneohjelmaa
- yhteisesti henkilöstön kanssa on päätetty parantaa sisäistä tiedottamista vuoden 2017 aikana

Teknisen toimialan päätöksistä on tehty vuoden 2016 aikana kolme erillistä muutoksenhakuun johtavaa toimenpidettä:

- vesiputkivahingon korvaus, oikaisuvaatimus tekniselle lautakunnalle
- reklamaatio katurakentamisesta, oikaisuvaatimus, Hämeenlinnan hallinto-oikeus
- yksityistieasia, valitus, Pohjois-Savon käräjäoikeus

Edellä mainituista tapauksista ei ole aiheutunut Äänekosken kaupungille seuraamuksia tai maksettavaa ja asiat ovat ratkenneet ja käsitelty loppuun.

3.1.6 Ympäristölautakunta

Toiminta-ajatus

Lautakunnan perustehtävänä on huolehtia ympäristölautakunnan alaisista lupa-, valvonta- ja seurantatehtävistä sekä rakentamisen ja ympäristönsuojelun ohjauksesta ja neuvonnasta. Tavoitteena on edistää hyvää rakentamistapaa ja kaupunkikuvaa sekä luonnonsuojelun ja kestävä kehityksen huomioon ottamista kaikessa kunnan toiminnassa. Perustehtävästä aiheutuvien kustannusten osuus lautakunnan talousarviossa on pieni. Valtaosan vievät pelastustoimi (Jyväskylä) ja muut ylikunnallisesti hoidetut tehtävät eli ympäristöterveydenhuolto (Laukaa) ja maaseutuelinkeinoviranomaisen palvelut (Saarijärvi).

Tavoitteita ja mittareita voidaan asettaa ja suoritteita seurata vain perustehtävään kuuluvissa asioissa.

Talousarvion toteutuminen

Ympäristölautakunta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	500	281	290	9	3 %
Toimintakulut	-2 396	-2 497	-2 374	123	-5 %
Netto (toimintakate)	-1 896	-2 216	-2 084	132	-6 %

Toimintavuosi oli edelleen poikkeuksellinen biotuotetehtaaseen suoraan tai välillisesti liittyvien lupakäsittelyjen ja ilmoitusmenettelyjen työllistävyyden vuoksi. Rakentamisen suuri volyyymi sekä ympäristö- ja maa-aineslupien poikkeuksellisen suuri määrä heijastuivat suoraan toiminnan tuloihin, mutta toisaalta kavensivat mahdollisuuksia toteuttaa lautakunnalle kuuluvia muita tehtäviä. Lautakunnan talous toteutui kokonaisuutena verrattuna alkuperäiseen talousarvioon noin 250 000 euroa ylijäämäisenä, tuloihin haetun muutoksen jälkeen ylijäämäksi muodostui noin 130 000 euroa.

Sisäisen valvonnan selonteko

Sisäisen valvonnan selonteko sisältyy osana teknisen toimen selontekoon. Toteutumisarviointi on tehty yhteisesti teknisellä ja ympäristötoimialalla.

Ympäristölautakunnan alaisessa toiminnassa korostuu päätöksenteon ja toiminnan lainmukaisuus. Ratkaisuvalltaa on vuonna 2016 käytetty säädösten ja hallintosäännön mukaisin valtuuksin, päätökset on perusteltu ja niihin on liitetty asianmukainen oikaisuvaatimus tai valitusosoitus.

tus. Vuonna 2015 vireille pannuista 13 vesihuoltolainmukaisesta viranhaltijapäätöksestä valitettiin neljästä Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Päätökset saatiin vuoden 2016 aikana ja ne olivat kaikki valituksen hyväksyviä päätöksiä. Vuonna 2016 tehtiin vastaavia päätöksiä 31 kappaletta, näistä yhdestä on valitettu hallinto-oikeuteen. Käsittely on edelleen kesken. Syksyllä 2016 annetusta yhdestä ympäristölupapäätöksestä valitettiin Vaasan hallinto-oikeuteen. Samassa asiassa tehtiin myös myönnetystä rakennusluvasta oikaisuvaatimus lautakunnalle. Lautakunta piti tehdyn päätöksen voimassa. Päätöksestä ei tehty valitusta hallinto-oikeuteen.

Talouden toteutumisesta on raportoitu lautakunnalle ja marraskuussa lautakunta haki muutosta talousarvioon tulojen merkittävän ylittymisen johdosta.

3.1.6.1 Ympäristövalvonta

Toiminta-ajatus

Ympäristövalvonnan vastuualue kattaa lautakunnan alaisen toiminnan, johon kuuluvat ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta sekä niiden yhteinen hallinto.

Talousarvion toteutuminen

2000760 Ympäristövalvonta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	500	281	290	9
Toimintakulut	-423	-440	-414	25	-6 %
Netto (toimintakate)	77	-158	-124	34	-22 %

Lupasuoritteita ei ole kirjattu sitoviksi tavoitteiksi, koska niiden määrä riippuu hakemusten määrästä. Suoriteseuranta on kuitenkin tehdään, koska lupien määrä ja tyyppi kertovat toiminnan laadusta ja vuosivaihtelusta.

Vuonna 2016 myönsi ympäristölautakunta yhteensä 11 ympäristö- ja maa-aineslupaa. Muu kuin ympäristölupia ja maa-aineslupia koskeva päätöksenteko on delegoitu viranhaltijoille. Ympäristötarkastaja teki 32 päätöstä, johtava ympäristötarkastaja 12 päätöstä ja ympäristöpäällikkö 24 päätöstä erityislakien mukaisissa asioissa. Valvontatehtävien painopiste oli maa-ainesten otossa ja ympäristökatselmuksia suoritettiin eniten Suolahden Keiteleentien alueella.

Rakennustarkastajat myönsivät erilaisia lupia yhteensä 392 kpl. Omakotitalojen rakennuslupia myönnettiin 16, rivitalojen rakennuslupia yksi ja loma-asuntojen lupia 15. Lupien myönnetty kerrosala oli yhteensä 39 330 m².

	2013	2014	2015	2016
Lupien määrä, kpl	415	354	394	392

Uusien rakennusten kerrosala, m ²	12 506	9 844	92 374	39 330
Uusien rakennusten tilavuus, m ³	46 031	45 754	1 195 175	371 880

Koko vuotta leimasi edelleen merkittävä teollisuusrakentaminen, jossa siirryttiin lupavaiheesta rakentamisen valvontavaiheeseen ja suunnitelmamuutosten aiheuttamiin pienempiin muutoslupiin. Vuosi päättyi siihen, että sekä ympäristöpäällikkö että rakennusvalvonnan toimistosihteeri siirtyivät eläkkeelle ja vs. johtavan ympäristötarkastajan työsuhde päättyi ja virka muutettiin ympäristötarkastajan viraksi. Joulukuussa 2016 tehtävään valittu ympäristötarkastaja ottaa tehtävän vastaan helmikuussa 2017.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Vastuualueen ydinprosessien toimivuus (rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu)	Ydinprosessit kuvataan	Prosessikaavioiden määrä	Tärkeimmät kaaviot on tehty, muilta osin kesken.
Kaupunginhallituksen hyväksymän vuoteen 2016 jatkuvan ympäristöpolitiikan toimeenpano vastuualueen osalta (ympäristölautakunnan ympäristöohjelman toteuttaminen)	Tehdään vuoden lopussa yhteenveto toteutuneista toimenpiteistä ja käynnistetään uusi ohjelmakausi.	Yhteenvetoraportti sekä linjaukset uudelle ohjelmakaudelle valmiina	Ei ole tehty.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Toimintaa toteutetaan hyväksytyin talousarvion puitteissa	Talousarvion toimintakatetta ei ylitetä	Talousarvion toteutumaraaportti kolme kertaa vuodessa.	Menoja ei ylitetty ja tulojen ylitykseen haettiin talousarviomuutos. Taloudesta raportoitiiin lautakunnalle tavoitteen mukaisesti.
Maksujen kattavuuden parantaminen	Taksalla katetaan 50 -60 % rakennusvalvonnan ja 15-20 % ympäristönsuojelun kuluista. Tulot alittuvat tai ylityvät sen mukaan, tuleeko talousarvivuonna isoja lupaiä käsittelyyn. Otetaan käyttöön valvontamaksu ympäristönsuojelussa.	Kateprosentti	Valvontasuunnitelma ja valvontataksa ovat laatimatta. Saaduilla tuloilla katettiin vuonna 2016 selvästi tavoitetta suurempi osuus toteutuneista menoista.

3.1.6.2 Ympäristöterveydenhuolto

Talousarvion toteutuminen

2000770 Ympäristöterveydenhuolto	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	0	0	0	0	0 %
Toimintakulut	-320	-340	-297	43	-13 %
Netto (toimintakate)	-320	-340	-297	43	-13 %

Ympäristöterveydenhuollosta vastaa isäntäkuntana Laukaa. Toiminta kattaa ympäristöterveyden valvonnan, eläinlääkintäpalvelut ja valvonta-eläinlääkärin tehtävät. Vuotta leimasi syksyllä Äänekoskella tapahtunut putkirikko, joka johti puolestaan Hietaman, Honkolan ja Parantalan alueen vesijohtoveden saastumiseen. Tilanne saatiin korjattua vuoden loppuun mennessä mutta asian jälkipuinti ja hoitotyöt jatkuvat edelleen.

Talousarviossa toimintaan varattiin Äänekoskella 340 000 euroa, joka näyttäisi myös toteutuvan. Vuodenvaihteessa Äänekosken maksuosuus kuluista oli 297 000 euroa, lopullinen maksuosuus varmistuu myöhemmin keväällä.

Tavoitteiden toteutuminen
Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Ympäristöterveydenhuollon seudullinen toimielin Laukaan ympäristöterveyslautakunta esittää isäntäkunnan valtuustolle hyväksyttäväksi toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa. <i>Sopimuskumppanina Äänekoski pyrkii seuraamaan sopimuksen mukaisuutta (KV 1.11.2012) ja neuvottelemaan tarvittaessa muutoksista.</i>	Ympäristöterveyslautakunta tuottaa yhteistoiminta-alueen lakisääteiset viranomaispalvelut asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti sekä säädösten puitteissa siten, että ei aiheudu tarpeetonta muutoksenhakua ja että mahdollisissa valitustapauksissa päätökset kestävät oikeudellisen tarkastelun. Toimitaan kunnanhallituksen antaman raamin puitteissa. Käytössä on ollut kiinteät kuntakohtaiset osuudet, jossa Äänekosken osuus on 41 %. Laukaalle on esitetty kulujen kohdentamista ainakin osittain kustannusten kohdentaminen suoriteperusteisesti.	Talousarvioesityksestä, -suunnitelmasta ja yhteistoiminnan tavoitteista on yhteistoimitasopimuksen mukaan kuultava sopijakuntia.	Äänekosken vesikriisin tapahtumien yhteydessä on aloitettu keskustelut Laukaan kunnan kanssa mahdollisista muutoksista toimintatavoissa ja kuntakohtaisten maksuosuuksien määrittelyssä. Neuvonpitoon tulee mukaan myös Konneveden kunta.

3.1.6.3 Maaseutuasiat

Talousarvion toteutuminen

2000790 Maaseutuasiat	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	0	0	0	0	0 %
Toimintakulut	-60	-75	-63	12	-16 %
Netto (toimintakate)	-60	-75	-63	12	-16 %

Maaseutuelinkeinoviranomaisen seutukunnallisesti hoidettavista tehtävistä on vastannut kolmen vuoden ajan Saarijärven kaupunki. Talous toteutui ennakoidusti. Toimintaan oli varattu 75 000 euroa ja vuodenvaihteessa Äänekosken maksuosuus oli yhteensä 63 000 euroa. Äänekoskella on toiminnassa edelleen kaksi toimipistettä, toinen Äänekoskella (1 päivä viikossa) ja toinen Sumiaisissa (5 päivänä viikossa).

Tavoitteiden toteutuminen

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Maaseutuhallinnon seudullinen yksikkö esittää isäntäkunta Saarijärven valtuuston hyväksyttäväksi toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa yhteistoimintasopimus KV 23.1.2012	Ei tiedossa.	Yhteistoimintaryhmä seuraa ja tekee aloitteita ja esityksiä	Toiminnasta ei ole saatu raportteja, Äänekosken toimipiste palvelee päivän viikossa kaupungintalolla.

3.1.6.4 Pelastustoimi

Talousarvion toteutuminen

2000800 Pelastustoimi	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 593	-1 643	-1 600	43	-3 %
Netto (toimintakate)	-1 593	-1 643	-1 600	43	-3 %

Pelastustoimen ylikunnallisesta toteutuksesta vastasi Jyväskylän kaupunki, joka laskutti Äänekosken kaupunkia talousarvion mukaisesti 1,6 miljoonalla eurolla. Ympäristölautakunnan varaus vuodelle oli noin 40 000 euroa suurempi. Kunnan öljyntorjuntaviranomaisena toimivalla ympäristölautakunnalla ei kertomusvuonna ollut merkittäviä jälkitorjuntatehtäviä. Toimialan viranhaltijoita työllisti muutama pie-nehkö öljyvahinko, viimeisin jouluaaton aattona. Yhteistyötä tehtiin mm. maakunnallisen valmiussuunnitelman laatimisessa.

Tavoitteiden toteutuminen

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Pelastustoimen seudullinen toimielin Keski-Suomen pelastuslautakunta esittää isäntäkuntansa Jyväskylän valtuustolle hyväksyttäväksi taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteensa.	Talousarvioesityksen 2016 tavoitteet liittyvät onnettomuuksien ehkäisyyn, pelastustoimintaan, väestönsuojeluun, kehittämishankkeisiin ja tuottavuusohjelman toteuttamiseen. Talouden tasapainottamiseen ja tuottavuuden parantamiseen pyritään seuraavilla toimenpiteillä: -Vapaaehtoispalokuntien varallaolovahvuuksien tarkastelu -Päivystysalueiden kokojen tarkastelu -Toiminta-alueiden oot menobudjetit ja vastuut talousarvioesityksistä -Komentotoimiston avulla pyritään aiempaa tehokkaampaan työvuorosuunnitteluun ja tätä kautta saamaan kustannussäästöä mm. ylitöiden vähentymisenä -Palkattomien virkavapaiden käyttö	Palvelutasopäätös, toimintakertomus ja tilinpäätös	Toiminta on ollut tavoitteisiin tähtäävää. Talousarviossa on vuonna 2016 pysytty. Yhteistyötä on tehty mm. Keski-Suomen maakunnallisen valmiussuunnitelman ja keväällä 2017 pidettävän harjoituksen tiimoilta. Palvelutasopäätöksen voimassaoloaika esitetään jatkettavaksi maakuntaudistukseen saakka.

3.1.7 Vapaa-aikalautakunta

Toiminta-ajatus

Vapaa-aikalautakunta vastaa Äänekosken vapaa-aikapalveluista ja ratkaisee kirjasto-, kulttuuri-, museo- ja liikuntalain tai muun vapaan sivistystoimen lainsäädännön mukaiset kunnille kuuluvat asiat.

Tavoitteena tuottaa yhdessä eri toimijoiden (järjestöt, yksityiset) kanssa laadukkaita ja monipuolisia vapaa-aika- ja hyvinvointipalveluita huomioiden palveluiden tuottamisessa kaikki kuntalaiset ja ennaltaehkäisy merkityksen.

Talousarvion toteutuminen

Vapaa-aikalautakunta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	589	605	630	26	4 %
Toimintakulut	-3 779	-3 984	-3 923	61	-2 %
Netto (toimintakate)	-3 190	-3 379	-3 293	86	-3 %

Vapaa-aikalautakunnan talousarvioon oli varattu määrärahaa 3 983 500 euroa ja tuloja arvioitiin kertyvän 604 500 euroa. Lautakunnan menot olivat 3 922 924 euroa ja tuloja kertyi 630 231 euroa. Vastuualueista ylittyi liikuntatoimen talousarvio nettona 14 937 euroa ja hallinto- ja kansalaistoiminnan ylitys oli 995 euroa. Muut vastualueet pysyivät suunnitellussa talousarviossa.

Vapaa-aikalautakunnan toimintakate vuodelta 2016 päättyi 86 307 euron ylijäämään.

Vapaa-aikalautakunnan suurin hanke uimahalli VesiVelhon peruskorjaus valmistui vuoden 2016 marraskuussa. Suolahden uimahallin kuntosalin korjaus käynnistyi ja se tulee valmiiksi vuoden 2017 loppuun mennessä. Liikuntapuistoon valmistui uusi hiihtoreitti sprinttiradalle ja viiden kilometrin kilpaladulle. Samalle alueelle aloitettiin uuden hiekkatekotenniskentän rakentaminen, joka valmistuu kesän alussa vuonna 2017. Vuoden aikana aloitettiin suunnittelu liikuntatalon peruskorjauksesta ja suunnitelmat toimitettiin AVI:lle vuoden loppuun mennessä.

Äänemäen alueelle toteutettiin yhteistyössä harrastajien kanssa maastopyöräreitistö, lisäksi alueelle laadittiin masterplan suunnitelma, jonka ehdotuksia tullaan esittämään vuoden 2018 talousarvioon.

Päätettiin selvittää mahdollisten uusien museotilojen saaminen entisen myydyn kulttuurihistoriallisen museon tilalle, selvitys ja kehittämissuunnitelma valmistuvat vuoden 2017 aikana.

Opetusministeriö hyväksyi Uuraisten kunnan jäseneksi mukaan Ala-Keiteleen Musiikkiopistoon.

Lautakunnan eri kohteisiin tehtiin pieniä peruskorjauksia mm. pääkirjastolle, uimarannoille, pallokentille ja painotalolle.

Sisäisen valvonnan selonteko

Vapaa-aikalautakunta saa selvityksen talousarvion toteutumasta aina neljännesvuosittain. Vapaa-aikalautakunnan kassoille on vuoden 2016 aikana nimetty vastuunalaiset hoitajat ja varahenkilöt. Toimialalle ja eri vastuualueille on nimetty laskujen asiataarkastajat ja hyväksyjät. Viranhaltijoiden viranhaltijapäätökset hyväksytään aina lautakunnan kokouksessa.

Vapaa-aikalautakunnan eri tiloille on laadittu tarvittavat turvallisuus-suunnitelmat ja uimahallien ja virallisten uimarantojen vedenlaatua seurataan terveydensuojeluviranomaisten toimesta.

Vapaa-aikatoimeen on laadittu sisäisen valvonnan ohjeistus, jonka perusteella seuraavia asioita tulee parantaa: tietohallinnon laitteiden ja järjestelmien osalle henkilöstö tarvitsee lisäkoulutusta.

Sisäinen valvonta on ollut riittävää, eikä lautakunnan ja viranhaltijoiden päätöksistä ole ollut oikaisuvaatimuksia eikä oikeudenkäyntejä.

3.1.7.1 Hallinto ja kansalaistoiminta

Talousarvion toteutuminen

2000510 Hallinto ja kansalaistoiminta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	0	0	0	0	0 %
Toimintakulut	-374	-365	-366	-1	0 %
Netto (toimintakate)	-374	-365	-366	-1	0 %

Hallinto ja kansalaistoimintaan kuuluvat koko toimialan hallintokulut, kansalaisopistotoiminta, kotitalousneuvonta, kyläyhdistysten avustukset, sosiaali-, terveys-, ja eläkeläisyhdistysten avustukset ja luottamushenkilöiden palkkiot. Nettomenot olivat 366 094 euroa, joka ylittyi 995 eurolla varatun määrärahan.

3.1.7.2 Kulttuurityö

Toiminta-ajatus

Edistää, tukea ja organisoida kulttuuritoimintaa kunnassa. Järjestää asukkaille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla. Tavoitteena on luoda yhteistyössä vapaa-aikalautakunnan kanssa avustustoiminnalla mahdollisuuksia kulttuurin omaehtoiselle harrastamiselle ja ammattitaitoiselle taidetoiminnalle.

Koordinoida ja organisoida paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä sekä kotiseututyötä.

Talousarvion toteutuminen

2000520 Kulttuurityö	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos	Muutos
				TP2016/TA2016 €	TP2016/TA2016 %
Toimintatuotot	21	19	44	25	133 %
Toimintakulut	-417	-473	-447	25	-5 %
Netto (toimintakate)	-395	-454	-404	50	-11 %

Kulttuuritoimen talous toteutui vuonna 2016 lievästi ylijäämäisesti. Käyttötalouden nettomenot olivat 403 672 euroa (395 331).

Suolahtisalissa oli yhteensä 42 (55) tilaisuutta, joissa oli yhteensä 8 279 (10 683) kävijää. Keskimääräinen osallistujamäärä/tilaisuus oli 197 (194) henkilöä.

Painotalon tiloissa oli 78 (71) eri tilaisuutta, joissa oli yhteensä 10 675 (12 662) osallistujaa. Keskimääräinen osallistujamäärä tilaisuutta kohden oli 169 henkilöä. Harjoitustapahtumia järjestettiin 417 (375) kertaa, joissa osallistujia yhteensä 11 667 (9 956).

Tämän lisäksi Painotalon Mikkosalissa toimi alkuvuoden yksityinen FunKinos Oy/Marko Nykänen. FunKinos näytti tuona aikana 39 (90) elokuvaa yhteensä 229 (435) esityksessä. Kävijämäärä oli 4 691

(11 121) henkilöä, eli keskimäärin noin 20 (25,56) katsojaa esitystä kohden. Elokuvatointa jatkoi toimintaansa Hotelli Hirven yhteydessä.

Hoikkassalin 12:sta näyttelyssä oli yhteensä 2 790 (2 790) kävijäkirjausta eli keskimäärin 207 kävijää näyttelyä kohden.

Taidemuseon kävijämäärä oli 1 990 (1 581) vierailijaa, joista pääsylipun maksaneita oli 552 (428) ja museokorttikävijöitä oli 67 (32). Aukiolopäiviä oli 162 (121) ja avoinnaolotunteja kertyi yhteensä 665 (546). Vierailijoita päivää kohti oli keskimääräisesti 12 (13). Ryhmäopastuksia oli 40, joista koululaisia oli 20 ryhmää. Näyttelyitä järjestettiin yhteensä 5 (3) kertaa, työpajoja 6 (1) kertaa ja yhden kerran taiteilijataapaaminen (3). Näyttelyn avajaisia pidettiin 3 (2) kertaa. Taidemuseo osallistui Slow Art -tapahtumaan ja valtakunnalliseen Nenäpäivän tapahtumaan.

Kaupungin kokoelmaan lahjoitettiin vuoden aikana 5 (14) teosta. Taidemuseon blogissa julkaistiin 12 tekstiä ja museon sivuilla vierailtiin (2 062) 2 397 kertaa vuoden aikana.

Kaupunginmuseon oli suljettuna ja kiinteistö myyntiin, esineistö varastoitiin Pitkänkadun entisen lasten kodin tiloihin.

Hisin mökkiä vuokrattiin eri tapahtumia varten vuoden aikana yhteensä 110 (147) kertaa.

Kulttuuritoimi myönsi avustuksia 2 660 euroa yksityisille taiteen harrastajille, Äänekosken Jazz ry:lle 16 000 euroa, Keitele Museo Oy:lle 15 000 euroa sekä avusti 28 eri kulttuuriharrastajaryhmää 17 870 eurolla.

Vuoden 2016 Äänekosken kulttuuripalkinto myönnettiin Äänekosken Teatterille ja kulttuurintunnustus-palkinto harmonikka-aktivisti Helmer Pesoselle. Nuorten kannustus-palkinnot saivat Viivi Liimatainen kuvataide, Lempi Kautto tanssi ja Jasmin Hartikainen musiikki.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Painotalon Ison salin ja Suolahtisalin toiminnan selkeytyminen. Näiden tilojen tekniikan kuntoarvion laatiminen	Laaditaan tiloille toimintakalenteri ja ohjelmasuunnitelma koko vuodelle. Tekniikan kuntoarvion laadittu.	Tapahtumien lukumäärä ja yleisömäärä vrt. 2015. Mediaosumat	Toimintakalenteri laadittu, ison salin tekniikkaa parannettu, tapahtumat 157 (150), kuntoarvio on saatu Suolahtisalista
Yhteistyön kehittäminen eri kulttuurijärjestöjen kanssa.	Yhteiset tapahtumat	Yhdessä järjestettyjen tapahtumien määrä	Yhteisiä tapahtumia 80, mm. kuorot, Älko, Taitelijaseura, Ärm, Äänekoski Jazz, Kosken taideyhdistys, Ala-Keiteleen musiikkiopisto, Sumiaisten Harmonikat, yksityiset taitelijat.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Museotoiminnan selkeyttäminen ja vakauttaminen	Tehdään esitys toimiiko Äänekosken museotoimi yhdessä vai kahdessa rakennuksessa. Selvitetään yhteistyömahdollisuudet lähikuntien kanssa.	Museorakennusten määrä	Kaupunginmuseo on myyty ja tavarat varastoitu. Käynnistetty selvityksen tekeminen museotilojen ratkaisemisesta. Selitys valmistuu vuoden 2017 aikana.
Uusien sähköisten järjestelmien hyödyntäminen ja tiedotustoiminnan parantaminen	Lipunmyynti, tapahtumakalenteri, tilavaraukset tiedottaminen. Järjestelmät hankitaan hyödyntämään myös muita toimialoja.	Asiakaspalautteet	Tiketti on vahvistunut päälipunmyyntipaikaksi, osin lippuja myydään myös kulttuuritoimistosta. Asiakaspalautteet olleet kiitettävää.

3.1.7.3 Kirjastotoiminta

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Samoin edistää vuorovaikutteisten verkkopalvelujen ja niiden sisältöjen kehittymistä.

Talousarvion toteutuminen

2000530 Kirjastotoiminta	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	38	38	29	-9
Toimintakulut	-785	-829	-791	38	-5 %
Netto (toimintakate)	-747	-792	-762	30	-4 %

Talousarvio alittui vähän lähinnä henkilöstökulujen osalta: työntekijöitä oli vuorotteluvapaalla, eikä kaikkia toimia pystytty eri syistä täyttämään kokoaikaisesti. Suolahden kirjastosta vähennettiin yksi henkilövuosi.

Kirjastojen lainoja oli 260 171, lainaajia 6 481, kävijöitä 185 553 ja verkkokäyntejä 132 707.

Lainaukset ja fyysiset käynnit vähenivät jonkin verran, vastaavasti verkkokäynnit lisääntyivät. Kirjastoaineistoa oli vuoden lopussa 150 339 yksikköä. Kirjastot olivat auki yhteensä 7 448 tuntia. Soittohuonetta, tutkijanhuonetta, digitoitipistettä ja Konginkankaan kerhohuonetta käytettiin ahkerasti, yhteensä 649 tuntia. Suolahden kerhohuone toimi edelleen koulun käytössä.

Koko Keski-Suomen kattava kirjastoverkko Keski-kirjastot vakiinnutti toimintansa. Seutulainoja saatiin tai annettiin yhteensä 14 807. E-kirjoja, e-musiikkia sekä digitoituja aikakausi- ja sanomalehtiä hankittiin yhteistyössä. Verkkomaksaminen otettiin käyttöön helpottamaan asiakkaiden maksutapahtumia.

Yhteistyö koulujen kanssa jatkui vilkkaana. Kirjastonkäytön opetuksessa vieraili 72 ohjattua koululaisryhmää, yhteensä 1 338 osallistujaa. Honkolan ja Koiviston kouluilla vierailtiin kirjavinkkaamassa, mukana kulki pop up -lainausasema. Hietaman koulun luokat vierailivat pääkirjastossa uimahallikäyntien ja Poken opiskelijat äidinkielen tuntien yhteydessä. Syksyllä järjestettiin yhdessä koulujen kanssa dekkarivinkkauspäivä 8.luokkalaisille. Suolahden kirjastossa opetettiin kirjastonkäyttöä myös turvapaikanhakijoille.

Konginkankaan kirjasto oli mukana kirjakassiprojektissa alakoululle.

Kirjaston mahdollisuuksia pyrittiin tuomaan tutuksi erilaisilla näyttelyillä, kirjailloilla, satutuokioilla ja tapahtumilla, yhteensä 1 093 osallistujaa. Kirjastot olivat mukana kylien kylätapahtumissa, kesäpäivillä tai joulunavauksissa.

Pääkirjastossa aloitettiin syyskuussa kauan toivottu aamuaukiolo itsepalvelutunneilla klo 10 - 12. Se on sujunut hyvin ja saanut paljon kiitosta asiakkailta. Samalla alkoi varausten itsepalvelunouto. Sari Purasen opinnäytetyönä tekemä Omatoimikirjastonselvitys, case Äänekosken kaupunginkirjasto, valmistui. Celia -aineistojen lainaus ja verkkokäytön opastus lukemisesteisille aloitettiin lokakuussa. Kirjastotoiminta vanhusten päiväkeskuksessa loppui, kun tilaa tarvittiin muuhun ja käyttö oli olematonta. Lehtilukusaliin saatiin uudet hyllyköt alkuperäisten tilalle. Palautelaatikot laitettiin esille kaikkiin kirjastoihin.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Keski-kirjastojen yhteistyön laajentaminen - kaikki hyödyt irti - yhteiset käytännöt	Keski-kirjastojen yhteistyön vakiinnuttaminen. Yhteistyökäytäntöjen sopiminen.	Yhteisten käytäntöjen käyttöönotto. Valmiin markkinointimateriaalin hyödyntäminen.	Verkkomaksaminen otettiin käyttöön. Hyödynnettiin yhteismarkkinointia. Seutulainoja kulki 14 807.
Tutkitaan mahdollisuudet ottaa käyttöön kirjaston itsepalvelua.	Laaditaan arvio mahdollisuuksista ottaa käyttöön itsepalvelua kirjaston eri toimipisteissä	Aukiolotuntien lisääminen. Henkilöstöressurssien tehokas käyttö.	Pääkirjastossa alkoi itsepalveluaukiolo klo 10-12. Selvitys omatoimikirjastoista valmistui.
E-aineistojen käytön lisääminen	Tiedottamisen ja markkinoinnin tehostaminen e-aineistojen käytön lisäämiseksi.	E-aineistojen lainaustilastot. E-lehtien käyttötilastot.	Käyttö: E-kirjat 1462, e-musiikki 1906, e-lehdet 2807

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Määrärahat riittävät tarjoamaan kohtuulliset kirjastopalvelut	Edulliset kirjastokäynnin ja lainan hinnat	Suoritehinnat	Lainan hinta 2,92 (2,78 €) ja kirjastokäynnin hinta 4,09(3,76 €) nousivat hiukan

3.1.7.4 Musiikkiopisto

Toiminta-ajatus

Ala-Keiteleen musiikkiopisto antaa oppilaan yksilölliset ominaisuudet ja tavoitteet huomioon ottavaa musiikin- ja soitonopetusta, jonka päämääränä on soitto- tai laulutaidon perusteiden oppiminen, niiden edelleen kehittäminen sekä elinikäisen myönteisen musiikkisuhteen luominen.

Talousarvion toteutuminen

2000540 Musiikkiopisto	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	221	286	272	-14
Toimintakulut	-920	-974	-937	37	-4 %
Netto (toimintakate)	-699	-688	-665	22	-3 %

Talousarvio 2016 toteutui tulojen ja menojen osalta lähes suunnitellun mukaisesti. Henkilöstökulut alittuivat hiukan. Em. johtui siitä, että yksilöopetukseen suunniteltu 260 oppilaan paikkamäärä jäi 251 paikkaan ja vastaavasti varhaisiän musiikkikasvatuksessa oli enemmän valmentavaa ryhmäopetusta. Henkilöstökuluja pienensi osaltaan yhden opettajan syksyllä toteutunut osa-aikaeläke. Myös palvelujen ostoihin varattu määräraha alittui jonkin verran.

Vuoden 2016 aikana musiikkiopistossa annettiin taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta yhteensä 12 921 tuntia (12 971). Kuntaosuus perus- ja opistotason opetuksessa oli 971 euroa/oppilas (954) ja varhaisiän musiikkikasvatuksessa 139 euroa/oppilas (134)

Vuoden 2016 tilinpäätösarviossa eri opetusmuotojen bruttomenot (sis. sisäiset vuokrat ja vyörytysmenot) olivat yhteensä 996 960 euroa (992 459). Valtionosuutta musiikkiopisto sai 552 581 euroa (547 647). Äänekosken kaupungin maksuosuus perus- ja opistotason oppilaspai-koista oli 149 049 euroa (148 824) ja muiden kuntien osuus 94 673 euroa (93 492). Varhaisiän musiikkikasvatuksessa Äänekosken maksuosuus oli 20 503 euroa (17 219) ja muiden kuntien osuus 6 881 euroa (6 231).

Musiikkiopiston musiikkiopistotason huilistit osallistuvat vuoden alussa Taideyliopisto Sibelius-Akatemian järjestämään nuorisokoulutuksen valtakunnalliseen opetukseen Jyväskylässä. Opettajana viikonloppukurssilla oli huilisti Petri Alanko. Helmikuun soivalla viikolla oppilaat ja opettajat musisoivat mm. Metsä Fibren ja Finnforestin ruokaloissa sekä toimialueen eri terveysasemilla. Äänekosken valtuustosalissa pidetty rentouttava ”Patjakonsertti” viehätti kynttilänvalossa lattialla levänneitä kuulijoita kun taas Keski-Suomen opistolla asuvat nuoret maahanmuuttajat saivat nauttia Katja Kätkän lauluoppilaiden esityksistä. Soiva viikko päättyi musiikilliseen Pop Up -kahvilaan Äänekosken valtuustosalissa.

Huhtikuun alussa kokeiltiin uutta oppilashakumenettelyä ”Soitinpolkua”, joka saikin innostuneen vastaanoton soitto-opintoihin hakeutuvilta nuorilta ja heidän vanhemmiltaan: Perheet saivat rauhassa tutustua ja kokeilla musiikkiopistossa opetettavia soittimia. Kevätlukukausi päättyi toukokuussa kuoronjohtaja Ulla Kotamäen ja K-12 nuorisokuoron Riikan konserttimatkaan sekä opettajakunnan Feldenkrais -koulutukseen.

Vuoden 2016 aikana opiskeltiin Google apps -työkalujen hallintaa sekä perehdyttiin uuteen, syksyllä käyttöönotettuun Eepos -oppilaitoshallintaohjelman käyttöön. Uutta oli myös opintonsa aloittaneille oppilaille järjestetty tervetuliaiskurssi, jossa soittajat tutustuivat toisiinsa ja musisoivat ensi kertaa yhdessä. Kurssi päättyi lokakuussa pidettyyn vanhempainiltaan, jossa kuultiin hienoja yhteisesityksiä Ulla Kotamäen ja Sanna Kirveen johdolla. Syyslukukauden suururakka oli marraskuussa esitetty Musiikin Aikamatka -konsertti, joka johdatti kuulijat musiikin eri aikakausille. Konsertista oli esitykset myös koululaisille. Vuosi päättyi ilouutisiin, kun OKM:stä saatiin kauan odotettu päätös järjestämisluvan muutoshakemukseen; Uuraisten kunta hyväksyttiin mukaan Ala-Keiteleen musiikkiopiston toimialueeseen.

Koko musiikkiopiston toiminta-alueen vuoden 2016 oppilasmäärien keskiarvo oli noin 506 oppilasta. Äänekoskelaisia oppilaita oli 338 (326), laukaalaisia 102 (103), hankasalmelaisia 19 (20) konneveteläisiä 8 (5) ja uuraislaisia 26 (15).

Solistisia kurssisuorituksia tehtiin 88 (93) ja muita tutkintoja 104 (118) kappaletta. Perustason päättötodistuksen sai 26 (24) oppilasta. Musiikkiopistotasolla opiskeli keväällä 22 (14) oppilasta, joista 7 (5) sai päätökseen musiikin laajan oppimäärän opinnot.

Musiikkiopisto järjesti vuoden 2016 kuluessa toiminta-alueellaan 27 hiukan isompaa konserttia, joihin oli vapaa pääsy. Sen lisäksi oli pienempiä esityksiä mm. toimialueen eri kouluissa, päiväkodeissa ja seniorikeskuksissa.

Tavoitteiden toteutuminen

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Toimitilojen saattaminen nykytarpeita vastaavaksi.	- Selvitetään nykyisin pääopetuspisteinä olevan VPK-talon, autotallin ja piha-alueen muutosmahdollisuudet tarpeita vastaaviksi - Laaditaan VPK:n tontin alueen kiinteistöjen ja piha-alueen muutossuunnitelma yhdessä VPK:n kanssa - Yhdessä VPK:n kanssa hankesuunnitelmaa viedään eteenpäin sekä laaditaan toimenpiteille aikataulu	Toteutuneet opetuspaikat ja niiden soveltuvuus annettuun opetukseen Valmis VPK:n tontin ja kiinteistön kehittämissuunnitelma ja toimenpiteiden aikataulu	Laukaa: Suurin osa opetuksesta siirretty kk uuden puolen koululle D-rakennukseen. Viertolassa järjestetään ainoastaan piano- ja huiluopetus. Kirjaston tiloissa ei enää opetusta. Äänekoski: Opetus hajautunut 4 eri pisteeseen; Pohjantie 22, VPK:n talo, pääopetuspiste / Rautatiekatu 44, Rumpu- ja bändiopetus sekä varastot. Kautonkatu 3, kuoro / Häränvirrantie 4, musiikkileikkikoulu-opetus VPK:n kanssa pidetty 23.11.2016 palaveri, jossa musiikkiopisto esitti päivitetyt suunnitelmat tilatarpeistaan. VPK on edelleen halukas yhteistyöhön rakennuttamaan tontilleen tilat musiikkiopiston tarpeisiin. On sovittu, että asiaa viedään eteenpäin vapaa-aikalautakunnan päätösehdotuksen mukaisesti. (Vapaa-aikalautakunta 16.6.2016 §27)

Taloudelliset tavoitteet:

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Tarjota Ala-Keiteleen musiikki-opiston toiminta-alueella kohtuullisin kustannuksin laadukasta, korkeatasoista sekä monipuolista musiikin- ja soitonopetusta.	Oppilaspaikan hinta kunnille perus- ja musiikkiopistotasolla pysyy arvioidussa Äänekosken nettomenot pysyvät kohtuullisella tasolla	Perus- ja musiikkiopistotason oppilaspaikan hinta kunnille (TA2016) 1 158 € /oppilas Varhaisiän musiikkikasvatuksen oppilaspaikan hinta kunnille 206 € / oppilas Ala-Keiteleen musiikkiopiston järjestämän musiikinopetuksen hinta ylläpitäjäkunnalle 208 700 € / Äänekosken netto (sis. sisäiset vuokrat ja vyörytyserät) 10,73 € / Äänekosken asukas (ka 19 450 as)	Perus- ja musiikkiopistotason oppilaspaikan hinta kunnille 971 € /oppilas Varhaisiän musiikkikasvatuksen oppilaspaikan hinta kunnille 139 € / oppilas Ala-Keiteleen musiikkiopiston järjestämän musiikinopetuksen hinta 169 551 € / Äänekosken netto (sis. sisäiset vuokrat ja vyörytyserät) 8,71 € / Äänekosken asukas (ka 19 450 as)

3.1.7.5 Liikuntatyö

Toiminta-ajatus

Liikuntapalvelut ylläpitävät laadukasta ja monipuolista liikuntapaikka-verkostoa ottaen huomioon kaikki kunnan asukkaat. Liikuntapaikkojen kunnossapito ostetaan Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:ltä. Liikuntatoimi toimii yhteistyössä paikkakunnan liikuntajärjestöjen kanssa avustamalla niiden toimintaa ja järjestämällä eri tapahtumia niiden kanssa, avustustoiminnassa painotetaan nuorisoliikuntaa. Liikuntapalvelut järjestävät erityisryhmille ja ikääntyvälle väestölle erilaista ryhmäliikuntaa ja liikuntaneuvontaa.

Talousarvion toteutuminen

2000550 Liikuntatyö	TP2015	TA2016	TP2016	Muutos TP2016/TA2016 €	Muutos TP2016/TA2016 %
	Toimintatuotot	309	262	286	24
Toimintakulut	-1 283	-1 343	-1 381	-39	3 %
Netto (toimintakate)	-974	-1 081	-1 096	-15	1 %

Liikuntatyön talousarvion menot olivat 1 381 448 euroa ja tulot 285 711 euroa. Vastuualueen nettomenot ylittyivät 14 937 euroa. Ylitys aiheutui eri alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalveluiden tehdyistä toiminnan kannalta pakollisista korjauksista.

Merkittävimmät liikuntatapahtumat olivat koripallon naisten SM-sarja ottelut liikuntatalolla, kansainväliset yleisurheilukilpailut liikuntapuistossa, Ice-Skating -tapahtumat Äänekoskella ja Suolahdessa, Bio- ja juustomessut, Jari Sillanpään konsertti liikuntatalolla, Neste Rally Finland Koiviston kylällä ja lasten viikkokisat kesällä Suolahden kentällä.

Toimintavuonna 2016 uimahalli VesiVelho otettiin käyttöön peruskorjauksen jälkeen 14.11.2016. Liikuntatalon peruskorjauksen suunnitelmat toimitettiin AVI:lle vuoden loppuun mennessä. Äänemäen alueelle valmistui maastopyöräreitistö yhteistyössä harrastajien kanssa. Toteutettiin liikuntapuiston uuden hiihdon sprinttireitin maastotyöt ja aloitettiin yhdessä talkoolaisten SM-kilpailujen reittien lumetus. Liikuntapuiston uuden ulkotenniskentän perustamistyöt saatiin valmiiksi.

Tapahtumat ja tulokset

Liikuntatalo

Liikuntatalo on päivisin koululaisten ja erityisryhmien käytössä. Syys- ja kevätkaudella iltakäyttäjien varattujen vakiovuorojen määrä oli 3 371 (3 045) varausta. Kesäaikana varauksia oli 380 (210), koska liikuntatalo oli suljettuna ja pääsy oli mahdollista vain sähköisen avaimen avulla. Erilaisia otteluita ja tapahtumia järjestettiin yhteensä 55 (74) kappaletta. Kabinettia käytettiin kokouksiin ja erilaisiin tilaisuuksiin 115 (81) kertaa. Merkittävimmät tapahtumat olivat Äänekosken Hui-man naisten koripallon SM-sarjaottelut. Liikuntatalon kuntosalille ostettiin yhteensä 1 167 (1 632) kuntosalikorttia.

Uimahalli VesiVelho

VesiVelhossa oli uimareita 8 793 (34 002), halli avattiin peruskorjauksen jälkeen käyttöön 14.11.2016. Uimakoulutoiminta: esikoulut 350 (164) käyntikertaa ja ala-aste 1 394 (2 706) käyntikertaa. Muu toiminta: vesijumpat, XL-uintiryhmä, kehitysvammaisten lasten perheuinti, vauvauintiryhmät lauantaisin, eri järjestöjen jumpparyhmät, sukeltajien harjoitusvuorot ja uuden vuoden uintitapahtuma, jossa uimareita 350 kappaletta.

Uimahallin kahvio- ja lipunmyyntitoiminnot kilpailutettiin ja ne siirtyivät yrittäjän hoidettavaksi ja lippukassanhoitaja siirrettiin työskentelemään Suolahden uimahallille.

Suolahden uimahalli

Suolahden uimahallissa oli 38 685 (35 552) kävijää. Uimakoulutoiminta: esikoulut, omat koulut ja ulkopaikkakuntien koulut 5 326 (5 625). Vesivoimistelussa oli (2 502) 2 336 käyntikertaa. Uimakoulutoiminta: esikouluryhmät 868 käyntikertaa ja muut koululaiskäynnit 3 420 käyntikertaa. Laukaan, Uuraisen ja Konneveden koulut käyttivät hallia uimaopetuspaikkana.

Muu toiminta: avoimet uimakoulut, Ui kesäksi kuntoon -kampanja, jossa uimahalli tuli kolmannelle sijalle koko valtakunnassa pientenhallien sarjassa, naisten päivän tapahtuma, turvesaunat, saunajooga, tekniikkakurssit ja 46-tunnin uinti uimahallin 46-vuotis syntymäpäivän johdosta. Suolahden uimahallin aukioloaikoja laajennettiin syksystä koska VesiVelho oli suljettuna. Äänekosken uimahallin henkilöstö työskenteli tuolloin Suolahdessa. Uimahallin aukioloajat palautettiin entiseksi Äänekosken uimahallin avauduttua.

Uimahallin kuntosalin hissi valmistui ja peruskorjaus saadaan valmiiksi vuoden 2017 aikana.

Marraskuussa käynnistyi kuntosalitilan peruskorjaus.

Liikuntapuisto ja Suolahden urheilukenttä

Liikuntapuistossa järjestettiin 57 (51) jalkapallo-ottelua ja 38 (31) eri turnausta, pidettiin 7 (8) yleisurheilukilpailuita, oli 5 (7) hiihtokilpailuita, koiranäyttely, kuutamohiihto ja luisteluliiton luistelutapahtuma koululaisille. Liikuntapuiston tekonurmi otettiin käyttöön 21.3.2016 (5.4.2015) ja suljettiin 31.10.2016. Nurmikentät olivat käytössä 6.6. - 30.9.2016 välisen ajan (20.5. - 26.9.2015). Hiihtoladut olivat käytössä 12.12.2015 - 31.3.2016 välisenä aikana (18.12.2014 - 27.3.2015).

Suolahden urheilukentällä järjestettiin 15 (15) yleisurheilutapahtumaa ja pururadalla viisi maastajuoksukilpailua.

Yhteensä kentillä järjestettiin vuoden 2016 aikana 130 (127) erilaista tapahtumaa. Lisäksi kentät olivat eri seurojen vilkkaassa harjoituskäytössä koko toimintakauden.

Muut liikuntapaikat

Liikuntatoimen toimesta hoidettiin hiihtolatuja keskustaajamissa ostopalveluna Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n toimesta, haja-asutusalueilla käytettiin järjestöjen ja yksityisten henkilöiden palveluita. Keilahallitoimintaa ylläpidettiin edelleen yksityisen yrittäjän toimesta. Äänemäen laskettelurinteen hoidosta vastasi edelleen Äänekosken Urheilijat ry ja rinne avattiin 16.1.2016 ja suljettiin 3.4.2016, aukiolopäiviä oli 54 (56). Kausikortteja myytiin 276 (254), päivälippuja 325 (310) ja erillisissä tapahtumissa (kouluvuorot, talviliikuntapäivä, laskiainen, avoimet ovet) oli osallistujia useita satoja. Rinteessä järjestettiin hiihdonopastusta nuorille turvapaikanhakijoille.

Suolahden jäähallia ylläpiti SS-Jäähalli Oy, jonka toimintaa kaupunki tuki ostamalla sieltä jäävuoroja koululaisille. Jäähallissa pelattiin 96 (66) ottelua tai turnausta, jossa oli useita otteluita. Yhteensä jäähallin käyttäjiä oli seitsemän kuukauden toimintakautena yhteensä 20 985 (16 860).

Suosituksen Härävuiran talviuintipaikan ylläpidosta vastasi Härävuiran Talviuimarit ry ja uintipaikalla kirjattiin 23 950 (16 000) uintikertaa.

Erityisryhmien liikunta

Terveysliikuntaryhmät ovat tarkoitettu pitkäaikaissairaille, työkyvyttömyyseläkkeellä oleville ikäihmisille, ellei toisin mainita. Liikunta-toimi on yhdessä kouluttanut 33 vertaisohjaajaa, jotka ohjaavat viittä ryhmää ja näissä ryhmissä oli 89 henkilöä viikossa. Lisäksi kaupungissa on eläkeläisjärjestöjen ohjaamia liikuntaryhmiä viisi. Eri ryhmiä oli 32 (32) ja niissä oli 7 761 (12 156) henkilöä. Vähennys aiheutui siitä kun VesiVelho oli suljettuna, eikä vesijumppia järjestetty. Viikoittain eri ryhmissä liikkuu 450 eri henkilöä. Kuntosaliryhmiä toimi kaikissa Äänekosken taajamissa. Erityisryhmien liikunta oli mukana 20 (16) eri tilaisuudessa kertomassa terveysliikunnan merkityksestä ihmisille. Seniorikortteja myytiin 65-vuotiaille yhteensä 312 (454) kappaletta, vähennys aiheutuu uimahallin kiinni olemisesta. Liikuntatoimen ja terveystoimen hyvän yhteistyön kautta käytetään Mediatri -ohjelman liikuntasivua ohjattaessa henkilöitä oikeisiin liikuntaryhmiin. Liikuntalähetteen kautta eri ryhmiin ohjattiin 154 (53) henkilöä.

Toiminta järjestetään yhden vakinaisen ohjaajan ja määräaikaisen tunti-ohjaajan toimesta.

Järjestöjen tukeminen

Liikuntatoimi myönsi järjestöavustuksia yhteensä 113 861 euroa eri liikuntajärjestölle ja yhteisöille. Perusavustusta saivat 14 järjestöä, sen ollessa 21 125 euroa, loppuosa jaettiin kurssi-, leiri-, ja koulutusavustuksina sekä maksullisten tilojen vuokrien kattamiseen. SS-Jäähallin tukemiseen kaupunki osoitti 60 000 euroa, jolla ostettiin ilmaiset päiväkäyttövuorot kouluille ja muille kaupungin laitoksille jäähallilta.

Liikuntatoimi osallistui yhdessä eri järjestöjen kanssa erilaisten liikuntatapahtumien järjestämiseen. Äänekosken kaupunki maksoi markkinointitukea Äänekosken Huiman koripallojoukkueille 15 000 euroa. Kaupungin omistamat liikuntatilat olivat pääsääntöisesti järjestöjen käytettävissä maksutta.

Palkitut urheilijat vuonna 2016

Kaupunki valitsi hyvin menestyneeksi urheilijaksi yleisurheilija Saija Sepän, tyttöurheilijaksi voimanoistaja Elli Rautiaisen, poikaurheilijaksi korkeushyppääjä Arttu Mattilan ja valmentajaksi Kimmo Kinnusen sekä nuorisovalmentajiksi Minna Porrassalmen ja Toivo Markkasen. JYPS/Äänekosken pyöräilyjaoksen tekemä maastopyöräreitti valittiin vuoden urheiluteoksi. Keski-Suomen liikunta palkitsi Äänekosken Huiman jalkapallojaoston vuoden liikuntatekona, perustuen harrastustoiminnan merkittävään kasvuun ja kouluyhteistyöhön. Lautakunnan myöntämä urheilijastipendi jaettiin 16:lle Suomen mestaruusmitalin

saavuttaneelle urheilijalle ja seuralle. 40 henkilöä ja seuraa saivat palkinnon hyvistä saavutuksista vuoden 2016 aikana. Reilun pelin palkinto jaettiin Äänekosken Huiman 02-jalkapallojuniori joukkueelle.

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014 - 2017 tavoitteet	Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Liikuntapaikkojen käyttöasteen ja kuntalaisten liikuntaharrastuksen pitäminen mahdollisimman korkeana. VesiVelhon peruskorjauksen loppuunsaattaminen. Liikuntalon korjaussuunnitelmat valtiolle	Uimahalli VesiVelho avataan yleisölle 31.10.2016. Suolahden uimahallin kävijämäärä 28 000 asiakasta. Liikuntatiloilla järjestetään yli 300 kilpailutapahtumaa vuodessa. Liikuntatalon korjaussuunnitelmat valtiolle 31.12.2016 mennessä.	Kävijämäärät, tapahtumat, nettokulut/kävijä uimahalleissa vrt 2016	VesiVelhon peruskorjaus valmistui 14.11.2016. Liikuntatalon korjaussuunnitelmat on toimitettu AVI:lle vuoden loppuun mennessä. Suolahden uimahalli 38 000 kävijää, tapahtumia ja kilpailuja 290 kappaletta
Terveys, kunto- ja erityisliikunnan liikuntaryhmiä ja tilat kaikissa kyläkeskuksissa. Seura-avustamisessa nuorisoliikunnan tukeminen painopisteenä. Lähi- ja luontoliikuntapaikkojen kehittäminen.	Seura-avustuksissa painotus nuorisoliikunnan järjestämisessä. Liikuntakalenterin julkaiseminen, yhteistyö perusturvan ja kolmannen sektorin kanssa. Ryhmäliikunnoissa (32) eri ryhmää, seniorikorttien käytön lisääminen (v. 2014 391 lunastetua korttia).	Nuorisoliikuntaan myönnetyn avustuksen määrä, liikuntaryhmien määrä, seniorikorttien määrä, seurojen nuorisoliikkujien määrä (lisenssit), otteluiden lukumäärä.	Liikuntakalenteri julkaistiin, liikuntaryhmiä 33, liikuntalähteen käyttö tehostunut 154 (53), seniorikortit 314 kpl (uimahalli suljettuna). Harrastajien kanssa toteutettiin Telakkadun skeitipaikka, kehitettiin frisbeegolfin ratoja ja rakennettiin Äänemäen maastopyräreitistö, korjattiin pitkospuut/lintutorni ja suunniteltiin uuden lintutornin paikka Äänemäkeen. Jalkapallon harrastajamäärässä suuri määrä.
Paikallisten seurojen ja yhteisöjen tukeminen: valtakunnallisten tapahtumien järjestäminen, erilaiset yhteistyösopimukset tilojen käytössä ja kunnossapidossa ja toimintojen järjestämisessä. Kyläyhdistysten Viisari rahoituksen hankinnan tukeminen.	Valtakunnallisia tapahtumia Äänekoskella 2-4 vuosittain. Laaditaan erilaisia uusia yhteistyösopimuksia paikallisten järjestöjen kanssa aktiivoiden näin kolmatta sektoria. Lisää harrastajia eri toimintoihin. Uusien liikuntapaikkojen toteuttaminen Viisari-rahoituksella.	Tapahtumien lukumäärä, näkyvyys julkisuudessa (imagohyöty), yhteistyösopimusten lukumäärä. Toimenpiteet toteutetaan vuoden 2016 aikana.	Rakennettiin uusi viralliset säännöt täyttävä 5 kilometrin kilpalatu liikuntapuistoon. Lumettiin latu-ura yhdessä urheiluseran, jotta vuoden 2017 nuorten SM-kisat voidaan kilpailla. Jatkettiin yhteistyösopimusten tekemistä latu- ja luisteluratojen hoidossa yksityisten ja järjestöjen kanssa. Aloitettiin Konginkankaan sataman Viisari-hakkeen rakentaminen. Huiman SM -sarjaottelut, kansainväliset yu-kisat, Neste-MM-ralli.

Taloudelliset tavoitteet

Suunnittelukauden 2014-2017 tavoitteet	Sitovat taloudelliset tavoitteet vuodelle 2016	Seuranta / mittarit (2016)	Toteutuma
Liikuntapaikkojen kunnossapitokustannukset pysyvät nykyisellä tasolla huolimatta, että niiden hoito siirtyy Kiinteistöyhtiölle Oy:lle. Yhteistyösopimukset Kyläyhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa alueiden kunnossapidossa	Vuoden 2016 talousarvioon varattu määräraha riittää nykyisten alueiden kunnossapitoon. Yhteistyösopimukset haja-asutusalueiden liikuntapaikkojen hoidoissa.	Talousarvion toteutuminen, kuntalais-/asiakaspalaute	Yhteistyösopimukset yksityisten ja järjestöjen kanssa ovat toimineet sovitulla tavalla. Liikunyatoinen vastualueen talosarvio ylittyi netoltaan 23 000 eurolla. Ylitys aiheutui rakentamis- ja kunnospitopalveluiden toiminnan kannalta pakollisista korjaustoimenpiteistä. Liikuntapalveluiden ja tilojen käyttäjiltä on asiakaspalaute ollut positiivista.

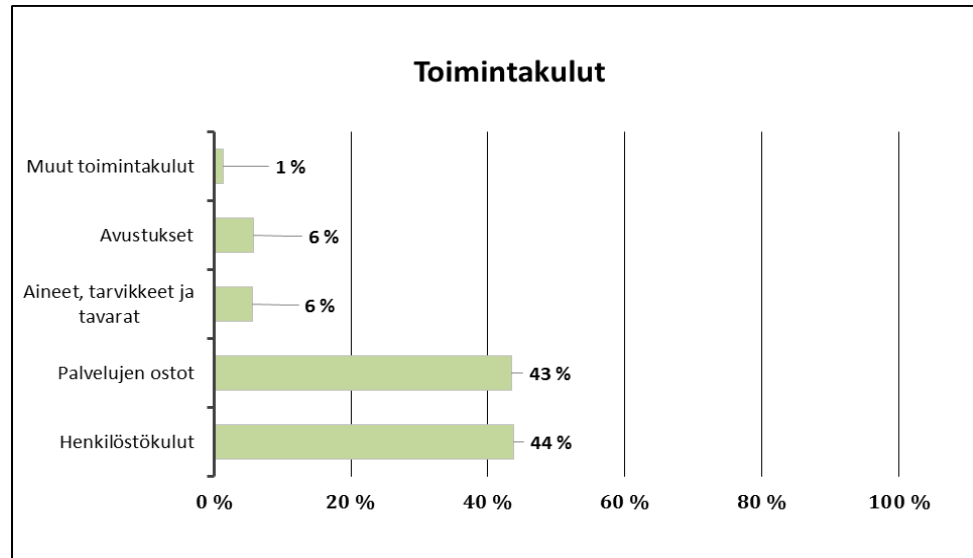
3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

TAULUKKO 10 TULOSLASKELMA

1000 euroa, ulkoinen + sisäinen	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot					
Myyntituotot	8 091	200	8 291	8 503	-212
Maksutuotot	9 250	115	9 365	9 829	-464
Tuet ja avustukset	2 750	700	3 450	2 817	632
Muut toimintatuotot	3 381	750	4 131	4 169	-37
Toimintatuotot yhteensä	23 472	1 765	25 237	25 318	-81
Valmistus omaan käyttöön				10	-10
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-59 592	-269	-59 861	-58 651	-1 210
Palvelujen ostot	-55 791	-2 266	-58 057	-58 163	107
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 865	6	-7 859	-7 579	-280
Avustukset	-8 280	219	-8 061	-7 705	-356
Muut toimintakulut	-1 294	-200	-1 494	-1 852	359
Toimintakulut yhteensä	-132 821	-2 510	-135 331	-133 950	-1 381
Toimintakate	-109 349	-745	-110 094	-108 623	-1 471
Verotulot	73 277	850	74 127	74 434	-307
Valtionosuudet	44 000	318	44 318	44 484	-166
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	662		662	633	30
Muut rahoitustuotot	1 088	500	1 588	2 182	-594
Korkokulut	-650	150	-500	-312	-188
Muut rahoituskulut				-34	34
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	1 100	650	1 750	2 468	-718
Vuosikate	9 028	1 073	10 101	12 765	-2 663
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 400		-7 400	-6 988	-412
Lisäpoistot					
Arvonalentumiset					
Tilikauden tulos	1 628	1 073	2 701	5 777	-3 076
Poistoeron muutos				20	-20
Varausten muutos					
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 628	1 073	2 701	5 797	-3 096

Toimintatuotot toteutuivat noin 0,1 milj. euroa suunniteltua paremmin ja toimintakulut puolestaan alittuivat noin 1,4 milj. eurolla. Toimintakate oli näin ollen noin 1,5 milj. euroa suunniteltua parempi.

KUVA 18 TOIMINTAKULUJEN JAKAUTUMINEN 2016

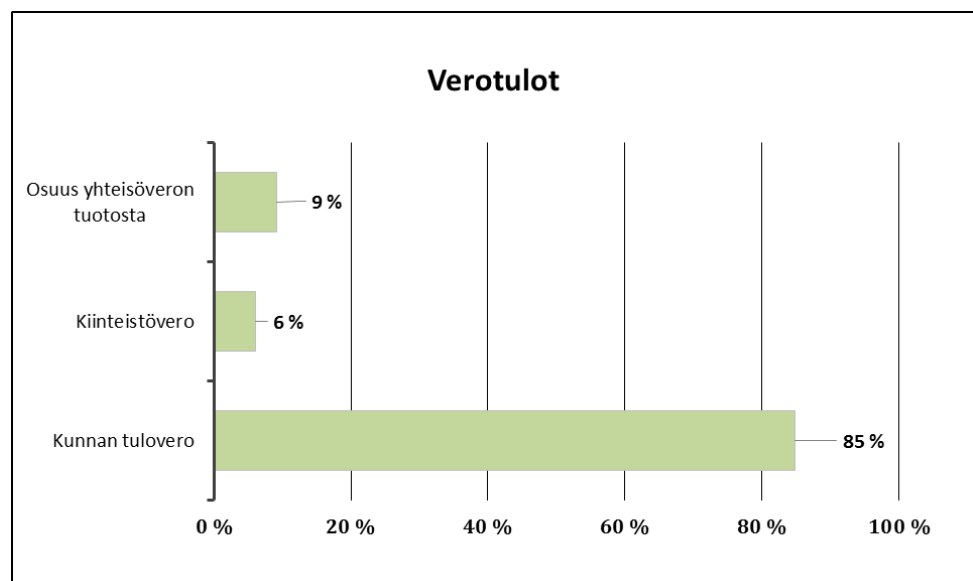

TAULUKKO 11 VEROTULOJEN TOTEUTUMINEN 2016

1000 euroa	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio- muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Verotulot					
Kunnan tulovero	62 879		62 879	63 117	-238
Kiinteistövero	4 332		4 332	4 529	-197
Osuus yhteisöveron tuotosta	6 066	850	6 916	6 789	127
Verotulot yhteensä	73 277	850	74 127	74 434	-307

Verotulot puolestaan toteutuivat noin 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota paremmin.

KUVA 19 VEROTULOJEN JAKAUTUMINEN 2016

TAULUKKO 12 VALTIONOSUUKSIEN TOTEUTUMINEN 2016

	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
1000 euroa					
Valtionosuudet					
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	46 768	-235	46 533	39 534	6 999
Verotulon tasaus				7 121	-7 121
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-2 768	553	-2 215	-2 171	-44
Valtionosuudet yhteensä	44 000	318	44 318	44 484	-166

Valtionosuustuloja kertyi noin 0,2 milj. euroa suunniteltua enemmän.

Rahoitustuottojen ja -kulujen ryhmässä korkokuluissa säästettiin noin 0,2 milj. euroa talousarvioon nähden. Tämä johtui lähinnä alhaisesta korkotasosta ja toiminnan rahoituksen painopisteen siirtämisestä pitkäaikaisesta lyhytaikaiseen rahoitukseen. Muut rahoitustuotot ylittivät 0,6 milj. euroa. Ylityksestä 0,5 milj. euroa aiheutui lomapalkkavelkaan tehdystä tilapäisestä 30 % lomarahaa leikkauksesta.

Poistot toteutuivat 0,4 milj. euroa arvioitua pienempinä, eikä lisäpoistoja tehty.

Tilikauden tulos on 4,2 milj. euroa parempi alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Tilikaudella tehtiin 1,1 milj. euron talousarviomuutokset, jotka eivät kuitenkaan toteutuneet suunnitellusti, joten muutettu talousarvio toteutui 3,1 milj. euroa parempana.

3.3 Investointien toteutuminen

TAULUKKO 13 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
INVESTOINNIT 1000 euroa					
Kiinteä ja aineeton omaisuus					
Menot	-500 000	-1 200 000	-1 700 000	-1 758 518	58 518
Tulot	250 000		250 000	785 893	-535 893
Netto	-250 000	-1 200 000	-1 450 000	-972 625	-477 375
Irtain omaisuus, Kaupunginhallitus					
Menot	-44 000		-44 000	-5 106	-38 894
Tulot				40 000	-40 000
Netto	-44 000	0	-44 000	34 894	-78 894
Irtain omaisuus, Perusturva					
Menot	-454 000		-454 000	-189 340	-264 660
Tulot					
Netto	-454 000	0	-454 000	-189 340	-264 660
Irtain omaisuus, Kasvu ja Oppiminen					
Menot	-20 000	-69 000	-89 000	-60 332	-28 668
Tulot					
Netto	-20 000	-69 000	-89 000	-60 332	-28 668
Irtain omaisuus, Vapaa-aika					
Menot	-65 000		-65 000	-55 390	-9 610
Tulot					
Netto	-65 000	0	-65 000	-55 390	-9 610
Hankkeet, Vapaa-aika					
Menot	-45 000		-45 000	-77 804	32 804
Tulot	12 000		12 000	9 000	3 000
Netto	-33 000	0	-33 000	-68 804	35 804
Talonrakennus					
Äänekosken kaupungintalo					
Menot	-300 000		-300 000	-219 848	-80 153
Tulot					
Netto	-300 000	0	-300 000	-219 848	-80 153
Suolahden yhtenäiskoulu					
Menot				41 563	-41 563
Tulot					
Netto	0	0	0	41 563	-41 563
Keskuskoulu					
Menot	-10 000		-10 000		-10 000
Tulot					
Netto	-10 000	0	-10 000	0	-10 000
Honkolan koulu					
Menot	-100 000		-100 000	-98 097	-1 903
Tulot					
Netto	-100 000	0	-100 000	-98 097	-1 903

	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
INVESTOINNIT 1000 euroa					
Äänekosken lukio, uusi					
Menot				427 637	-427 637
Tulot					0
Netto	0	0	0	427 637	-427 637
Konginkankaan päiväkoti					
Menot	-34 000		-34 000	-33 442	-558
Tulot					
Netto	-34 000	0	-34 000	-33 442	-558
Katvelan päiväkoti					
Menot	-64 000		-64 000	-56 666	-7 334
Tulot					
Netto	-64 000	0	-64 000	-56 666	-7 334
Alkulan päiväkoti					
Menot	-91 000		-91 000	-44 298	-46 702
Tulot					
Netto	-91 000	0	-91 000	-44 298	-46 702
Tiitelän päiväkoti					
Menot	-25 000		-25 000		-25 000
Tulot					
Netto	-25 000	0	-25 000	0	-25 000
Piilolan päiväkoti					
Menot	-25 000	-40 000	-65 000	-64 791	-209
Tulot					
Netto	-25 000	-40 000	-65 000	-64 791	-209
Taidemuseo					
Menot	-10 000		-10 000		-10 000
Tulot					
Netto	-10 000	0	-10 000	0	-10 000
Liikuntatalo, Koulunmäenkatu 2					
Menot				-34 239	34 239
Tulot					
Netto	0	0	0	-34 239	34 239
Suolahden uimahalli					
Menot	-50 000		-50 000	-43 805	-6 195
Tulot					
Netto	-50 000	0	-50 000	-43 805	-6 195
Liikuntatalo/uimahalli					
Menot	-3 255 000		-3 255 000	-3 390 235	135 235
Tulot	560 000		560 000	800 000	-240 000
Netto	-2 695 000	0	-2 695 000	-2 590 235	-104 765
Toimintakeskus, Lossintie 19					
Menot	-450 000	95 000	-355 000	-311 029	-43 971
Tulot					
Netto	-450 000	95 000	-355 000	-311 029	-43 971
Konginkankaan palvelukeskus					
Menot	-200 000		-200 000	-95 245	-104 755
Tulot					
Netto	-200 000	0	-200 000	-95 245	-104 755

	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
INVESTOINNIT 1000 euroa					
Suolahden palvelukeskus					
Menot	-100 000		-100 000	-21 641	-78 359
Tulot					
Netto	-100 000	0	-100 000	-21 641	-78 359
Vanha terveyskeskus, Äki					
Menot	-10 000	-50 000	-60 000	-76 635	16 635
Tulot					
Netto	-10 000	-50 000	-60 000	-76 635	16 635
Pelastuslaitos					
Menot	-100 000	-30 000	-130 000	-42 208	-87 792
Tulot					
Netto	-100 000	-30 000	-130 000	-42 208	-87 792
Paloasema, Kgas					
Menot	-50 000		-50 000	-50 143	143
Tulot					
Netto	-50 000	0	-50 000	-50 143	143
Pelastuslaitos, uusi, Palomäen kenttä					
Menot				-87 165	87 165
Tulot					
Netto	0	0	0	-87 165	87 165
Rautatiekatu 52					
Menot	-100 000		-100 000	-111 458	11 458
Tulot					
Netto	-100 000	0	-100 000	-111 458	11 458
Rakennusten purku (varaus)					
Menot	-65 000	65 000			0
Tulot					
Netto	-65 000	65 000	0	0	0
Muut talonrakennushankkeet (varaus)					
Menot	-10 000		-10 000		-10 000
Tulot					
Netto	-10 000	0	-10 000	0	-10 000
Lvias-työt (varaus)					
Menot	-20 000		-20 000		-20 000
Tulot					
Netto	-20 000	0	-20 000	0	-20 000
Lv-puhdistukset (varaus)					
Menot	-50 000		-50 000		-50 000
Tulot					
Netto	-50 000	0	-50 000	0	-50 000
Kylmä- ja jäädytyslaitteet (varaus)					
Menot	-15 000		-15 000		-15 000
Tulot					
Netto	-15 000	0	-15 000	0	-15 000
Uusi poliisiasema, Äki					
Menot	-100 000		-100 000		-100 000
Tulot					
Netto	-100 000	0	-100 000	0	-100 000

	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
INVESTOINNIT 1000 euroa					
Kaupungin varikko, Keskuskatu 34					
Menot	-10 000		-10 000		-10 000
Tulot					
Netto	-10 000	0	-10 000	0	-10 000
Matilavirran lossitupa					
Menot		-25 000	-25 000	-24 493	-507
Tulot					
Netto	0	-25 000	-25 000	-24 493	-507
Matilan Ankkuri, Matilavirrantie 1356					
Menot		-15 000	-15 000	-14 147	-853
Tulot					
Netto	0	-15 000	-15 000	-14 147	-853
Asuin- ja huoltorak., Palvelutie 1, Kgas					
Menot				-24 030	24 030
Tulot					
Netto	0	0	0	-24 030	24 030
Talonrakennus yhteensä					
Menot	-5 244 000		-5 244 000	-4 374 417	-869 583
Tulot	560 000		560 000	800 000	-240 000
Netto	-4 684 000	0	-4 684 000	-3 574 417	-1 109 583
Liikenneväylät					
Menot	-2 315 000		-2 315 000	-1 657 416	-657 584
Tulot					
Netto	-2 315 000	0	-2 315 000	-1 657 416	-657 584
Puistot ja yleiset alueet					
Menot	-87 000		-87 000	-23 650	-63 350
Tulot					
Netto	-87 000	0	-87 000	-23 650	-63 350
Satamat ja laiturit					
Menot	-150 000		-150 000	-140 215	-9 785
Tulot					
Netto	-150 000	0	-150 000	-140 215	-9 785
Jätehuolto					
Menot					
Tulot				323	-323
Netto	0	0	0	323	-323
Muut maanrakennushankkeet					
Menot	-75 000		-75 000	-63 815	-11 185
Tulot					
Netto	-75 000	0	-75 000	-63 815	-11 185
Muut pitkävaikutteiset menot					
Menot	-200 000		-200 000		-200 000
Tulot					
Netto	-200 000	0	-200 000	0	-200 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ					
Menot	-9 199 000	-1 269 000	-10 468 000	-8 406 003	-2 061 997
Tulot	822 000		822 000	1 635 216	-813 216
Netto	-8 377 000	-1 269 000	-9 646 000	-6 770 787	-2 875 213

Investointien osalta toteuma (netto) oli 6,8 milj. euroa, joten käyttämättä jäi noin 2,9 milj. euroa. Suurimmat investointikohteet (netto) talonrakennuspuolella vuonna 2016 olivat liikuntatalo/uimahalli (2,6 milj. euroa), toimintakeskus (0,3 milj. euroa) ja kaupungintalo (0,2 milj. euroa).

Liikenneväyliin investoitiin 1,7 milj. euroa, puistoihin ja yleisiin alueisiin 0,02 milj. euroa ja irtaimistoinvestointeihin noin 0,3 milj. euroa.

Investointitulot ylittyivät 0,8 milj. euroa tilikaudella 2016. Investointitulosten ylitys johtui mm. siitä, että kiinteistöjen myynnistä aiheutuvat tasearvot kirjautuvat tuloksi investointiosaan (0,6 milj. euroa). Lisäksi liikuntatalo/uimahallin vuoden 2015 valtionavustuksen maksatus siirtyi vuodelle 2016 (0,2 milj. euroa).

Investointimenot alittuivat 2,1 milj. euroa tilikaudella 2016. Investointimenojen merkittävimmät alitukset olivat kaupungintalo (0,1 milj. euroa), Konginkankaan palvelukeskus (0,1 milj. euroa), Suolahden palvelukeskus (0,1 milj. euroa), perusturvan irtain (0,3 milj. euroa), liikenneväylät (0,7 milj. euroa) sekä vesiosuuskuntien avustaminen (0,2 milj. euroa).

3.4 Rahoitusosan toteutuminen

TAULUKKO 14 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN 2016

RAHOITUSLASKELMA, 1000 €	Talousarvio alkuperäinen	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	9 028	1 073	10 101	12 765	-2 663
Tulorahoituksen korjauserät	0		0	-996	996
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-9 199	-1 269	-10 468	-8 406	-2 062
Rahoitusosuudet investointeihin	822		822	809	13
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitulot	100		100	1 333	-1 233
Toiminnan ja investointien rahavirta	751	-196	555	5 505	-4 950
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0		0		0
Antolainasaamisten vähennykset	5		5	97	-92
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 000		-9 000	-9 046	46
Lyhytaikaisten lainojen muutos	8 400		8 400	-2 000	10 400
Oman pääoman muutokset	0		0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0		0	3 206	-3 206
Rahoituksen rahavirta	-595	0	-595	-7 743	7 148
Rahavarojen muutos	156	-196	-40	-2 238	2 198

Toiminnan ja investointien rahavirta oli 5,5 milj. euroa. Se oli 5,0 milj. euroa parempi kuin talousarviossa. Vuosikate oli 2,7 milj. euroa parempi ja tulorahoituksen korjauseriä kirjattiin noin 1,0 milj. euroa (myyntivoitot). Investointimenot alittuivat noin 2,1 milj. euroa.

Rahoituksen rahavirta oli noin -7,7 milj. euroa, joten rahavarat vähentyivät 2,2 milj. eurolla vuodesta 2015. Uutta pitkäaikaista lainaa ei otettu lainkaan ja vanhoja lainoja lyhennettiin talousarvion mukaisesti 9,0 milj. euroa.

Lyhytaikaisten lainojen osuus puolestaan väheni 2,0 milj. eurolla, vaikka talousarviossa niiden lisäys oli suunniteltu olevan 8,4 milj. euroa.

Rahavarojen muutos oli kaiken kaikkiaan -2,2 milj. euroa.

4 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

4.1 Tuloslaskelma 2016 ja 2015 ja tunnusluvut

Ulkoinen	2016	2015	muutos eur	%
Toimintatuotot	19 274 476,39	19 458 996,22	-184 520	-0,95
Myyntituotot	2 961 350,80	2 688 595,40	272 755	10,14
Maksutuotot	9 331 248,47	9 251 560,40	79 688	0,86
Tuet ja avustukset	2 817 298,78	2 304 944,24	512 355	22,23
Muut toimintatuotot	4 164 578,34	5 213 896,18	-1 049 318	-20,13
Valmistus omaan käyttöön	9 593,20	35 078,53	-25 485	-72,65
Toimintakulut	-127 906 677,45	-127 201 444,84	-705 232,61	0,55
Henkilöstökulut	-58 650 964,14	-56 755 775,09	-1 895 189	3,34
Palkat ja palkkiot	-44 361 537,06	-42 866 188,45	-1 495 349	3,49
Henkilösivukulut	-14 289 427,08	-13 889 586,64	-399 840	2,88
Eläkekulut	-11 319 137,89	-11 401 337,26	82 199	-0,72
Muut sivukulut	-2 970 289,19	-2 488 249,38	-482 040	19,37
Palvelujen ostot	-52 132 552,25	-53 175 726,45	1 043 174	-1,96
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 569 235,84	-7 424 472,11	-144 764	1,95
Avustukset	-7 704 974,48	-8 092 480,42	387 506	-4,79
Muut toimintakulut	-1 848 950,74	-1 752 990,77	-95 960	5,47
Toimintakate	-108 622 607,86	-107 707 370,09	-915 238	0,85
Verotulot	74 434 375,58	73 088 695,43	1 345 680	1,84
Valtionosuudet	44 484 457,00	40 389 181,00	4 095 276	10,14
Käyttökate	10 296 224,72	5 770 506,34	4 525 718	78,43
Rahoitustuotot ja -kulut	2 468 370,83	1 418 156,27	1 050 215	74,05
Korkotuotot	632 543,75	1 147 155,54	-514 612	-44,86
Muut rahoitustuotot	2 181 733,10	747 937,66	1 433 795	191,70
Korkokulut	-311 551,88	-472 377,53	160 826	-34,05
Muut rahoituskulut	-34 354,14	-4 559,40	-29 795	653,48
Vuosikate	12 764 595,55	7 188 662,61	5 575 933	77,57
Poistot ja arvonalentumiset	-6 987 718,49	-6 764 140,48	-223 578	3,31
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 987 718,49	-6 764 140,48	-223 578	3,31
Kertaluonteiset lisäpoistot	0,00	0,00	0	0,00
Tilikauden tulos	5 776 877,06	424 522,13	5 352 355	1260,80
Poistoeron muutos	19 919,38	19 919,37	0	0,00
Poistoeron vähennys (+)	19 919,38	19 919,37	0	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	5 796 796,44	444 441,50	5 352 355	1204,29
Tuloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot/Toimintakulut %	15,07	15,30		
Vuosikate/poistot %	182,67	106,28		
Vuosikate eur/asukas	659	366		
Asukasmäärä 31.12.	19367	19646		

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Kun tunnusluvun arvo on 100% oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen kun vuosikate alittaa poistot.

4.2 Rahoituslaskelma 2016 ja 2015 ja tunnusluvut

Ulkoinen	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirta		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	12 764 595,55	7 188 662,61
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjaukset	-995 837,87	-1 778 018,33
Investointien rahavirta		
Investoinnit	-8 406 003,02	-5 656 886,49
Rahoitusosuudet investointimenoihin	809 000,00	52 690,18
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 333 361,55	758 422,50
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 505 116,21	564 870,47
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-30 612,00
Antolainasaamisten vähennykset	96 818,78	230 000,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 045 994,00	-11 673 693,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 000 000,00	14 000 000,00
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	24 579,06	24 025,03
Vaihto-omaisuuden muutokset	-2 173,20	-6 529,25
Saamisten muutos	-1 264 581,19	-292 628,62
Korottomien velkojen muutos	4 448 391,70	-1 997 015,57
Rahoituksen rahavirta	-7 742 958,85	253 546,59
Rahavarojen muutos	-2 237 842,64	818 417,06
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12	1 863 741,09	4 101 583,73
Rahavarat 1.1	4 101 583,73	3 283 166,67
Rahavarojen muutos	-2 237 842,64	818 417,06
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus, %	168,02	128,27
Pääomamenojen tulorahoitus, %	77,15	42,24
Lainanhoitokate	1,40	0,63
Kassan riittävyys, pv	4,67	10,32

Rahoituslaskelman tunnusluvut:

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella

Pääomamenojen tulorahoitus on tunnusluku, joka osoittaa vuosikatteen prosenttiosuuden investointien omahankintamenon, antolainojen nettolisäyksen ja lainanlyhennysten määrästä

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun arvo on 1-2, heikko kun arvo on alle 1.

Kassan riittävyys -tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassastamaksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla.

4.3 Tase 31.12. ja tunnusluvut

Ulkoinen	2016	2015		2016	2015
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	162 116 727,99	161 941 785,92	OMA PÄÄOMA	78 842 278,61	73 045 482,17
Aineettomat oikeudet	764 178,39	868 871,01	Peruspääoma	78 496 806,79	78 496 806,79
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00	Arvonkorotusrahalasto	0,00	0,00
			Muut omat rahastot	84 709,66	84 709,66
Tietokoneohjelmistot	216 690,60	197 541,30	Edellisten tilikausien ylijäämä (alij)	-5 536 034,28	-5 980 475,78
Muut pitkävaikutteiset menot	547 487,79	671 329,71	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	5 796 796,44	444 441,50
Aineelliset hyödykkeet	117 217 284,93	116 805 937,46	POISTOERO JA VAPAA-		
Maa- ja vesialueet	23 622 398,63	21 598 135,69	EHTOISET VARAUKSET	194 933,39	214 852,77
Rakennukset	80 668 041,98	81 192 882,70	Poistoero	194 933,39	214 852,77
Kiinteä laitteet ja rakenteet	10 157 506,19	9 765 674,55	PAKOLLISET VARAUKSET	6 000,00	6 000,00
Koneet ja kalusto	1 630 026,31	1 804 784,68	Muut pakolliset varaukset	6 000,00	6 000,00
Muut aineelliset hyödykkeet	160 778,53	257 734,36	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	382 584,46	356 782,40
Enn.maksut ja keskeneräiset h.	978 533,29	2 186 725,48	Valtion toimeksiannot	42 616,58	36 305,45
Sijoitukset	44 135 264,67	44 266 977,45	Lahjoitusrahastojen pääomat	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	19 318 204,92	19 353 098,92	Muut toimeksiantojen pääomat	339 967,88	320 476,95
Muut lainasaamiset	24 475 962,75	24 572 781,53			
Muut saamiset	341 097,00	341 097,00			
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 223,00	0,00	VIERAS PÄÄOMA	91 086 388,36	97 683 990,66
Valtion toimeksiannot	1 223,00	0,00	Pitkäaikainen	26 305 467,18	34 020 616,76
Lahjoitusrahastojen erityiskat	0,00	0,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok	26 288 076,00	34 003 804,00
Muut toimeksiantojen varat	0,00	0,00	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
			Muut velat	17 391,18	16 812,76
VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 394 233,83	9 365 322,08	Lyhytaikainen	64 780 921,18	63 663 373,90
Vaihto-omaisuus	33 621,25	31 448,05	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok	45 715 728,00	49 045 994,00
Varasatot	33 621,25	31 448,05	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Valmiit tuotteet/tavarat	0,00	0,00	Saadut ennakot	160 698,79	168 489,26
Muu vaihto-omaisuus	0,00	0,00	Ostovelat	11 629 677,96	7 095 176,03
			Muut velat	1 243 526,87	974 108,41
Saamiset	6 496 871,49	5 232 290,30	Siirtovelat	6 031 289,56	6 379 606,20
Pitkäaikaiset saamiset	0,00	0,00			
Myyntisaamiset	0,00	0,00	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	170 512 184,82	171 307 108,00
Lainasaamiset	0,00	0,00			
Muut saamiset	0,00	0,00			
Lyhytaikaiset saamiset	6 496 871,49	5 232 290,30			
Myyntisaamiset	2 244 534,58	1 920 125,50			
Lainasaamiset	659 288,44	390 000,00			
Muut saamiset	2 452 115,56	2 193 776,42			
Siirtosaamiset	1 140 932,91	728 388,38			
Rahoitusarvopaperit	0,00	8 788,20	Taseen tunnusluvut		
			Omavaraisuusaste %	46,40	42,81
Rahat ja pankkisaamiset	1 863 741,09	4 092 795,53	Suhteellinen velkaantuneisuus %	65,80	73,35
VASTAAVAA YHTEENSÄ	170 512 184,82	171 307 108,00	Kertynyt yli-/alijäämä eur	260 762,16	-5 536 034,28
			Kertynyt yli-/alijäämä eur/asukas	13,46	-281,79
			Lainakanta 31.12. eur	72 003 804,00	83 049 798,00
			Lainakanta 31.12. eur/asukas	3 717,86	4 227,31
			Lainasaamiset 31.12. eur	24 475 962,75	24 572 781,53
			Asukasmäärä 31.12	19367	19646

Taseen tunnusluvut:

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen sietokykyä selvityä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70%:n omavaraisuutta. Alle 50%:n omavaraisuusaste merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus % kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus koko kuntasektorilla on noin 30%.

Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

4.4 Kokonaistulot ja -menot 2016

ulkoinen

TULOT			MENOT		
	eur	%		eur	%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	19 274 476,39	13,58	Toimintakulut	127 906 677,45	86,8
Valmistus omaan käyttöön	9 593,20	0,01	Korkokulut	311 551,88	0,2
Verotulot	74 434 375,58	52,45	Muut rahoituskulut	34 354,14	0,0
Valtionosuudet	44 484 457,00	31,35	Satunnaiset kulut	0,00	0,0
Korkotuotot	632 543,75	0,45			
Muut rahoitustuotot	2 181 733,10	1,54			
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00			
Tulorahoituksen korjaukset			Tulorahoituksen korjaukset		
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	-1 348 883,78	-0,95	Käyttöomaisuuden myyntitappio	-353 045,91	-0,2
			Pakollisten varausten muutos	0,00	0,0
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointeihin	809 000,00	0,57	Käyttöomaisuusinvestoinnit	8 406 003,02	5,7
Käyttöomaisuuden myyntitulot	1 333 361,55	0,94			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten väh.	96 818,78	0,07	Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lis.	0,00	0,00	Pitkäaikaisten lainojen väh.	9 045 994,00	6,1
Lyhytaikaisten lainojen lis.	0,00	0,00	Lyhytaikaisen lainojen väh.	2 000 000,00	1,4
Oman pääoman lisäykset	0,00	0,00	Oman pääoman vähennykset	0,00	0,0
Kokonaistulot yhteensä	141 907 475,57	100,0	Kokonaismenot yhteensä	147 351 534,58	100,0

4.5 Konsernilaskelmat

4.5.1 Konsernituloslaskelma 2016 ja 2015 ja tunnusluvut

Konsernituloslaskelma ja tunnusluvut 2016 ja 2015

Ulkoinen	2016	2015	muutos eur	%
Toimintatuotot	82 437 015,45	74 193 437,07	8 243 578	11,11
Toimintakulut	-186 238 997,16	-177 705 628,44	-8 533 369	4,80
Osuus osakkuusyht.voitosta (tappiosta)	-23 012,55	40 613,77	-63 626	-156,66
Toimintakate	-103 824 994,26	-103 471 577,60	-353 417	0,34
Verotulot	74 434 375,58	73 088 695,43	1 345 680	1,84
Valtionosuudet	50 894 028,32	47 193 197,70	3 700 831	7,84
Käyttökate	21 503 409,64	16 810 315,53	4 693 094	27,92
Rahoitustuotot ja -kulut	145 671,54	-696 875,42	842 547	-120,90
Korkotuotot	836 061,24	827 530,50	8 531	1,03
Muut rahoitustuotot	648 774,28	150 050,81	498 723	332,37
Korkokulut	-1 225 651,12	-1 495 953,99	270 303	-18,07
Muut rahoituskulut	-113 512,86	-178 502,74	64 990	-36,41
Vuosikate	21 649 081,18	16 113 440,11	5 535 641	34,35
Poistot ja arvonalentumiset	-13 999 407,67	-13 723 419,31	-275 988	2,01
Suunnitelman mukaiset poistot	-13 999 407,67	-13 693 966,97	-305 441	2,23
Kertaluonteiset poistot			0	
Arvonalentumiset	0,00	-29 452,34	29 452	-100,00
Satunnaiset erät	0,00	0,00	0	
Tilikauden tulos	7 649 673,51	2 390 020,80	5 259 653	220,07
Tilinpäätössiirrot	-10 027,86	2 800,58	-12 828	-458,06
Laskennalliset verot	-182 756,12	-187 694,43	4 938	-2,63
Vähemmistöosuudet	-1 654,81	357,52	-2 012	-17,77
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	7 455 234,72	2 205 484,47	5 249 750	238,03
Konsernituloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot/Toimintakulut %	44,26	41,75		
Vuosikate/poistot %	154,64	117,42		
Vuosikate eur/asukas	1118	820		
Asukasmäärä 31.12.	19367	19646		

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Kun tunnusluvun arvo on 100% oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen kun vuosikate alittaa poistot.

4.5.2 Konsernirahoituslaskelma 2016 ja 2015 ja tunnusluvut

Konsernirahoituslaskelma ja tunnusluvut 2016 ja 2015

Ulkoinen	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirta		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	21 649 081,18	16 113 440,11
Tilikauden verot	-182 756,12	-187 694,43
Tulorahoituksen korjaukset	-854 693,96	-1 722 729,12
Investointien rahavirta		
Investoinnit	-19 484 366,76	-14 020 120,44
Rahoitusosuudet investointimenoihin	817 105,59	69 885,62
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 472 994,50	880 345,32
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 417 364,43	1 133 127,06
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Antolainasaamisten vähennykset	96 818,78	230 246,77
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 854 515,51	17 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 569 526,30	-30 100 145,20
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 258 500,00	13 579 000,00
Oman pääoman muutokset	-5 916,23	-266,18
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	15 877,52	17 537,23
Vaihto-omaisuuden muutokset	58 276,71	-20 693,37
Saamisten muutos	364 503,75	1 599 956,51
Korottomien velkojen muutos	3 757 244,49	-2 918 914,18
Rahoituksen rahavirta	-3 169 705,77	-613 278,42
Rahavarojen muutos	247 658,66	519 848,64
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12	14 478 883,71	14 248 454,37
Rahavarat 1.1	14 231 225,05	13 728 605,74
Rahavarojen muutos	247 658,66	519 848,63
Konsernirahoituslaskelman tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus, %	115,97	115,51
Pääomamenojen tulorahoitus, %	67,36	36,77
Lainanhoitokate	1,55	0,56
Kassan riittävyys, pv	23,95	23,27

Konsernirahoituslaskelman tunnusluvut:

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella

Pääomamenojen tulorahoitus on tunnusluku, joka osoittaa vuosikatteen prosenttiosuuden investointien omahankintamenon, antolainojen nettolisäyksen ja lainanlyhennysten määrästä

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun arvo on 1-2, heikko kun arvo on alle 1.

Kassan riittävyys -tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassastamaksut voidaan kattaa konsernin kassavaroilla.

4.5.3 Konsernitase 31.12. ja tunnusluvut

	2016	2015		2016	2015
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	225 439 144,95	220 513 637,10	OMA PÄÄOMA	91 964 879,38	83 787 713,96
Aineettomat oikeudet	4 386 257,06	2 557 821,12	Peruspääoma	78 530 444,34	78 496 806,15
Aineettomat oikeudet	1 572 518,43	1 732 351,98	Muu oma pääoma		
Muut pitkäaikutteiset menot	2 813 738,63	825 469,14	Arvonkorotusrahasto	1 071 982,04	1 071 466,32
Aineelliset hyödykkeet	205 799 164,45	203 285 837,84	Muut omat rahastot	3 149 395,72	3 240 989,13
Maa- ja vesialueet	24 683 561,54	23 827 366,72	Yhdistysten ja säätiöiden perusp.	-33 637,59	-33 637,59
Rakennukset	127 343 550,31	129 452 620,58	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	1 791 460,13	-1 193 394,51
Kiinteä laitteet ja rakenteet	39 125 463,36	38 746 129,69	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	7 455 234,74	2 205 484,46
Koneet ja kalusto	5 199 986,96	5 469 970,97	VÄHEMMISTÖ OSUUDET	705 732,03	704 436,32
Muut aineelliset hyödykkeet	311 543,28	426 649,00	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAT	0,00	0,00
Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	9 135 059,00	5 363 100,88	Poistoero		
Sijoitukset	15 253 723,44	14 669 978,14	Vapaaehtoiset varaukset		
Osakkeet ja osuudet osakkaajamistö	554 001,30	906 045,90	PAKOLLISET VARAUKSET	1 494 350,56	1 368 109,25
Muut osakkeet ja osuudet	14 632 626,47	13 718 545,38	Muut pakolliset varaukset	1 494 350,56	1 368 109,25
Muut lainasaamiset	28 558,38	45 386,86	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	497 962,49	492 490,99
Muut saamiset	38 537,29		Valtion toimeksiannot	61 226,09	78 298,33
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	54 127,73	64 533,76	Lahjoitusrahastojen pääomat		
Valtion toimeksiannot	43 066,20	63 959,03	Muut toimeksiantojen pääomat	436 736,40	414 192,66
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet					
Muut toimeksiantojen varat	11 061,53	574,73	VIERAS PÄÄOMA	180 564 959,69	182 697 862,88
VAIHTUVAT VASTAAVAT	49 734 611,47	48 472 442,54	Pitkäaikainen	89 355 579,19	95 597 220,60
Vaihto-omaisuus	923 182,16	983 276,58	Pääomalainat		
Aineet ja tarvikkeet	829 574,85	943 778,82	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	80 883 420,99	87 695 283,34
Keskeneräiset tuotteet	93 607,31	39 497,76	Lainat julkisyhteisöiltä		
Valmiit tuotteet/tavarat			Lainat muilta luotonantajilta		
Muu vaihto-omaisuus			Saadut ennakot		
Saamiset	34 332 545,60	33 240 711,59	Muut velat	6 534 416,55	6 151 890,02
Pitkäaikaiset saamiset	16 976 527,25	17 360 364,00	Laskennalliset verovelat	1 937 741,65	1 750 047,24
Myyntisaamiset	47 103,27	24 399,74	Lyhytaikainen	91 209 380,50	87 100 642,28
Lainasaamiset	16 929 423,98	17 335 964,26	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	59 793 764,87	59 968 413,31
Muut saamiset			Lainat julkisyhteisöiltä		
Lyhytaikaiset saamiset	17 356 018,35	15 880 347,59	Lainat muilta luotonantajilta		
Myyntisaamiset	13 080 993,91	11 780 377,76	Saadut ennakot	230 930,47	260 301,06
Lainasaamiset	433 513,46	426 347,48	Ostovelat	14 356 046,84	14 709 258,26
Muut saamiset	3 019 181,46	2 711 221,60	Muut velat	3 219 516,64	2 452 785,77
Siirtosaamiset	822 329,52	962 400,75	Siirtovelat	13 426 365,56	9 522 189,45
Rahoitusarvopaperit	5 291 305,00	6 090 303,20	Laskennalliset verovelat	182 756,12	187 694,43
Osakkeet ja osuudet	154 940,00	163 728,20	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	275 227 884,15	269 050 613,40
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteilla	1 871 550,00	2 640 965,00	Konsernitaseen tunnusluvut		
Joukkovelkakirjalainasaamiset	3 264 815,00	3 285 610,00	Omavaraisuusaste %	33,44	31,17
Rahat ja pankkisaamiset	9 187 578,71	8 158 151,17	Suhteellinen velkaantuneisuus %	86,80	93,81
VASTAAVAA YHTEENSÄ	275 227 884,15	269 050 613,40	Kertynyt yli-/alijäämä eur	9 246 694,87	1 012 089,95
			Kertynyt yli-/alijäämä eur/asukas	477,45	51,52
			Lainakanta 31.12. eur	140 677 185,86	147 663 696,65
			Lainakanta 31.12. eur/asukas	7 263,76	7 516,22
			Lainasaamiset 31.12. eur	28 558,38	45 386,86
			Asukasmäärä 31.12	19367	19646

Konsernitaseen tunnusluvut:

Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen sietokykyä selvityä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70%:n omavaraisuutta. Alle 50%:n omavaraisuusaste merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus % kertoo kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus koko kuntasektorilla on noin 30%.

Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

5 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

5.1 Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet (5.2.5).

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO -periaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

5.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

5.2.1 Toimintatuotot tehtäväaluittain, ulkoinen

	2016	2015
Yleishallinto	3 153 736,41	3 888 739,54
Perusturva	10 893 071,25	10 047 801,63
Kasvu ja oppiminen	1 786 545,66	1 956 646,14
Vapaa-aika	607 288,80	558 823,04
Ympäristö	284 524,62	469 637,58
Tekninen	2 549 309,65	2 537 348,29
Toimintatuotot yhteensä	19 274 476,39	19 458 996,22

5.2.2 Verotulojen erittely

	2016	2015
Kunnan tulovero	63 116 522,99	62 121 237,24
Osuus yhteisöveron tuotosta	6 788 980,80	6 968 928,05
Kiinteistövero	4 528 871,79	3 998 530,14
Verotulot yhteensä	74 434 375,58	73 088 695,43

5.2.3 Valtionosuuksien erittely

	2016	2015
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	40 965 995,00	39 238 896,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	7 121 172,00	6 128 148,00
Järjestelmämuutoksen tasaus	-1 431 744,00	-2 445 000,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-2 170 966,00	-2 532 863,00
Harkinnavarainen valtionosuuden korotus	0,00	0,00
Valtionosuudet yhteensä	44 484 457,00	40 389 181,00

5.2.4 Palvelujen ostojen erittely

	2016	2015
Asiakaspalvelujen ostot	32 579 173,74	32 921 891,57
Muiden palvelujen ostot	19 553 378,51	20 253 834,88
Palvelujen ostot yhteensä	52 132 552,25	53 175 726,45

5.2.5 Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta kaupungin tilinpäätöksessä

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta kaupungin tilinpäätöksessä

Vuosina 2016-2019:

Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot	7 523 880,00
Keskimääräinen poistonalaisten investointien omahankintameno	7 491 376,00
Ero (eur)	32 504,00
Ero (%)	0,43

Investointi- ja poistotason poikkeama johtuu siitä, että tarkastelujaksoon ajoittuu mm. uusi terveyskeskus, uusi päiväkotitoimintakeskus ja liikuntatalo / uimahallin peruskorjauksia. Lukion ja Suolahden yhtenäiskoulun rakentaminen leasing-rahoituksella on puolestaan vähentänyt investointimenoja.

5.2.6 Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI

POISTOSUUNNITELMA 2013 -

	poistoaika		poistomuoto
	alaraja vuotta	yläraja vuotta	
Aineettomat hyödykkeet			
Kehittämismenot	2	5	tasapoisto
Aineettomat oikeudet	5	20	tasapoisto
Liikearvo	2	5	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot			
Atk-ohjelmat			
Laajat tietojärjestelmät	5	5	tasapoisto
Muut atk-ohjelmistot	2	5	tasapoisto
Muut			
Vuokrahuoneistojen peruskorjaus	3	10	tasapoisto
Muut aineettomat oikeudet	2	5	tasapoisto
Osuudet tai avustukset muiden yhteisöjen käyttöomaisuuden hankintamenoihin	5	5	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	2	5	tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet			ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat			
Asuinrakennukset, kiviset	30	40	tasapoisto
Asuinrakennukset, puiset	25	35	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset, kiviset	25	40	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset, puiset	20	30	tasapoisto
Koulurakennukset, kiviset	25	35	tasapoisto
Koulurakennukset, puiset	20	30	tasapoisto
Päiväkotirakennukset, kiviset	25	30	tasapoisto
Päiväkotirakennukset, puiset	25	25	tasapoisto
Terveysasema-/sairaalarakennukset, kiviset	25	30	tasapoisto
Terveysasema-/sairaalarakennukset, puiset	20	30	tasapoisto
Uimahallit	20	30	tasapoisto
Liikuntahallit	25	35	tasapoisto
Vapaa-ajan muut rakennukset	25	35	tasapoisto
Keskuskeittiörakennukset	25	30	tasapoisto
Muut tehdas- ja tuotantorakennukset, kiviset	25	35	tasapoisto
Muut tehdas- ja tuotantorakennukset, puiset	20	30	tasapoisto
Varastorakennukset, kiviset	25	35	tasapoisto
Varastorakennukset, puiset	20	30	tasapoisto
Muut rakennukset	20	30	tasapoisto
Koneet ja kalusto			
Liikennevälineet ja liikkuvat työkoneet	5	8	tasapoisto
Muut raskaat koneet	10	15	tasapoisto
Kevyet koneet	5	10	tasapoisto
Sairaalan ja terveydenhuollon laitteet	5	15	tasapoisto
Atk-laitteet	3	5	tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	5	8	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Kadut, tiet, torit ja puistot	15	20	menojäännös
Sillat, satamat, laiturit	10	30	menojäännös
Vesilaitokset, jätevedenpuhdistus rakenteet	15	30	menojäännös
Vesi- ja viemäriverkosto	30	40	menojäännös
Vesi- ja viemäripumppaamot ja koneistot	15	30	menojäännös
Muut maa- ja vesirakenteet	15	30	menojäännös
Liikenteen ohjauslaitteet	10	15	menojäännös
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	10	15	menojäännös
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat			
Arvo- ja taide-esineet			
Keskeneräiset hankinnat ja ennakkomaksut			ei poistoa
Pysyvien vastaavien sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet			ei poistoa
Menojäännöspoistoa käytettäessä poistetaan jäljellä oleva poistamaton hankintahinta kerralla, kun se on vähemmän kuin 2,5 % alkuperäisestä hankintahinnasta			

5.2.7 Pakollisten varausten muutokset

	2016	2015
Vakuus Sirkkaharjun maakaatopaikka 1.1. (kпки)	6 000,00	6 000,00
Lisäykset tilikaudella (kпки)	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella (kпки)	0,00	0,00
Vakuus Sirkkaharjun maakaatopaikka 31.12. (kпки)	6 000,00	6 000,00
Pakolliset varaukset yhteensä 31.12.	6 000,00	6 000,00

5.2.8 Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja – tappiot

	2016	2015
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	376 001,62	423 911,40
Kaavamuutosten luovutusvoitot	815 460,33	1 611 468,23
Rakennusten myyntivoitot	149 685,94	87 226,77
Muut myyntivoitot	7 735,89	0,00
Myyntivoitot yhteensä	1 348 883,78	2 122 606,40
Muut toimintakulut		
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	3 894,82	499,47
Kaavamuutosten luovutustappiot	326 768,05	336 713,55
Rakennusten myyntitappiot	22 383,04	7 375,05
Muut myyntitappiot	0,00	0,00
Myyntitappiot yhteensä	353 045,91	344 588,07

5.2.9 Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2016	2015
Osinkotuotot muista yhteisöistä	1 500 231,18	547 835,75
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0,00	0,00
Yhteensä	1 500 231,18	547 835,75

5.3.1.4 Omistukset muissa yhteisöissä

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

	Koti- paikka	Kaupungin omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus (1000 eur)		
				perus- pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tap
Tytäryhteisöt						
Ääneseudun Asunnot Oy	Äänekoski	100,00	100,00	1451	28268	0
Äänekosken Energia Oy	Äänekoski	100,00	100,00	1261	59153	845
Äänekosken Teollisuuskiinteistöt Oy	Äänekoski	100,00	100,00	774	3255	-27
Äänekosken Asumispalvelusäätiö	Äänekoski	100,00	100,00	34	435	0
Äänekosken Kiinteistönhoito Oy	Äänekoski	100,00	100,00	100	1738	386
Keitele-Museo Oy	Äänekoski	87,00	87,00	24	6	5
Ääneseudun Kehitys Oy	Äänekoski	76,70	76,70	58	152	0
Kt Oy Konginkankaan Säästölipas	Äänekoski	74,60	74,60	6	5	0
Kt Oy Suolahden Keskusraitti	Äänekoski	73,30	73,30	25	4	-4
SS-Jäähalli Oy	Äänekoski	71,40	71,40	84	137	1
Kt Oy Kennäsapila (ÄE Oy)	Äänekoski	0,00	75,00	851		0
Kt Oy Äänekosken Kauppatalo (Ä Teoll. Kiint.)	Äänekoski	0,00	54,30	29	17	5
			Yhteensä	4697	93170	1211
Kuntayhtymät						
Äänekosken ammatillisen koulutuksen ky	Äänekoski	41,59	41,59	1474	1178	342
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ky	Jyväskylä	9,50	9,50	4556	20027	916
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	7,80	7,80	126	117	-11
			Yhteensä	6156	21322	1247
Omistusyhteisyyhteisöt						
EP-Äänekosken Kiinteistöt Oy 1.1.2016	Äänekoski	40,00	40,00	34		0
EP:n osakkeet myyty 22.1.2016		0,00	0,00	0		0
Konginkankaan OP-Liikekeskus Oy	Äänekoski	25,30	25,30	14	2	2
Kt Oy Suolahden Kellosepänk 21 (Ä Teoll. Kiint.)	Äänekoski	0,00	48,30	385	10	3
As Oy Sääkskulma (ÄSA Oy)	Äänekoski	0,00	47,20	1		
Kumpuniemen Voima Oy (ÄE Oy)	Äänekoski	0,00	46,00	244	1022	-28
Koskienergia Oy (ÄE Oy)	Mikkeli	0,00	45,00	2481		0
As Oy Sumiaisten Kukkoranta (ÄSA Oy)	Äänekoski	0,00	37,70	3		0
KS Energiavälitys Oy (ÄE Oy)	Jyväskylä	0,00	20,40	4		0
			Yhteensä	3166	1034	-23
Osakkuusyhteisöt						
Äänekosken vanhaintukisäätiö	Äänekoski					
Suolahden vanhain- ja vammaistukisäätiö	Äänekoski					
			Yhteensä	0	0	0
Yhteisyhteisö						
Kt Oy Koppelonpesä (ÄE Oy)	Mikkeli	0,00	50,00	51		0
			Yhteensä	51	0	0

5.3.1.5 Saamisten erittely

	2016		2015	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	495,18	0,00	457,30
Lainasaamiset	0,00	644 000,00	0,00	390 000,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	940 000,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	1 584 495,18	0,00	390 457,30
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kaupunki on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	31 110,07	0,00	38 238,03
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	31 110,07	0,00	38 238,03
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	0,00	1 615 605,25	0,00	428 695,33

5.3.1.6 Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Siirtyvät korot	35 995,82	11 878,72
Kelan korvaus työterveyshuollosta	451 600,00	227 000,00
EU-tuet ja avustukset	448 898,89	570 957,80
Lainasaamiset	659 288,44	390 000,00
ALV-saatavat	1 211 527,99	1 197 491,52
Muut siirtosaamiset	1 104 937,09	716 509,66
Muut tulojäämät	340 088,68	198 327,10
Tulojäämät yhteensä	4 252 336,91	3 312 164,80

5.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

5.3.2.1 Oman pääoman erittely

	2016	2015
Peruspääoma 1.1.	78 496 806,79	78 496 806,79
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	78 496 806,79	78 496 806,79
Arvonkorotusrahasito 1.1	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasito 31.12	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1.	84 709,66	84 709,66
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	84 709,66	84 709,66
Edellisten tilikausien alijäämä 1.1	-5 536 034,28	-5 980 475,78
Siirto vahinkorahastoon	0,00	0,00
Edellisen tilikauden virheen oikaisu	0,00	0,00
Edellisten tilikausien alijäämä 31.12	-5 536 034,28	-5 980 475,78
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	5 796 796,44	444 441,50
Oma pääoma yhteensä	78 842 278,61	73 045 482,17

5.3.2.2 Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2016	2015
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 967 488,00	7 232 553,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	3 967 488,00	7 232 553,00

5.3.2.3 Vieras pääoma, erittely

	2016		2015	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		985 293,66	-	706 643,63
Yhteensä	-	985 293,66	-	706 643,63
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Lainat julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Ostovelat		6 435 533,86	-	2 297 509,74
Yhteensä	-	6 435 533,86	-	2 297 509,74
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat		-	-	84,37
Yhteensä		-	-	84,37
Velat yhteensä	-	7 420 827,52	-	3 004 237,74

5.3.2.4 Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Korkojaksotukset	0,00	0,00
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	5 689 414,56	6 090 829,20
Valtionosuusennakot	338 055,00	288 777,00
Muut menojäämät	3 820,00	0,00
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	6 031 289,56	6 379 606,20
Siirtovelat yhteensä	6 031 289,56	6 379 606,20

5.3.2.5 Huollettavien varat

	2016	2015
Huollettavien varat 31.12	237 015,39	188 826,70

5.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

5.4.1 Vastuusitoumukset

	2016	2015
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	86 396 557,42	85 016 557,42
Jäljellä oleva pääoma	54 829 340,57	58 615 083,41
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	10 589 733,94	12 337 250,73
Jäljellä oleva pääoma	7 098 672,14	8 507 812,10

5.4.2 Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2016	2015
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12	94 732 570,00	94 944 015,14
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12	70 711,58	67 657,65

5.4.3 Muut taloudelliset vastuut

	2016	2015
Leasingvastuut	142 511,59	102 635,07
Arvonlisäveron palautusvastuu	10 927 044,99	12 169 431,49
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	2 933 059,21	2 124 059,21

5.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

5.5.1 Henkilöstönlukumäärä

Henkilöstörakenne 31.12.2016

	Vakituiset	Määräaikaiset	Sijaiset	Työllistetyt	Yhteensä
Keskushallinto	104	4	11	7	126
Perusturvatoimiala	420	48	106	35	609
Kasvun ja oppimisen toimiala	377	43	51	19	490
Tekninen ja ympäristötoimiala	19	2	4	1	26
Vapaa-aikapalvelujen toimiala	42	7	7	4	60
Yhteensä	962	104	179	66	1311

5.5.2 Henkilöstökulut

	2016	2015
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan		
Palkat ja palkkiot	44 361 537,06	42 866 188,45
Maksetut palkat ja palkkiot	44 952 522,62	43 573 271,73
Jaksotetut palkat ja palkkiot	52 195,66	-229 610,87
Henkilöstökorvaukset	-643 181,22	-477 472,41
Henkilösivukulut	14 289 427,08	13 889 586,64
Eläkekulut	11 319 137,89	11 401 337,26
Muut sivukulut	2 970 289,19	2 488 249,38
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	58 650 964,14	56 755 775,09
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	31 293,02	149 294,81
Henkilöstökulut yhteensä	58 682 257,16	56 905 069,90

5.5.3 Tilintarkastajan palkkiot

	2016	2015
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	17 157,65	16 297,00
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät	751,20	899,00
Tarkastuslautakunnan avustaminen	3 229,50	2 556,25
Muut palkkiot	250,50	0,00
Palkkiot yhteensä	21 388,85	19 752,25

6 KONSERNITILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

6.1 Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman ja rahoituslaskelman. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastavaiiin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Kiinteistöveroja ei ole eliminoitu konsernitilinpäätöksessä sisäisinä erinä.

Kunnan konsernitilinpäätöksen omistuksen eliminointimenetelmä vastaa olennaisilta osin hankintamenomenetelmää. Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Kunnan taseessa oleva poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitilinpäätöksessä omaan pääomaan jaettuna edellisten tilikausien yli-/alijäämiin ja tilikauden yli-/alijäämiin ja niiden muutos konsernituloslaskelmassa tilikauden yli-/alijäämään.

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Yhdistelyssä on huomioitu poistoeron ja vapaaehtoisten varausten yhteismäärä vähennettynä laskennallisella verovelalla.

Kirjanpitolautakunnan lausunnon (nro 111, konserniyleisohjeen soveltaminen suunnitelman mukaisten poistojen oikaisussa) mukaan voidaan kuntakonsernin sisällä käytetyt erilaiset poistosuunnitelmat jättää konsernitilinpäätöstä laadittaessa yhdenmukaistamatta. Edellytyksenä on tällöin, että kuntakonsernin tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Yhdenmukaistamista jättäminen edellyttää, että kunnan tytäryhteisö on kirjannut omassa kirjanpidossaan hankintamenon KPL 5:5.1 §:n mukaisesti vaikutusaikanaan poistoina kuluksi ennalta vahvistetun poistosuunnitelman mukaan ja poistosuunnitelma vastaa hyödykkeen teknistaloudellista kulumista ja vastaisia tulosodotuksia. Äänekosken kaupungin konsernitilinpäätöksessä on jätetty yhdenmukaistamatta konserniyhtiöiden erilaiset poistosuunnitelmat.

6.2 Konsernin tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6.2.1 Toimintatuotot tehtävälueittain

	Konserni	
	2016	2015
Toimintatuotot		
Yleishallinto	4 185 493,31	4 160 139,44
Sosiaali- ja terveystoiminnat	44 440 739,86	43 016 575,79
Opetus- ja kulttuuritoiminnat	4 071 658,04	3 034 884,04
Yhdyskuntapalvelut	29 739 124,24	23 981 837,80
Toimintatuotot yhteensä	82 437 015,45	74 193 437,07

6.2.2 Pysyvien vastaavien myyntivoitot- ja tappiot

	Konserni	
	2016	2015
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	376 001,62	432 554,67
Kaavamuutosten luovutusvoitot	815 460,33	1 611 468,23
Rakennusten myyntivoitot	149 685,94	87 226,77
Muut myyntivoitot	15 708,04	665,00
Myyntivoitot yhteensä	1 356 855,93	2 131 914,67
Muut toimintakulut		
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	3 894,82	499,47
Kaavamuutosten luovutustappiot	326 768,05	336 713,55
Rakennusten myyntitappiot	22 383,04	7 375,05
Muut myyntitappiot	0,00	0,00
Myyntitappiot yhteensä	353 045,91	344 588,07

6.2.3 Pakollisten varausten muutokset

	Konserni	
	2016	2015
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1. (ky)	1 362 109,24	1 268 903,32
Lisäykset tilikaudella (ky)	126 241,32	93 205,92
Vähennykset tilikaudella (ky)	0,00	0,00
Vakuus Sirkkaharjun maakaatopaikka 1.1. (kpki)	6 000,00	6 000,00
Lisäykset tilikaudella (kpki)	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella (kpki)	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12. (ky)	1 488 350,56	1 362 109,24
Vakuus Sirkkaharjun maakaatopaikka 31.12. (kpki)	6 000,00	6 000,00
Pakolliset varaukset yhteensä 31.12.	1 494 350,56	1 368 109,24

6.2.4 Konsernituloksen eliminoinnit

	Konserni yhteensä	Elimi- noinnit	Yhtiöt + kaupunki	Äänekosken kaupunki	Yhtiöt yhteensä
Tuloslaskelma					
Toimintatuotot	82 437 015	-22 244 572	104 681 587	19 284 070	85 397 518
Toimintakulut	-186 238 997	15 835 000	-202 073 998	-127 906 677	-74 167 320
Osuus osakk.yht. voit./tap.	-23 013	-23 013			
Toimintakate	-103 824 994	-6 432 584	-97 392 410	-108 622 608	11 230 197
Verotulot	74 434 376		74 434 376	74 434 376	
Valtionosuudet	50 894 028	6 409 571	44 484 457	44 484 457	
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	836 061	-631 514	1 467 576	632 544	835 032
Muut rahoitustuotot	648 774	-1 602 937	2 251 711	2 181 733	69 978
Korkokulut	-1 225 651	793 051	-2 018 702	-311 552	-1 707 150
Muut rahoituskulut	-113 513	1 400	-114 913	-34 354	-80 559
Rahoitustuotot ja -kulut	145 672	-1 440 000	1 585 672	2 468 371	-882 699
Vuosikate	21 649 081	-1 463 013	23 112 094	12 764 596	10 347 498
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-13 999 408		-13 999 408	-6 987 718	-7 011 689
Kertaluonteiset poistot					
Arvonalentumiset					
Poistot ja arvonalentumiset	-13 999 408		-13 999 408	-6 987 718	-7 011 689
Satunnaiset erät					
Tilikauden tulos	7 649 674	-1 463 013	9 112 686	5 776 877	3 335 809
Tilinpäätössiirrot	-10 028	858 633	-868 661	19 919	-888 581
Laskennalliset verot	-182 756	-182 756			
Vähemmistöosuudet	-1 655	-1 655			
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	7 455 235	-788 790	8 244 025	5 796 796	2 447 228

6.3 Konsernitasetta koskevat liitetiedot

6.3.1 Konsernitaseen vastaavia koskevat liitetiedot

6.3.1.1 Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni	
	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Siirtyvät korot	182 426,16	11 878,72
Kelan korvaus työterveyshuollosta	498 409,00	282 459,26
EU-tuet ja avustukset	448 898,89	570 957,80
Lainasaamiset	659 288,44	426 347,48
Alv-saatavat	1 213 740,99	1 255 525,07
Muut siirtosaamiset	1 521 137,67	716 509,66
Muut tulojäämät	340 088,68	836 291,84
Tulojäämät yhteensä	4 863 989,83	4 099 969,83
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	4 863 989,83	4 099 969,83

6.3.2 Konsernitaseen vastattavia koskevat liitetiedot

6.3.2.1 Oman pääoman erittely

	2016	2015
Peruspääoma 1.1.	78 496 806,15	78 496 806,15
Lisäykset		
Vähennykset	33 637,59	
Peruspääoma 31.12.	78 530 443,74	78 496 806,15
Arvonkorotusrahasto 1.1	1 071 466,32	1 071 466,32
Muutos tilikaudella	515,72	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12	1 071 982,04	1 071 466,32
Muut omat rahastot 1.1.	3 240 989,13	3 244 718,41
Muutos tilikaudella	-91 593,41	-3 729,28
Muut omat rahastot yhteensä 31.12	3 149 395,72	3 240 989,13
Yhdistysten ja säätiöiden peruspo 1.1.	33 637,59	33 637,59
Muutokset tilikaudella		
Yhdistysten ja säätiöiden peruspo 31.12.	-33 637,59	-33 637,59
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1	-1 193 394,51	-24 900 111,28
Siirto edelliseltä tilikaudelta	2 205 484,46	1 675 032,99
Edellisten tilikausien oikaisut	779 370,78	22 031 683,78
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12	1 791 460,73	-1 193 394,51
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	7 455 234,74	2 205 484,46
Oma pääoma yhteensä	91 964 879,38	83 787 713,96

6.3.2.2 Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni	
	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Korkojaksotukset	173 823,90	193 232,11
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	10 656 197,00	10 097 239,69
Potilasvakuutuslaina	152 219,60	157 578,50
Valtionosuusennakot	338 055,00	288 777,00
Muut menojäämät	2 106 070,00	1 238 147,92
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	13 426 365,50	11 974 975,22
Siirtovelat yhteensä	13 426 365,50	11 974 975,22

6.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

6.4.1 Vastuusitoumukset

	Konserni	
	2016	2015
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	80 419 500,87	85 437 120,33
Jäljellä oleva pääoma	56 823 435,38	59 035 646,32
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	12 806 264,14	12 337 250,73
Jäljellä oleva pääoma	9 315 202,34	8 507 812,10

6.4.2 Muut taloudelliset vastuut

	Konserni	
	2016	2015
Leasingvastuut	2 456 709,04	1 036 540,38
Vuokravastuut	220 882,94	265 793,51
Arvonlisäveron palautusvastuu	11 067 397,62	12 186 098,37
Perustamishankkeiden valtionosuus palautusvastuu	2 933 059,21	2 124 059,21

7 LUETTELOT JA SELVITYKSET

Vuoden 2016 tilinpidossa on käytetty seuraavia kirjanpitokirjoja:

Päiväkirja		Kassajärjestelmä	
Pääkirja		Sosiaalityöjärjestelmä	
Ostoreskontra		Käyttöomaisuuskirjanpito	
Myyntireskontra		Varastokirjanpito	
Laskutus			
Palkkakirjanpito			
Lainakirjanpito			
Tositelajit:			
009	Käyttöomaisuusviennit	406	Ostoreskontra, tekninen osasto
010	Avaussaldojen korjaus	408	Ostoreskontra, perusturva Äki
015	Jaksotukset	409	Ostoreskontra, perusturva Slh
017	Vyörytykset	410	Ostoreskontra, vesilaitos
020	Muistiotositteet	415	Ostoreskontra, kiint. investoinnit
030	Tiliotetositteet	441	EU-projekti Kapeenkoski
040	CPU-kassatositteet	442	Ketään ei jätetä -projekti
050	Myyntireskontra, viitesuoritukset	445	Ylioppilastutkintomaksut
055	Myyntireskontra, manuaalisuoritukset	455	Koulutoimen laskutus
060	Ostoreskontran palauteaineisto	500	Elatusturva
101	Eri toimialojen laskutukset	501	Pro Consona sosiaalityö, siirto kirjanpitoon
105	Yleishallinnon laskutus	510	Kuntalaskutus / Musiikkiopisto
110	Antolainat	515	Musiikkiopiston oppilasmaksut
111	Lyhytaikaisten antolainojen laskutus	525	Työpajalaskutus
120	Ruokapalvelulaskutus	530	Liikunta- ja nuorisotyön laskutukset
310	Palkat	532	Voimailusalmaksut
320	Sosiaalitoimen laskutus	535	Uimahallilaskutus
325	Päihdekliniikan laskutus	540	Kirjastotoimen laskutus
330	Vammaispalvelulaskutus	550	Kulttuuritoimen laskutus
335	Perhetukikeskuksen laskutus	701	Työlaskutus
340	Perheneuvolan laskutus	705	Venepaikkalaskutus
345	Psykiatrisen hoitokotipalvelun asiakasmaksusuudet	710	Toimitilavuokralaskutus
350	Opiskelijajohtajuspalkkiolaskutus	715	Jätehuoltomaksut
354	Päivähoitolaskutus	720	Mittaustoimen laskutus
355	Perusturvan yleislaskutus	725	Työkonelaskutus
360	Hoitopäivämaksut / tk	727	Puistotyölaskutus / sisäinen
365	Hammashuoltomaksut / tk	728	Tilapalvelu / sisäinen
370	Terveyskeskusmaksut / tk	730	Tontinvuokralaskutus
375	Työterveyshuoltomaksut / tk	735	Viljelypalstalaskutus
380	Kunta- ja yritys-laskutus / tk	740	Rakennustarkastusmaksut
382	Vanhustenhuoltolaskutus	741	Sisäinen vesilaskutus
385	Fysioterapiamaksut / tk	742	Vesi- ja jätevesilaskutus
390	Kotihoitomaksut / kotisairaanhoido	743	Vesilaitoksen työlaskutus
401	Ostoreskontra 1	745	Teknisen osaston laskutus
402	Ostoreskontra 2	750	Ympäristötoimen laskutus
403	Ostoreskontra 3, sähköinen	755	Siivoustoimen laskutus
		901	Keskusvarasto / tk
		991	Vanhat saatavat / Slh
		992	Vanhat saatavat / Äki
		993	Vanhat saatavat / tk
		999	Liitetietositteet / tilinpäätös

-----

8 ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Äänekoski 27.3.2017

Äänekosken kaupunginhallitus

Kari Kiiskinen, puheenjohtaja

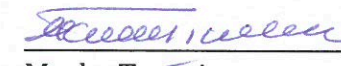
Keijo Kainu

Tarja Pullinen

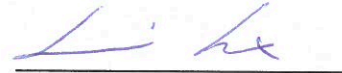
Merja Närhi

Marke Tuominen

Matti Tuononen, kaupunginjohtaja

Lauri Lax

Leila Lindell

Sirpa Martins

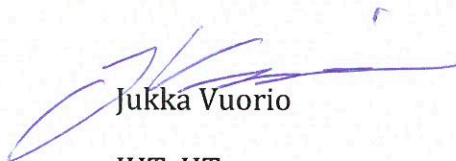
Pentti Piilonen

Suorittamastamme tilintarkastuksesta olemme tänään antaneet tilintarkastuskertomuksen.

Äänekoski 9.5.2017

BDO Audiator Oy

JHTT-yhteisö

Jukka Vuorio

JHT, HT